HET MISSIEWERK

TIJDSCHRIFT VOOR MISSIEKENNIS EN MISSIEACTIE

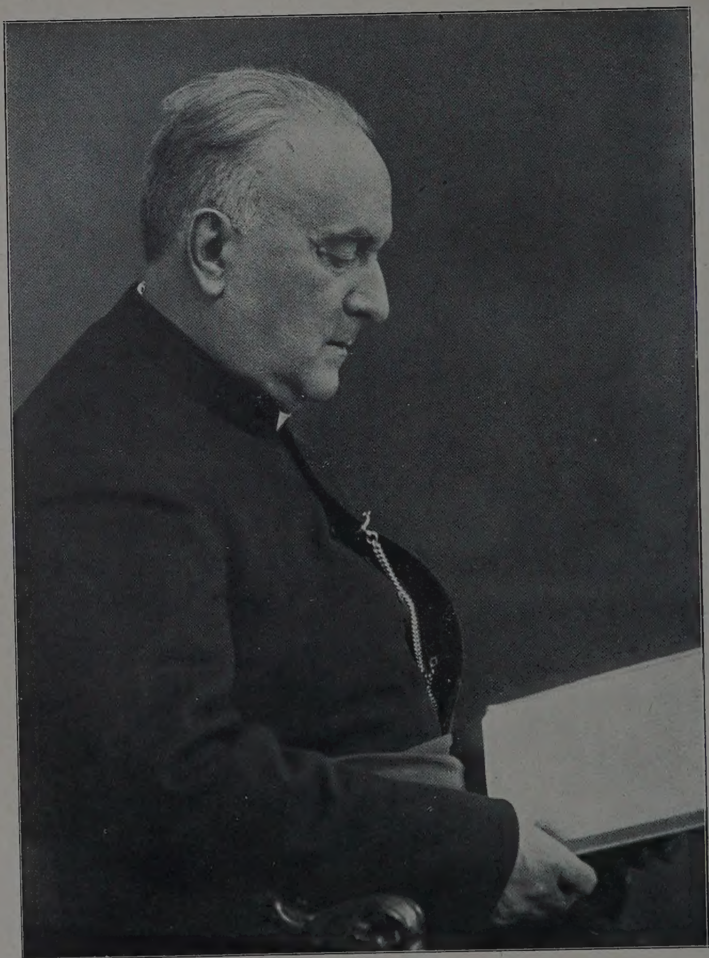
UITGEGEVEN DOOR DEN
PRIESTER-MISSIEBOND
IN NEDERLAND

TWAALFDE JAARGANG

ADMINISTRATIE: HUIZE BIJDORP, VOORSCHOTEN
DRUK EN EXPEDITIE: C. N. TEULINGS' KON. DRUKKERIJEN N.V.
'S-HERTOGENBOSCH

RECTOR C. J. ZWIJSEN †

RECTOR C. J. ZWIJSEN †

Op 4 Juni 1930 overleed de verdienstelijke Hoofdredacteur van ons tijdschrift „Het Missiewerk", de Zeereerw. Heer C. J. Zwijsen, Rector van het Geneeskundig Gesticht „Coudewater" te Rosmalen.

Een voorbeeldig en vruchtbaar priesterleven werd met zijn heengaan afgesloten.

Rector Zwijsen werd geboren te 's-Hertogenbosch, 19 Dec. 1858. Op 17 jarigen leeftijd trad hij in de Congregatie van O. L. Vr. Moeder van Barmhartigheid, een stichting van zijn doorluchtigen Heeroom, den Aartsbisschop van Utrecht en Bisschop van Den Bosch, Mgr. J. Zwijsen.

Na zijn priesterwijding, in 1882, nam hij gedurende tien jaren de zielzorg waar in de Paterskerk van de Gasthuisstraat te Tilburg. Als geestelijke leidsman en predikant stond hij daar toen reeds in hoog aanzien, terwijl hij tevens, wegens de uitgave van verschillende godsdienstige werkjes, waaronder vooral genoemd mogen worden : „Liefde om Liefde" en „De H. Jozef", in heel het Bossche bisdom en ver daarbuiten, als ascetisch schrijver bekend en gewaardeerd werd.

In 1892 werd hij aangesteld als Rector van het Blinden-Instituut te Grave. Twee jaar later vertrok hij als missionaris naar Curaçao, waar hij vijftien jaar werkzaam was en vooral als leider der bloeiende scholen van de Tilburgsche Fraters zich zeer verdienstelijk maakte voor het katholiek onderwijs.

De „Amigoe di Curaçao" huldigde haar voormaligen Hoofdredacteur bij gelegenheid van zijn 70en verjaardag in deze woorden wegens zijn arbeid op Curaçao :

„Ook de Curaçaosche missie en de ontelbare vele vrienden van „den gevierden jubilaris alhier gedenken hem met dankbaarheid. „Want de Curaçaosche missie heeft het voorrecht gehad hem in de

„volle kracht van zijn mannelijken leeftijd onder haar meest eminente apostolische arbeiders te mogen rekenen.

„Van 1894 tot 1909 was Pater Zwijsen Rector van het St. Thomas-college alhier, en 't is voor een groot deel aan zijn arbeid en „invloed te danken, dat dit college zoo'n goeden klank had tot in de „omliggende Zuid-Amerikaansche republieken. Doch voor een zoo „rusteloos werker en veelzijdig ontwikkeld man als Pater Zwijsen „waren de muren van een college te nauw. Zijn activiteit behoefde „een grooter en ruimer arbeidsveld. En hij werd de oprichter en „eerste redacteur van het weekblad „La Cruz", dat zoo ontzaglijk „veel tot de geestelijke vorming van ons volk heeft bijgedragen, „terwijl ook ons blad, de „Amigoe" hem onder hare medewerkers „telde en zelfs een tijd lang als redacteur had.

„Als conferencier en predikant had hij een goeden naam. Graag „zag men hem verschijnen; want als Pater Zwijsen optrad, dan „wist men dat 't iets heel bizonders zou zijn.

„Maar priester vóór alles en boven alles, gevoelde hij zich meer „dan ergens anders op zijn plaats bij de arme zieken en melaatschen „op Curaçao, zooals hij zelf op z'n zeventigsten verjaardag met dankbaarheid herdacht, — en nu al sinds meer dan 10 jaren onder de „verpleegden van de inrichting „Coudewater" waar hij met on„vermoeiden ijver de geestelijke belangen behartigt eener talrijke „communauteit van zusters-verpleegsters, en als een vader te „midden der arme geesteszieken zijn apostolisch werk verricht."

Vóór zijn terugkeer uit West-Indië maakte hij nog een visitatiereis in de Kleine Antillen en enkele Zuid-Amerikaansche republieken. De regeering van Venezuela, die den begaafden priester bij die gelegenheid van nabij leerde kennen, onderscheidde hem met de orde van Bolivia 3de klas en de eere-medaille van onderwijs. Belangrijke beschouwingen over die reizen alsmede over onze verhoudingen tot Venezuela, verschenen in dien tijd in het dagblad „De Tijd".

In het vaderland teruggekeerd wachtte hem een uiterst moeilijke taak. Verschillende strijdvragen brachten in die dagen de gemoederen der katholieken in beroering. Het katholieke kamp was in twee partijen verdeeld die elkander vooral in de twee hoofdorganen der katholieke pers, De Tijd en de Maasbode, niet zonder animositeit bestreden. De vruchtbare pen van den oud-Missionaris van Curaçao. zijn erkende vredelievendheid en wijsheid, deden bij het aftreden

als Hoofdredacteur van den bekenden Dr. P. Geurts, het oog vallen op Zwijsen. Van hooger hand kreeg deze, tot niemands grooter verbazing dan de zijne, de opdracht als verantwoordelijk Hoofdredacteur van „De Tijd" op te treden. Men heeft wel eens beweerd dat hij voor die zware hem opgelegde taak niet berekend was. Het zijn de ingewijden, de Hoofdredactie van De Tijd zelve, die dit nog kort geleden zoo beslist mogelijk heeft tegengesproken. Andere gewichtige redenen veroorloofden hem, tot zijn groote voldoening vooral, het „Kasteel van Aemstel" te verlaten.

Door den bisschop van Den Bosch werd hij, na korten tijd assistent te zijn geweest in de parochie St. Lambertus te Helmond, belast met de geestelijke verzorging der 600 bewoners van het Geneeskundig Gesticht „Coudewater" te Rosmalen, waar hij vele jaren als een echte vader te midden der arme geesteszieken en hun verpleegsters zeer heilzaam werk verrichtte.

Intusschen bepaalden zich zijn werkzaamheden niet tot Coudewater alleen. Tijdens zijn verblijf in Zuid-Amerika was hij de Spaansche taal zoo grondig machtig geworden, dat hij die met eere kon gaan doceeren aan de R. K. Leergangen te Tilburg. Geregeld werd hij daarom ook met professor Salverda de Grave door de Regeering aangezocht als examinator voor het Spaansch op te treden.

Jaren lang bleef hij ook een verdienstelijk medewerker van het kindertijdschrift „De Engelbewaarder" en geruimen tijd was hij Hoofdredacteur van het diocesaan blad van het Bossche bisdom, ‚De Sint-Jansklokken".

Met groote dankbaarheid brengen wij hier echter vooral in herinnering zijn vurigen ijver voor het missiewerk en de gewichtige diensten die hij de leiders der missieactie in Nederland bewezen heeft. Toen Mgr. Dr. J. O. Smit tot bisschop van Noorwegen benoemd was, trad hij naast onzen grooten missieijveraar, Mgr. Th. Bekkers, als Hoofdredacteur op van ons tijdschrift „ Het Missiewerk". Tegelijk bleef hij redacteur van de „Annalen der H. Kindsheid" en van het tijdschrift „Onze Missiën in Oost en West" en lid van het Hoofdbestuur der Indische Missievereeniging. Op hoogen prijs werden immer zijn adviezen gesteld in de vergaderingen van het diocesaan Missie-comité, waarvan hij ook lid was.

Men zal zich afvragen, hoe één man zooveel werk kon verzetten en met eere en groot succes de belangen van zooveel godsdienstige

werken kon dienen. Die vraag zullen vooral zij zich stellen die weten welk een bescheiden en eenvoudig man Rector Zwijsen was, hoe afkeerig hij was van alle groot-doenerij.

Dat raadsel is niet opgelost met te wijzen op zijn werklust, zijn werkkracht en grooten zielenijver. Daar kwam bij, dat hij zich tot devies gesteld had het woord van St. Franciscus van Sales : *Vraag niets en weiger niets*. Herhaaldelijk hoorden wij hem die woorden gebruiken als wij hem een gewichtigen dienst vroegen ten bate van het missiewerk, een artikel te schrijven, een voordracht te houden enz. Terstond was hij dan bereid, met wat bezigheden hij ook was overladen, aan dat verzoek gevolg te geven. Zoo kunnen wij voor een groot gedeelte zijn activiteit en vruchtbare werkzaamheid verklaren.

Groot zal zeker het loon zijn, dat dezen vromen priester en stoeren werker voor Gods eer en 't zielenheil hierboven wacht. Te meer, wijl hem ook het deel van elke vrome ziel, de kruisen des levens, niet zijn gespaard. Smartelijke offers heeft Rector Zwijsen in zijn leven moeten brengen. Pijnlijk was het voor hem te moeten scheiden van de hem zoo dierbare blinden te Grave, pijnlijker nog voor zijn missielievend hart het missieveld van Curaçao te moeten verlaten, doch pijnlijk bovenal was het voor hem, den nederigen en devoten religieus, te moeten vernemen, dat hij de Congregatie die hij zoo innig lief had, die door zijn hoogvereerden Heeroom was gesticht, zou moeten verlaten en niet langer kloosterling zou mogen blijven. Dat is het zwaarste offer dat hij in zijn priesterleven aan God heeft moeten brengen, het eenige waarover hij herhaaldelijk ten overstaan van zijn goede vrienden zijn bedrukt gemoed moest luchten. Doch wat hij aan geen goeden vriend weigerde, dat weigerde hij nog minder aan God. Edelmoedig heeft hij ook dit offer gebracht.

Dubbel groot zal daarom ook, naar wij vast vertrouwen, het loon zijn van dien goeden en trouwen dienaar. Het moge hem spoedig gegeven worden. Dit zij de bede, in 't bijzonder van al zijn missievrienden.

A. HERMUS.

DE POLITIEKE TOESTANDEN IN CHINA EN HUN TERUGSLAG OP DE KATHOLIEKE MISSIE

DOOR Dr. G. WEIG, S.V.D.,

APOSTOLISCH VICARIS VAN TSINGTAO, CHINA [1])

Wat is er op het oogenblik in China gaande ? hoe zal „het hemelsche rijk" zich ontwikkelen ? welke vooruitzichten heeft de katholieke Kerk ? Dat zijn de vragen, die bij mijn bezoek aan Europa in het begin van dit jaar mij herhaaldelijk werden gesteld.

Europa toont derhalve groote belangstelling voor het vier-honderd millioenen rijk in het verre Oosten, eene belangstelling, die alle recht en reden heeft van bestaan. Want dit land, dat de niet-Sinoloog vroeger uitsluitend kende uit anecdotes en grappige verhaaltjes, wordt door het moderne verkeer ons van jaar tot jaar naderbij gebracht ; hier hebben gebeurtenissen plaats, die voor heel de wereld van de allergrootste beteekenis zijn.

China's politieke macht had in 1900 haar laagsten diepstand bereikt. De reeks vernederingen, waarvan de eerste schakel gevormd was door den ongelukkigen opiumoorlog in 1841 met Engeland, vond in 1900 haar laatsten, maar ook knellendsten ring in de schadeloosstellingen, welke de Europeesche Mogendheden voor den Bokseropstand eischten. De Bokseropstand was een laatst machteloos verweer geweest van het oude, zelfgenoegzame China tegen de Westersche cultuur, die langs alle zijden trachtte binnen te sluipen. Mannen met wijden blik hadden in de tweede helft der 19de eeuw herhaalde malen bij de hooge regeering te Peking op koersverandering aangedrongen. Ook Soen-Yat-Sen, de man der toekomst, voerde krachtig actie. Na 1900 begon de Westersche cultuur op de

[1]) Door een groote welwillendheid van Mgr. Weig zijn wij in de gelegenheid gesteld den volledigen tekst te publiceeren van de radio-rede door den Apost. Vicaris van Tsingtao den 29sten Maart 1930 gehouden.

breede lagen der bevolking invloed uit te oefenen: en langzaam kwam nu de groote ommekeer. Den buitenlander bleef men gelijk voorheen als indringer verachten, doch buitenlandsche wetenschap, buitenlandsche zeden werden gewaardeerd en verkregen burgerrecht. De nieuwe wijn deed ten slotte de oude zakken springen. Het oude, conservatieve keizerrijk werd in 1911 omver geworpen en de Republiek uitgeroepen. Aanvankelijk leek de republiek wel een heel teer plantje; doch de profeten, die haar slechts een kort bestaan voorspelden, vergisten zich deerlijk. Thans na twintig jaren is de republiek hechter dan ooit gevestigd.

Waar is de sleutel te zoeken tot een goed begrijpen van China op het oogenblik? Hoe verklaart men eenerzijds de krachtige ontplooiing van zijn buitenlandsche politiek, welke overwinning na overwinning afdwingt van de vreemde Mogendheden, en anderzijds den troosteloozen chaos, dien het land van binnen vertoont?

Hier moet aanstonds Soen-Yat-Sen genoemd worden, de man, die voor Jong China nog meer beteekent dan Lenin voor Rusland; met dit verschil evenwel, dat Soen-Yat-Sen's denkbeelden en idealen eerst na zijn dood in Maart 1925 bij de groote massa algemeene instemming en geestdrift vonden. Uitgerust met alle eigenschappen van een revolutionnair streefde hij rusteloos en onversaagd naar het eene doel: China te bevrijden van de z.g. ongelijke verdragen, welke het de laatste honderd jaar door de vreemde Mogendheden waren opgedrongen; China moest op nieuwe grondslagen worden opgebouwd, verheven tot een moderne grootmacht, waartoe het door de rijke bodemschatten van zijn onmetelijk gebied, door grootte en bekwaamheid van zijn bevolking als geroepen scheen. De Chineezen hadden steeds op los zand geleken, placht Soen-Yat-Sen te zeggen: zij waren wel een volk, maar geen aaneengesloten natie. Met groote vrijmoedigheid stelde hij de zwakke zijden van zijn stamgenooten, hun loome lijdzaamheid in een fel licht: stelde hun in schelle kleuren China's ondergang voor oogen, de volledige uitlevering en onderworpenheid van het Chineesche volk aan buitenlandsch imperialisme en kapitaal, als zij niet terstond de hand aan het werk sloegen en alle krachten opwekten die in hen sluimerden. Soen-Yat-Sen vermaant hen verder, aan de goede zeden der vaderen vast te houden; kinderen behooren den ouders eerbied en gehoorzaamheid te bewijzen; de spreekwoordelijke vlijt en soberheid, kortom de deugden,

welke reeds Confucius had gepredikt, wil hij ook door het jonge China beoefend zien. Doch er moest bovendien vooruitgang over de geheele linie komen. Handel en nijverheid moesten tot ontwikkeling en bloei worden gebracht, China's overvloedige mineralen ontgonnen, de kale bergen beboscht, het spoorwegnet belangrijk uitgebreid, en een handelsvloot op stapel worden gezet. Het was een grootsch program, dat hij in zijn redevoeringen ontvouwde met een taal, die zijn gehoor als fascineerde en betooverde.

Nooit hadden zij Westersche ideeën op zulk een wijze hooren verkondigen. Zijn vrienden en volgelingen zetten het werk door Soen-Yat-Sen begonnen voort. Terstond na zijn dood verspreidden zij in honderd duizenden exemplaren een kort geschrift, het politieke testament van hun zeer vereerden meester. De inhoud luidde ongeveer als volgt : Ik, Soen-Yat-Sen, heb 40 jaren alle pogingen aangewend voor de verwezenlijking van mijn ideaal, de opheffing der ongelijke verdragen. Het doel is nog niet bereikt. Ook de drie fundamenteele beginselen, nationalisme, democratisme en socialisme worden nog niet in praktijk gebracht. Daarom bezweer ik al mijn landgenooten dringend, dit groote doel tot het einde te vervolgen.

In zeer korten tijd waren deze paar leuzen op aller lippen. Dagelijks stonden ze in zware letters te lezen op de voorpaginas der couranten. Langs alle hoeken en straten werden ze in stad en land op de breede muurvlakken geschilderd. Zelfs op brieven en postpapier vond men ze gedrukt met een portret van Soen-Yat-Sen of tenminste met de zon, omgeven door een krans van 12 stralen op blauwen achtergrond : het symbool van het herrijzend Jong-China. Eindelijk immers zou voor het Chineesche volk, dat nog gebukt lag onder de verdrukking en ellende van 100 jaren de zon van vrijheid, geluk en voorspoed stralen aan een eeuwig helderen hemel. Het nieuwe staatsgebouw moest volgens Soen-Yat-Sen steunen op de drie zuilen: nationalisme, democratisme en socialisme, wier beteekenis evenwel hun Westersche begrippen niet geheel en al dekken. Soen-Yat-Sen hechtte veel gewicht aan zijne opvatting dezer drie grondbeginselen, van dit z.g. Tridemisme. Nationaal zouden de Chineezen zijn en denken, zonder andere volken te verachten. Volksbestuur wenschte hij, doch het staatsgezag wilde hij over vijf bestuursorganen verdeeld zien, in plaats van over drie, zooals bij de Volken in het Westen gebruikelijk is. Het socialisme

in den geest van Marx verwierp hij : privaateigendom moest onaangetast blijven ; de staat had slechts te waken, dat het privaatvermogen niet tot in het oneindige groeïen zou ; het oude feudalisme immers was hem een gruwel.

Stormenderhand veroverden de ideeën van Soen-Yat-Sen geest en hart der Chineezen. Zoowel in het Zuiden als Noorden deden zij den gloed van het patriotisme hoog oplaaien, die wel niet de zelfzucht en oude broederveete kon verteren en vernietigen, maar toch sterk genoeg was, om de Chineezen tot één machtige phalanx tegen het buitenland te vereenigen. Als eenheid reeds kleine volken sterk maakt, hoeveel te meer een volk van vier honderd millioenen. In politiek opzicht wil het volkomen zelfstandig zijn, de boeien verbreken, die de vreemde Mogendheden China door allerlei verdragen hebben opgelegd, waardoor het tot een voorwerp van uitbuiting voor de buitenlanders is geworden. Er wordt wel eens beweerd, dat de Chinees zich jegens de buitenlanders vijandig toont. De bewering is slechts waar in dezen zin : wanneer de Chinees in den vreemdeling een bedreiging ziet van zijn vrijheid, zijn land of zijn bezit, stelt hij zich te weer ; voor het overige beoefent hij eene gastvrijheid, welke allen lof en bewondering verdient.

De oude goden van het Boeddhisme hebben in het jonge China zoo goed als afgedaan. Zelfs Confucius glorie begint te verbleeken hij wordt nog wel als een der groote zonen van het land beschouwd, doch Soen-Yat-Sen is sinds kort als redder des vaderlands op het altaar verheven. De wekelijksche plechtigheid op Maandagmorgen ter zijner eere moet zijn roem vereeuwigen. In alle scholen, kazernes en ook kantoren is n.l. een afzonderlijke zaal ingericht, waar de beeltenis van Soen-Yat-Sen prijkt in een omlijsting van rijks- en handelsvlag. Het program van den eeredienst, iedere week in deze zaal gehouden, wordt als volgt afgewikkeld. 1 : Bij het begin der plechtigheid maken alle aanwezigen driemaal een diepe buiging voor het beeld van Soen-Yat-Sen. 2. Afwisselend wordt het reeds genoemde politieke testament van Soen-Yat-Sen gereciteerd. 3. Gedurende vijf minuten mediteert men in stilte over deze punten. 4. Dan volgt een patriotische toespraak van den voorzitter. 5. De zitting eindigt met het zingen van het volkslied.

Om ieder burger een goed begrip der drie genoemde grondbeginselen bij te brengen, is bij het onderwijs vanaf de eerste klassen der

lagere school tot op de universiteit het nieuwe vak van Tridemisme, d.i. nationalisme, democratisme en socialisme ingevoerd. Door dezen concentrischen leergang wordt de opgroeiende jeugd het ABC van Chineesche staatswijsheid op geraffineerde wijze ingepompt. En het gevolg ? China is in weinige jaren ontwaakt tot een zelfbewuste natie. Wie de overhand heeft, Tsjang-Kai-Tsjek of Foeng-Tsjang of welke generaal ook, dit verandert daaraan niets. In hun verlangen, ja hartstochtelijk streven, hun vaderland groot en machtig te maken, te beschermen tegen de veroveringszucht en machtswellust van buitenlanders, zijn het allen eens, vormen allen een hecht aaneengesloten front. Wie het tegenwoordige China begrijpen wil, moet dit wel voor oogen houden : ondanks alle innerlijke verdeeldheid en beproevingen komen in dit rijk van vele duizenden jaren krachten tot ontwikkeling en aan de oppervlakte, die op een volkomen verjonging van China wijzen. De Chinees van heden is, wat de toekomst van zijn land betreft, bezield met een onbegrensd optimisme. Voor de rampen, waarmee zijn stamgenooten de laatste jaren werden bezocht, heeft hij zonder twijfel oog en hart ; hij beschouwt ze echter als de noodzakelijke barensweeën van een nieuwe, glorievolle toekomst.

Maar hoe is het voortbestaan der binnenlandsche onlusten, dier eeuwige burgeroorlogen, der veelvuldige rooversbenden en het economisch verval van het toch zoo rijke land te verklaren bij dezen krachtigen opbloei van China's macht en politiek naar buiten ? Inderdaad legt men met deze vraag den vinger op de pijnlijke wonde, waaraan het Chineesche volk reeds jaren lijdt. Zoo vaak sedert de stichting der republiek een nieuwe generaal den strijd aanbond met de bestaande regeering, verzekerde hij bij hoog en laag in zijn manifesten, dat alleen de ondragelijke lasten van het volk hem er toe bewogen, naar de wapens te grijpen, om het vaderland eindelijk eens te zuiveren van de rebellen en verraders. Met deze eervolle onderscheiding betitelt hij dan steeds zijn militaire mededingers. Vanaf Joean-Sji-Kai in 1912 tot Tsjang-Tso-Lin in 1928 streefden alle generaals naar hetzelfde doel : een strafexpeditie te ondernemen tegen de binnenlandsche vijanden en uitzuigers van het volk. Zes-zeven keer trokken hun legermassa's van het Noorden naar het Zuiden en van het Zuiden naar het Noorden, verwoestend en plunderend wat hun in den weg kwam. Doch de mooie beloften bleven op papier.

Intusschen verarmde het gewone volk steeds erger. Honger en besmettelijke ziekten deden de rest. En telden de rooversbenden vroeger 100 tot 200 man, nu zijn ze gegroeid tot 10, soms 20 duizend. Hun aanvoerders zijn gewoonlijk oud-officieren, die uit het rijksleger deserteerden, zich zelfstandig verklaarden en bezit namen van een of andere provincie of district. Het aantal werkeloozen is in China wel niet te schatten. Uit hunne rijen worden de gewone legers gerecruteerd, maar ook de troepen der opstandige generaals, die men „tufei" noemt, hetgeen in het Nederlandsch ongeveer leeglоopers en roovers beteekent. Van een eigenlijken burgeroorlog kan men in China nauwelijks spreken, wijl de gewone boeren en burgers in China zich van alle krijgsrumoer afzijdig houden: zij zijn van aard vredelievend en haten het ruwe oorlogsbedrijf. Na de ineenstorting van het keizerrijk is eerst generaal Tsjang-Kai-Sjek erin geslaagd, ruim twee jaren geleden, zich eenigermate te doen erkennen, met den steun n.l. der Volkspartij, waarvan Soen-Yat-Sen de stichter was. Of hij zich zal kunnen handhaven, moet nog worden afgewacht. De verarming en ellende, door de voortdurende onlusten en oorlogen teweeggebracht, zijn intusschen zoo hoog gestegen, dat jaren zullen verloopen, voordat China van deze wonden volkomen is genezen.

Al te licht vergeet men in het buitenland, dat China met zijn 18 provincies — elk zoo groot als een Europeesche staat — een uitgestrektheid heeft van heel Europa. Oorlog of onlusten in het Zuiden van China wil nog niet zeggen oorlog in het Noorden; hongersnood in Kansoe of Sjensi beteekent nog niet, dat ook in de andere provincies honger wordt geleden. Doch wel is de bewering juist, dat er nauwelijks een provincie, district of zelfs stad is aan te wijzen, welke de laatste jaren niet met groote rampen werd bezocht.

Ten slotte moeten de woelingen in China op dezelfde wijze verklaard worden als in ieder ander land, dat een revolutie heeft meegemaakt. De overgang van den eenen staatsvorm naar den anderen, vooral van dynastie naar republiek, gaat steeds gepaard met partijenstrijd en onderlingen twist, totdat eindelijk uit den chaos een sterke persoonlijkheid verrijst, die den vorm der hartstochten het zwijgen gebiedt. Of het China van de toekomst republiek blijft of wederom monarchie zal worden, valt moeilijk te zeggen. Doch dit staat vast: uit de „Sturm und Drang"-periode van thans zal

ten slotte een nieuw en machtig en ook vreedzaam China te voorschijn komen.

Hoe is het bij deze veranderde omstandigheden met den godsdienst gesteld ? Welke houding neemt Jong-China aan tegenover de Katholieke Kerk ?

Met de ineenstorting van het keizerrijk in 1911 was ongetwijfeld een bolwerk van conservatisme en vooral van Confucianisme gevallen. Voor de Missie kwamen daardoor nieuwe hoopvolle perspectieven open. De moderniseering van China brengt reeds mee, dat men zich voor het geloof in de oude goden schaamt. Men ging zoover, dat men de afgoden uit de tempels haalde, ze verbrandde of met knuppels verbrijzelde. Wie zou het vroeger gewaagd hebben, hen met den vinger aan te raken ?

Ook het protestantisme heeft van zijn vroegeren invloed veel ingeboet. Tijdens de oorlogen en woelingen van 1926—27 zochten de zendelingen van het binnenland een veilig heenkomen in de Europeesche concessies en havensteden. Door hunne vlucht kreeg het aanzien der protestantsche missie zulk een gevoeligen slag, dat zij zich nauwelijks tot haar vroegere hoogte op zal kunnen werken. Zoodra rustiger tijden waren aangebroken, keerden weliswaar vele zendelingen naar het binnenland terug, doch de verhoudingen waren aanmerkelijk gewijzigd. Chineezen hadden hunne plaatsen ingenomen en toonden weinig lust, deze wederom te verlaten. Wat pers en scholen betreft, heeft de protestantsche missie op de katholieke ongetwijfeld een grooten voorsprong, wijl zij over veel meer kapitaal beschikt. Hare kracht, in het bijzonder der Amerikaansche missie, is echter door de velerlei schakeeringen en sekten, te zeer versnipperd en verzwakt.

Bij de katholieke missie is het groote onschatbare voordeel der eenheid van geloof en der hechte organisatie hier wederom duidelijk aan het licht getreden. Bewonderenswaardig stak de houding der katholieke missionarissen, die ondanks het dreigend gevaar alle op hun post bleven, af bij de vlucht der protestantsche zendelingen. En te midden der algemeene ontreddering en verwarring bleek de katholieke Kerk alleen een onwankelbaar steunpunt, de vaste rots, waartegen geen golven en stormen iets vermogen.

Ook de methode der katholieke missionarissen, die zich vooral

toelegden op de bekeering der landbevolking — een methode vroeger door de protestanten vaak becritiseerd — werd door de feiten in het gelijk gesteld en vindt thans bij de protestanten volle waardeering.

De invloed evenwel der katholieke Kerk op het openbare leven heeft in China tot nu toe niets te beteekenen. Jong-China ignoreert den missionaris, evenals den godsdienst, dien hij predikt ; bemoeilijkt bovendien zijn missiewerkzaamheid. Het recht, eigendom te verwerven, heeft Jong-China hem genomen, slechts pachten is toegestaan. Vroeger verworven eigendom werd eveneens tot pacht verklaard. Op de keper beschouwd kwam dit op onteigening neer. De missiescholen worden als propagandamiddelen gekwalificeerd ; men verlangt daarom erkenning door den staat of dreigt met sluiting. De voorwaarden daarbij gesteld zijn echter voor de katholieke missie schier onaannemelijk ; we verkeeren daarom in groot gevaar, dat onze scholen worden gesloten of geconfiskeerd. We bevinden ons bij het begin van een godsdienststrijd.

Goddank is de katholieke missie op alle gebeurlijkheden voorbereid. Op tijd stuurde Rome in 1922 een apostolisch Delegaat, die het scheepje der Chineesche Kerk met wijs beleid en sterke hand langs de gevaarlijke klippen stuurt. Zijn eerste taak was een nationaal concilie bijeen te roepen. In Mei 1924 kwam dit te Shanghai samen en had een schitterend verloop. Het luidde een nieuw tijdperk voor de Chineesche missie in. Zooveel mogelijk werd de methode vereenvoudigd en tevens een vaste grondslag gelegd voor nauwe samenwerking. In 1926 had in den St. Pieter te Rome de wijding der eerste Chineesche bisschoppen plaats. En talrijke nieuwe missiegebieden ontstonden, die zoowel aan de Chineesche seculiere geestelijkheid, als aan verschillende Europeesche orden en congregaties werden toevertrouwd. Zoo maakte de katholieke Kerk zich gereed tot de groote vischvangst, die aanstaande schijnt, ondanks de moeilijkheden, waarin zij oogenblikkelijk verkeert.

Op het gebied van voorlichting omtrent den katholieken godsdienst is in China nog ontzettend veel te doen ; bergen vooroordeelen moeten nog afgegraven worden. De wetenschappelijke missie lijkt mij voor het oogenblik het dringendst. Wie zal Jong-China de oogen openen, opdat het inzie, waar het ware heil te vinden is ? Vanzelfsprekend kan en mag de missionaris zijn werkzaamheid onder het

gewone volk niet opgeven ; de landbevolking moet gelijk voorheen gemissioneerd worden, de werken en instellingen van christelijke liefdadigheid uitgebreid en vermeerderd. Eene actie echter onder de invloedrijken, de intellectueelen schijnt op het moment dringender en van grooter gewicht. Wie behoort deze taak op zich te nemen? Hier kunnen en moeten de geleerden helpen, de apologeten, de sociologen, economen, paedagogen.

Het eenvoudige volk wordt sinds lang de missieplicht voorgehouden. Doch rust op de katholieke geleerden en professoren niet evenzeer of in nog meerdere mate de verplichting, het groote, goddelijke cultuurwerk der geloofsverbreiding naar vermogen te bevorderen ? Op bewonderenswaardige wijze kwijten de verschillende vereenigingen in Europa zich van haar taak, door vele gelden voor de missies bijeen te brengen ; te prijzen valt de ijver der hoogeschool- en andere studenten, die bij de academische missieclubs zich aansluiten en de velerlei missievraagstukken bestudeeren. Doch ook de geleerden en professoren behooren hunne belangstelling te toonen. Voor een vruchtbare ontwikkeling van het missiewerk in het Oosten kan hunne hulp niet meer worden gemist ; zij dienen de oplossing der groote moderne problemen op zich te nemen, die den gewonen missionaris aan het front boven het hoofd zijn gegroeid. In het bijzonder geldt zulks voor China. Dit ontzaglijk volk, dat schoorvoetend in nieuwe banen treedt, nieuwe wegen zoekt, heeft dringend behoefte aan veilige richtlijnen voor zijn nieuw geestesleven. De opvattingen omtrent nationalisme, democratie en socialisme moeten hier, in zooverre ze verkeerd zijn, recht gezet en verbeterd, — in zoover ze juist blijken, versterkt en verdiept worden. China heeft mannen noodig, die den missionaris op modern-wetenschappelijk gebied ter zijde staan, met hun talenten het apostolaat uitoefenen onder China's intellectueelen, aanzienlijken en geleerden, voor den gewonen missionaris niet te bereiken.

Verder vraagt de Chineesche jeugd, die in Europa studeert, onze heel bijzondere belangstelling. Velen van hen ondervinden groote moeilijkheden, niet zoozeer financieele, als wel de studie betreffend. Deze studenten keeren binnen enkele jaren naar China terug en zullen daar richting geven aan de geschiedenis van hun land. De indrukken, ideeën en principepen, die zij in Europa, vooral in de groote steden en aan onze universiteiten hebben opgedaan, blijven en beslissen

voor heel hun leven, welk standpunt zij tegenover Europa en zijn godsdienst in zullen nemen. Men heeft wel eens beweerd, dat de kwestie, of China in de toekomst christelijk wordt dan wel heidensch blijft, niet in het Oosten, maar in het Westen zal worden opgelost. Deze meening vindt in de feiten der geschiedenis haar bevestiging.

Ten slotte speelt niet het politieke, noch het economische of sociale vraagstuk, maar de godsdienstkwestie de hoofdrol in het leven der volkeren. In Rusland zien wij dit reeds duidelijk. De ontwikkeling van China gaat in dezelfde lijn. Alle andere vraagstukken hangen met de oplossing dezer kwestie ten nauwste samen. De talrijke pogingen in de geschiedenis, het cultureele vraagstuk zonder de godsdienstkwestie op te lossen, zijn even zoo vele malen op een jammerlijke mislukking uitgeloopen. Ook Jong-China tracht tot op heden zijn staatsorganisme te saneeren of beter, te vernieuwen met middelen, die zijn verval slechts bespoedigen. Gelukkig beginnen velen reeds tot inzicht te komen; en hun getal groeit met den dag.

Langzaam doch doelbewust is de koers, dien Rome zijn missionarissen heeft voorgeschreven. Van groot belang is, dat het heele legercorps gewillig en blijmoedig de bevelen volgt, zich door geen moeilijkheden en tegenslag van den juisten weg af laat brengen. Het uur schijnt nabij, dat het Chineesche volk in groote scharen de poorten der ware Kerk zal binnenstroomen. Moge dit troostvolle vooruitzicht ons aansporen, de missie in China te blijven steunen met de middelen, die ons ten dienste staan. Het is wel niet uitgesloten dat de Chineesche Kerk in de allernaaste toekomst eenigszins in verdrukking geraakt, een kort tijdperk beleeft van strijd en ernstige moeilijkheden, zulks mag aan ons optimisme geen afbreuk doen. Ook dan willen we het optimisme van onzen roemrijk regeerenden Heiligen Vader deelen, die mij bij de particuliere audientie, welke ik onlangs bij Zijne Heiligheid mocht hebben, met nadruk verzekerde: Ik heb van China de beste verwachtingen.

CLEMENS VIII EN DE MISSIES

Hoe groot de veelomvattende arbeid van Clemens VIII in Europa ook geweest is, toch vond hij nog tijd, zijn volle aandacht te wijden aan de buitenlandsche missiën, waarbij vooral Japan hem na aan het hart lag. In 1587 was daar een vervolging der christenen begonnen, welke zeer hevig was, toen in Maart 1591 voor keizer Taicosama de onverschrokken Jezuiet Valignani verscheen, als afgezant van den Indischen vice-koning ; hij verkreeg, dat de missionarissen in Japan mochten blijven, de openbare eeredienst echter bleef verboden. Het getal der bekeeringen was vrij talrijk, zelfs gingen twee Jezuieten als aalmoezeniers mee met het leger naar Corea, waar zij de eerste zaden van het christendom uitstrooiden.

In 1585 had Gregorius XIII aan alle missionarissen behalve aan de Jezuieten verboden in Japan of China te werken. Sixtus V, die zelf Franciscaan was, stond aan de Franciscanen de Missie toe „in alle deelen van Indië". Of deze Paters nu Japan voor een deel van Indië aanzagen, zeker is, dat vier Paters Franciscanen zich naar Japan begaven. Hierdoor ontstond een groote strijdvraag tusschen beide orden, welke nog aangewakkerd werd door het nationaliteitsgevoel, de Franciscanen waren Spanjaarden, de Jezuieten Portugeezen.

Taicosama liet den Jezuieten zoowel als den Franciscanen de vrije hand. In 1596 ontving hij zelfs met eerbetuigingen den tot bisschop benoemden Jezuiet Petrus Martinez ; ditzelfde jaar echter kwam een omkeer, die de tot 300.000 leden aangegroeide christengemeente in groot gevaar bracht. Aanleiding hiertoe gaf de loods van een gestrand Spaansch schip, die, toen men zijn lading in beslag wilde nemen, met de tusschenkomst dreigde van den Spaanschen koning, wiens macht hij in de wolken verhief, om meer kracht

nog aan zijn gezegden bij te zetten. Hij moet toen o.a. ook gezegd hebben, dat Philips II zijn priesters naar vreemde landen uitstuurde, om eerst het volk te bekeeren en daardoor later de verovering te vergemakkelijken. Deze woorden werden aan Taicosama overgebracht en dit was genoeg, om den keizer, die toch reeds in de verspreiding der nieuwe leer een gevaar zag voor zijn streven naar staatkundige eenheid, tot bloedige vervolgingen te verleiden. Zes Franciscanen, de Jezuiet Paulus Miki, een leerling van het seminarie met twee Japansche catechisten en nog vijftien andere Japanners waaronder drie kinderen werden tot den kruisdood veroordeeld en 5 Februari 1597 te recht gesteld.

Bij deze vervolging gingen de Jezuieten uiterst voorzichtig te werk. Verbannen, verwijderden zij zich in schijn, maar bleven voor hun kudde werkzaam. Gelukkig stierf Taicosama in September 1598, zijn opvolger Daifusama stond gunstig tegenover de katholieke missie. De missionarissen hervatten hun arbeid. In het begin van de 17e eeuw telde men reeds 750.000 christenen, zelfs werd in 1605 de H. Sacramentsprocessie openlijk te Nagasaki gehouden. De Jezuieten hadden een college gesticht, dat door Clemens VIII geldelijk gesteund werd, en ontplooiden een groote letterkundige werkzaamheid, vele godsdienstige geschriften deden zij het licht zien, tevens verscheen een Japansch-Portugeesch woordenboek en een Japansche spraakkunst met Portugeesche verklaringen. Zij verzuimden, helaas, echter een Japanschen clerus te vormen, [1]) terwijl zij tevens de Europeesche methoden bij het onderwijs bleven volgen, wat later noodlottige gevolgen gehad heeft. Daar het aantal missionarissen der Jezuietenorde niet voldoende was voor den reuzenarbeid, gaf Gregorius XIII aan alle bedelorden verlof in Japan en China te gaan arbeiden.

China was voor de missie een gesloten land, de eer daaraan althans gedeeltelijk een einde gemaakt te hebben komt toe aan den genialen Jezuiet Matthias Ricci, die met zijn trouwen metgezel Michaël Ruggieri zich te Tahao-king vestigde en zich daar tot rang en aanzien wist op te werken, hoewel hij er maar weinig bekeeringen kon bewerkstelligen.

---

[1]) In een verslag van bovengenoemden Visitator Valignani S.J. vindt men een en ander over deze kwestie. Zie Het Missiewerk VI (1924—25) p. 100 en vv. vooral het 4e, 5e en 6e punt (noot der Red. H. M.).

In ongelooflijk korten tijd verwierf de meer dan veertigjarige missionaris zulk een kennis der chineesche taal, dat hij reeds in 1595 een boek : „De ware leer van God", kon doen verschijnen. De geleerde kloosterling vergenoegde zich echter niet alleen met het behandelen van godsdienstige onderwerpen : wiskunde, rekenkunde, aardkunde, sterrenkunde, aardrijkskunde, muziek en wijsbegeerte behandelde hij in de verschillende werken, die hij uitgaf. De Chineezen noemden hem dan ook : „de groote man uit Europa".

Ricci was echter geen kamergeleerde, maar een echte man der praktijk. Zijn scherpe blik had al spoedig bemerkt, dat het missiewerk voortdurend aan de grillen der lagere beambten zou overgeleverd blijven, zoo lang het keizerlijk hof te Peking niet voor de goede zaak gewonnen was. Zijn pogingen, er toe door te dringen, faalden echter voorloopig.

Daar men voortdurend de missionarissen voor bonzen aanzag, die eer veracht dan geëerd werden, besloot Ricci met toestemming van zijn overste Valignani, die van den Generaal der Jezuieten en den Paus daarvoor verlof wist te krijgen, het priesterkleed af te leggen en het te verwisselen met het zijden kleed der geleerden. Hoe voorzichtig men nog te werk moest gaan, blijkt overtuigend uit het feit, dat, toen Ricci een nieuw kerkgebouw moest oprichten te Nantchang, hij alle uiterlijke kenteekenen vermeed en alleen er op zette : „Gebouw, waarin men predikt" ; met opzet zette hij zijn karakter als geleerde op den voorgrond. De Chineesche geleerden overblufte hij met zijn kennis op allerlei gebied. Als dit echter op godsdienstig gebied aankwam, dan ging Ricci met de grootste omzichtigheid voort. Van de geheimen van het Christendom besprak hij vooreerst slechts : de schepping door God van hemel en aarde, de onsterfelijkheid der ziel, de belooning voor het goed en het straffen van het kwaad ; tevens bestreed hij heftig de leer der Boedhisten maar toonde hij veel hoogachting voor de verstandige wijsbegeerte en ethica van Confucius.

Ofschoon hij zich geheel aan het missiewerk gaf, toch verloor Ricci zijn verlangen, tot den keizer door te dringen, niet uit het oog. In Mei 1599 begaf hij zich ten derden male naar Peking op reis, nu vergezeld van Pater Diego Pantoja en twee leekebroeders van Chineesche afkomst. In het voorjaar van 1601 bereikte hij het doel zijner reis. Ricci trok de opmerkzaamheid van keizer Wang-Lie

door de geschenken, die hij hem aanbood. Ofschoon zijn kennis bewonderend, vorderden toch de autoriteiten, die over de vreemdelingen waakten, zijn terugzending. De keizer weerstond echter dit verlangen en nadat de storm een weinig geluwd was, liet hij aan Ricci weten, dat Z. Majesteit het ongaarne zou zien, zoo hij zich verwijderde en dat voor zijn onderhoud zou gezorgd worden.

Het plan van Ricci : China te bekeeren, zou, zoo het gelukt ware, zeker op geheel Oost-Azië een grooten invloed hebben gehad. Valignani steunde hem, zooveel hij vermocht, in twee jaren tijd zond hij hem zes medewerkers. Hooggeplaatste personen traden uit volle overtuiging tot het christendom over, onder dezen verdient genoemd te worden de groote Chineesche staatsman Paul Sin, die door zijn invloed ontzettend veel goed voor de missie heeft bewerkt. In 1605 vroegen de eerste Chineezen opgenomen te worden in de Societeit van Jezus. Een nieuwe openbare kerk verrees te Peking, waarin de H.H. Geheimen geheel volgens Romeinschen ritus werden gevierd.

De rustelooze en praktische arbeid der Dominicanen, Franciscanen en Jezuieten deed op de Philippijnen een groote stroom van bekeeringen ontstaan. Den 14den Augustus 1595 werd het bisdom Manila tot aartsbisdom verheven met drie suffragaanbisschoppen. Deze verdeeling van dit te uitgestrekte diocees had zegenrijke gevolgen voor de missie, het christendom werd er door bevestigd en de eenheid van leiding voor het bekeeringswerk onder de heidenen werd er door verhoogd. Grooten invloed had hier de Dominicaan Michaël Benavides, die als bisschop van Nueva Segovia twee provincie's van zijn bisdom geheel zag bekeeren, terwijl de overblijvende derde gedeeltelijk tot het christendom overging.

Onder Clemens VIII koesterde men ook hoop op de bekeering van den Groot-Mogol Akbar ; deze had zelf om Jezuieten gevraagd en toen de Paters Hieronymus Xaver, een neef van den Heilige en Emmanuël Pintero in Lahore verschenen, werden zij door hem zeer vriendelijk ontvangen en kregen verlof in Lahore, Cambaia en Agra missiestatie's te vestigen. Akbar begunstigde de missionarissen ondanks den tegenstand der Mahomedanen, schonk hun gelden voor den bouw eener kerk, liet zelfs een Madonna-afbeelding copieeren, om ze in zijn paleis te hangen, maar zelf christen worden, dien stap kon de echte scepticus niet zetten.

Alexius de Mendez, aartsbisschop van Goa, wist door zijn bemoeiingen de hereeniging te bewerken der Thomaschristenen. Hij ondervond hierbij groote hulp van den Jezuiet Franciscus Roz, bisschop van Angamala, een goed kenner der Syrische en Malebaarsche talen, die op een synode de ketterij van Nestorius nog eens deed veroordeelen.

Gedurende zijn Pontificaat had Clemens VIII voortdurend het Turkengevaar te bestrijden. Abbas I, de Groote, Shah van Perzië had hierbij zijn hulp aan de mogendheden toegezegd. De Paus gebruikte deze toenadering, om hem gunstig te stemmen tegenover de christelijke zending. De Jezuiet Franciscus Costa, die in Perzië verbleven had, schreef den Paus, dat de Shah de aanwezigheid van katholieke priesters verlangde en dat deze gezanten naar Rome zou zenden. De Paus wilde hem vóór zijn en zond zelf een gezantschap. Hiertoe werden verkozen Franciscus Costa en Diego de Miranda. In hun instructies wordt gesproken over het Turkengevaar, maar het godsdienstig vraagstuk stond op de eerste plaats. Costa moest den Shah de waarheid van den christelijken godsdienst voorhouden en hem trachten te bewegen de waarheid te omhelzen ; was hij niet over te halen, dan moest hij toch vrije prediking en vrije uitoefening van het geloof pogen te verkrijgen.

De gezanten uit Perzië en die van den Paus kruisten elkander, want den 5den April 1601 kwamen twee gezanten van den Shah te Rome aan. Zij brachten goede tijding èn wat de hulp tegen de Turken èn wat de verkondiging des geloofs betrof.

In 1602 zond Philips III drie Augustijnermonniken naar Perzië, om den Shah op te roepen ten strijde; Clemens droeg hen op, de uitbreiding van het Christendom te bevorderen. Tot hun hulp zond de Paus in den zomer 1604 zes leden der pas opgerichte congregatie der hervormde Carmelieten ; hun prachtig werk in Perzië mocht hij niet meer beleven.

Was Perzië moeilijk te bereiken, nog moeilijker was het Abessynië, de Turken toch beheerschten de Roode Zee en bestreden de Portugeezen, waar zij konden. Toch dienden de daar verspreid wonende christenen hulp te ontvangen; Oviedo, de patriarch, was gestorven; nog één enkel zijner gezellen, Franciscus Lopez was in leven. In Februari 1589 werden twee Spaansche Jezuieten aangewezen voor deze moeilijke zending, de taalkundige Antonius de Monserrato

en de vurige Pedro Paëz. Als Armeensche kooplieden verkleed, trachtten zij binnen te dringen, zij werden echter herkend en eerst naar Terin, daarna naar Sana in Arabië gevoerd, waar zij vijf en een half jaar vast gehouden werden, twee jaren in de gevangenis, daar men hen voor spionnen aanzag. Einde 1595 naar Mokka gebracht, moesten zij daar op de galeien dienst doen, totdat de Rector van het college te Goa hen loskocht. Na zeven jaar kwamen zij weer op hun punt van uitgang terug. Beiden waren uitgeput, Monserrato stierf, Paëz echter genas. Zijn eenig verlangen was een nieuwe gelegenheid, om weer de reis te ondernemen. Het volgend jaar zond de H. Stoel een bekeerde Maroniet, die in de Societeit van Jezus was getreden, tot hulp van Lopez; deze had zich als Mahomedaan vermomd, hij werd echter door zijn begeleider verraden en, omdat hij het geloof niet wilde afzweren, onthoofd. Een andere Jezuiet Melchior da Sylva, een bekeerde Brahmaan, was gelukkiger, hij vond echter Lopez niet meer in leven. In 1603 kon Paez weer vertrekken; hij was ditmaal fortuinlijker, drong in het binnenland door tot aan het hof van keizer Za-Denghel, wiens vertrouwen hij gemakkelijk wist te winnen, daar de Portugeezen dezen vorst diensten hadden bewezen tegen den vijand. Uit den mond des keizers vernam Paëz, dat hij het plan koesterde den Roomsch-katholieken godsdienst te omhelzen en met den Portugeeschen koning een verbond te sluiten. Za-Denghel schreef in 1604 brieven aan Clemens VIII en Philips III en vroeg hem Jezuieten te zenden. Toen het voornemen des keizers in zijn land bekend werd, braken er onlusten uit, waarbij Za-Denghel gedood werd. Ook de nieuwe keizer Jakob toonde zich het geloof genegen. Paëz wist ook bij hem grooten invloed te gewinnen.

Uit West-Afrika kwam een verzoek van den koning van Congo in 1596, om een nieuw diocees op te richten in San Salvador. De Franciscaan Rangel werd op dezen nieuwen bisschopszetel geplaatst. Hij stierf echter spoedig, uitgeput door zijn overmatigen arbeid. Ook in het zuidelijker gelegen Angola was er hoop op een goede oogst: de koning volgde het voorbeeld zijner hoofden en werd christen. Hetzelfde geschiedde in Guinea.

Naast Franciscanen en Augustijnen werkten in Mexico Dominicanen en Jezuieten. Vooral de twee laatsten ijverden voor de bekeering der Indianen. De Dominicanen hadden tegen het einde der

eeuw zestig nederzettingen. De Jezuieten drongen in Noord-Mexico door en stichtten een missie bij de Tecuhuanca en later nog die te Topia. Aan de onderwijsinrichting der Dominicanen in Puebla de los Angelos verleende de Paus de rechten eener universiteit. Ook de missie in Neder-Californië, Nieuw-Mexico en Florida werd door moedige Franciscanen ondernomen, alleen in Nieuw-Mexico hadden hun pogingen blijvend succes.

In het groote koninkrijk Peru werkten de Dominicanen en Franciscanen en wisten daar een groote opleving van het kerkelijk leven te bewerkstelligen. Clemens VIII ondersteunde hen en kwam op voor de vrijheid en een menschelijke behandeling der Indianen. De Peruaansche provincie der Jezuieten beleefde zulk een bloei, dat men genoodzaakt was, ze in drie provincies te verdeelen. Bij een opstand te Quito tegen het Spaansche gezag wisten zij den vrede te herstellen.

In het jaar 1593 kwamen de Jezuiten onder de leiding van Pater Luis de Valdivia naar Chili, waar zij een onderwijsinrichting openden, die weldra tot grooten bloei kwam. Onder het wilde jagers- en herdersvolk, de Araucanen werkten zij vruchtbaar; de Franciscanen waren reeds van 1541 af onder hen werkzaam. De Paters Luis de Valdivia en Diego de Torres hebben zich onvergankelijken roem verworven, door steeds op te komen voor het behoud en het menschelijk behandelen van het roode ras, zij hebben de Araucanen van den ondergang gered.

Dominicanen, Jezuieten en Franciscanen werkten ook in het rijk der Inca's. De beroemde Franciscaan Franciscus Solanus had hier vooral zijn arbeidsveld. Reeds heel spoedig na zijn dood, 14 Juli 1610 te Lima, werd hij als een heilige vereerd en kozen vele steden hem als beschermheilige. Zijn metgezel Luis Bolanos is de grondlegger der missie van Paragay.

Een Dominicaan Mgr. Franciscus de Vittoria riep de Jezuieten naar Tucuman, evenals de Dominicaan Alphonsus Guerra, bisschop van Assuncion hen naar Paragaz noodde. In 1588, uit hun in de bisschopstad gevestigde nederzetting ondernamen zij de rondtrekkende missiën naar de wilde stammen. Daar dit echter tot geen blijvend resultaat leidde, beval de generaal der Jezuieten Aquaviva in 1602 vaste nederzettingen op te richten en de inboorlingen verwijderd te houden van alle vreemde invloeden, waartoe de Spaansche regeering haar medewerking verleende.

Aan de missie in Paragay namen ook de Braziliaansche Jezuieten deel en onder dezen de beroemde Pater Anchieta. In 1597 werd bij een wet de slavernij in Brazilië verboden, waardoor een groote hinderpaal voor het missiewerk werd opgeruimd.

Clemens VIII verleende groote aandacht aan de missiën in Amerika, wat hij door talrijke gunsten voortdurend bewees, zelfs op wereldlijk gebied strekte hij zijn zorgen uit; zoo schreef hij aan Philips III, de inboorlingen niet financieel uit te buiten.

Een te Madrid in 1601 uitgegeven beschrijving van Spaansch-America geeft op, dat er waren 5 aartsbisdommen, 37 bisdommen, 2 universiteiten, meer dan 400 kloosters, ontelbare broederschappen en hospitalen, pastorieën en missiestaties.

In de Spaansche en Portugeesche koloniën werden de missiën van staatswege gesteund en beschermd, in de aan de Turken onderworpen landen had de Kerk zwaar te lijden van Mahomedanen en Schismatieken. Daardoor was dan ook een afname der Katholieken waar te nemen. Clemens VIII deed, wat hij kon, om te helpen. Een zijner eerste zorgen was de wederopname in de Kerk van de Kopten. Gabriël, de patriarch van Alexandrië onderwierp zich evenals de aartspriester Johannes. Hun vertegenwoordigers, die in Juni 1594 in Rome aankwamen, legden, nadat de moeilijkheden omtrent hun ritus, enz. waren opgelost, de katholieke geloofsbelijdenis af. De Paus richtte te Rome een Koptisch College op en noodigde den Patriarch uit, leerlingen erheen te zenden.

Ook voor de Maronieten zorgde Clemens. In Juni 1596 werd de Jezuiet Girolamo Dandini naar den Libanon gezonden, hij trof daar vele misbruiken en misstanden. In September hield Dandini een nationaal concilie, waar nieuwe maatregelen werden genomen en vele misbruiken afgeschaft.

Op het Balkanschiereiland trachtte Clemens VIII door de daar met de grootste opoffering werkende Franciscanen de hereeniging der Serviërs te bewerken: nationale ijverzucht deed deze pogingen echter mislukken. Ook in het vorstendom Moldau mislukten zijn bemoeiingen. De Christenen van Moldau, Walachije en Epirus, die onder het juk der Turken gebukt gingen, trachtte hij te helpen, door de tusschenkomst der vorsten in te roepen en door geldelijke toelagen.

Evenzoo handelde hij voor de latijnsche bisschoppen op de Grieksche eilanden. Daar de bewoners nog niet geheel van het katho-

liek geloof waren afgevallen had hij voor dezen bijzondere zorg. Bij voorkeur bediende hij zich voor deze zending van Jezuieten. Zoo zond hij naar Chios in 1592 de Jezuieten Benedetto Muleto en Vincenzo Castalona. De toestand, vooral op Chios, was zoo erg, dat de Paus de Jezuieten dwong, daar een nederzetting te openen, waarvoor hij hun gelden uit eigen kas verstrekte. Hun arbeid werd overvloedig gezegend, zelfs zonden de bewoners een dankschrijven naar Rome. Ook andere plaatsen riepen om de Paters.

De geünieerde Grieken, die ten getale van 100.000 zielen verschillende punten in Italië, vooral in Calabrië en Sicilië bezetten, waren een voorwerp zijner bijzondere zorgen. Hun liturgie vond bij hem verdediging, als al te ijverige bisschoppen of bestuurders de geünieerden wilden dwingen tot de Latijnsche ritus over te gaan. In het Oostersch College te Rome waakte hij er voor, dat de leerlingen streng in hun eigen ritus werden opgevoed. Aan kardinaal Santori werd opgedragen over deze aangelegenheid nauwlettend te waken.

De belangstelling in de wereldmissie was in dien tijd groot. Verschillende geschriften verschenen en werden den Paus aangeboden. De bekendste hiervan zijn, een memorandum over de oostersche vraagstukken, een over de bekeering van Denemarken en Noorwegen, een, dat den Paus voorstelt, een congregatie op te richten ter behandeling van alle voorkomende missieaangelegenheden, een voorloopster dus der Congregatie de Propaganda Fide.

Clemens VIII wist de in dit geschrift aangegeven gedragslijn te verwezenlijken. In 1599 richtte hij een Congregatie op, bestaande uit negen kardinalen, die zich speciaal met de voortplanting van het katholiek geloof moesten bezighouden. Kardinaal Santori werd voorzitter , onder de leden bevonden zich o.a. Baronius en Bellarminus. Den 11en Augustus had de constitueerende vergadering plaats in tegenwoordigheid des Pausen, en reeds den 16den volgde de eerste vergadering. Slechts aanteekeningen over de tien eerste zittingen zijn bewaard gebleven, de laatste van deze vond plaats den 14en Aug. 1600. Deze aanteekeningen zijn van de hand van een secretaris, maar op den rand heeft kardinaal Santori eigenhandig de antwoorden van den Paus geschreven op de voorstellen der congregatie. Zij noemde zich zelf Congregatie super negotiis sanctae fidei et religionis catholicae en later korter de propagatione fidei, of de propaganda fide.

Van allerlei aard waren de aangelegenheden door deze congregatie behandeld ; vóór alles echter wordt de nadruk gelegd op de Oostersche zaken, die den Paus steeds nauw aan het harte lagen.

Bij den dood van Santori in 1602 volgde wel een kleine storing, maar in 1604 verlangde Clemens VIII, dat de congregatie haar zittingen zou hervatten. Zoo komt aan dezen Paus de eer toe, dat hij een lichaam in het leven riep, dat controle uitoefende over alle missiën en dat wat doel en inrichting betreft overeenkomt met de door zijn tweeden opvolger gestichte en nu nog tot heil der missiën werkende Congregatio de Propaganda Fide. J. KLEIJNTJENS, S.J.

DE MINDERBROEDERSPROVINCIE „GERMANIA INFERIOR” IN HAAR EERSTE PERIODE (1529–1844) EN DE MISSIE

In ’t jaar 1529 werden van de Keulsche provincie de Nederduitsche Minderbroeders afgescheiden en vormden een nieuwe provincie onder den naam „Germania Inferior”. Zij strekte zich ook uit over een groot stuk van het tegenwoordige België. Dit duurde tot 1844, toen de huidige Belgische provincie der Minderbroeders een eigen bestaan kreeg en de Germania Inferior beperkt werd tot binnen de grenzen van ons Nederland. Uit deze twee feiten vloeit vanzelf voort de indeeling van de provincie-geschiedenis in twee perioden, waarvan de eerste begint in 1529 en de tweede in 1844.

Zooals de titel aangeeft, houden wij ons bezig met de eerste periode : 1529-1844. Hoewel deze titel heel wat doet vermoeden, wordt er toch feitelijk weinig geboden om de eenvoudige reden, dat er weinig was te vinden. Als hier gezegd wordt dat er „weinig was te vinden”, wordt hiermee bedoeld : in de werken en artikelen, die wij gemeend hebben te moeten naslaan en die in den loop van dit resumé zullen worden geciteerd.

Er zal alleen worden gesproken over buiten-Europeesche missies. De missie van het H. Land c.a. wordt achterwege gelaten omdat de moeilijkheden, die daaraan vastzitten, o.i. een aparte studie vereischen.

Bij ’t beoordeelen van personen en zaken moeten we deze plaatsen in ’t milieu van plaats, tijd en omstandigheden. Willen we nu den missiearbeid nagaan van de Germania Inferior in haar eerste periode dan zullen we dat ook in ’t oog moeten houden om geen verkeerde

begrippen te vormen en op onverantwoordelijke en oppervlakkige wijze verkeerde conclusies te trekken.

Behalve dat wij ons wel ervan bewust moeten zijn, dat wij leven in een „missie-eeuw", zijn ook de volgende punten onze aandacht waard:

1. Zonder af te willen dingen op de groote verdiensten van Spanje en Portugal op 't gebied van missioneering, werden toch door de patronaatsrechten andere nationaliteiten zooveel mogelijk uit de hun onderhoorige landen geweerd.

2. De 16—17e eeuw doet zich weliswaar kenmerken door 'n opbloei van 't missiewerk. Wat men in Europa verloor, trachtte men elders weer te winnen. Slaan we nu 'n blik op ons land, dan zien we groote stukken verwoest door den Calvinistischen vloed. De Paters gaven hun krachten, hun vrijheid en zelfs hun leven om te behouden en terug te voeren. Zij werkten als echte missionarissen en werden ook zoo genoemd.

3. Noemen we nu nog Jozef II en de Fransche omwenteling met opheffing van kloosters en we zullen met deze punten voor oogen ons wel wachten voor een te overhaast oordeel.

Mexico [1])

Te Amacheca op de Xaliscas-eilanden van Mexico werd door de bewoners een klooster gebouwd voor de Franciscanen. Dit klooster behoorde tot de provincie van de H.H. Petrus en Paulus. Hieraan nu is de naam verbonden van Broeder Simon van Brussel. Ten jare 1534 vertrok hij naar Mexico en stond de Paters meer dan 50 jaar bij in de bekeering der Indianen. Na een verdienstvol en deugdenrijk leven stierf hij op 80-jarigen leeftijd en werd in bovenvermeld klooster begraven. Verdere bijzonderheden zijn ons tot nog toe onbekend.

West-Indië. [2])

Rond 't jaar 1590 moet een Fries, Joannes van Leeuwarden, náar West-Indië zijn getrokken. Over hem lezen we bij Petri :

1) *Gonzaga*, Franciscus, O. F. M., De origine seraphicae Religionis Franciscanae, 2 ed. Venetiis 1603, 1524 sq.
Marianus, O. F. M., Chronica Observantiae, Ingolstadii 1625, 259.
Monasterio, Arthur de, O. F. M., Martyrologium Franciscanum, Parisiis 1638, ad 30 Maii.
Sanderus, Antonius, Chorographia Sacra Brabantiae III, Hagae Comitum 1727, 110.
Schoutens, Stephanus, O. F. M., Martyrologium, Hoogstratae (1902) ad 30 Maii.
Galerie missionaire franciscaine belge, Malines 1926, 130 s.

2) *Petri*, Suffridus, De Scriptoribus Frisiae, Franequerae 1699, 434.
Foppens, Joannes, Bibliotheca Belgica II, Bruxellis 1739, 676.
Dirks, Servais, O. F. M., Histoire littéraire et bibliographique, Anvers (1885) 113.
Schoutens, o. c. ad 8 Maii.

„Joannes de Leovardia Doctor Theol. ordinis S. Francisci de observantia, scripsit aliquot tractat, theol. De providentia Divina, In Hexaëmeron, In Decalogon, De Synagoga Judaeorum, De Ecclesia Christi.

Accepi hunc auctorem ante aliquot annos a superioribus suis missum esse in Indiam, ad convertendos infideles, de eventu hujus profectionis nihil hactenus cognovi: Unde puto authorem adhuc superesse."

Aldus zijn tijdgenoot, want hoewel 't boekje is uitgegeven in 1699, vinden we achter de „Praefatio" onderteekend „ Coloniae 21 Augusti anno 1593", wat ook door de laatste woorden van 't citaat bevestigd wordt.

Tot onze spijt moeten we met Petri zeggen: de eventu hujus profectionis nihil hactenus cognovi.

Congo. [1])

In 't jaar 1671 landde te Amsterdam Laurentius de Capilla, gezant van Stephanus de Sylva graaf van Sonho in Congo. Door de Portugeezen op onrechtmatige wijze aangevallen, maakte zich zulk een wantrouwen jegens hen van hem meester, dat hij naar een gelegenheid uitzag om zich van de Paters Capucijnen ook te ontdoen. Niet dat hij over hen had te klagen; hij bewonderde zelfs hun deugd en ijver, maar hun afhankelijkheid van de Prefect van Loanda, 'n Portugeesche bezitting, vervulde hem met 'n onweerstaanbaar wantrouwen. Vandaar dat gezantschap.

In Amsterdam aangekomen vervulde de apostolische arbeid van Pater Egidius Morgatius en de zijnen hem met grooten eerbied jegens de Minderbroeders.

Zijn verzoek om missionarissen, waarin hij wijst op den geestelijken nood van zijn land, waar nog slechts één Capucijn werkzaam is,

---

[1]) De Missione Apostolica in principatu de Soigno in Africa per Fratres Minores Observantes Recollectos Provinciae Germaniae Inferioris, Anno Domini 1673. (Ex M. S. cui titulus: Provinciae Germaniae Inferioris anno 1680). In: *La Palestina* II (1892 (35-44, 156-160, 215-223, 274-281.

Heysse, Albanus, O. F. M., De Katholieke Kerk in Congo 1484-1905, Rousselare 1906, 159-181.

Haute, Petrus van den, O. F. M., Breviarium Historicum, Romae 1777, 191 sq.

Peri, Franciscus, O. F. M., Chronographia, (1771), ad 1674; uitgegeven door *fr. David Hoevenaars O. F. M.* in: *Collectanea Franciscana Neerlandica*, 's-Bosch 1927, 349-376.

Sanderus, o. c. 110 sq, 127 sq.

Schoutens, o.c. ad 2 Martii, 26 Maii, 17 Decembris.

Galerie 97-108.

wordt aan de Provinciaal Pater Willem Herinx meegedeeld. Terstond maakt deze er werk van. De Apostolische Vicaris juicht 't toe en is reeds in onderhandeling met de maatschappij van Oost-Indië voor 'n goede scheepsgelegenheid. Pater Provinciaal schrijft oogenblikkelijk (2 Jan. 1672) om advies naar den Apostolischen Internuntius Mgr. Franciscus Airoldus. De gezant dient ook bij hem 'n verzoekschrift in en beiden dringen aan op 'n spoedig antwoord.

De Internuntius stelde zich dan in verbinding met Rome, doch daar de zaak weinig uitstel duldde, gaf hij verlof, dat 2 of 3 Minderbroeders terstond konden vertrekken.

Het nieuws was nog niet bekend of de aanvragen stroomden binnen. Er wordt gesproken van meer dan 60 ! Daar 't aantal zoo groot was, besloot men er meer te laten vertrekken. De uitverkorenen waren : P. Egidius Morgatius, Theologiae lector meritus, die tot overste werd aangesteld ; P. Cornelius Wouters, Vicarius van 't klooster te Antwerpen, deze werd „sub" ; P. Gregorius Cacherat, 'n Franschman, biechtvader van de prinses van Vendémont ; P. Gerardus Corluy ; P. Willem Cromsteyn ; P. Henricus van Geldrop, allen uitstekende predikanten en Br. Willem Lambrechts, die voor de tijdelijke zaken zou zorgen.

Voorzien van de noodige faculteiten kwamen zij den 4en October te Amsterdam om vandaar naar Congo scheep te gaan. Alles was klaar voor 't vertrek, toen er bericht kwam dat de Portugeezen Sonho hadden veroverd en de Engelschen in 't Kanaal op de loer lagen om 't schip van de gezant aan te houden. De kapitein zette de bagage aan wal en weigerde hen mee te nemen.

De droefheid door deze tegenslag over hen gekomen werd spoedig in vreugde veranderd. Een Genueesch handelaar bood zich aan de Paters ter bestemder plaatse te brengen. Ondertusschen had Pater Morgatius op herhaald aandringen van de geloovigen bevel ontvangen in 't land te blijven. Ook Pater Henricus van Geldrop vinden we niet meer vermeld.

Pater Wouters als Overste, de Paters Corluy en Cacherat en Broeder Lambrechts staken nu op 24 Januari 1673 in zee. Na 'n zware reis liep men de haven van Lissabon binnen om 't schip te herstellen. Op 't punt weer te vertrekken miste men Pater Cacherat en niet langer kunnende wachten vertrokken ze zonder hem. Dit gedeelte van de reis verliep tamelijk voorspoedig zoodat men in

de loop van Juli te Loango aankwam. Hier hoorden zij, dat de graaf van Sonho in de strijd met de Portugeezen was gevallen. De Congoleezen hadden zich echter gewroken en de Portugeezen, de aalmoezenier niet uitgezonderd, vermoord op ’n verraderlijke wijze. Hun aanvoerder Petrus de Sylva werd nu tot vorst uitgeroepen.

Als nu de Paters eindelijk in Sonho aankwamen, werden zij plechtig ingehaald door vorst en volk. Die vreugde was echter van korte duur. Van de daar verblijvende Pater Capucijn vernamen ze, dat op uitdrukkelijk bevel van de Paus en de Koning van Portugal slechts Italiaansche Capucijnen hier mochten arbeiden. De slag was zwaar. Zij moesten nu ofwel ’t land verlaten, of aan de Prefect van Loanda verlof vragen te mogen blijven. Tweemaal schreven ze naar Loanda, maar elk antwoord bleef uit.

Ook de vorst van Sonho liet zich weldra in z’n ware gedaante zien. Drie dagen na aankomst der Paters besloot de zaakgelastigde der Hollandsch-Indische-Maatschappij, die de Paters naar Sonho had gebracht, weer te vertrekken. Toen Petrus de Sylva dit vernam, ontstak hij in toorn en vroeg de Paters of de Hollanders naar Sonho waren gekomen om handel te drijven, ja of neen. Op ’t antwoord der Paters dat ze zich niet met stoffelijke zaken ophielden volgde het bevel onmiddellijk het land te verlaten als hem niet oogenblikkelijk geschenken werden gebracht.

’t Zou ons te ver voeren hier een beschrijving in te voegen van alle plagerijen, onrechtvaardigheden en barbaarschheden die zoowel de Capucijnen-pater en -broeder, de inlandsche priester, alsook onze Paters hadden te verduren van deze vorst en ’t door hem opgehitst volk. Ten slotte werden Capucijn en inlandsch priester op wreedaardige wijze uit ’t land gezet. De vorst dacht nu met onze Paters te kunnen handelen naar zijn goeddunken. Zij stonden echter de snoodaard moedig te woord en verweten hem zijn misdaden recht in ’t gezicht.

Na zulk ’n behandeling weigerden de Capucijnen terug te keeren en de onzen konden niets uitvoeren bij gebrek aan de noodige volmacht. Ten einde raad besloten zij persoonlijk naar Loanda te gaan en een laatste poging te wagen — ’t liep echter op niets uit. De gouverneur zoowel als de Prefect konden geen toestemming geven.

Ondertusschen verloor Pater Corluy door de wederwaardigheden, die hij had beleefd, gebroken al meer en meer zijn krachten en

spoedig bleek alle hoop op genezing ijdel. Pater Wouters diende hem de laatste H.H. Sacramenten toe. Hij stierf op Goede Vrijdag 1674 en werd onder groote toeloop van volk in de Capucijnerkerk begraven.

Pater Wouters hield zich te Loanda met verlof van de Prefect onledig met preeken, biechthooren en catechismusonderricht totdat 'n goede scheepsgelegenheid zich zou aanbieden. De 7 Juli gingen zij scheep naarBrazilië ; van daar voeren zij naar Lissabon en kwamen eindelijk de 7e April 1675 weer in de haven van Texel aan.

Pater Cornelius Wouters werd eerst benoemd tot gardiaan van het klooster te Antwerpen en vervolgens belast met de zending van Breda, waar hij op 17 December 1677 onder de arbeid bezweek.

Broeder Willem Lambrechts kwam te Antwerpen wonen en stierf er op 26 Mei 1670.

Suriname. [1])

Eerst op 't einde van de 17e eeuw vinden we 'n missie in Suriname. De verklaring van zoo'n late missioneering moet men zoeken :

1e in het feit dat Spanje, in welks bezit het oorspronkelijk was, hier niet koloniseerde en dus ook niet missioneerde en

2e in het feit dat Holland en Engeland, die om deze gebieden streden, de invoering van 't Katholiek geloof niet toelieten.

In 1682 kocht de West-Indische Compagnie Suriname van de Staten van Zeeland, die 't in 1668 weer aan de Engelschen ontnomen hadden. 't Volgend jaar verkocht de Compagnie 'n stuk aan Amsterdam en 'n stuk aan Cornelis van Aerssen, Heer van Som- melsdijck. Deze drie nu vormden de „Geoctrooieerde Societeit van Suriname".

De Heer van Sommelsdijck vertrok in hetzelfde jaar 1683 als gouverneur naar de kolonie. Het diepe verval van de kolonie ziende was hij erop bedacht 't zedelijk en oeconomisch peil weer omhoog te brengen. Als man met ruime, diepe blik zag hij in, dat alleen zijn strenge wetten en bepalingen de toestand niet zouden verbeteren. Godsdienst, dat moest een ruggesteun worden voor 't

---

[1]) Beknopte Geschiedenis der Katholieke Missie in Suriname, Gulpen 1884, 1-92, 356-360.

Meersman, Achilleus, O. F. M., Die ersten Glaubensboten in der niederländischen Kolonie Guyana ; in : Zeitschrift für Missionswissenschaft 17 (1927) 245-248.

Missie der Minderbroeders van de Nederduitsche provincie in Suriname ; in : *De Godsdienstvriend* dl. 81 (1858) 152-159.

Sanderus, o.c. 110, 160 sq.

Schoutens, o. c. ad 16 Aprilis, 4 Novembris.

Galerie 123-126.

volk. Hij gaf zelf 't voorbeeld en wat meer is, hij was niet behept met de Staatsche kleinzieligheid, die slechts de gereformeerde Staatskerk duldde. Hij liet de Evangelieprediking ook buiten de Staatskerk toe en, wat een contradictie schijnt in die tijd, hij als orthodox protestant was zelfs verdraagzaam voor de Katholieken.

Mgr. Sebastianus Fanara, Internuntius te Brussel, de verdraagzaamheid van de gouverneur vernomen hebbend of daartoe door katholieke kooplieden bewogen zijnde, vroeg de Germania Inferior om missionarissen en zal zich dus gewend hebben tot de toenmalige provinciaal Pater Conradus Graven.

Uit de velen, die zich voor dit verheven werk aanboden, werden de Paters Fredericus van de Hofstadt en Thomas Fuller uitgekozen. De Internuntius stelde zich in verbinding met de Propaganda en weldra volgde het decreet, waarbij de Paters tot missionarissen „ad septennium" werden aangesteld en hun de noodige faculteiten werden verleend. Vol moed en brandend van zielenijver vertrokken zij de 4e November en kwamen de 24e December 1683 te Paramaribo aan.

Hun voornaamste taak was: de Katholieke kolonisten voor 't H. Geloof te bewaren; doch daarnaast stond ook de geloofsverspreiding onder de inlandsche bevolking. Hun taak was zwaar. De godsdienst was in diep verval geraakt; een noodzakelijk gevolg van gemis aan priesters en 't verspreid leven onder allerhande soort van volk. Om de acht dagen reisde een der Paters de kolonisten af om z'n bediening onder hen uit te oefenen. Menigmaal verkeerden zij hierbij in levensgevaar, want van de kant der Indianen hadden zij niets goeds te verwachten. Aan de slaven het Evangelie te verkondigen werd hun door de eigenaars verboden. Voeg hierbij nog klimaat, ongedierte, onvoldoende en slecht eten en oordeel dan over de onbaatzuchtige liefde en bovenmenschelijke moed van deze mannen. Zij zelf tellen alle gevaren en ontberingen voor niets. „Het doel onzer zending bereiken, zielen winnen voor God, en de kroon der martelie wegdragen, ziedaar al ons streven" schreef Pater Fredericus.

Niettegenstaande zijn brandende zielenijver moest Pater Fredericus reeds na tien maanden zich te Paramaribo terugtrekken. P. Thomas diende hem de laatste H.H. Sacramenten toe en drie dagen daarna, 27 October 1684, stierf deze heilige priester in de ouderdom van 46 jaar.

Pater Fuller stond dus alleen. Zoo spoedig mogelijk werd hem 'n helper gezonden in Pater Petrus Crol van Rozendaal, gewezen vicarius van het klooster te Herenthals. Met hem vertrok ook de leekebroeder Joannes Graefdorf, die goed thuis was in de geneeskunde. Maar helaas ! Dezelfde oorzaken hadden dezelfde gevolgen. Door gebrek en vermoeienis uitgeput viel Pater Petrus reeds de 7e Maart 1686 als slachtoffer van zijn ijver.

Hoewel Pater Fuller in zoo'n korte tijd twee van zijn medehelpers had zien vallen, verloor hij de moed niet. Terstond schreef hij naar Holland een brief tintelend van apostolische heldenmoed en spoorde zijn medebroeders aan hem te komen helpen. Voordat echter 'n antwoord kwam, had ook hij de grens van 't aardsche overschreden en stierf 14 Juli 1686, 37 jaar oud. Met hem nam ook deze missie een einde, die in de loop van twee jaar en acht maanden aan de Provincie drie van haar edelmoedigste zonen had ontnomen. Het Definitorium onder de provinciaal Pater Cosmas Meersmans op 29 Augustus 1686 te Brussel vergaderd, hief de missie op en riep Br. Joannes terug.

Als reden voor de opheffing wordt aangegeven : de onmacht van de Provincie om de missionarissen voldoende te ondersteunen. Er wordt nl. melding gemaakt van 'n vergadering te Leiden in 1685 en te Mechelen in 1686, waar de ondersteuningskwestie ter tafel werd gebracht en doelmatiger middelen werden beraamd. Eindelijk deelde Pater Provinciaal na 't Definitorium te Brussel aan de Internuntius mede „dat de Nederduitsche Provincie der Minderbroeders nog voortdurend bereid bleef missionarissen voor Suriname te leveren, mits de middelen tot bestrijding der kosten konden gevonden worden".

Wij moeten echter ook de verhouding van de „Staten" tot de missie in 't oog houden. Haar tegenwerking heeft zonder twijfel het besluit der opheffing grootelijks beïnvloed.

Ter illustratie van die verhouding 't volgende. Als men van de tolerantie van Sommelsdijck hoorde, werd hij aangeklaagd bij de „Staten" en deze geboden hem de „paapsche" Priesters naar Holland terug te zenden. Deze hierover ten zeerste vertoornd liet de lijken opgraven en stuurde ze begeleid van 'n ongezouten briefje naar Holland. De „Staten" over zulk 'n handelwijze niet te spreken zonden de lijken wederom naar Suriname terug.

Zoo eindigde de eerste missieperiode van Suriname. Pas 'n eeuw later zouden andere priesters weer in deze landen komen arbeiden.

In 1810 treffen we nogmaals een lid van de Germania Inferior in Suriname aan: Pater Jacobus Schinck. Op herhaald verzoek verliet deze Pater zijn missie op Curaçao om over te steken naar Paramaribo, waar zich in 't geheel geen priester bevond. Niettegenstaande hij reeds 32 jaar werkzaam was op Curaçao en tevens prefect der missie was, aanvaardde hij deze post op Suriname. Lang mocht hij hier niet arbeiden. Reeds op 19 November 1814 stierf hij arm en verlaten, zonder de laatste H.H. Sacramenten, bij gebrek aan 'n priester, te hebben ontvangen. Het zou ons te ver voeren de werkzaamheid van Pater Schinck in die vier jaren te bespreken; als curiositeit zij echter vermeld, dat van hem bekend is, dat hij een verzoek heeft ingediend tot het drukken van een Catechismus en het openen van een schooltje. Na hem vinden we geen medebroeder meer werkzaam op Suriname.

Curaçao. [1])

Naar wij uit goede bron vernomen hebben zal binnen afzienbaren tijd een speciale studie verschijnen over deze missieperiode van de Germania Inferior.

In 't jaar 1776 richtte Mgr. Ignatius Busca, Nuntius te Brussel, een verzoek tot de Provinciaal Pater Petrus Schmising om drie missionarissen. Weldra waren ze gevonden en de 18 September van hetzelfde jaar vertrokken Pater Theodorus Brouwers, Lektor der H. Schrift, Pater Joannes Luyten, Lektor der Godgeleerdheid en Pater Petrus van de Vondel naar het nieuwe missiegebied. De eerste werd aangesteld tot Apostolisch Prefect.

In 1777 keerde Pater Luyten en in 1778 Pater van de Vondel naar het vaderland terug. Bij zijn aankomst vond deze laatste Pater Anastasius Pillaers en Pater Jacobus Schinck gereed om naar de missie te vertrekken. Daar Pater Pillaers wegens ziekte ge-

[1]) Missie der Minderbroeders van de Nederduitsche provincie op het eiland Curaçao; in: *Kath. Ned. Stemmen*, 25 Dec. 1858.

Gouden Jubileum der Dominicaner-missie op Curaçao 1870-1920, Nijmegen (1920) 400.

Haute, o.c. 182.

De Godsdienstvriend, a. c. 159.

Schoutens, o.c. ad 8 Februarii, 20 Junii.

Galerie 123.

Puymbrouck, Adolphus, O. F. M., Franciscus Zonen te Sint-Truiden, Gent (1891) 254 vv., 279.

Beknopte Gesch. Suriname 67-89.

noodzaakt werd in 't land te blijven, vertrok Pater Schinck alleen om Pater Brouwers behulpzaam te zijn.

Na een arbeid van ruim tien jaren vertrok Pater Brouwers naar Philadelphia (V.S.). Pater Schinck, die hem in 1787 als Apostolisch Prefect opvolgde, ontving in 1787 of 1788 Pater Joannes Josephus Pirovano en in 1790 Pater Theodorus Bernds als medehelpers. Deze laatste keerde na 'n arbeid van pl.m. 9 jaren naar het vaderland terug.

Na de stormen, die de missie van Curaçao in 1800 had te verduren, kwam de 10e Januari 1803 Pater Libertus van de Velde op het eiland aan, doch stierf reeds de volgende maand. Deze Pater, lector Theologiae, werd ten tijde van de Fransche omwenteling op 20 Februari 1797 uit het klooster van St. Truiden verdreven en gedeporteerd naar de eilanden Rhé en Oléron. In 1802 vinden we hem in Megen, vanwaar hij naar Curaçao vertrekt.

Daar de Kerk van Suriname geheel verstoken was van priesters, vertrok, (zooals we bij Suriname hebben aangegeven) Pater Schinck in 1810 naar Paramaribo. Hij bleef echter Apostolisch Prefect van Curaçao. Aan Pater Pirovano deelde hij de noodige volmachten mee en stelde hem tot vice-prefect aan. Na de dood van Pater Schinck in 1814 werd hij definitief door de Propaganda tot Apostolisch Prefect aangesteld.

In het bericht, dat Pater Pirovano aan zijn Overste zond en waarin hij de dood van Pater Schinck meldde, vroeg hij tevens om een medehelper. Terstond gaf Pater Joannes Stöppel zich aan en vertrok in 1816. Lang mocht hij echter niet werkzaam zijn op zijn nieuw arbeidsveld. Reeds de 11e October 1818 rukte de dood hem van deze aarde weg. Pater Pirovano stond dus weer alleen. Tot aan zijn dood 5 Februari 1821, gaf hij zijn beste krachten aan de missie van Curaçao. Met hem verdween ook de laatste Nederduitsche Minderbroeder uit onze West-Indische bezittingen.

Bij gebrek aan arbeiders ging alzoo deze missie voor de Germania Inferior verloren. Het kon ook niet anders. De Provincie maakte immers weer een crisis door: opheffing van kloosters, verbod om novicen aan te nemen, zoodat men door geheime noviciaten nauwelijks de provincie zelf op de been kon houden en er dus van 't zenden van missionarissen absoluut geen sprake kon zijn.

Weert. fr. HERCULANUS FRANKHUIJZEN, O.F.M.

DE MOEILIJKHEDEN EN FOUTEN VAN HET PROTESTANTISME IN CHINA EN EEN KATHOLIEKE CONCLUSIE

Dit artikel vormt het slot der artikelen, verschenen in Het Missiewerk jrg. X (1928—29) blz. 186, en jrg. XI (1929—30) blz. 31 en 167,

Dat de Protestanten bij hun werk, dat wij in vorige artikelen trachten te kenschetsen groote moeilijkheden ondervinden is te begrijpen, en ofschoon de moeilijkheden bij protestanten en katholieken vrijwel dezelfde zijn, meende ik hier toch nog iets te moeten zeggen over de voornaamste bezwaren die het Protestantisme in China ondervindt.

Behalve de algemeene rampen, waardoor China dikwijls geteisterd wordt als hongersnood, burgeroorlogen, overstroomingen enz. moeten wij de grootste moeilijkheden toch dieper zoeken. Door het verdrag van Peking (1860) en de latere overeenkomsten van Tsche-fu 1876 hadden de Europeanen vrijen toegang gekregen tot China. De Engelsche en Fransche regeeringen namen de missionarissen wel is waar in bescherming, doch het gebeurde ook wel eens, dat juist van hun kant moeilijkheden gemaakt werden. Om slechts een voorbeeld te noemen. Toen in 1868 Hudson Taylor zijn missiewerk meer naar de binnenlanden verplaatsen wilde, werden de missionarissen overvallen. De Engelsche consul kwam hen te hulp, doch de Engelschen werden door de Chineezen verslagen en de regeering gaf nu de schuld aan de imprudentie van de missionarissen en schreef aan de Chineesche regeering: ,,De Engelsche regeering is zich volkomen bewust, welke nadeelen de nederzetting van missionarissen met zich meebrengt'' [1]). Dat zulke berichten

[1]) Oehler l.c. bldz. 165.

niet voordeelig zijn èn voor de missie èn voor de christenen is licht te begrijpen.

Een tweede moeilijkheid moeten wij zoeken in de vreemdelingenhaat der Chineezen. Van het begin af werden de Europeanen beschouwd als dienaren van den duivel, en de Chineesche hoogmoed, hun gehechtheid aan het oude regime en aan de oude godsdiensten, kon de Chineezen niet bewegen, om van de Europeanen iets te leeren, temeer nog, omdat zij — zooals wij reeds opmerkten — het christendom beschouwden als in strijd met hun nationale belangen.

Daarbij kwam nog als 'n derde moeilijkheid de actie der geheime sekten in China als b.v. de sekte der zwaarden, de sekte der vuisten van vereenigde patriotten" en zoovele andere,[1]) die alle de grootste en gemeenste lasteringen en leugens tegen de vreemdelingen onder het volk brachten.

Ook mogen wij niet vergeten, dat ook de protestanten te strijden hebben tegen de oude godsdiensten als Confucianisme, Taoisme en Boeddhisme. Vooral het laatste heeft het den Protestanten wel eens lastig gemaakt, een tegenstand die soms oversloeg tot fanatisme zooals blijkt uit 'n overval van 'n protestantsch sanatorium (Erholungsheim) in 1895 waarbij 11 missionarissen vermoord werden. [2])

Tenslotte ligt in onzen tegenwoordigen tijd m.i. een groote moeilijkheid en tevens een bedenkelijk gevaar voor de missie in de moderne nationalistische strooming van Jong-China, die in lijnrechte tegenspraak is met de Anglo-Amerikaansche tendenzen van sommige Protestanten. [3])

Deze moeilijkheden liggen veelal buiten het Protestantisme, maar er zijn andere die vooral in het Protestantisme zelf hun oorsprong vinden. Ik zou zeggen, de fouten van het protestantisme zijn de oorzaak van vele moeilijkheden. Ontegenzeggelijk hebben de protestanten veel goeds gedaan in China en het lijkt mij niet onjuist, dat de protestanten onder sommige opzichten goede wegbereiders zijn voor de katholieken, al levert van den anderen kant het Prote-

---

[1]) Over de geheime sekten in China zie China-Mission-handbook bldz. 41—45 Oehler l.c. 206.
[2]) Oehler l.c. bldz. 169—173.
[3]) Aldus Väth, Aufhauser, Völling in hun resp. artikelen; Gaeng, Oehler enz.

stantisme een groot gevaar voor de katholieken op. Over de fouten en gebreken in de protestantsche missie 'n enkel woord. Met terzijde lating van de doctrinaire dwalingen willen wij hier slechts de voornaamste fouten bespreken.

Behalve, dat de protestantsche missie de bovennatuurlijke middelen voor 'n gedeelte mist, is zij bovendien niet zuiver supranationaal en dikwijls gaat zij zeker oppervlakkig te werk. Wanneer ik zeg supranationaal, dan bedoel ik daarmede, dat de Protestanten dikwijls vergeten, dat zij op de eerste plaats missionarissen zijn [1]). Wanneer Oehler spreekt over het Anglo-Chineesch college voegt hij er aan toe: ,,Men ziet echter ook, hoe nauw voor de Engelsche Missionarissen ,,Anglisierung" en ,,Evangelisierung" met elkander verwant zijn [2]). ,,Viele chinesische Christen erhoffen das Heil für ihr Vaterland nach wie vor nur von ihrer politischen Betätigung und werden darin bestärkt von jener kulturfrohen, amerikanischen Mission, die in unbeirrten Optimismus in der amerikanischen Democratie dar Heil der Welt sieht". [3]) Terloops hebben wij al gewezen op den invloed, dien de missionarissen uitgeoefend hebben op de Tai-ping revolutie en de moderne stroomingen in China. In de scholen wordt als onderwijstaal het Engelsch door de Engelsche en het Duitsch door de Duitsche missionarissen gebruikt. In een gedenkschrift in 1911 te Shang-hai uitgegeven, worden de missiescholen aanbevolen, niet zoo zeer om den godsdienst te verspreiden, maar om het ,,Deutschtum" overal te doen kennen. [4]) Dit alles bewijst min of meer het Nationalisme in de missie. Wanneer een missionaris spreekt over het Idealisme, dat de missionarissen bezielde, dan wijst hij er tegelijk op: ,,dasz die Sendboten dieser Religion in vielen Fällen zugleich Handelsagenten sind, die auch vor revolutionären Umtrieten nicht zurückschenen", en hij beroept zich op de revolutie van 1911. [5]) De protestantsche missionarissen kunnen met enkele loffelijke uitzonderingen beschouwd worden èn als agenten van de regeering èn als missiona-

---

[1]) Wij willen volstrekt niet beweren, dat de katholieke Missie vrij is van deze fout, integendeel ook van katholieke zijde moet telkens weer op dit punt de aandacht gevestigd worden.
[2]) Oehler l.c. bldz. 135.
[3]) Oehler l.c. bldz. 229.
[4]) Idem l.c. bldz. 188.
[5]) Katholische Missionen Jg. 1922—'23 p. 295.

rissen. [1]) De geschiedenis van het Protestantisme in China levert ons bewijzen genoeg om deze stelling te verdedigen en wie de gebeurtenissen van de laatste jaren gevolgd heeft, zal in vele gevallen tot dezelfde conclusie komen.

Daarbij komt nog, dat hun missiearbeid dikwijls zeer oppervlakkig is. Hun statistieken wijzen vele bekeeringen aan maar vraagt men naar het gehalte van hun bekeeringen, dan moet men zeggen, dat het christendom bij velen slechts 'n dun vernisje is, waaronder het heidensche element zich voor 'n tijd verbergt. Pikoei een Chineesch geleerde schrijft hierover het volgende: ,,Ik ben sinds twintig jaren protestant. Ik heb vele Europeesche en ook Chineesche protestanten gezien, maar alles is enkel schijn. Zij doen niets anders als degenen, die zich opgeven, opschrijven en zoo spoedig mogelijk doopen. Degenen, die zoo gedoopt zijn oefenen niet den geringsten invloed uit op de maatschappij. In hun zeden en manieren verschillen zij in niets van hun heidensche omgeving. Mijns inziens is deze moeitevolle en tegelijk kostbare propaganda geheel en al vruchteloos''. [2]) Bovendien is de protestantsche missionaris in de meeste gevallen nog belast met de zorg voor vrouw en kinderen en zoodoende is het hun niet mogelijk zich geheel en al aan de zielzorg te wijden.

Het grootste en bijna onverbeterlijk gebrek is de oneenigheid der protestanten. Wanneer bovengenoemde Pikoei hierover spreekt, dan zegt hij: ,,Ik zeg nog eens, dat de verdeeldheid in zoovele sekten, de uitbreiding van het Protestantisme belet. Wij kunnen het niet aanzien, hoe deze vertegenwoordigers van verschillende kerken en godsdienstgenootschappen onder elkander disputeeren, over de grenzen van hun missiegebied strijden, elkander voor ketters uitmaken en met verwaarloozing van de christelijke naastenliefde elkander de christenen ontrooven''. [3]) In protestantsche kringen ziet men dit gebrek ook langzamerhand in. Reeds John Mott wijst er op, dat voor de mentaliteit der Oosterlingen de deno-

---

[1]) Kirchen-lexikon VIII Spalte 1632;
,,Il ministro protestante ésperso un buon medico, qualque volta un buon professore, quasi sempre buon padre di famiglia, infallibilimente un attimo tanchiere e speculatore, ma quasi mai l'uomo del sacrificio, del interesse, della dedissione completa come il missionario catholico. Le Missione Francescane Jg. 1926 bldz. 115 vv.

[2]) Antoniusbote 1925 bldz. 72.

[3]) idem 1925 bldz. 72.

minationeele verschillen en de veelvuldigheid van belijdenissen verwarring stichtend zijn moet. [1]) „Hinter jeder", schrijft Dr. Rilpper, steht irgend eine europäische oder amerikanische Sonderkirche. Jede verdeidigt ihre lutherische, reformierte, hochkirchliche oder freikirchliche, methodistische kaptistische, sabattistische Eigenart und Unart, ein trauriger Schauspiel, für die Arbeit nicht förderlich, für die Chinezen verwirrend und abstorzend". [2]) In denzelfden geest spreekt ook een citaat, aangehaald in een artikel van P. Arsenius Völling. [3]) Hoe onaangenaam moet het niet voor een goedmeenenden Chinees zijn hier iemand te hooren spreken over de strenge praedestinatieleer van Calvijn, terwijl op 'n andere plaats iemand juist het tegenovergestelde verdedigt. [4]) De Chineesche geleerde Tsu-nan schrijft als volgt : „Dat is toch wel het toppunt van verwarring. Daar hebben b.v. de predikanten uit Amerika, Zweden, Noorwegen in de provincie Hunan een eigen groep gevormd en vijf gemeenten gesticht, wier predikanten tot drie rassen en vier nationaliteiten behooren. De aanhangers van deze partij noemen zich leden van de Amerikaansch-Zweedsch-Noorweegsch-Chineesche Kerk. Wie wil zich met dezen diadeem met vijf kronen en vele kleuren sieren ? Verveelvuldigt dit voorbeeld met 174 en U zult mij toegeven, dat aan deze verdeeldheid spoedig een einde komen moet". [5]) Ja, zoolang als het protestantisme in China geweest is, is er ook verdeeldheid geweest en ook hier geldt het axiona : „Quot capita, tot sensus".

Dit gemis aan eenheid voelen de protestanten zeer goed en de wereldconferentie van Edinburgh (1910), het congres van Shang-hai (1922) en de laatste meeting te Jerusalem (1928) [6]) leggen er getuigenis van af, hoe zij zich moeite getroosten om eensgezind te worden Men streeft naar vereeniging, van alle boekdrukkerijen en boekhandelaars, vereeniging van de hoogere scholen, vereeniging van

---

[1]) Idem bldz. 72. Hier citeert de auteur het groote werk van John Mott, Entscheidungsstunde der Weltmission und wir.

[2]) Katholische Missionen Jg. 1926 bldz. 276.

[3]) Voor het volgende leze men het artikel van P. Ars. Völling O.F.M. Der Protestantismus in China. Antoniusbote Jg. 1925 bldz. 70—71.

[4]) Antoniusbote l.c. bldz. 71.

[5]) Antoniusbote bldz. 71, Jg. 1925.

[6]) Oehler l.c. bldz. 221—22 ; 246—249, het laatste artikel besluit Oehler met de woorden „Eine Vereinigung aller Konfessionen wird dagegen wohl für immer ein Traum bleiben".

alle strijdkrachten om zooals Oehler schrijft: ,,Massen Wirkungen hervorzubringen; vereeniging van het geheele uitgebreide missiewerk van Europa en Amerika enz. Maar waarom streeft men niet naar de eenheid in leer ? Omdat men wel weet, dat men dit onmogelijk kan zonder terug te keeren naar het autoriteitsprinciep van de katholieke Kerk. Maar zoolang als *deze* eenheid niet tot stand komt zal een eensgezinde protestantsche Kerk een utopie zijn en blijven.

Wij spraken zoo juist over het autoriteitsprinciep, en nu moeten wij, ofschoon wij de doctrinaire dwalingen buiten spel wilden laten [1]) hier een groote moeilijkheid bespreken, die eigenlijk haar oorsprong vindt in het Chineesche karakter. Wij weten, hoe hoog het gezag bij de Chineezen aangeschreven staat, en met hoeveel kracht zich China verzet tegen hen, die alle autoriteiten met voeten willen treden. Maar wat zien wij bij de Protestanten. Hun princiep van het vrije onderzoek laat geen gezag toe, en zal dus bij de Chineezen al weinig in den smaak vallen. Vandaar dat Kerveijn heel juist het volgende schrijft : ,,Une religion, qui repousse le principe d'autorité ne peut pas être une religion sérieuse pour les Chinois. Ou ils l'embrasseront sans la connaitre, pour des motifs naturels, interessés et alors ils ne seront pas vrais chrétiens, ou bien les ministres admetteront le principe d'autorité et alors il ne seront plus protestants. [2])

Reeds maakten wij melding van het feit, dat vele protestanten vooral bij de groote troebelen hun missie verlaten hebben. [3]) Doch hierin ligt m.i. 'n nieuwe fout, want zij maken zich schuldig aan 'n soort kortzichtigheid. Reeds op het Congres van Edinburgh in 1910 werd er op aangedrongen, om de pas gestichte Kerk, zoodra een voldoend fundament gelegd is en de Kerk bekwame stuurlieden bezit, aan zich zelf over te laten volgens het princiep: ,,Het Oosten door het Oosten evangeliseeren''. [4]) In 1922 werd door een Amerikaansch missionaris op het gevaar gewezen, dat er voor de Kerk in het zenden van Europeesche missionarissen bestond. [5]) Doch met de zelfstandigheid van de Chineesche Kerk is het zoover

---

[1]) Zie boven bldz. 40.
[2]) Chinese Recorder, Zeitschrift für Missionswissenschaft, de Tijd.
[3]) R. P. Kerveijn, Methode de l'apostolat moderne en Chine Hongkong 1911 bldz. 396.
[4]) Stimmen aus Maria Laach Jg. 1910 bldz. 263.
[5]) Z. M. Jg. 1926, bldz. 52.

nog niet gekomen. Laat men de jonge Kerk tenslotte aan zichzelf over, zal er weinig van het christendom overblijven. Indifferentisme en 'n terugzinken naar het heidendom zullen de gevolgen zijn, en bovendien benadeelen de protestanten door deze maatregelen hun eigen zaak ten zeerste.

Afgezien daarvan, dat de kerkelijke tucht gaat verslappen, zal naarmate het nationale streven in China toeneemt, ook de kerk 'n nationale kerk worden. De stormen tegen het christendom zullen te machtig zijn en het jonge plantje zal in dezen strijd om het leven te gronde gaan. Mocht de Kerk in 'n gunstig geval blijven bestaan, dan zullen toch de Chineezen de missionarissen niet weer opnemen, zonder dat deze afstand gedaan hebben van hun exterritorialiteitsrechten, en ten tweede zal het bestuur van de Kerk niet gemakkelijk weer in handen van de buitenlandsche missionarissen komen.

Men zal mij misschien opwerpen, dat de protestanten niet voor goed, maar slechts tijdelijk hun missie verlaten hebben. Zeker, dat is waar en dat blijkt ook uit de condities, die zij voor 'n eventueel terugkeeren gesteld hebben, [1]) en ook uit het feit dat reeds velen teruggekeerd zijn. Maar daarmede verliest het bovengezegde zijn kracht niet; de protestanten moeten zich te veel schikken naar den wensch der Chineezen.

* * *

Uit onze vier artikelen blijkt hoe snel zich het Protestantisme ontwikkeld heeft op het Chineesche missieveld, hoe systematisch en methodisch zij dikwijls te werk gegaan zijn en nog gaan, maar ook hoe naast het goede, dat het Protestantisme vertoont, ook vele fouten en gebreken kunnen worden aangewezen. Dit laatste mag echter geen reden zijn, om de handen in de schoot te leggen en rustig de zaak haar gang te laten gaan. Neen, de sterkte en de macht, die het Protestantisme nu nog bezit moet voor ons een reden zijn, om ijverig voor het heil van China te strijden. Want wie zal in China zegevieren? Ziedaar waarop ik nog, steunende op het voorafgaande een antwoord geven wil.

---

[1]) Die condities zijn:
1. Het aanwezig zijn van 'n wettige en regelmatige regeering.
2. De regeering moet de overeenkomsten met de buitenlandsche mogendheden gesloten, ook kunnen uitvoeren.

Zeker China maakt tegenwoordig een crisis door, het gaat zich vermoderniseeren, bij Jong-China is alle eerbied voor het gezag heen en de moderne vrijheidsgeest doet zich altijd meer gelden. Het Protestantisme weet zich den weg te banen in de hoogste kringen van het volk. Nog altijd heeft het daarbij zijn strijdlustig karakter tegen de katholieke Kerk behouden. Een voor Jong-China aangename trek in het Protestantisme is daarenboven de democratische gezindheid van vele Anglo-Amerikaansche missionarissen. En eindelijk winnen de protestanten door de scholen, liefdadigheidsinstellingen en door de kracht van het geld de Chineezen voor zich". [1])

Wij katholieken staan, zooals ik in de inleiding van mijn eerstc artikel reeds gezegd heb tegenover het heidendom en het Protestantisme, en den laatsten tegenstander mogen wij niet onderschatten. In menig opzicht zijn ons de protestanten vóór, de kracht van het geld vermag ontzettend veel, maar „l'argent corrompt les âmes, surtout en Chine. Il ne les convertit pas et les païens méprisent également une religion qui paie et la foi, qui se vend". [2]) Wij katholieken hebben Christus, wij hebben de genade, de H. Eucharistie en de andere sacramenten. Wij bezitten de onbaatzuchtigheid en den opofferingsgeest van den waren Apostel [3]) en vóór alles wij bezitten de waarheid die overal ter wereld en altijd dezelfde is en blijft. Ook de Chinees is 'n mensch en zooals ieder mensch in zich 'n onweerstaanbaar verlangen heeft, naar het ware, het schoone en het goede, zoo zal ook de Chinees zich,

---

[1]) De gevaren, die voor het Katholicisme uit het Protestantisme ontstaan zijn de volgende:

1. „Der kampflustige Geist, der nicht so sehr von de Predigern, wie von deren Gefolgschaft ausgeht.... So bewahrheitet der Protestantismus auch heute noch in China seinen ureigensten Charakter als Kampfinstitut gegen die wahre Religion Jesu".
2. „Der demokratische Zug in der protestantischen Missionierung Chinas kommt zur Geltung bei der Verwaltung der einzelnen unabhängigen Missions-Gesellschaften."
3. „Die protestantische Mission schmeichelt den auf das Irdische gerichteten Sinn des chinesischen Volkes und gewinnt ohne weiteres die Zuneigung des heidnischen Volkes und der heidnischen Regierung".

P. Ars. Völling: Der Protestantismus in China. Kath. Miss. Jg. 1923 bldz. 294.

[2]) R. P. Louis Kervijn: Méthode de l'apostolat.... enz. bldz. 398.

[3]) Uitzonderingen op deze woorden bestaan ook bij de katholieken, maar deze bevestigen den algemeenen regel. Ook de katholieke missie is nog steeds voor verbetering vatbaar.

tenslotte, al laat hij zich voor 'n tijd in de netten van het Protestantisme vangen, niet voldaan en tevreden voelen. De katholieke kerk beoefent de naastenliefde, zij is de internationale kerk, die zich niet met politieke beuzelarijen ophoudt [1]) en vandaar dat ook de sympathie voor de katholieke missie èn bij de heidenen èn bij de protestanten zoo niet toeneemt, dan toch zeker niet afneemt. ,,Wenn man hier drauszen nicht nur solche eingehende und ernste Gespräche mit katholischen Missionären hat, sondern auch ihre Missions-werke sieht, die sie in treuer Arbeit aufbanen, dann schwindet einem jeder Neigung zur Kritik. Denn, möchte man auch als evangelischer Christ, manches anders haben und anders machen, was die katholische Mission in dem Riesenlande China leistet bedeutet für dieses arme Volk eine so segensreiche Wohltat und steht geistig so hoch, dasz man die Groszzügigkeit und den Ernst dieser Arbeit aufrichtig anerkennen und bewundern musz". [2]) Terwijl de protestanten slechts 789301 christen en tellen, kunnen wij wijzen op 2.797.567. Zeker het zal nog veel strijd kosten, maar eenmaal zal de *waarheid* zegevieren, niet het geld.

Nu is het de tijd om te werken, nu moeten wij missionarissen hebben, want het heil van een volk van 400.000.000 staat op het spel. Wij blijven strijden en hoeveel bloed het ook kost, hoeveel moeite er moet gedaan worden, wij mogen vast vertrouwen, dat er, zoo God wil, eenmaal een tijd komen zal, waarin de Chinees niet meer neerknielen zal voor de afgodenbeelden, maar voor den eenen waren God, als lid van de éène ware Kerk, en vol dankbaarheid bidden zal : ,,Heer, ik dank U, dat Gij mij uit de duisternis van het heidendom gebracht hebt tot het licht der waarheid, mij den weg naar den hemel gewezen en mij het leven gegeven hebt, dat, zoo Gij het wilt, niet meer van mij zal genomen worden.

God geve, dat deze tijd spoedig kome.

fr. ERICUS UPPENKAMP, O.F.M.

---

[1]) Het hoogste gezag der kerk veroordeelt streng het Nationalisme. Vergl. de decreten der C.P.F. en de missie-encyclieken van Paus Ben. XV en Pius XI.
[2]) Dr. Witte l.c. bldz. 184.

KATHOLICISME EN PROTESTANTISME IN SCANDINAVIË

In den laatsten tijd schijnt er meer oppositie in zekere protestantsche kringen van Scandinavië te komen tegen de katholieke Kerk in Noorwegen, Zweden en Denemarken.

In Noorwegen kunnen actief-optredende Lutheranen de gevoelige afstraffing niet verkroppen die de Noorsche Rechtbank hen toedeelde door de veroordeeling van de beruchte Martha Steinvick, die voor eenige jaren geleden meende de katholieke moraal ongestraft door het slijk te mogen halen. Het groote succes dat de bekeerlinge Sigrid Undset met hare werken heeft zal diezelfde luthersche kringen niet zachter stemmen.

In Zweden heeft reeds sinds langeren tijd een minder vriendelijke stemming tegen het katholicisme zich doen gevoelen. Deze is echter bij vele protestantsche geestelijken zoowel als vooraanstaande leeken tot een openlijke oorlogsverklaring geworden door een oproep gericht tot heel het Zweedsche volk om front te maken tegen de katholieke propaganda. Deze oproep onderteekend door zeer vele geestelijken en leeken stond met dikke letters in Deensche dagbladen van 18 Mei l.l.

Zelfs in Denemarken waar in de laatste twintig jaren de katholieke kerk niet alleen een volkomen rust genoot — maar zelfs in hooge achting stond bij de andersdenkende landgenooten — is een kentering in de gevoelens te merken. De Deensche en meer bijzonder de Kopenhaagsche pers die tot nog toe gaarne hare kolommen opende voor katholieke artikelen neemt thans een meer gereserveerde houding aan. Misschien zal deze min of meer vijandige stemming ten opzichte van de katholieke Kerk weer verdwijnen, zoodra de invloed der kortelings na elkander gehouden protestantsche „kerkvergaderingen" van Stokholm en Kopenhagen zich niet meer doet gevoelen.

In geen geval is er echter reden voor de katholieken in Scandinavië om zich bezorgd te maken. Integendeel het Deensche katholieke Weekblad van 1 Juni l.l. is van meening dat de scherpere oppositie der Protestanten een goed teeken is van den krachtigen toestand der katholieke Kerk in het Noorden.

Juni 1930. M. L.

HOE PROTESTANTEN EN KATHOLIEKEN DE MISSIE STEUNEN [1])

Een van de verwijten door niet-katholieken tot de katholieke Kerk gericht is, dat hare leden voor de uitbreiding van Gods Rijk op aarde niet die levendige, werkdadige en practische belangstelling aan den dag leggen, die door de talrijke protestantsche sekten en groepen wordt betoond. Om die bewering te staven wijzen zij ons jaarlijks op hun begrootingen en balansen, hun bijdragen en giften. En inderdaad de verslagen, die wij daartegen kunnen voorleggen, zooals die van de pauselijke missiewerken, geven veel lagere cijfers op.

De beweringen van de meeste protestanten aangaande het katholiek missiewerk nu en vroeger, zijn echter zoo onsamenhangend als hun eigen stellingen in deze en in menige andere zaak. Luther en de andere ,,hervormers'' lagen immers al twee eeuwen in hun graf, vóórdat de velerlei protestantsche instellingen tijd hadden gevonden om hun aandacht aan de groote heidensche wereld te schenken! De geschiedenis trouwens van hun arbeid in het Oosten, vooral in de eerste missie-perioden stemt voor hen waarlijk niet tot zelfvoldoening en wordt maar best verzwegen en vergeten. Niet alleen immers brachten de protestantsche zendelingen den christen godsdienst bij de inboorlingen in ernstige opspraak, maar zij en de ongodsdienstige Europeesche regeeringen deden al het mogelijke om het werk te belemmeren van hen, die de missietaak trachtten te volvoeren, waartoe sedert eeuwen de ware Kerk haar krachten had ingespannen.

Anderzijds mogen wij, katholieken, toch de beteekenis van de huidige missiegeestdrift der niet-katholieken niet onderschatten, noch met minachting neerzien op de enorme sommen voor de uitbreiding van de ketterij geschonken. Het is immers klaar, dat door zulke groote inkomsten de zendelingen in staat worden gesteld veel bedrijvigheid te ontwikkelen op charitatief, opvoedkundig en philanthropisch gebied; terwijl de geringe inkomsten van anderen — met name van de katholieken — een groote belemmering zijn om in die richting krachtiger te arbeiden.

---

[1]) Naar een artikel van D. Maternus Spitz in *Pagan Missions*, het orgaan van den Ierschen Priester-Missiebond, bewerkt voor en gepubliceerd in ,,Kerk en Missie'', het orgaan van den P.M.B. in België.

Het katholieke missieleger.

Volgens P. Krose, S. J., heeft de Katholieke Kerk, van den tijd af der „Hervorming" tot het begin van de XIXe eeuw, ongeveer 22 millioen heidenen bekeerd, en ongeveer 8 millioen gedurende de XIXe eeuw. In 1923 was de katholieke Kerk volgens P. Arens, S.J. (1925), in de heidensche landen vertegenwoordigd door 8.196 vreemde en 4.816 inlandsche priesters; 3.187 vreemde en 732 inlandsche broeders; 12.944 vreemde en 17.158 inlandsche zusters, en 65.641 catechisten. Aan hun zorgen waren toevertrouwd 11.956.160 inlandsche katholieken en 1.534.446 inlandsche catechumenen, verspreid over 66.397 missieposten. Kerken en kapellen waren ten getale van 44.525; gebedsscholen ten getale van 20.247 met 500.983 leerlingen; lagere scholen ten getale van 20.878 met 1 millioen 123.397 leerlingen; hoogere scholen 875 met 104.457 studenten; universiteiten 8 met 4.732 studenten. De missionarissen behoorden tot 15 verschillende kloosterorden, 30 congregaties en 10 sociëteiten van wereldlijke priesters. [1])

Het mededingende leger.

Door den protestantschen missie-arbeid vóór de XIXe eeuw, werden volgens P. Krose, S.J., 4 millioen negers bekeerd in de Vereenigde Staten; volgens den protestantschen atlas van 1925 wordt de protestantsche zendingsactie thans gevoerd of ondersteund door 350 zelfstandige genootschappen, 66 hulpgenootschappen, 59 hulpcommissies, 273 medewerkende en collecteerende en 48 onafhankelijke vereenigingen.

Het missiepersoneel in de zendingsgebieden zelf bestond uit 29 duizend 188 mannen en vrouwen en 151.735 inlandsche helpers. Het totaal van hun christenen beliep ongeveer 8.500.000, waarvan 3.600.000 communiceerenden, 2.780.000 gedoopte niet-communiceerenden en 1.680 duizend in onderrichting. Zij hadden 50.277 zondags-scholen met 2 millioen 535.726 leerlingen en leeraars, en 46.580 lager scholen met 2.440.148 leerlingen. Hun vier bijbelgenootschappen verspreidden in één jaar 10 millioen 225.516 bijbels!

De „nervus rerum".

Het is niet mogelijk de som gelds te bepalen, die de Katholieke Kerk aan het missiewerk besteedt, noch de inkomsten van de verschillende missie-organisaties na te gaan. De eenige cijfers, waarover wij beschikken, zijn degene door de algemeene missiegenootschappen te Rome verstrekt, en de lijsten van giften in verschillende missietijdschriften gepubliceerd. Doch al zou men die samentellen, dan had men nog een zéér onvolledig beeld. Op de vraag, „waarvan onze missionarissen leven", geeft Mgr. Baumgarten een antwoord, waarin hij tot het besluit komt, dat gedurende de XIXe

---

[1]) De „Missiones Catholicae" in 1930 door de S. Congr. de P. F. uitgegeven, publiceerden de cijfers van 30 Juni 1927; deze zijn over de geheele linie gelijkelijk hooger; slechts enkele onderdeelen vertoonen belangrijke afwijkingen, waarschijnlijk tengevolge van een andere vraagstelling of groepeering. Wij meenen deze verschillen te kunnen verwaarloozen.

eeuw de Kerk voor de verspreiding van het Geloof ontving en uitgaf de som van 8 millioen pond sterling (ongeveer 960 millioen gulden). Gedurende 100 jaar — van 1822 tot 1922 — ontving het Genootschap tot Voortplanting des Geloofs de totale som van 250 millioen gulden. In 1926 ontvingen de drie algemeene genootschappen ongeveer 7.5 millioen gulden en in 1927 ongeveer 8 millioen, in 1929 wellicht 13 millioen.

Vóór de XIXe eeuw werd het missiewerk vooral gesteund door koningen, rijke landheeren en regeeringen, op grond van den weldoenden invloed der missiën voor de intellectueele, stoffelijke en geestelijke welvaart der inlandsche bevolking; maar deze steungelden zijn sinds lang weggevallen. Kloosters en abdijen, die uit hun eigen inkomsten hun leden en instellingen in de vreemde landen onderhielden, zijn al lang opgeheven of geplunderd geworden, en de inkomsten van de Propaganda zijn door Napoleon en Garibaldi in beslag genomen. Desniettegenstaande moet thans evenzeer als vroeger het noodige geld worden gevonden voor het onderhoud van missiehuizen, seminaries en kloosters; voor het aankweeken en onderhouden van steeds nieuw missiepersoneel; voor het uitzenden en bevoorraden van steeds nieuwe hulpkrachten; voor het bouwen en onderhouden van kerken, residenties, scholen, hospitalen, inlandsche catechisten enz. Naast de inkomsten der Pauselijke Genootschappen moeten dus nog zeer belangrijke inkomsten gezonden worden om het boven-beschreven „missieleger" te onderhouden. Maar hoe groot die inkomsten zijn, is niet te benaderen wegens het ontbreken van gegevens.

Veel gemakkelijker is het een juist idee te krijgen van de inkomsten en uitgaven der protestanten. De voornaamste zendings-beambten immers zijn leden van zelfstandige genootschappen en hebben als betaalde ambtenaren ieder jaar tegenover de inschrijvers rekening en verantwoording te doen van de jaarlijksche in- en uitgaven, van het boni of het deficit. Aldus kan — beter dan wij het voor de katholieken kunnen achterhalen — de protestantsche missie-atlas van 1910 en 1925 uitgebreide inlichtingen geven over personeel. inkomsten enz. In 1910 beliepen hun giften en bijdragen 5.071.225 pond sterling en in 1925 meer dan 69½ millioen dollar of meer dan 14 millioen pond wat 168 millioen gulden beteekent. Het gemiddeld cijfer der inkomsten van de vereenigingen aangesloten bij den Internationalen Zendingsraad was voor de jaren 1923, 1924 en 1925 ongeveer 56 millioen dollar of 11.670.241 pond sterling per jaar, d.i. 140 millioen gulden. Indien de heidensche wereld kan bekeerd worden door geld eerder dan door Gods genade, dan is de overwinning voor onze afgescheiden broeders verzekerd. Maar wie kan zeggen of het geld ten slotte de heidenen eerder zal bekeeren dan verderven?

Hoe de protestantsche Missie-vrijgevigheid verklaard?

Om den zendings-ijver van een bepaald Kerk-genootschap te beoordeelen, is het niet voldoende het totaal na te gaan van de verkregen inkomsten. De beweegredenen, waardoor die inkomsten zijn toegevloeid, spreken

daarin veel luider en met heel wat meer gezag. Welnu, het is een uitgemaakte zaak, dat bij de protestanten — speciaal bij de Amerikaansche — veel ijver en milddadigheid te danken is aan den wedijver om de ,,paapsche propaganda" tegen te werken en om de stoffelijke belangen van de geïnteresseerde tijdelijke Machten te bevorderen.

De afdoende uitleg is evenwel daarin niet te vinden en moet eerder in een andere richting gezocht worden.

Het ,,beknopt verslag van 826 verschillende zendingsgenootschappen" werpt heel wat licht op dit probleem en wijst den weg naar de ware verklaring van hun missiegeestdrift en — vrijgevigheid. Meer dan twee derde van deze genootschappen zijn van Angelsaksischen oorsprong (Groot-Brittannië, Vereenigde Staten, Canada, Zuid-Afrika, Indië, Australië, Nieuw-Zeeland, Tasmania) en zij brengen ongeveer 4/5 van de totale inkomsten bij. Het overige vijfde deel der inkomsten wordt bijgedragen door Europeesche landen (België, Denemarken, Holland, Frankrijk, Duitschland, Zwitserland).

Zijn nu de Engelsch-sprekende zendingsgenootschappen godsdienstiger en rijker dan de andere ? Warneck en andere vooraanstaande gezaghebbende protestanten verklaren den voorsprong der Angel-Saksers door het feit dat ,,het Angelsaksische ras het monopolie heeft van den wereldhandel en dat de zendings-actie van de protestantsche landen in evenredige verhouding staat tot hun handel". Andere protestantsche schrijvers getuigen hetzelfde : ,,Zakenmenschen en handelslieden beschouwen de bijdrage voor missie-ondernemingen als een beste geldbelegging en de zending als zoodanig als een bizondere bron hunner rijkdommen" (Turner), — ,,de Angelsaksische zendelingen (Amerikanen, Australiërs, Britten en Canadeezen) zijn bewerkers van beschaving en voorloopers onzer kooplui. Zij hebben den zelfvergetenden en edelmoedigen ijder niet van de Roomsch-Katholieke missionarissen ; zij vergeten hun eigen stoffelijke belangen niet en openen daardoor de baan voor ons, tegelijkertijd als onze handelsreizigers" (W. Handley).

De protestantsche zendeling blijkt een goede bondgenoot van den handels- en zakenman, en daardoor wordt de zakenman gereedelijk een goede ondersteuner van de zending. Een Amerikaansche multimillionnair verklaarde in verband hiermede, dat het hem totaal gelijk was of de Chineezen christen werden of mohamedaan, boeddhist of baptist : maar dat van het standpunt uit van den handel ieder Amerikaansche zendeling in China voor hem duizend dollar waard was, — en dat hij niet inzag, waarom hij aan zulk een man geen commissieloon van 1 percent zou geven. Zulke verklaringen geven ons een duidelijk inzicht in de geestesgesteldheid van rijke Amerikaansche en Engelsche handelslui, die aan zendingsgenootschappen groote sommen schenken of nalaten [1]).

[1]) Wij wenschen hier uitdrukkelijk op te merken, dat deze verklaring niet mag worden toegepast op onze Nederlandsche Protestantsche Zendelingen. Uit hun publicaties blijkt duidelijk dat dergelijke ,,commercieele" overwegingen hun inkomsten niet verklaren. Evenmin mag in zijn algemeenheid op hen worden toegepast, wat in de volgende alinea staat.

Hier mag gewezen worden op een verschil tusschen de katholieke en niet-katholieke missionarissen. Van deze laatste hebben zeer velen behalve hun zendingsambt nog een wereldlijke betrekking op de weekdagen : in de week treden zij op als zakenmenschen, verkoopers of handelsreizigers voor belangrijke vennootschappen of maatschappijen, en des Zondags vervullen zij de taak van pastor of minister of predikant, juist zooals het soms het geval is in Engeland, vooral onder de non-conformisten. Zulk bijpostje schijnt voor hen volstrekt niet misplaatst of ongeoorloofd, terwijl het daarentegen volstrekt onvereenigbaar is met de zending van den katholieken missionaris. Wat nog meer is, sommige zendingsgenootschappen worden heelemaal als een handelszaak beheerd, of ten minste wordt een afdeeling van de zendings-organisatie voor het bevorderen van dergelijke handelsonderneming ingericht, zooals het geval is met de industrieele zendingen van het Bazelgenootschap en van de Moravische broeders. Aldus wordt ongetwijfeld heel wat schade aan de christelijke zaak gedaan.

Hoe de missiefondsen worden besteed.

Voor de opleiding van candidaten voor het katholiek apostolaat zijn de uitgaven merkelijk hooger dan bij de protestanten het geval is. De studies duren immers veel langer en tellen in de meeste gevallen van tien tot veertien jaar. Vroeger werd het missiewerk door de protestanten aangezien als niet-passend en vernederend voor personen uit den beschaafden stand, zoodat niet veel aandacht werd verleend aan de opleiding der candidaten. Weliswaar zijn de opvattingen van de meeste genootschappen daarover nu gewijzigd en wordt thans voor de zendelingen een klassieke en zoo mogelijk een universiteitsopleiding zeer gewenscht ; nochtans wordt door andere genootschappen, vooral door Engelsche en Amerikaansche non-conformisten, maar een kleine dosis wetenschappelijke vorming vereischt. De opleiding van katholieke studenten daarentegen is uitgebreider en volkomener dan degene die door ook maar één protestantsch genootschap wordt vereischt, en het spreekt vanzelf dat de vorming van inlandsche studenten nog van langeren duur is.

Van den anderen kant zijn de administratie-onkosten zoowel in het moederland als in het missiegebied voor de protestantsche zendingsgenootschappen veel hooger. De katholieke missionaris ontvangt geen salaris noch vergoeding voor bewezen diensten, noch pensioen in geval van ontslag of rust : hij krijgt een dikwijls slechts schamel levensonderhoud. Voor de katholieke missies is de administratie in het moederland in de handen van de Congregatie der Propaganda en van de respectieve orden, congregaties of sociëteiten waaraan missiegebieden zijn toevertrouwd, terwijl bijna alle katholieke steungenootschappen hun diensten gratis verleenen. Ieder protestantsch zendeling ontvangt een salaris, dat met de jaren opgaat en loopt van 350 tot 600 pond sterling (van 4 tot 7.500 gulden), de toelagen voor vrouw en kinderen niet medegerekend. Jaarlijks zijn vaste verlofdagen voor hem vastgesteld, plus een betaalde vacantie en een pensioen

wanneer hij op rust gaat ; na zijn dood krijgt ook de weduwe nog pensioen. Dikwijls gebeurt het ook, dat zendingsdienst wordt aanvaard voor een periode van drie of meer jaar, in het vooruitzicht daarna in het moederland een belangrijken post te krijgen.

De „London Missionary Society" betaalde aan haar 213 zendelingen de som van 58.815 pond aan honoraria en 4.262 pond aan toelagen, d.i. een totaal van 63.000 pond (656.000 gulden) of meer dan het derde deel van al haar uitgaven, die 173.720 pond (of bijna 1.100.000 gulden) beliepen. Vroeger ontving een katholiek missionaris van de Vreemde Missies van Parijs voor zijn persoonlijke behoeften een jaarlijksche toelage van 250 of 300 gulden, en nu nog schat men de onderhoudskosten van een missionaris op 500 tot 1000 gulden, naargelang de streek waar hij verblijft, zoodat met de som die de „London Missionary Society" jaarlijks aan haar 213 zendelingen betaalde meer dan 1000 missionarissen gemakkelijk konden geholpen worden. Zoo worden enorme sommen, door de protestanten geschonken voor de verspreiding en prediking van het Evangelie, besteed aan dingen, die weinig of niets te maken hebben met het Evangelie, de missiën of de redding der zielen". (aldus de protestant Dr. R. Needham Cust.)

Het schenken van giften en jaarlijksche bijdragen aan de missiën is dan slechts een teeken of bewijs van grooter geloof en dieper christelijk leven of zielenijver, als het ingegeven wordt door de liefde tot God en tot den naaste. Dat de 210 millioen protestanten prachtige resultaten bekomen in het opzicht van geldelijken steun wordt doorgaans aangenomen, maar wij aanvaarden het nog niet als bewezen. Daarenboven worden de „relatief kleine sommen" door de katholieken verzameld veel nuttiger besteed. Desalniettemin is het een feit, dat de katholieke steungelden nooit in verhouding zijn geweest en nu nog niet zijn tot den dringenden nood en de zware behoeften van de thans (1 Jan. 1930) 437 zelfstandige missies, die van de Propaganda afhangen. En het is ook een feit, dat tot het volvoeren van de zware taak door haar goddelijken Stichter op de Kerk gelegd, het klein getal buitenlandsche en inlandsche priesters, broeders en zusters in die missiegebieden werkzaam, onvoldoende is. Er ligt misschien wel een causaal verband tusschen beide te-korten ; want het is onmogelijk de talrijke ondernemingen van een missiegenootschap doelmatig te steunen, indien dit laatste niet rekenen kan op vaste en regelmatige bijdragen ; en het is niet zeldzaam, dat de missie-arbeid verlamd wordt en vrijwilligers voor het missie-apostolaat afgewezen worden door gebrek aan stoffelijke middelen om ze te onderhouden.

Dom. M. SPITZ.

MISSIE-ACTIE IN BINNEN- EN BUITENLAND

De Hoofdredactie van ons tijdschrift. — Door het overlijden van ons redactielid rector C. J. Zwijsen is er een vacature in onze hoofdredactie, welke zal worden aangevuld in de vergadering van het Centraal-Bestuur te houden in November. Tot zoolang zal de hoofdredactie in haar geheel worden waargenomen door Mgr. Th. M. P. Bekkers. Huize Bijdorp, Voorschoten.

De Missiologische leerstoel te Nijmegen. — Met groote voldoening berichten wij dat het Doorluchtig Episcopaat de vestiging van een lectoraat in de missiologie aan de Keizer Karel Universiteit heeft goedgekeurd, nadat de Priestermissiebond op zich heeft genomen in de finantieele lasten daarvan te voorzien. Als eerste titularis is benoemd Dr. Alphons Johan Marie Mulders, thans professor aan het Groot-Seminarie te Hoeven. Deze eerste missiologie-docent is geboren den 31 Januari 1893 te Oudenbosch, en priester gewijd den 2 Juni 1917 te Hoeven. Hij promoveerde, na vierjarige studie aan de Universiteit te Freiburg (in Zwitserland), den 19 Juli 1921 summa cum laude tot doctor in de theologie, en werd den 13 October 1921 benoemd tot professor aan het Groot-Seminarie te Hoeven, waar hij de leerstellige godgeleerdheid en kerkgeschiedenis doceert.

Van zijn hand verschenen de volgende werken:
,,*La Vocation au Sacerdoce*", Bruges, 1925.
,,*Bovennatuurlijke Godsleer*", Amsterdam—Brussel, 1926.
,,*Naar kerkelijke Eenheid*", 's-Hertogenbosch, 1930.

Verder had hij de leiding der herziening van ,,*Potters' Katechismusverklaring*", waarvan hij zelf o.a. de drie eerste deelen geheel nieuw bewerkte (1927—1929).

Als vast medewerker der ,,*Nederlandsche Katholieke Stemmen*" publiceerde hij ieder jaar talrijke artikelen in genoemd maandschrift voor de geestelijkheid van Nederland.

Voorts schreef hij in de ,,*Studia catholica*", in het ,,*Theologisch-praktische Quartalschrift*" van Linz, in *Boekzaal*, in verschillende dag- en weekbladen artikelen en boekbesprekingen op theologisch, historisch en missiologisch gebied.

Onvermeld mag niet blijven het voorwoord, hetwelk hij schreef in het werk der Hoevensche Seminaristen: ,,*De katholieke missie in wezen en ontwikkeling*" (1924) en de leiding, die hij bij de samenstelling van dit uitmuntende werk gaf.

Meermalen trad hij op als docent aan volksuniversiteiten, als conferencier

voor studenten- en andere vereenigingen, als redenaar op Nederlandsche Katholiekendagen, Eucharistische Congressen enz.

Hij is hoofdbestuurslid van de Apologetische Vereeniging Petrus Canisius, en medeoprichter van het Apostolaat der Hereeniging in Nederland, waarvan hij de wetenschappelijke promotor genoemd is.

Moge zijn arbeid te Nijmegen ten goede komen aan de verdieping onzer Nederlandsche missiebeweging, die aan wetenschappelijk fundament zulk een groote behoefte heeft.

R. K. Artsenvereeniging en Medisch Missiecomité. — Het Hoofdbestuur der R. K. Artsenvereeniging, van oordeel, dat, wil de medische missieactie in Nederland tot steeds grooteren bloei geraken, er eenheid van handelen behoort te bestaan tusschen allen, die zich aan deze actie wijden, heeft, na onderling overleg, besloten tot een innige samenwerking met het Ned. Medisch Missiecomité, zoodat dit comité geworden is : Het Medisch Missie-Comité van de R. K. Artsenvereeniging.

De Indische Missievereeniging. — De heer Dr. J. Vriens, die gedurende elf jaren met grooten ijver en wijze voorzichtigheid onze Indische Missievereeniging heeft bestuurd, meende — toen de herziening van statuten en huishoudelijk reglement haar beslag had gekregen — het presidium in andere handen te moeten overgeven. Met dankbare waardeering voor zijn trouwen arbeid, waarvan de hoogeerw. pater Provinciaal der Jesuieten de tolk was, heeft het bestuur dit verlangen van den heer Vriens ingewilligd.

Het nieuwe dagelijksche bestuur, samengesteld volgens de nieuwe reglementen bestaat thans uit : Mr. dr. D. Koolen te 's-Gravenhage, Voorzitter ; Prof. P. G. Groenen te Warmond, 1e secretaris ; pater J. v. d. Bergh, M.S.C. te Tilburg. 2e Secretaris ; dr. J. F. A. M. Buffart penningmeester, en de hoogeerw. paters provinciaals der Jesuieten en der Redemptoristen.

HET AANTAL LEDEN VAN DEN PRIESTER-MISSIEBOND
op 31 Juli 1930.

De cijfers tusschen haakjes geven het aantal aan op 31 Juli 1929.

	gewone leden	theol. stud.	eere-leden	leden miss.	TOTAAL
Seculieren :					
Aartsbisdom Utrecht	612 (594)	133(112)	1		746 (707)
Bisdom Breda	319 (305)	79 (79)	1		399 (385)
„ Haarlem	655 (640)	138(107)	1		794 (748)
„ 's-Hertogenb.	617 (607)	105(115)	1		723 (723)
„ Roermond	525 (520)	103 (95)	1		629 (616)
Regulieren :	1507(1492)		35(34)	761(707)	2303(2233)
Totaal	4235(4158)	558(508)	40(39)	761(707)	5594(5412)

Het aantal reguliere leden is aldus over de verschillende orden verdeeld.

	Totaal.	Contribueerende leden.	Eere-leden.	Leden Missionarissen.
Assumptionisten	2	2		
Augustijnen	60	60		
Benedictijnen	11	10		1
Capucijnen	87	42	2	43
Carmelieten	89	78	2	9
„ Ongeschoeid	3	1		2
Cisterciënsers	8	8		
Conventueelen	10	9		1
Dominicanen	216	161	2	53
Franciscanen	322	269	2	51
Gez. Godd. Woord	54	14	1	39
Jezuieten	253	176	1	76
Kruisheeren	54	40	1	13
Lazaristen	92	74	4	14
Maristen	8	6		2
Mill Hill	202	50	4	148
Mission. Afrik. Missie	62	26		36
„ der H. Familie	45	40		5
„ van het H. Hart	81	26	3	52
Montfortanen	59	44		15
Noorsche Missie	10	10		
Norbertijnen	45	39		6
Oblaten v. d. H. Fr. v. Sales	1	1		
Passionisten	25	19	1	5
Paters v. d. Geest	31	22		9
„ der H.H. Harten (Picpus)	71	57	1	13
Priesters v. h. H. Hart	123	83	1	39
Redemptoristen	56	20	1	35
Salesianen	2	2		
Scheutisten	57	11	5	41
Trappisten	57	57		
Varia	10	7	2	1
Witte Paters	97	43	2	52
Totaal	2303	1507	35	761 [1]

[1] Dit getal stemt niet overeen met het aantal Nederl. priesters werkzaam in de missies, omdat de missionarissen, die vrijwillig contributie betalen, begrepen zijn onder de groep: contribueerende leden.

De inzameling voor hongerend China, in de wintermaanden door de vijf Diocesane Missiecomité's opgezet en omstreeks Paschen afgesloten, heeft opgebracht f 53.728.75. De verschillende Comité's droegen daartoe de volgende sommen bij : Utrecht, f 9100.— ; Breda, f 6860.— ; Haarlem f 8009.87 ; 's-Hertogenbosch f 13.758.88 ; Roermond, f 16.000.—.

Dit bedrag is verdeeld over de missiën, die er behoefte aan hadden, in overleg met de missieprocuratoren der Franciscanen, Scheutisten, Lazaristen en van het Goddelijk Woord.

Het Centraal Bestuur der Pauselijke Missiegenootschappen. — Door de verheffing van Z.E. Marchetti Selvaggiani tot de kardinaalswaardigheid — bij welke gelegenheid de nationale directie voor Nederland hem in naam der bloeiende Nederlandsche afdeelingen een telegram van hulde gezonden heeft — is het voorzitterschap der Opperste Raden van de Voortplanting en van S. P. L. open gekomen. Deze post is thans bezet door den nieuwen secretaris van de Congregatio de Propaganda Fide Mgr. Salotti, tot dusver Defensor Fidei bij de S. Congr. Rituum. Tevens is de secretaris-generaal van S.P.L. mgr. Pietro Coffano vervangen door Mgr. Mario Zanin, tot dusver leider der pers-afdeeling van de Voortplanting in Italië.

De opbrengst der Voortplanting en van S. P. L. over 1929. — Na de vergadering der Opperste Raden van beide Genootschappen, gehouden te Rome op 30 April 1, 2, 3 en 4 Mei zijn de voorloopige cijfers der opbrengst over 1929 gepubliceerd.

Voor de *Voortplanting* was op 5 Mei ontvangen 65.986.610.— Lire (8.5 millioen gulden) of bijna 11 millioen Lire (een klein millioen gulden) meer dan in 1928. Men rekent dat de stijging zal blijven aanhouden, daar in verschillende landen het Werk nog slechts in opkomst is ; in Amerika en Italië bijv. is het nog maar in een tiende gedeelte der diocesen flink aan den arbeid ; Frankrijk en Duitschland schatten dat slechts een 10e deel der katholieke bevolking er aan deelneemt ; en ook in ons land zijn wij nog niet verder dan een 5e deel van hen, die minstens voor het lidmaatschap in aanmerking komen.

De tien onderstaande landen hebben in 1929 den grootsten *vooruitgang* geboekt :

	Opbrengst 1929.	Vooruitgang vergeleken bij 1928.	
Vereenigde Staten	L. 26.797.000.—	L. 2.445.000.—	ongeveer 9%
Frankrijk	„ 7.852.600.—	„ 2.031.850.—	„ 26%
Italië	„ 6.209.000.—	„ 1.571.000.—	„ 25%
Duitschland	„ 5.605.500.—	„ 1.329.500.—	„ 24%
Canada	„ 3.224.300.—	„ 1.174.000.—	„ 36%
België	„ 3.060.000.—	„ 514.000.—	„ 17%
Nederland	„ 2.289.000.—	„ 213.500.—	„ 9%
Ierland	„ 1.484.000.—	„ 123.970.—	„ 8%
Polen	„ 1.282.000.—	„ 579.500.—	„ 45%
Zwitserland	„ 510.000.—	„ 121.000.—	„ 24%

Spanje, Argentinië en Engeland hebben wel een hooger opbrengst dan Zwitserland, maar niet een grooteren vooruitgang.

Sinds twee jaren is de Centrale Raad bezig de Voortplanting ook in te voeren in de Missielanden : het succes wordt al merkbaar : in 1929 kwam uit de missiën zelf binnen 1.008.000 Lire of 452.065 Lire (45%) *meer* dan in 1928. Ook kwam speciaal voor het onderhoud van *catechisten* in 1.248.807 Lire. De Centrale Raad beveelt deze bijzondere intentie krachtig aan voor speciale giften ; en wij onderstrepen die aanbeveling.

Wat ons vaderland aangaat zal men zien, dat wij in rangorde geleidelijk dalen: van de derde plaats in 1922—1925 zijn wij op de 7e gekomen. Dit is een reden tot vreugde, want het ligt niet aan onzen achteruitgang (wij maakten zelfs 9% vooruitgang bij het voorgaand jaar) maar aan den vooruitgang der andere landen, die vele malen meer katholieken tellen dan wij en dus ook vele malen onze opbrengst moeten halen, en aan een veranderde verhouding der Italiaansche valuta tot de andere geldswaarden, speciaal tot den gulden.

Wat *S. P. L.* aangaat vermeldde het jaarverslag een totaal van 1100 gestichte studiebeurzen en van 4437 jaarlijksche weldoenersbijdragen : Nederland nam op dien datum daaraan deel met ongeveer 400 beurzen en 429 weldoenersbijdragen. De totaal-opbrengst van 1929 kan voorloopig worden vastgesteld op $13^1/_4$ millioen Lire of 1 millioen gulden of waarschijnlijk ruim 3 millioen Lire, d.i. 25% meer dan in 1928.

De hoogste contributies werden ontvangen in de volgende landen.

Frankrijk	3.316.256.17	Lires
Nederland	3.120.832.64	,,
Italië	1.811.460.35	,,
Spanje	1.020.464.18	,,
België bijna	1.000.000.—	,,
Duitschland	736.205.06	,,
Zwitserland	603.917.30	,,
Canada	343.374.83	,,
Ver. Staten	330.808.05	,,
Engeland	307.685.77	,,
Schotland	117.573.46	,,

De eerste plaats, die Nederland tot en met 1927 hier innam, hebben wij af moeten staan aan Frankrijk. Ook hier begint dus in andere landen de gewenschte ontwikkeling door te breken : want wij gingen achteruit in rangorde met een behoorlijken vooruitgang in opbrengst vergeleken bij het vorig jaar.

Voor degenen, die de opbrengst van S. P. L. met die der Voortplanting willen vergelijken, moeten wij één opmerking maken. De cijfers der verschillenden landen zijn bij de Voortplanting *netto*-cijfers, d.i. de zuivere opbrengst na aftrek der kosten ; bij S. P. L. echter *bruto*-opbrengsten.

En voor de Nederlandsche cijfers komt er nog bij, dat daarin bij S. P. L. zijn opgenomen de rente der beursfondsen, welke echter door ons niet

werden vermeld bij onze Nederlandsche publicaties, omdat het niet zijn *aalmoezen* in het verslagjaar ontvangen. Daarenboven werden in de bovengenoemde lijsten naast elkaar gesteld de Nederlandsche opbrengst der Voortplanting over 1928—1929, daar dit Genootschap in Juli met Rome afrekent en eerst een jaar later in de totaal-rekening verschijnt; maar van S. P. L. is er opgenomen de opbrengst van 1929 (Jan.—Dec.). Wij hebben in Nederland naast elkaar gesteld de Voortplanting van 1928—1929 en S.P.L. van 1928 (zie Nov. afl. van het Missiewerk in den vorigen jaargang blz. 118), omdat de Voortplanting verslag geeft over een werkzaamheid van April-April en S.P.L. van Jan.—Januari en het beter is die perioden te vergelijken die het langst parallel loopen: April 1928—1929 nu heeft 8 maanden gemeen met 1928 en slechts 4 met 1929.

Wij trekken dus de conclusie, dat de Romeinsche cijfers niet vatbaar zijn voor vergelijking, maar wel de Nederlandsche die met November uitkomen.

UIT ANDERE TIJDSCHRIFTEN

B. M. Le Bulletin des Missions — *B. U. C. M.* Bulletin de l'Union du Clergé en faveur des Missions — *C. M.* Catholic Missions — *Z. M. R.* Zeitschrift für Missionswissenschaft und Religionswissenschaft — *K. M.* Die Katholische Missionen — *K. M. T.* Koloniaal Missie-Tijdschrift — De *K. M.* De Katholieke Missiën — *X.* Xaveriana — *K.* en *M.* Kerk en Missie.

Algemeene Missiekunde.

La Méthode d'Evangelisation chez les Non-Civilisés. B. M. Mars 1930. Het gaat hier vooral over hinderpalen ter bekeering bij vrouwen die geheel slaaf zijn en de daaruit voortkomende moeilijkheid, dat er geen christelijke huisgezinnen kunnen gevormd worden. Wat de bekeerlingen vooral aantrok was het merkteeken van het Doopsel en de Biecht.

Obstacles à l'Apostolat. B. U. C. M. Avril 1930.

Eucharist and Mission. C. M. May 1930.

Vermögensrechtliches in den Missionen. Z. M. R. 2 Heft 1930. Prof. Dr. Schmidlin vroeg dat aan de Duitsche Missiegenootschappen hun missiegebied zou worden teruggegeven. Hebben zij daar recht op? Deze vraag wordt hier nader onderzocht.

Die Person Mohammeds, des Stifters des Islams in der Geschichte und im Glauben seiner Gemeinde. Z. M. R. 2. Heft 1930.

Vrouw en Missie. X. 2075.

Kultureele Problemen.

Le Travail forcé. B. M. Mars 1930. De koloniale machten en de slavernij. In het begin steunden zij er geheel op. In 't begin der 18e eeuw begonnen de Quakers er tegen te werken. Vooral Burke (1729—1797) was de propagandist voor de afschaffing. Engeland deed dit in zijn koloniën in 1833 en wist andere mogendheden daartoe te bewegen. De 19e eeuw bracht echter weer een nieuwen vorm van slavernij in het uitbuiten der kolonies.

De opvoedende waarde van den Ritus en de Heilige Beelden in het Oosten. De K. M. Mei 1930.

Het Blanke ras en de ondergang der Natuurvolkeren. De K. M. Mei 1930.

Missie-Orden, Congregaties, enz.

The Cardinal of Carthage. C. M. May 1930. Een korte levensbeschrijving van Kardinaal Lavigerie.

Inheemsch beschouwende kloosterorden in het verre Oosten. De K. M. April 1930. Veel kloosters van niet-Christenen in China zijn van ouden Franciscaanschen oorsprong (13e en 14e eeuw). Zeer velen verlangen naar een beschouwend leven. De katholieke missie is ook begonnen met beschouwende orden, zij het dan ook in bescheiden maat.

Das Wirken des P. Anastase Marie O. Carm. in Bagdad. K. M. Heft 4. 1930. Zelf een Arabier weet deze Pater door zijn hoofdzakelijk wetenschappelijk werk vooral op taalkundig gebied voor de katholieke Kerk een gunstige sfeer te scheppen onder de Mohammedanen van Mesopotamië.

Afzonderlijke Streken.

China. *Le Premier Concile Chinois.* B. M. Mars 1930.

Indië. *P. Robert Nobili S. J. über die Anpassung an die indische Umwelt.* K. M. Heft 6. 1930.

Autour de la Question Scolaire aux Indes. B. M. Mars 1930.

Het daghet in het Oosten. K. M. T. Mei 1930. Er komt ontwikkeling in art. 177. De afbakening tusschen Katholieken en Protestantsche zendingsgebieden kan niet worden gehandhaafd.

Missie en Onderwijs op Java. X no. 76. 1930.

Japan. *Shintô, der Weg der Götter.* K. M. Heft 6. 1930. Shintô is een systeem van nauw samenhangde natuur- en voorvaderen-vereering in Japan. Reeds lang voor Christus bestond dit. Het heeft nog een groote beteekenis in de Japansche samenleving.

Korea. *Vom Konfuzianismus in Korea.* K. M. Heft 5. 1930. Ongeveer bij het begin onzer jaartelling werd deze godsdienst ingevoerd. Van ± 1400—1894 Staatsgodsdienst. Het volk is er geheel mee vergroeid. Volgens de volksopvatting zou Konfucius ± 300 v. Chr. geleefd hebben.

Annam. *Une Page d'Histoire.* B. U. C. M. April 1930. Over den inlandschen clerus van Annam, waarmee een begin werd gemaakt in de 17e eeuw. Momenteel zijn er ± 1000 inlandsche geestelijken naast ± 350 Europeesche. Zij zijn geweldig actief, doch hun ontwikkeling was tot voor korten tijd gebrekkig. Zij voelen zich opgewassen tegen de Europeanen en de tijd is niet ver meer dat de Kerk van Annam geen missiegebied meer zal zijn.

Nepal. *Nepal Forbidden Territory.* C. M. June 1930. Zeker zijn er reeds heel vroeg missionarissen op hun tochten doorgetrokken. Eerst in 't begin der 18e eeuw stichtten de Capucijnen er een missie welke echter ± 1770 verboden werd. Rond de helft der vorige eeuw trachtte men er nog wel een missie te stichten maar tevergeefs.

Perzië. *Perzia. A Forgotten Country.* C. M. June 1930. Weinig werden de

oogen der katholieken gericht op Perzië, men kende het volk niet. Misschien was men bang voor den Islam welke daar echter voor een groot deel niet zoo fanatiek is. En nu wil Perzië weer groot worden. Zonder katholicisme? Momenteel is er dit niet sympathiek.

Tibet. *De Capucijnen-Missie in Tibet* (18e eeuw). K. en M. April 1930.

Kongo. *Die Missionen im Kongoreich mit seinen Nachbarländern nach den ersten Propagandamaterialien* (1622—1670). Z. M. R. 2. Heft 1930.

Z-Afrika. *Die Anpassungsfrage in der Südafrikanische Union.* K. M. Heft 6. 1930. Hier worden 6 mill. Negers door $1^1/_2$ mill. Blanken overheerscht. Langzamerhand heeft de Zwarte nu meer macht gekregen. Gedurende de Boerenheerschappij heerschten hier de Protestanten en 't is er niet beter op geworden vanwege hun minder stichtend leven en vooral om hun gemis aan accommodatie. Op dit laatste vooral heeft de katholieke Kerk zich gericht sinds den oorlog.

Noorwegen. *Die Katholische Kirche im Lande des H. Olaf.* K. M. Heft 5. 1930.

Groenland en Alaska. *The Church and the Eskimos.* C. M. April 1930. Groenland is geheel protestant. Onder de Eskimo's van Canada zijn de Oblaten van Maria werkzaam. Er zijn ± 150 katholieken en ± 700 Catechumenen. In Alaska werken Jezuiten. Naast een rondtrekkend missionarisleven wil men liever de Eskimo's naar vaste staties trekken.

The Church of the North. C. M. April 1930.

„LAAT TOEKOMEN UW RIJK"

BUNDEL MISSIELIEDEREN

Uitgegeven door de R. K. Nijmeegsche Missie-Vereeniging bij de Firma W. v. Eupen, Oude Stadsgracht 57, Nijmegen.

Op initiatief en naar de aanwijzingen van het diocesaan Missie-Comité van Den Bosch werd onlangs onder bovenstaanden titel *een bundel Missieliederen* uitgegeven, met partituur. Daardoor is in eene sinds lang gevoelde behoefte voorzien.

Bij Missie-vergaderingen, en Missie-feesten vooral, moet nu en dan, om de geestdrift op te wekken en te voeden, gezongen worden. Wie weet niet bij ervaring, hoe opwekkend een gezamenlijk lied werkt bij een vergadering van een Maria Congregatie e.d., wat een geestdrift er dikwijls gewekt wordt door een toepasselijk lied begeleid door piano- of orgelspel bij een feestelijke bijeenkomst. Voor onze Missie-vergaderingen en Missie-feesten hadden wij echter te weinig wat geschikt kon genoemd worden. Daarom verheugen wij er ons in hooge mate over, dat eindelijk een bundel toepasselijke Missieliederen met partituur verschenen is.

En wij hopen en vertrouwen dan ook, dat hij door alle Missie-Vereenigingen zal besteld worden.

De prijs behoeft niemand af te schrikken. Per exemplaar kost hij slechts 15 ct. De partituur, waarvan echter voor elke afdeeling slechts één enkel exemplaar noodig is, f 1.00. A. HERMUS.

MISSIONEERENDE ORDEN EN CONGREGATIES

MISSIEPERSONEEL

Persoonsnamen.	*Orde of Congr.*	*Datum.*	*Missie.*
Vertrokken:			
Prs. Willibrordus Ardts en Leo Scheuren	O. Carm.	5 Juni '30	Malang (Java)
Prs. B. Wammes en J. Burgers, alsmede de Javaansche priesters Adr. Djajasepoetra en Al. Soekiman	S. J.	1 Aug. '30	Batavia
Pr. J. van Leuven (4e keer). . .	S. M. A.	14 Mei '30	Goudkust (Afrika)
Pr. A. Domensino (2e keer) . . .	,,	14 Mei '30	Beneden-Volta (Afrika)
Pr. P. Cranen	M. S. C.	4 Juli '30	Celebes
Br. F. Strackx (2e keer)	,,	2 Juli '30	Brazilië
Br. A. Galiart	,,	4 Juli '30	Ned. Nw. Guinea
Brs. B. v. d. Berg, W. Hartog en B. Opdam	,,	16 Juli '30	Philippijnen
Pr. H. Zey (2e keer) en *Br.* Werenfridus N. Lok	C.ss.R.	28 Mei '30	Brazilië
Pr. P. Vekemans	W. P.	23 Mei '30	Mwanza (Afrika)
Brs. Hilarius Th. J. Cappers, Ildephonsus W. F. v. d. Vorst, Leonardo J. M. G. Schrijnemakers en Innocentio G. W. Hengst	Brs. O. O. Maastricht	Mei '30	Batavia
Fr. M. Servaas de Beer	Fraters O. L. Vr. Tilburg	16 Mei '30	Padang (Sumatra)
Fr. Plechelmo J. M. B. Dierselhuis	Fraters van Utrecht	13 Juni '30	Malang (Oost-Java)

Persoonsnamen.	*Orde of Congr.*	*Datum.*	*Missie.*
Brs. Jozef van Dongen (Overste), Richardus Baars, Rigobertus van de Ven, Andreas Corsini Anink, Ansbertus van Kuyk [1] .	Brs. O. L. Vr. Lourdes Dongen	6 Juni '30	Batavia
Brs. Arnulphus Mol en Radboud Lamers	Brs. van Oudenbosch	4 Juli '30	Batavia
Zrs. M. Bernardina P. Smiggels en M. Isidora F. van Iersel. .	Dochters O.L.V. vh. H.H.	19 Mei '30	Rabaul
Zrs. Petra Ligthart, Praxedis Feller en Ermelindis Zimmermann.....................	Francisc. Schin op Geul	17 Mei '30	Brazilië
Zrs. Cyrilla A. M. Ligthart, Werenfrida M. C. v. d. Zant en Veronica S. H. Schouten [2] . .	Ursulinen van Bergen	4 April '30	Kavirondo
Zr. M. Consolata M. Roovers en een inlandsche Zuster M. Agnesia H. Leter [3]............	Francisc. v. Oudenbosch	9 Mei '30	Suriname
Zrs. Laurentia P. Jansen en Anastasia J. Hulsmeyer	Zrs. Chr. Sch. Boxmeer	12 Juni '30	Batavia
Zrs. Johanna C. Hoogzaad, (2e keer) en Willebrord C. Knol	Zrs. O. L. Vr. Apost. Keer	Mei '30	Goudkust (Afrika)
Zr. Ma. Antonia E. Obdam. . . .	id.	Mei '30	Beneden Volta
Zrs. Ma. Coleta W. P. Stevens en Ma. Antonia W. van Bennekom	Francisc. v. Bennebroek	16 Mei 30	Padang (Sumatra)
Zrs. Nicolini Koomen, Mathea Derks en Wilhelmina Seykens	Zrs. Gez. J. M. J.	16 Mei '30	Celebes
Zrs. Maximilienne A. v. d. Hoven en Marie d'Aquin M. Augustyn	Witte Zusters	23 Mei '30	Tanganyika (Afrika)
Zr. Herman Marie A. Geerdes. .	,,	,,	Nyassa ,,
Zr. St. Gérard J. Kaats	,,	,,	Bukoba ,,
Zr. Marie Canisia W. van Hulst	,,	,,	Mwanza ,,
Zrs. M. Leonarda v. d. Heyden, M. Engelbertis v. d. Heyden en M. Anselma Verbeek	Zrs. van Liefde Tilburg	16 Mei '30	Padang (Sumatra)
Zrs. Waltheris Verhagen en Crescentia Sanders [4]	Zrs. O. L. Vr. Schijndel	16 Mei '30	Padang (Sumatra)
Zrs. M. Bernarde E. Vollmer (Overste), M. Guidona E. Sasse,			

[1]) Deze Broeders nemen de Holl. Ind. School (de van Lithschool) te Weltevreden over.
[2]) Bestemd voor de in Nyondo begonnen normaalschool voor negermeisjes.
[3]) Met hen vertrok ter visitatie de algemeen overste Mère Thomasia.
[4]) Tegelijk vertrok met hen de Algem. Overste en zuster assistante Petronellia Walboomers ter visitatie.

Persoonsnamen.	*Orde of Congr.*	*Datum.*	*Missie.*
M. Ludgerine A. Geers, M. Magdala S. A. Leliveld en M. Tarcisa M. Nugter	Francisc. v. Salzkotten-Aerdenhout	16 Mei '30	Padang (Sumatra)
Teruggekeerd:			
Mgr. A. Verstraelen. Ap. Vic. ..	S. V. D.	17 Juli 30	kl. Soenda Eil.
Prs. Leo van Hegelsom, Raphaël Bührs, Constantius Hartendorf en Norbertus de Groen	O. P.	Juni '30	Curaçao
Prs. Innocentius Verhoeve, Cornelius van Kalmthout en Radboud Jansen	O. P.	Juni '30	Porto-Rico
Pr. Antoninus ter Maat	O. P.	Juni '30	Trinidad
Pr. J. Snyers en *Br.* K. van Rooy	O. S. Cr.	Mei '30	Minnesota
Pr. J. Klaver	,,	Juli '30	id.
E. H. Ant. Ophey	Lazarist	15 Juni '30	Peking
E. H. W. Engelen	,,	1 Mei '30	Ecuador
E. H. Th. A. Rietbergen	,,	Juli '30	Chili
Fr. N. Stam	Mill-Hill	1 April '30	Kavirondo
Fr. J. van Diepen	,,	23 April '30	Nellore
Fr. A. v. d. Burg	,,	3 Mei '30	Madras
Fr. A. Verhoeven.............	,,	12 Mei '30	Nrd. Borneo
Fr. F. v. d. Made	,,	4 Juni '30	Basankusu
Mgr. W. Bouter en *Fr.* C. Ruygrok	,,	11 Juni '30	Nellore
Fr. P. Doeswijk	,,	29 Juni '30	Kameroen
Pr. L. Dankers	S. M. A.	3 Mei '30	Beneden Volta
Pr. W. Meelberg	,,	20 Mei '30	Goudkust
Pr. J. Lemmens	,,	28 Juni '30	Beneden Volta
Brs. Augustinus Benner en Nicolaas Rubbie	,,	28 Juni '30	Togoland
Pr. Adrianus Olsthoorn	C. S. Sp.	Mei '30	Loango
Br. Leonardus Koning	,,	Mei '30	Oubangi-Chari
Prs. Jos. Intven en Th. van der Meer	M. S. C.	14 Mei '30	Philippijnen
Pr. J. v. d. Hulst en *Br.* J. van den Borne	,,	18 Mei '30	Brazilië
Pr. Jos. Wemmers	,,	16 Mei '30	Australië
Mgr. Joh. Aerts, Vic. Apost. en *Pr.* Ed. Cappers............	M. S. C.	25 Juni '30	Ned. Nw. Guinea
Prs. H. Pijls en Nic. Timmermans	Montfortanen	Juni '30	Haïti
Prs. Leopold van Winkel, Samuël Tetteroo, Josephus de Haas ..	O. F. M.	19 April '30	Brazilië

Persoonsnamen.	*Orde of Congr.*	*Datum.*	*Missie.*
Pr. Fabiauns J. Knoben	Passionist	Juni '30	Bulgarije
Pr. L. Groothuis	S. C. J.	30 Maart '30	Stanley Falls
Pr. P. Verheul	,,	19 April '30	id.
Prs. I. Bloemsaat en J. v. d. Donk	,,	18 Mei '30	Brazilië
Pr. A. v. d. Leest	,,	29 Juni '30	Stanley Falls
Pr. Dyonisius Pessers.........	O. M. Cap.	15 Juli '30	Padang
Pr. H. Goossens..............	C.ss.R.	21 Juni '30	Brazilië
H.E. *Pr.* G. Aldenhuysen	Scheutist	25 Mei '30	Philippijnen
Br. Anastasius J. Moors.......	W. P.	April '30	Tanganyika
Br. Adalbertus A. van Balen ..	,,	April '30	Oeganda
Br. Thaddeus H. Laschuit.....	,,	April '30	Roeanda
Br. Albericus H. Berkers	,,	April '30	Bangweolo
Br. Siardus A. J. Beukers [1]) ..	Brs. O. O. Maastricht	15 Maart '30	Batavia
Brs. Bellinus H. Katwinkel en Marcellianus A. van Dijk ...	,,	4 Juni '30	Batavia
Br. Ambrosius W. v. d. Vorst. ..	Brs. v. Huybergen	Juli '30	Batavia
Frs. M. Dismas v. d. Heuvel, Emiliano van Lunsen en Ambrosio Smulders	Fraters O. L. Vr. Tilburg	15 Mei '30	Curaçao
Zrs. Erasma L. H. Roethof en Oda C. Meilink	Arme Zrs. v.h. God. Kin.	Mei '30	Banka
Zr. Gulielma Franssen [2])	Francisc. van Oirschot	15 April '30	Brazilië
Zrs. M. Majella C. Appelman en M. Clara Th. de Rhee	Francisc. van Asten	Mei '30	Belg. Congo
Zrs. Felicia C. Hendriks en St. Aignan M. Keizers	Witte Zusters	Mei '30	Algiers
Zr. Lidwine C. Termeer.......	,,	Mei '30	Nyassa
Zr. M. Leonora M. Zuidgeest...	Zrs. O.L.V. Tilburg	Juni '30	Padang
Overleden:			
Zr. M. Bernardine Overhues (geb. 1853, missie 1879)	Ursulinen Rom. Unie Vught	13 Maart '30	Malang
Pr. Jos. van de Kolk (overleden te Arnhem)	M. S. C.	13 April '30	Ned. Nw. Guinea

[1]) Tegelijkertijd keerden de Z.E. Algem. Overste, Br. Matthias A. J. van Raaphorst en zijn socius Br. Edgard H. G. Heynen van de visitatiereis in Midden Java terug.

[2]) Met haar kwamen mede twee Braziliaansche meisjes, die hier als postulanten intraden.

Persoonsnamen.	*Orde of Congr.*	*Datum.*	*Missie.*
Pr. Th. Zeinstra (missie 1918, overleden en begraven op zee tijdens de thuisreis)	O. F. M.	Mei '30	Luanfu
Zr. M. Cortona Huber	Missiezusters v.h. Kostb. Bl	12 Mei '30	Zuid-Afrika
Zr. M. Sylvana Gügel	„	16 Mei '30	Zuid-Afrika
Pr. H. A. Fisscher (geb. 1859, missie 1891)	S.J.	22 Mei '30	Batavia

VERSCHILLENDE GEGEVENS.

Missionarissen van Scheut. — Op het Algemeen Kapittel der Missionarissen van Scheut is gekozen tot Algemeen Overste de HoogEerw. Pater Constant Daems, oud-Apostolisch Prefect van Zuid Kansu en stichter van het Centraal Groot-Seminarie te Ta-Tung-Fu (Noord China).

Pater Regalatus Hazebroek, provinciaal der Franciscanen zal in September a.s. een visitatiereis ondernemen naar Ned. Indië. Hij wordt vergezeld van den zeereerw. pater dr. Cassianus Hentzen O.F.M.

Missionarissen der H. Familie. — De op acht April naar de missie van Oost-Borneo vertrokken Pater J. Groen, is daar 28 Mei aangekomen. Hij zal fungeeren als Overste dier missie in plaats van Pater F. Groot, die verleden jaar die missie moest verlaten wegens ziekte, waarvoor hij nu in Dekkerswald verblijft.

Picpus-Paters. — Pater Egidius van den Boogaart (geboren te Helmond) van de Congregatie der Paters van de H. H. Harten te Ginneken, missionaris in Brazilië, tot heden werkzaam in Araguary in den staat Minas, heeft op verzoek van den Bisschop van Nictheroy, en met goedkeuring van zijn oversten, de directie van het Seminarie aldaar op zich genomen.

Dit is thans de vierde stichting die de Congregatie der H. H. Harten in Brazilië heeft.

Statistiek der Nederlandsche Missionarissen. — Tot onze spijt konden wij — wegens eenige noodzakelijke onderzoekingen — deze publicatie niet gereed maken voor dit nummer. Zij is uitgesteld tot het November-nummer.

IMPRIMATUR.

Buscoduci, die 24 Julii 1930. J. POMPEN, Vic.Gen.

Z. D. H. MGR. J. H. G. JANSEN
AARTSBISSCHOP VAN UTRECHT

Prot. N. $\frac{3781}{1930}$

Sacra Congregatio de Propaganda Fide.

Decretum.

Cum per obitum R. P. D. Henrici van de Wetering, Archiepiscopi Ultrajectensis, munus Praesidis Consilii Regionalis Ultrajectensis Piae Consociationis Cleri pro Missionibus vacare contigisset, haec Sacra Congregatio de Propaganda Fide, attento voto Reverendissimorum Episcoporum Hollandiae

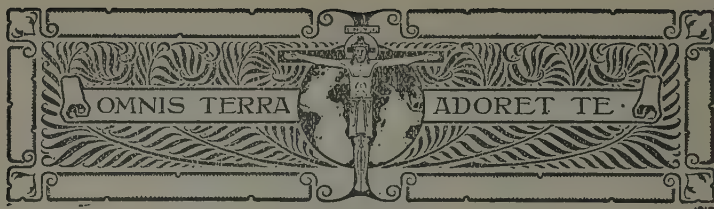
Reverendissimum plurimum Dominum
JOANNEM JANSEN

novum Archiepiscopum Ultrajectensem, per praesens Decretum Praesidem supra memorati Consilii Regionalis Ultrajectensis constituit atque nominavit, eique omnia jura ac privilegia hujusmodi muneri annexa tribuit.

Datum Romae ex aedibus S. Congregationis de Propaganda Fide, die 28 Septembris a. D. 1930.

L. † S. Pro Em. Card. Praef.
(Sign.) † Carolus archi. Salotti.
Secret.

Pro R. pl. D. Secretario
J. Stanghetti.
Off.

NEDERLANDS DEELNAME AAN DEN MISSIE-ARBEID DER H. KERK IN DEN AANVANG VAN 1930.

Aan den Hoogwaardigen Voorzitter van den Priestermissiebond wordt bij zijn optreden dit overzicht der Nederlandsche Missiebeweging eerbiedig opgedragen, vertrouwende dat — onder Gods zegen — zijn bestuur moge bevorderen, dat onze Nederlandsche Priestermissiebond steeds meer blijke te zijn „de vruchtbare grond, waaraan alle andere missiewerken groeikracht ontleenen".

In de Uitgave „Nederland en de Missiën" gepubliceerd ter gelegenheid van de groote Missietentoonstelling te Rome (thans uitverkocht) gaven wij een overzicht der verschillende missioneerende Orden en Congregaties en van hun Liefdewerken en Tijdschriften. Daarbij vermeldden wij ook het aantal priesters, broeders en zusters, werkzaam in de Missiën in *den aanvang van* 1924.

In den IXen Jaargang van het Missiewerk blz. 29 en volgende publiceerden wij gelijke „Statistische gegevens" per 1 *Januari* 1927.

Nu er voor de tweede maal drie jaren verloopen zijn, kunnen wij — dank zij de uiterst-bereidwillige medewerking van alle betrokkenen — opnieuw de deelname van ons Nederland aan den missiearbeid der Kerk onder cijfers brengen, en wel per 1 *Januari* 1930.

De gegevens die hierachter volgen hebben wij ingedeeld op een wijze, die ons dienstig toescheen, om gemakkelijk èn het geheel te overzien èn ieder gewenscht onderdeel te vinden.

Het geheel hebben wij grafisch voorgesteld op een *Wereldkaart*, gevoegd bij blz. 79. Deze geeft een o.i. goeden totaal-indruk.

Ieder onderdeel te vinden wordt mogelijk door een *alphabetische lijst der gebieden*, links van de kaart afgedrukt: de cijfers daarbij verwijzen naar de cijfers op de kaart. In de rekenkundige volgorde van die cijfers voegen wij er op blz. 79 een *Verklaring van de Kaart* aan toe, waarop voor ieder gebied staat aangegeven welke instituten er werken. Zoowel op de kaart als bij de verklaring geeft een verschillende manier van voorstellen en drukken duidelijk aan in welk verband de gebieden tot de Kerkelijke hierarchie staan (Propaganda-Missiegebied of niet) en in welk verband de daar werkende missionarissen staan tot de Nederlandsche Kerkorganisatie (of zij al dan niet behooren tot een *Nederlandsch Instituut*). Bij diezelfde „verklaring" is achter elk instituut *een letter en een cijfer* geplaatst, waardoor verwezen wordt naar de *Statistische tabellen* op blz. 86 en vv.; daar vindt men bijzonderheden over het Instituut en over zijn werkzaamheid in dat bepaalde Missiegebied. Daaraan is toegevoegd een opgave der opleidingshuizen, een overzicht der „candidaten", en een reeks „algemeene gegevens" vermeldende het totaal aantal leden van het Instituut en het aantal Nederlandsche leden. Daardoor is het mogelijk te zien de verhouding tusschen missiearbeid en leden der Nederl. Instituten en de verhouding der Nederlandsche provincies tot het geheele Instituut.

In de Statistische Tabellen vindt men weer verwijzingen naar een drietal *Aanhangsels*, waardoor men aanstonds vinden kan of een gebied door een *Nederlandsche Kerkvoogd* wordt bestuurd (Aanhangsel I), en door welk *Tijdschrift* (Aanhangsel II) en *Liefdewerk* (Aanhangsel III) het besproken instituut of gebied wordt ondersteund. Wij hebben deze drie laatste gegevens in afzonderlijke lijsten bijeengebracht, omdat het daardoor mogelijk werd van deze onderdeelen telkens een totaal-overzicht te geven. Daar in elk overzicht ook weer verwezen wordt naar de tabellen en naar de andere aanhangsels kan men bij elk willekeurig onderdeel beginnen en wordt dan geleidelijk naar de samenhangende bijzonderheden verwezen.

Wij hebben aldus eerlijk getracht den geheelen schat van gegevens zoo duidelijk en overzichtelijk mogelijk te publiceeren.

Wij zijn gelukkig in staat, om van zoo goed als alle onderdeelen

positieve gegevens te publiceeren, ontleend aan officieele mededeelingen van de bestuurders der besproken instituten. Slechts een heel enkele moest zich beperken tot een schatting. Geleerd door de ondervinding van 1924 en 1927 hebben wij echter gezorgd, dat deze schatting (zij betreft vooral de Witte Zusters van Kard. Lavigerie (Z. 8), en de Franciscanessen Missionarissen van Maria (Z. 28) en enkele totaal-cijfers der leden van een paar instituten) aan den voorzichtigen kant is. Waar wij geen zekerheid konden verkrijgen over 1930 hebben wij liever ons gehouden aan de cijfers door de „Missiones Catholicae" (geciteerd als MC) namens de Congr. de Propaganda Fide per 30 Juni 1927 gepubliceerd, die thans zeker hooger zijn. Op die wijze meenen wij ons bewaard te hebben voor „bluf." Men houde hierbij in het oog de noot op blz. 75 en 76.

Wij hebben ditmaal geen rekening gehouden met de talrijke saeculieren en met eenige regulieren, die in de Vereenigde Staten van Noord-Amerika, in Engeland en thans ook in Frankrijk, in Algiers en in België werkzaam zijn in de zielzorg ; eerstens omdat wij over deze geen betrouwbare cijfers konden verzamelen ; tweedens ook omdat zij niet alleen geen stricte missionarissen zijn, maar zelfs — buiten hun nationaliteit — geen enkel verband hebben met Nederlandsche kerkelijke-instituten. De regulieren, die door hun *Nederlandsche* overheid naar Amerika, Brazilië of de Philippijnen zijn gezonden, hebben wij echter wel — zij het in een afzonderlijke rubriek — medegeteld, al zijn zij in *canonieken* zin geen missionarissen ; deze immers brengen niet alleen persoonlijk niet minder zware offers als de stricte missionarissen, maar zij zijn daarenboven wel degelijk exponenten van de *georganiseerde* deelname van Nederland aan de uitbreiding en het herstel der H. Kerk.

Dat wij door dezen opzet niet de wetenschappelijke maar de populaire of propagandistische opvatting van „Missie" volgden, leek ons geen bezwaar ; wij bestudeeren hier niet theoretisch den missiearbeid, maar trachten de *deelname van Nederland*, dus de praktijk van het leven, onder cijfers te brengen.

In een afzonderlijke kolom vermelden wij bij de priesterinstituten ook degenen, die werkzaam zijn in de procuren of aan de opleiding.

Al zijn deze geen missionarissen, zij werken toch zóó zeer *voor* de missie, dat zij evengoed vermelding verdienen als de tijdschriften, de liefdewerken en de missiebusjes. Wij hebben echter alleen die leeraren als opleiders van „missionarissen" geteld, wier instituut òfwel strict-missieinstituut is, òfwel minstens 50% der leden naar de missiën zendt. Bij de leeken-organisaties was een dergelijke opgave niet mogelijk.

Dit alles vooropgezet, lijkt het ons het meest praktisch te beginnen met een vergelijkend overzicht der drie gepubliceerde statistische gegevens over 1924, 1927, 1930.

Daar ons echter gebleken is, dat verschillende schattingen van 1924 en 1927 te hoog genomen zijn, en daar wij thans de priesters, die zonder eenig verband met Nederland in de zielzorg in Amerika e. e. werkzaam zijn, buiten beschouwing laten, hebben wij die ook afgetrokken van de gegevens van 1924 en 1927, zoodat wij thans voor die jaren *bij benadering verbeterde* totaal-cijfers geven van het aantal priesters, broeders en zusters.

	1924	1927	1930
I. Missioneerende Instituten.			
1. *Gevestigd in Nederland*: Hieronder vallen allen die minstens één procure of opleidingshuis in Nederland hebben.			
a. Priester-instituten	25	25	31
b. Broeders-congregaties	4	5	8
c. Zusters-congregaties	28	35	39
2. *Gevestigd in het Buitenland*:			
a. Priester-orden	11	—	10
b. Zusters-congregaties	2	—	7
II. Missionarissen.			
1. *Priesters*:			
a. in Propag.-gebieden	—	800	938
b. in andere gebieden	—	350	398
c. bij procures of opleiding	—	290	330
Totaal in of vóór de missie werkzaam	**1200**	**1440**	**1666**

	1924	1927	1930
2. *Fraters clerici*	18	30	42
3. *Broeders* :			
I. behoorende tot priester-instituten			
a. in Propag.-gebieden :	—	300	311
b. in andere gebieden	—	75	97
c. bij procure of opleid.	—	125	179
II. behoorende tot broeders-congregaties			
a. in Propaganda-gebieden :	—	193	251
b. in andere gebieden.		1	1
Totaal in of vóór de missie werkzaam	550	694	839
4. *Zusters* :			
a. in Propag.-gebieden	—	1310	1554
b. in andere gebieden	—	100	142
Totaal in de missie werkzaam	1250	1410	1696 [1])
III. Totaal der Nederlandsche leden van missioneerende instituten.			
a. Priesters	—	2900	3394 [2])
b. fraters- en novicen-clerici	1079	1330	1865
c. Broeders : (geprof. en novicen) : priest.-inst	—	1500	1986
d. Broeders : (geprof. en novicen) : broeders-congregatie	—	2200	2870
e. Zusters : geprofesten en novicen samen	—	19830	22.296

[1]) Als men de totaal-cijfers bij elkaar telt komt men tot 4116. Het aantal Katholieken in Nederland rekenend op ± 2.700.000 (wij zijn in de laatste jaren natuurlijk iets vooruitgegaan) kan men gerust zeggen dat van iedere **650** Nederlandsche katholieken één in of vóór de Missie leeft en werkt.

[2]) In ,,Nederland en de Missiën" (blz. 147) meenden wij te mogen berekenen, steunend op de globale cijfers der priestercandidaten, die ons in 1924 ten dienste stonden, dat in de eerstvolgende 6 jaren de verschillende missieorden te zamen een aanwas zouden mogen boeken van jaarlijks 135 à 145 priesters. De totaal cijfers van 1927 en 1930 geven een vooruitgang in het aantal priesters van 494 Als men rekening houdt met het feit, dat onder de nieuwe missioneerende orden thans de Augustijnen met 76 priesters en de Paters v. h. H. Sacr. met 30 priesters meetellen, komt men op een vooruitgang van 130 à 135 per jaar, nadat alle verliezen door overlijden zijn aangevuld.

Gezien het feit dat bij den P.M.B. ongeveer 97 % der seculiere priesters zijn ingeschreven, mag men het aantal seculiere priesters op 2800 stellen. Rekent men daarbij de Benedictijnen, Trappisten en Cistersiensers, dan kan men veilig het totaal aantal Nederlandsche priesters op ruim 6400 schatten, ongerekend de saeculieren in Amerika e.e.

	1924	1927	1930
IV. **Candidaten.**			
Studiehuizen der priester-instituten	62	70	84
a. Hoogere studiën	1356	1330	1435 [1]
b. Novicen-clerici	—	—	432 [1]
c. Lagere studiën	2555	3000	3942 [1]
d. Broeders-novicen : priester-inst.	—	—	357
e. Broeders-novicen : broeders-congr.	—	197	313
f. Zusters-novicen	—	1434	1808
V. **Percentage van het totaal aantal Nederlandsche leden der instituten werkzaam in het buitenland** (dus rubriek II, 1, 2, 3, van elk *a* en *b* te zamen).			
a. priesters		bijna 40 %	bijna 40 %
b. broeders van priester-inst.		25 %	bijna 27 %
c. broeders van broeders-congr.		bijna 10 %	bijna 10 %
d. zusters		bijna 8 %	ruim 8 %
VI. **Missietijdschriften**	53	53	67
VII. **Missie-liefdewerken**	24	26	31

Als men de Instituten in onze statistiek ingeschreven vergelijkt met de in ons land gevestigde religieuze orden en congregaties komt men tot de conclusie, dat *van de priester-orden alle*, die niet-contemplatief zijn, leden uitzenden, van de *broeders-congregaties juist de helft*: nl. acht wel en acht niet; van *de Zusters-Congregaties* tellen wij er nog *een* 50-*tal*, die aan den missiearbeid *niet* deelnemen; doch daaronder zijn een twintig-tal contemplatief (van deze bereidt St. Catharinadal in Oosterhout — Norbertinessen — een stichting voor in Petropolis) en een ander twintig-tal zijn vertakkingen van buitenlandsche Congregaties, wier moederstichtingen dikwijls wel missioneeren. De deelname aan den missiearbeid door actieve Nederl. instituten *nadert dus de algemeenheid.* Wellicht zullen ook onze contemplatieven de roepstem des Pausen

[1]) Het totaal aantal priestercandidaten van Nederlandsche nationaliteit zal de 8000 wel overschrijden.

en den aandrang der missiebisschoppen gaan verstaan en nederzettingen in de missiën overwegen en.... tot stand brengen.

De oplevende belangstelling voor onze *koloniën* onder ons katholieke volk rechtvaardigt de vraag, hoe groot de plaats is, welke de missioneering onzer koloniën inneemt onder onze deelname aan den missiearbeid.

Wij kunnen deze het best duidelijk maken, door uit de drie jaar-statistieken de aantallen missionarissen in onze kolonien (Oost en West samen) te lichten. Tusschen haakjes voegen wij er dan het percentage bij, dat dit aantal van het totaal der Nederlandsche missionarissen (rubriek II, 1, 2, 3, 4, telkens a) en b) samen) uitmaakt.

	1924	1927	1930
Priesters	230	280 (25 %)	330 (24 %) ruim
Fratres Clerici	18	20	28
Broeders (van Priester-inst.)	85	100 (27 %)	105 (25 %) ruim
,, (van Broeders-Congr.)	150 (100 %)	194 (100 %)	243 (98 %)
Zusters	875 (70 %)	1025 (73 %)	1219 (72 %) ruim

Hierbij zijn *niet* gerekend de Indo-Europeanen en de buitenlanders, die in onze Oost missioneeren. Bij de priesters zijn er dit ongeveer 40 (meest Duitschers van S. V. D. en M.S.C.); bij de broeders een kleine 20 (idem); bij de zusters bijna 200. Inlanders zijn er nog maar enkele: 3 paters en 16 fraters Jesuiten; 2 broeders van Maastricht en 8 zusters. In West-Indië is het aantal Inlandsche zusters veel grooter: bijna 100.

Het zal hier eerstens opvallen, dat het percentage der priesterinstituten veel geringer is, dan dat der leeken-congregaties. Wij zien hier zeer zeker een allerduidelijkste nawerking van het merkwaardig verschijnsel (reeds in het licht gesteld in ons artikel „De groote zegen" Jrg. IX (1927—28) van dit tijdschrift, blz. 7 en vv.), dat, trots de voor missie-arbeid gunstige voorwaarden, die zich onder ons ontwikkelden, toch het initiatief onder ons genomen is door anderen, door buitenlanders, die ons hebben *medegenomen*. Het waren de bannelingen uit Duitschland en Frankrijk, die onder ons het élan voor de missie hebben gewekt, en het hebben geleid. In onze koloniën was — om allerlei redenen — voor hen geen

plaats; dies zonden zij hun Nederlandsche leden elders. Eerst toen de uitgebannen Duitschers en Franschen hier Nederlandsche provinciën konden vormen, zijn deze aan den arbeid in onze koloniën gaan mede doen, en hebben door hun voorbeeld andere Orden opgewekt hen te gaan volgen. Dat heeft de uitzending van priesters naar onze Oost krachtig bevorderd, zoodat in 25 jaar (de eerste verdeeling vierde met Borneo juist haar zilveren jubileum) het aantal priester-missionarissen opliep tot 330 Nederlanders en een 40-tal buitenlanders.

Bij de leeken-congregaties is de invloed der buitenlandsche instituten niet overwegend geweest; de pioniers uit het midden der 19e eeuw hebben eerst navolging gevonden, toen de trek der priesterinstituten naar de Oost aanving; haar groote deelname is daarenboven juist voortgekomen uit zuiver Nederlandsche Instituten en haar werk concentreerde zich dus op de koloniën. Bij deze zien wij dan ook een percentage van 100 en van meer dan 70.

Er valt nog iets anders op.

Terwijl bij de Broeders-congregaties de arbeid in onze koloniën zoo goed als geheel haar deelname aan de missioneering beteekent, en het percentage van dezen arbeid bij de Zusters-congregaties een neiging tot stijgen toont, blijft bij de priester-instituten — zelfs ondanks de hulp van buitenlanders — het percentage ternauwernood gelijk, misschien moet ik zeggen: het vertoont een neiging tot achteruitgaan.

Ligt dit aan mindere bereidvaardigheid om naar de koloniën te gaan? Het feit, dat de Instituten, die zoowel in als buiten onze koloniën missioneeren, bij hun propaganda juist die koloniën op den voorgrond stellen, geeft voor een dergelijke conclusie geen grond.

Dan kan alleen de verklaring gezocht worden in de richting van uiterlijke belemmeringen. En inderdaad lijkt het onder sommige opzichten gemakkelijker den missiearbeid buiten de koloniën uit te breiden, dan in de koloniën. Zoowel politiek als economisch zijn de belemmeringen in onze Oost soms grooter dan elders. Onze regeerders zijn als voor de dood zoo bang voor alles wat op eenige bescherming van het directe missiewerk gelijkt, en onze economische machthebbers niet minder. Daarenboven zijn vooral op het millioenen-eiland Java de levensomstandigheden buitenge-

woon duur, en het maatschappelijk peil is er van dien aard, dat er blijkbaar voor onze Missie-broeders, die geen onderwijs geven, geen plaats is ; deze worden althans alleen uitgezonden naar de meer-primitieve buitengewesten. De vrijheid om de missioneering uit te breiden moet dus telkens moeitevol worden bevochten, en de hooge financieele kosten daarvoor, moeten zoo goed als geheel van de particuliere liefdadigheid, en in het bijzonder van de moederlandsche liefdadigheid komen. Dat dit een snellere toename van den priesterlijken missiearbeid belemmert, ligt voor de hand.

Voor de leeken-congregaties staat de zaak anders. Die kunnen voordeel trekken van de zeer groote maatschappelijke activiteit van ons kolonisatie-systeem, dat voor onderwijs en hygiëne schatten over heeft. Om zich de medewerking van den staat en de hulp dezer subsidies te verzekeren, moet wel eerst aan hooge eischen worden voldaan; maar de gunstige omstandigheden, waarin onze onderwijs-congregaties in het moederland verkeeren, worden door haar — gelukkig ! — op prijzenswaardige wijze benut om in de Oost en in de West den missiearbeid door school en ziekenhuis te ondersteunen. Zoowel het aantal deelnemende Congregaties als het aantal harer leden, dat naar de koloniën wordt uitgezonden, kan daardoor stijgen in sneller tempo, dan het aantal Nederlandsche leekenmissionarissen in andere missie-gebieden.

Deze onderlinge vergelijking van cijfers stelt nog eens duidelijk in het licht, welk een zegen het is, dat aan den missiearbeid in de koloniën steeds meer instituten deelnemen. Zooals in het jongste verleden, zal ook in nabije toekomst een toenemende verdeeling der missiegebieden en de medewerking van nieuwe instituten een praktisch middel blijken, om de belemmeringen, die de ontwikkeling van den missiearbeid daar ondervindt, te ondervangen.

Daarenboven klinkt uit deze vergelijking ook op een vermaning aan ons katholieken van Nederland, dat wij niet alleen priesters en kloosterlingen voor onze koloniën moeten afstaan, dat wij niet alleen met zeer bijzondere mildheid hun arbeid moeten steunen, maar dat wij ook den plicht hebben de *voorwaarden* en *omstandigheden*, waaronder zij daar moeten werken, gunstig te beïnvloeden. En in dit verband wordt het zooveel duidelijker, welk een buiten-

gewone beteekenis voor de missioneering van ons Indië de nieuwe plannen der Indische Missievereeniging hebben.

Dit terloops.

Een andere vergelijking dringt zich nog op, nl. de verhouding van het aantal Nederlandsche Missionarissen tot het totaal der missionarissen, en tot de deelname der andere naties.

Die vergelijking is mogelijk over 1927. Wij verzamelden Nederlandsche cijfers in het voorjaar van 1927, de Congregatie der Propaganda verzamelde deze per 30 Juni 1927. Wij zien daaruit, dat zonder Australië en Nw-Zeeland (welke cijfers over 1928 gaan en veel minder gespecifieerd zijn) de Propaganda op dien datum 8097 reguliere en 548 seculiere priestermissionarissen uitzond: totaal 8655. [1]) In de Propaganda-gebieden telden wij toen 800 Nederlandsche missionarissen: dit aantal verminderd met de 17 Mill-Hill-ers, die in Nw-Zeeland werkten, blijven er 783 of 9¼ % van het totaal. Bij de Broeders en Scholastieken der Priesterinstituten vonden wij 330 op 1848. [1]) of 20 %. Bij de leden der Broeders-Congregaties 194 op 1997 [1]) of 10½ %. Bij de zusters 1310 op 16700 [1]) of bijna 8 %.

Wij mogen dus zeggen, dat Nederland met 2785 Propaganda-missionarissen op de hoogstens 29000 bijna 10 % van het geheel uitzendt, terwijl het zelf weinig meer dan 1 % telt van de katholieken uit wie de missionarissen gekozen worden. (Volgens Streit tellen Europa, Noord-Amerika en Canada samen ± 220 mill. katholieken en Nederland 2.245.000).

Voor de vergelijking van de deelname der verschillende naties, heeft zoowel 't Fransche tijdschrift „Revue d'histoire des Missions"

---

[1]) De statistieken der Missiones Catholicae, die blijkbaar met vele onduidelijke of onvolledige antwoorden hebben te kampen gehad, verdeelen het personeel telkens in 3 groepen: buitenlanders — inlanders — niet-onderscheiden. Om ons beeld niet te flatteeren hebben wij bij de vier categorieën al degenen, die niet uitdrukkelijk als „inlanders" zijn aangewezen, geteld als buitenlanders, al mogen wij veronderstellen, dat zij dit niet alle waren. Wij zijn nu echter zeker dat het aangegeven Nederlandsch percentage niet te hoog is. De aldus medegerekende getallen zijn: 511 reguliere en 98 seculiere priesters; 231 broeders der priester-instituten; 343 broeders der broederscongregaties en 2784 zusters, totaal 3967. Tellen wij deze niet als buitenlanders mede, dan zou ons totaal percentage bedragen 2785: 25000 of 11 %.

Uit deze becijfering blijkt, dat wij in 1927 het Nederlandsch aandeel in den missiearbeid niet hebben overschat. Zie „De groote zegen". Het Missiewerk IX (1927—1928) blz. 6.

(Editions Spes, Paris) Juni 1930, als het Italiaansche „Rivista dell' Unione Missionario del Clero" (Roma, Via di Propaganda 1a) Anno XII (1930) p. 204 uit de Missiones Catholicae moeizame becijferingen gemaakt. Het eerste bepaalde zich tot de missiegebieden buiten Europa, het tweede tot de deelname der volkeren van Europa. Beide laten, evenals de Missiones Catholicae, de missiegebieden Australië en Nieuw-Zeeland buiten beschouwing. Daar in Europa maar 1 Amerikaan en geen enkele Canadees missiearbeid verricht kunnen wij uit beide becijferingen samen de volgende lijst samenstellen. Zij is beperkt tot *Priesters*.

1	Frankrijk	3081	9	Ierland	124	17	Griekenland	5
2	Italië	859	10	Zwitserland	124	18	Jugoslavië	4
3	België	852	11	Canada	123	19	Tsecho-Slowakije	3
4	**Nederland**	671 [1])	12	Tyrol	29	20	Schotland	1
5	Duitschland	622	13	Portugal	25	21	Bulgarije	1
6	Spanje	605	14	Oostenrijk	25	22	Turkije	1
7	Ver. St. v. Am.	214	15	Polen	18	23	Malta	1
8	Engeland	190	16	Luxemburg	10			
								7588

[1]) Dit aantal verschilt aanmerkelijk met het onze. Wij tellen (zonder Nieuw-Zeeland) in 1927 783 Nederlandsche Missionarissen. Dit verschil behoeft niet te verwonderen. Want 1^0. vinden wij in de MC. verschillende malen onze Nederlandsche missionarissen gerekend bij de nationaliteit der Ordens-provincie aan wie de missie is opgedragen, (Bijv. p. 172. Ichang. 42 belg. Ofm. Onder deze waren minstens 3 Nederlanders); 2^0. Sommige opgaven specifieeren niet voldoende (bijv. blz. 68. Tatungfu: 12 Belgen en Hollanders. .-248 Bondo.: 8 Belgen en Hollanders). 3^0. Andere opgaven spreken alleen van „buitenlanders" (bijv. p. 166 Paotingfu: Saeculieren 1 buitenlander (is Nederlander) of p. 312. Curaçao: 39 buitenlanders). Aldus werden onze landgenooten Franschen, Belgen of Duitschers of telden niet mee. Aan onze plaats in de rangorde doet dit echter niets af.

Wij maken van deze gelegenheid gebruik aan te manen tot een voorzichtig gebruik der cijfers van de Missiones Catholicae. Mgr. Boucher wijst er op, dat de beide tellingen voor buitenlandsche en inlandsche priesters, die van Tabel II en van Tabel VIII, tamelijk groote verschillen geven, waarschijnlijk omdat de eerste steunen op opgaven der kerkvoogden en de laatste op mededeelingen der ordens-oversten. Daarenboven blijken verschillende dezer opgaven onjuist gegeven of weergegeven. Wij vonden o.a. op blz. 103 bij het Instituut N. D. des Missions van Hastings (Eng.) zoowel in Dacca als in Assam Hollandsche zusters aangegeven; eveneens op blz. 290 bij de Miss. van Mariannhill in Kaapkolonie en in Natal Hollandsche priesters en broeders. Bij navraag bij de betrokken instituten bleek, dat zij geen van beide ooit een Nederlander als lid bezeten hebben.

Ook bij de registers zij men voorzichtig. Op blz. 469 werden de Ursulinen der Romeinsche Unie verward met die van Bergen; van de eerste vindt men daar het adres van Nederland (Vught) vereenigd met de missie van de tweede (Boven-Nijl); op blz. 484—485 vindt men bij de Witte Zusters van N. D. d'Afrique opgegeven verschillende missies die bediend worden door de Zrs. van St. Joseph van Cluny. Dit zijn een paar afwijkingen, die ons ongezocht opvielen.

Wij teekenen dit niet aan om een afbrekende critiek te geven. Wij kennen (in het klein) uit ondervinding de groote moeielijkheden bij het opmaken van een statistiek of het samenstellen van een register te overwinnen, en begrijpen dus dat er veel fouten blijven. Maar het lijkt ons toch goed daarvoor te waarschuwen.

Deze lijst gaf Mgr. Ercole, den schrijver van 't artikel in bovengenoemde Italiaansche „*Rivista*" aanleiding tot de volgende opmerking :

„Frankrijk en Frankrijk alleen, geeft bijna een *vierde deel* van alle mis-„sionarissen der wereld (buitenlanders en inlanders samengenomen) en bijna de *helft* van alle Europeesche missionarissen.

„Italië komt van de Europeesche naties op de tweede plaats ;maar „let eens op het regiment missionarissen uitgezonden door België en Holland, „die Italië op den voet volgen, en dat ons moet doen blozen bij de gedachte, „dat Naties, die respectievelijk slechts 7.811.000 en 6.865.000 [1]) inwoners „tellen, van welke bij de laatste zelfs maar 2.245.000 [1]) katholiek zijn, „dus maar een vijfde en een zesde van Italië's bevolking, bijna het zelfde „aantal missionarissen voortbrengen als Italië, dat meer dan 41 millioen inwoners telt."

Als wij deze vergelijkingen in percenten omzetten krijgen wij, steunend op de cijfers van den census civilis door Streit, Atlas Hierarchicus, aangehaald, die ook door Mgr. E. gebruikt worden, de volgende cijfers :

Frankrijk	40.007.504	Kathol.	en 3081	Mission.	= 0.75	p.	10.000
Italië	40.709.565	„	en 859	„	= 0.21	„	„
België	7.819.113	„	en 852	„	= 1.10	„	„
Nederland	2.245.000	„	en 671	„	= 3.00	„	„

Feitelijk zou dit laatste cijfer moeten zijn (per 1927) 2.500.000 — 783 — 3.13 per tienduizend.

De verhoudingen worden nòg gunstiger als wij de broeders meetellen, want in deze categorie komt Nederland op de 2e plaats, met 320 broeders tegen resp. 1101—219—210 voor Frankrijk, Italië en België.

Met welke gevoelens wij van dit alles kennis moeten nemen ?

Toen voor een tweetal jaren de H. Vader, in een audiëntie die Hij ons goedgunstig verleende, — ik zou haast zeggen—volgens zijn gewoonte op deze wonderbare getallen van Nederland kwam, zeide Hij „C'est une grande bénédiction de Dieu."

Dit is het eenige gevoelen, waaraan wij voedsel mogen geven.

---

[1]) Volgens Streit. Atlas Hierarchicus 1929. Onze lezers zullen begrijpen, dat deze cijfers resp. te laag zijn, resp. ongeveer een heel en een half millioen.

Indien de geheele katholieke wereld missionarissen schonk in dezelfde mate als Nederland zou de Propaganda beschikken over 66.000 priesters, maar er zijn er.... 8655.

Want het is geen menschenwerk, allerminst *ons eigen* werk. God wil ons gebruiken. En dat stemt tot *dank*.

Een dank die verplichting oplegt, en een verplichting, die niet is voldaan met een ruime finantieele hulp (waarvan o.a. Aanhangsel IV een voorbeeld geeft). Neen wij moeten beseffen, dat juist de geweldige ontwikkeling van ons missiewerk ons verplicht tot *bovennatuurlijke* daden, tot gebed en offer. Want juist omdat God onder ons er zoovelen roept en zoovelen tot groote offers roept, verwacht Hij van ons, dat wij dien roep beantwoorden met ons gebed en met onze persoonlijke offers, opdat degenen die Hij uitkiest, hun uitverkiezing waardig mogen zijn, en opdat de vrucht van hun werk een blijvende zij. Dàt is het wat noodig is, om aan de onzen in vervulling te doen gaan : Ik heb u uitgekozen en U aangesteld, opdat gij zult gaan en vruchten voortbrengen en *opdat uw vrucht blijve.*

Voorschoten, St. Clemens 1930. TH. M. P. BEKKERS.

Waar in de wereld anno 19 0 de Nederlandsche Missionarissen arbeiden.

De gebieden die aan de Propaganda ... ●
nahteiten arbeiden, het *geheel is geheel* zwart ...
In de overige gebieden zijn in den ...
zelzorg, en bezetten dan een of me...
dan wordt dit aangegeven met een ○
zie men de verklaringen hiernaast.

N. POOL
Nº AMERIKA
EUROPA
AFRIKA
Zº AMERIKA
KEERKRING
EVENAAR
KEERKRING

VERKLARING VAN NEVENSTAANDE KAART.

Hier vindt men tevens welke instituten in elk gebied samenwerken.

De uitspringende nummers in margine verwijzen naar de kaart; de nummers tusschen ( ) naar de statistische tabellen blz. 86 vv., en wel P. naar de „Priester-instituten" (blz. 86), B(roeders) en Z(usters) naar de „Leeken-instituten" (blz. 102).

De gebieden die aan de Propaganda onderhoorig zijn, zijn **vet** gedrukt als zij aan een Nederl. Priester-instituut zijn toevertrouwd, *cursief* als daar Nederlandsche priesters werken met die van andere nationaliteiten.

De overige gebieden zijn g e s p a t i e e r d als de aangegeven posten aan Nederlandsche instituten zijn toevertrouwd, gewoon gedrukt als de posten worden bediend door Nederlanders in vereeniging met andere nationaliteiten.

Nota. Om gemakkelijk te vinden welk volgnummer een bepaald gebied heeft, kan men de alphabetische lijst aan de andere zijde van de kaart raadplegen.

Daar verschillende gegevens nog verbeterd of eerst ingeleverd werden, toen het cliché voor de kaart reeds gereed was, staan enkele gebieden daar niet afzonderlijk op, maar zijn onder één zelfde volgnummer met nabij-gelegen gebieden gecombineerd.

1. *Auckland*, bisdom (Nieuw Zeeland): Mill Hill (P. 15—*e*).

2. *Gilbertseilanden*: Missionarissen v/h. H. Hart (P. 18—*e*).

3. *Zuid Salomon-eilanden*: Maristen (P. 14—*a*).

4. *Papuasia* (vroeger genaamd Eng. Nw. Guinea): Miss. v/h. H. Hart (P. 18—*f*).

5. *Centraal* en *Oost Nw. Guinea* (Australisch): Godd. Wrd. (P. 10—*b*) en Dien. v/d. H. Geest (Z. 24—*c*).

6. *Rabaul*: Miss. v/h. H. Hart (P. 18—*d*) en Drs. v/h. H. Hart (Z. 21—*c*).

7. **Ned. Nw. Guinea:** Miss. v/h. H. Hart (P. 18—*a*) en Drs. v/h. H. Hart (Z. 21—*a*).

8. **Kleine Soenda eilanden** (Flores). Godd. Woord (P. 10—*a*) en Dien. v/d. H. Geest (Z: 24—*a*).

9. **Celebes:** Miss. v/h. H. Hart (P. 18—*b*), Fraters van Tilburg (B. 5—*d*) en Zrs. J. M. J. (Z. 11—*a*).

10. **Malang:** Carmelieten (P. 4—*a*); Fraters v/h. H. Hart, Utrecht (B. 6); Zrs. van Boxmeer (Z. 5), Zrs. van Amersfoort (Z. 2—*a*) en Urs. der Rom. Unie (Z. 45—*b*).

11. **Soerabaia:** Lazaristen (P. 13—*k*); Brs. van Oudenbosch (B. 4—*b*); Dien. v/d. H. Geest (Z. 24—*b*) en Urs. der Rom. Unie (Z. 45—*c*).

12. **Batavia:** Vic. Jesuiten (P. 11—*a*) en twee zelfstandige missies: **Bandoeng** — Kruisheeren (P. 12—*b*) en **Poerworedjo** — Miss. v/h. H. Hart (P. 18—*c*), terwijl eenige parochies bediend worden door de Franciscanen (P. 9—*d*).

Verder zijn op Java werkzaam: Brs. van Maastricht (B. 3), van Dongen (B. 1) en van Oudenbosch (B. 4—*a*) en Zrs. Urs. van Weltevreden (Z. 46), Urs. v. d. Rom. Unie (Z. 45—*a*), Zrs. van Maastricht (onder de Bogen) (Z. 12—*a*), Zrs. van Heythuyzen (Z. 36—*a*), Drs. v/h. H. Hart (Z. 21—*b*), Zrs. v. d. Goeden

Herder (Z. 26—*a*) en de Vrouwen van Nazareth (Z. 17).

13. **Bengkoelen** (Z. Sumatra): Priesters v/h. H. Hart (P. 26—*c*), Zrs. van Maastricht (onder de Bogen) (Z. 12—*b*), Zrs. van Roosendaal (Charitas) (Z. 39), Zrs. van Moerdijk (Z. 13—*b*).

14. **Padang:** Capucijnen (P. 6—*b*), Fraters v. Tilburg (B. 5—*c*), Zrs. van Tilburg (Z. 23—*a*), van Schijndel (Z. 18—*b*), van Salzkotten-Aerdenhout (Z. 27), van Breda (St. Elis. Gest.) (Z. 31), van Dongen (Z. 33), van Bennebroek (St. Lucia) (Z. 30).

15. **Banka:** Picpus-paters (P. 25—*a*), Zrs. van Amsterdam (Voorzienigheid) (Z. 3).
Singapore: Van uit Banka werkt hier een Picpus-pater (P. 25—*b*).

16. **Ned. Borneo:** Capucijnen (P. 6—*a*), Miss. der H. Fam. (P. 17—*a*), Brs. van Huybergen (B. 2), Zrs. van Etten (Z. 34), Zrs. van Veghel (Z. 43—*a*).

17. *Sarawak*: Mill Hill (P. 15—*c*) en Zrs. van Mill Hill (Z. 41—*b*).

18. *Nrd. Borneo* (Eng.): Mill Hill (P. 15—*d*) en Zrs. van Mill Hill (Z. 41—*a*).

19. Surigao, bisd. Zamboanga (Philippijnen): Miss. v/h. H. Hart (P. 18—*g*).

20. Panav, bisd. Yaro (Philippijnen): Mill Hill (P. 15—*k*).

21. Luzon, bisd. Tuguegarao (Philippijnen): Prs. van Scheut (P. 30—*i*) en Zrs. van Veghel (Z. 43—*b*).

22. *Sapporo*: Francisc. Missionaressen van Maria (Z. 27—*g*).

23. *Kirin*: Franc. Miss. van Maria (Z. 28—*d*).

24. Vicariaten van Scheut, nl.:
a. *Ningsia* (P. 30—*d*).
b. *Tatung* (P. 30—*e*).
c. *Soei-Yuan* (P. 30—*c*).
d. *Siwantze* (P. 30—*b*).
e. *Jehol* (P. 30—*a*), ook Zrs. Den Bosch, Choorstraat (Z. 10).

25. Noordelijke China Missies der Lazaristen, nl. de vicariaten:
a. *Peking* (P. 13—*a*), ook Filles de la Charité (Z. 22).
b. *Paotingfu* (P. 13—*c*), ook een seculier priester (P. 29—*h*).
c. *Tientsin* (P. 13—*d*).
d. *Chentingfu* (P. 13—*b*).
e. **Yungpingfu** (P. 13—*e*) en Brs. van Voorhout (B. 7).

26. *Chefoo*: Francisc. Miss. van Maria (Z. 28—*f*).

27. *Tsinanfu*: hier waren vóór 1930 enkele Nederl. Franc. werkzaam bij de Duitsche Franc.

28. *Yenchowfu*: Goddelijk Woord (P. 10—*d*).

29. **Luanfu:** Ned. Franciscanen (P. 9—*a*) en Zrs. v. Heerlen (Z. 35).

30. *Lanchowfu*: Goddelijk Woord (P. 10—*c*).

31. *Hinganfu*: Conventueelen (P. 7—*c*).
Chenchow: Passionisten (P. 23—*c*).

32. *Sianfu*: Francisc. Miss. van Maria (Z. 28—*e*).

33. *Ichang*: Belgische Franciscanen (P. 9—*g*).

34. *Hanyang* : Sisters of Loreto van Nerinx in Kentucky, U.S. A., (Z. 14).

35. Zuidelijke China-Missies der Lazaristen, nl. de vicariaten :
a. *Hangchow* (P. 13—*i*).
b. *Ningpo* (P. 13—*j*).
c. *Kian* (P. 13—*f*).
d. *Nanchang* (P. 13—*g*).
e. *Yukian* (P. 13—*h*).

36. *Langson* en *Caobang* : Fransche Dominicanen van Lyon (Ryckholt) (P. 8—*g*).

37. *Rajaburi* (Siam) : Salesianen (P. 29—*c*).

38. *Bangkok* (Siam) : Urs. der Rom. Unie (Z. 45—*d*).

39. *Rangoon* (Burma) : Francisc. Miss. van Maria (Z. 28—*b*).

40. *Kentung* (Burma) : Francisc. Miss. van Maria (Z. 28—*c*).

41. *Assam* : Salesianen (P. 29—*b*).

42. *Dacca* : De mededeeling der Missiones Catholicae p. 103 over de werkzaamheid van Nederl. leden der Missiezusters van O. L. V. van Hastings (Eng.) bleken onjuist te zijn.

43. *Kashmir* : Mill Hill (P. 15—*h*).

44. *Ajmer* (Rajputana), Fransche Capucijnen van Parijs (P. 6—*c*).

45. **Jubbulpore:** Norbertijnen van Heeswijk (P. 20—*a*).

46. *Nellore* : Mill Hill (P. 15—*b*) en Zrs. van J. M. J. (Z. 11—*b*).

47. *Madras* : Mill Hill (P. 15—*a*).

48. *Bellary* : Eng. Franciscanen (P. 9—*i*).

49. *Verapoly* : Ongeschoeide Carmelieten (P. 5—*a*) .De missionaris die hier werkzaam was, is — naar ons dezer dagen bleek — naar Caïro verplaatst (zie onder no. 79).

50. Ceylon (eiland), waarop in aanmerking komen de diocesen :
Colombo : Francisc. Miss. van Maria. (Z 28—*a*) en Zrs. v/d. Goeden Herder (Z. 26—*d*).
Galla : Zrs. van Liefde van Gent (Z. 9—*a*).

51. *Tananarive*, eil. Madagascar : Jezuieten (P. 11—*b*).

52. *Zambesi* (thans geheeten *Zd. Salesbury*) : Jezuieten (P. 11—*c*).

53. *Noord-Transvaal* : Benedictijnen van Afflighem (P. 3—*a*).

54. *Mariannhill* : Zrs. v/h. Kostbaar Bloed (Z. 1—*b*) en Francisc. Miss. van Maria (Z. 28—*k*).

55. *Basutoland* : Oblaten v/d. Onbevl. Ontv. (P. 22—*a*).
Transvaal : Oblaten der Onbevl. Ontv. (P. 22—*c*). Urs. v. d. Rom. Unie (Z. 45—*e*).
Kimberley : te Bloemfontein de APOST. DELEGAAT : Dominicanen (+) (P. 8—*d*). en Oblaten v/d. Onbevl. Ontv. (P. 22—*b*).
Natal : Saeculieren (P. 28—*f*).

56. *Oranjerivier* : Oblaten H. Fr. van Sales, (P. 21—*a*).
West Kaapland : Urs. v. d. Rom. Unie (Z. 45—*f*).

57. *Loango* : Paters v. d. H. Geest (P. 24—*e*).

58. Belgisch Congo; nl.:
  a. *Matadi*: Redemptoristen (P. 27—*c*) In Matadi of Leopoldstad is ook onder de Broeders der Chr. Scholen 1 Nederlander werkzaam (B. 7—*a*).
  b. *Leopoldstad*: Scheut (P. 30—*f*) en Francisc. Miss. van Maria (Z. 28—*i*).
  c. *Coquilhatville*: Miss. v/h. H. Hart (P. 18—*i*), Drs. v/h. H. Hart (Z. 21—*d*) en Zrs. v/h. Kostbaar Bloed (Z. 1—*a*).
  d. *Basankusu*: Mill Hill (P. 15—*i*) en Francisc. van Asten (Z. 29—*b*).
  e. *Nieuw Antwerpen*: Scheut (P. 30—*h*).
  f. *Buta*: Norbertijnen van Tongerloo (P. 20—*b*) en Zrs. v/h. H. Hart van Maria, Berlaer, Belg. (Z. 4—*a*).
  g. *Stanleyfalls*: Priesters v/h. H. Hart (P. 26—*a*) en Francisc. Miss. van Maria (Z. 28—*j*).
  h. *Boven-Kassai*: Scheut (P. 30—*g*) en Zrs. van Liefde van Gent (Z. 9—*b*).
  i. *Noord-Katanga*: Prs. v. d. H. Geest (P. 24, *d*).
  j. *Stanleyville*: Assumptionisten (P. 1—*b*).
  k. *Katanga*: Zrs. van Liefde van Gent (Z. 9—*c*).
  l. *Boven-Luapula*: Salesianen (P. 29—*a*).

59. **Bondo** (Belg. Congo): Kruisheeren (P. 12—*a*).

60. Missies der Witte Paters en Witte Zusters, nl.:
  a. *Oeganda* (P. 31—*a*) en (Z. 8—*k*).
  b. *Bukoba* (P. 31—*b*) en (Z. 8—*f*).
  c. *Mwanza* (P. 31—*c*) en (Z. 8—*g*).
  d. *Tabora* (P. 31—*d*).
  e. *Tanganyka* (P. 31—*e*) en (Z. 8—*e*).
  f. *Nyassa* (P. 31—*f*) en (Z. 8—*h*).
  g. *Bangueolo* (P. 31—*g*) en (Z. 8—*i*).
  h. *Boven-Congo* (P. 31—*k*) en (Z. 8—*b*).
  i. *Urundi* (P. 31—*h*) en (Z. 8—*d*).
  j. *Ruanda* (P. 31—*i*) en (Z 8—*c*).
  k. *Albertmeer* (P 31—*j*).

61. *Shiré*: Montfortanen (P. 19—*c*).

62. *Mozambique*: Montfortanen (P. 19—*d*).
  Lindi: Benedictijnen (P. 3—*c*).

63. *Bagamoyo*: Prs. v. d. H. Geest (P. 24—*c*) en Zrs. v/h. Kostbaar Bloed (Z. 1—*d*).

64. *Zanzibar*: Prs. v. d. H. Geest (P. 24—*a*).

65. *Kilema Ndjaro*: Prs. v. d. H. Geest (P. 24—*b*) en Zrs. v/h. Kostbaar Bloed (Z. 1—*c*).

66. *Kavirondo*: Mill Hill (P. 15—*g*), Zrs. van Mill Hill (Z. 41—*c*) en Urs. van Bergen (Z. 44—*b*).

67. *Boven-Nijl*: Mill Hill (P. 15—*f*) en Urs. van Bergen (Z. 44—*a*).

68. *Kameroun* (Fransch): Prs. v. d. H. Geest (P. 24—*f*) en Zrs. v/h. Inst. du St. Esprit, Paris (Z. 15).

69. *Buea* (Eng. Kameroun): Mill Hill (P. 15—*j*).

70. *Nigeria*: Zrs. van O. L. V. der Apostelen (Z. 7—*e*).

71. *Bénin*: Miss. v. Cadier en Keer (P. 16—*c*) en Zrs. van O. L. V. der Apostelen (Z. 7—*d*).

72. *Togoland*: Miss. v. Cadier en Keer (P. 16—*d*) en Zrs. van

O. L. V. der Apostelen (Z. 7—*c*.

73. **Beneden-Volta** en **Goudkust:** Miss. v. Cadier en Keer (P. 16—*a*—*b*) en Zrs. van O. L. V. der Apostelen (Z. 7—*a*—*b*).

74. *Ivoorkust*: Miss. v. Cadier en Keer (P. 16—*e*).

75. *Navrongo*: Witte Paters (P. 31—*l*).

76. *Oeagadoegoe*: Witte Paters (P. 31—*m*).

77. *Bamako*: Witte Paters (P. 31—*n*) en Witte Zusters (Z. 8—*a*).

78. *Algiers*: Lazaristen (P. 13—*n*), Zrs. v. d. Goeden Herder (Z. 26—*b*) en Witte Zusters (Z. 8—*m*).
Cartago: Witte Paters (P. 31).
Kabylie, Sahara, Tunisie: Witte Zusters (Z. 8—*l*).
Rabat: Francisc. Miss. van Maria (Z. 28—*h*).

79. *Egypte in Vic. Nijl-Delta*: Miss. v. Cadier en Keer (P. 16—*f*) en Zrs. van O. L. V. der Apostelen (Z. 7—*f*) en in stad *Cairo* ongeschoeide Carmelieten (P. 5—*a*) en Zrs. v. d. Goeden Herder (Z. 26—*c*).

80. *Abyssinië* Lazaristen (P. 13—*m*).

81. *Palestina*: Franciscanen (P. 9—*b*—*f*), Assumptionisten (P. 1—*a*), Witte Paters (P. 32—*o*), Benedictijnen (P. 3—*d*) en Saeculieren (P. 29—*e*).

82. *Syrië* Lazaristen (P. 13—*o*) en in *Bagdad*: Ongeschoeide Carmelieten (P. 5—*b*).

83. *Perzië*: Lazaristen (P. 13—*p*). Ook resideert in Teheran de Apostolische Delegaat, Mgr. Smets (P. 29—*i*).

84. *Turkije*: Lazaristen (P. 13—*l*) en Conventueelen (P. 7—*a*).

85. *Bulgarije* (Nicopolis): Passionisten (P. 23—*a*) en Assumptionisten (P. 1—*c*). Ook in Rumenië zijn Passionisten (P. 32—*b*).

86. Yassy: Zrs. van N. D. de Sion (Z. 16).

87. **Finland:** Priesters v/h. H. Hart (P. 26—*b*), Saeculieren (P. 28—*c*) en Zrs. van Moerdijk (Z. 12—*a*).

88. *Zweden*: Priesters v/h. H. Hart (P. 26—*d*) en Saeculieren (P. 28—*b*).

89. *Noorwegen*: Saeculieren (P. 28—*a*), Franciscanen (P. 9—*c*), Zrs. v. S. Franc. Xav. (Z. 6), Zrs. van Asten (Z. 29—*a*), Zrs. v. Amersfoort (Z. 2—*b*), Zrs. van Maastricht (onder de Bogen) (Z. 12—*c*).

90. *Denemarken*: Saeculieren (P. 28—*d*), Montfortanen (P. 19—*a*), Conventueelen (P. 7—*b*), Norbertijnen van Averbode (P. 20—*c*), Dominicanen (P. 8—*c*).

91. **IJsland:** Montfortanen (P. 19—*b*).

92. *Saskatchewan* in Alaska (de punt had aan de andere zijde van Nd. Amerika moeten staan). Oblaten v./d Onbevl. Ontv. (P. 22—*e*).

93. *Vancouver*: Montfortanen (P. 19—*e*).

94. Papineauville (Canada): Montfortanen (P. 19—*g*).

95. Port Jefferson (N. Y.): Montfortanen (P. 19—*h*).

96. West-de-Père (Wisconsin): Norbertijnen (P. 20) en Milwaukee en Holy Hill

(Wisc.): Ongeschoeide Carmelieten (P. 5—*c*).

97. Minnesota: Kruisheeren (P. 12—*c*) en Oblaten v. d. Onbevl. Ontv. (P. 22—*d*).

98. Techny (Illinois): Goddelijk Woord (P. 10—*e*).

99. Rotsgebergte (Rocky Mountains): Jezuieten (P. 11—*d*).

100. Mississippi, Holy Rosary Mission: Scheut (P. 30—*j*).
In dezelfde streek arbeiden ook fathers van Mill Hill (P. 15—*l*).
Ook arbeiden in overig U. S. A. nog eenige Picpus-paters (P. 25—*g*) en eenige Scheutisten (P. 30—*k*).

101. San Antonio in Texas: Miss. der H. Familie (P. 17—*c*).
Cashoville in Texas: Oblaten v. d. Onbevl. Ontv. (P. 22—*f*).

102. Guatemala: Lazaristen (P. 13—*q*).

103. San Salvador: Lazaristen (P. 13—*r*).

104. Panama: Lazaristen (P. 13—*s*).

105 Haïti: Montfortanen (P. 19—*f*) en Prs. v. d. H. Geest (P. 24—*g*).

106. Porto-Rico: Dominicanen (P. 8—*e*).

107. Martinique: Saeculieren (P. 28—*g*).

108. Guadeloupe: Dominicanen (P. 8—*f*).

109. **Curaçao:** Dominicanen (P. 8—*a*), Zrs. Dominicanessen (Z. 25), Zrs. van Roosendaal (Z. 40—*b*), van Schijndel (Z. 18—*a*), van Breda (Gasthuis) (Z. 32) en Fraters van Tilburg (B. 5—*a*).

110. Trinidad: Dominicanen (P. 8—*b*), Benedictijnen (P. 3—*b*).

111. **Suriname:** Redemptoristen (P. 27—*a*), Zusters van Tilburg (Z. 23—*b*), van Oudenbosch (Z. 38), van Roosendaal (Z. 40—*a*) en Fraters van Tilburg (B. 5—*b*).

112. Parà (Braz.): Miss. der H. Familie (P. 17—*b*).

113. Fortalezza (bisd.): Lazaristen, die ook elders in Brazilië werkzaam zijn (P. 13—*t*—*u*).

114. Natal (bisd.), Brazilië: Miss. der H. Familie (P. 17—*b*).

115. Pernambuco en Alajoas: Priesters v/h. H. Hart (P. 26—*e*).

116. Arassuahy (bisdom): In Arassuahy en omliggende bisdommen werken Paters Franciscanen (P. 9—*e*), waarvan de Comm. Prov. resideert in Divinopolis. In Arassuahy werken ook Zrs. van Oirschot (Z. 37) Montesclaros (bisdom) Zrs. van Berlaer (Z. 4—*b*).

117. Paracatu: Carmelieten (P. 4—*c*).

118. Uberaba (bisd.): Picpuspaters (P. 25—*e*).

119. Bello Horizonte: Redemptoristen (P. 27—*b*).

120. Rio de Janeiro enz.: Carmelieten (P. 4—*b*) en
Nicteroy (bisdom): Norbertijnen van Averbode (P. 20—*d*).
Elders in Brazilië werken Pa-

ters van het Allerh. Sacrament (P. 32—*a*).
Ook in Montevideo (Uruguay) werken dezelfde Paters (P. 32—*b*).

121. Campinas enz.: Miss. v/h. H. Hart (P. 18—*h*) en Drs. v/h. H. Hart (Z. 21—*e*) en S. Carlos de Pinhal: Norbertijnen van Averbode (P. 20—*e*).

122. Curityba, Florianopolis en Joinville, bisd. in Brazilië: Zrs. van Schin op Geulle (Z. 42—*a*, *b*, *c*).
In Florianopolis zijn ook Zrs. van de Godd. Voorzienigheid van Steyl (St. Jos. Kl.) (Z. 20).
Onder de Duitsche Zusters van Heythuyzen (Z. 36—*b*) werkzaam in Brazilië bevindt zich één Nederlandsche.
Even zoo onder de Broeders der Christelijke Scholen (B. 7—*b*).

123. Chili: La Serena c.a.: Belg. Franciscanen (P. 9—*h*).
In Chili werken ook Lazaristen (P. 13—*x*) en Picpuspaters (P. 25—*f*).

124. La Paz, bisdom in Bolivia: Augustijnen (P. 2).

125. Peru: Lazaristen (P. 13—*y*), Picpuspaters (P. 25—*f*).

126. Ecuador: Lazaristen (P. 13—*w*).

127. Lhanos (Vic.): Montfortanen (P. 19—*i*).

128. Columbia: Lazaristen (P. 13—*v*).

129. Cook-eilanden: Picpuspaters (P. 25—*d*).

130. Hawaï of Sandwich-eilanden: Picpuspaters (P. 25—*c*).

DRINGEND VERZOEK. Mocht een onzer lezers onder verwanten of vrienden nog Nederlandsche missionarissen tellen, die blijkbaar in de volgende statistiek niet zijn opgenomen, dan houden wij ons voor mededeelingen aanbevolen.

De Redactie te Voorschoten.

Nederlands deelname aan den Missiearbeid der H. Kerk in

De instituten zijn vermeld onder hun meer populaire benamingen en volgens deze in het instituut zijn achter elks naam gevoegd. Naar deze tabellen wordt verwezen bij

Instituten en missies † = Uitsluitend missie-instituut ( ) = Buitenlandsch instituut *cursief* = Missie toevertrouwd aan een Nederlandsch Instituut. Cijfer tusschen ( ) verwijst naar de Kaart en dezer Verklaring op blz. 79.	*Aanvangs jaren*			*Nederlanders werkzaam in de missiën* De letter K verwijst naar Aanhangsel I								
	Vestiging in Ned.	Nederlandsche Prov.	Nederlands arb. in de missiën.	Kerkvoogden.	Propaganda gebieden		Andere gebieden		Procure of opleiding		Totaal	
					De cijfers tusschen [ ] geven de fratres clerici aan							
					Prs.	Brs.	Prs.	Brs.	Prs.	Brs.	Prs.	Brs.
1. **Assumptionisten** Priesters of Augustijnen van O. L. V. Hemelv. — Assumpt.	1914		1925						10	3		
a) Jeruzalem (81)								1				
b) Stanleyville (C.go) (58 j.)						2						
c) Bulgarije (85)							1				11	6
2. **Augustijnen** O.E.S.A. Ordo Erem. S. Aug. —	1254	1795	1930	—	—	—						
La Paz, Bolivia (124)							— 1)	— 1)	—	—	—	—
3. **Benedictijnen** O.S.B.												
a) (Congr. Cass.) (Bg.) Nrd. Transvaal (53)	—	—	—		3 2)	—	—	—	—	—	3	—
b) (Abd. Trinidad (Bg.)	—	—										
Trinidad (110)	—	—	—		7	1	—	—	1		8	1
c) (Congr. Ottil.) (Beieren) Lindi (62)	—	—	—			1 3)						1
d) Jeruzalem (81)					1						1	
4. **Carmelieten** O. Carm.	1249								2		41	6
Ordo Carm. Obs.	1652	1879	1905									
a) *Malang* (10)				K 36	11	—						
b) *Rio de Janeiro* (120)												
c) *Paracatù* (Braz.) (117)							25	6				
				K 38			3					
5. **Carmelieten: ongeschoeide** O.C.D.	1876											
a) Caïro (79)					1							
b) Bagdad (82)								1				
c) Milwaukee (96)							2				3	1
Transporteeren					23	4	31	8	13	3	67	15

1) Eerst in October 1930 zijn voor het eerst naar de missie in Bolivia 2 Paters en 2 Broeders p. 268. 4) Ook in Brazilië heeft deze Prov. een Juvenaat (Itu) met zestig leerlingen, een noviciaat bevinden, o.a. 20 fraters. 5) M. C. p. 419.

den aanvang van 1930: I. Priesterorden of -Congregaties.

alphabetische orde geplaatst. *Seculiere* Priesters onder S. De officieele initialen van de Verklaring van de kaart en in de Aanhangsels door de letter **P** met cijfer en letter.

Opleiding en verzorging MP = Missieprocuur, L = Lagere studiën, N = Noviciaat-clerici, H = Hoogere studiën, BN = Broeders Noviciaat	*Candidaten* L.	N.	H.	BN.	*Algemeene gegevens* Aantal leden v.h. Instituut met inbegrip der novicen — in totaal Prs.	Frs.	Brs.	Nederlanders Prs.	Frs.	Brs.	*Hulpmiddelen* zie Aanhangsels II en III T. = Tijdschrift LW. = Liefdewerk MB. = Missiebusje.
MP. Boxtel-Stapelen				3	493	265	132	19	38	25	T. 6. M.B.
L ,, ,,	120										
N. (Faustignies (Bg.)) ..		11									
(Leuven (Bg.))			}27								
H. (St. Gérard (Bg.)) ..											
MP Nijmegen Graafschew.					± 3000			76	39	43	T. 7.
L. Venlo	49										
N. Eindhoven		10									
H. Nijmegen											
BN. Nijmegen			29								
				—	—	—	—	3 [2])	—	—	
MP. (Dom. W. v. Nierop, Leuven)					—	—	—	8	2	1	—
		—									
	—				—	—	—			1	
			—	—				1			
MP. Oss								123	86	50	T. 8. M.B. en Brokkenverzameling
L. Zenderen [4])	162			10	?						
N. Boxmeer		16									
H. Merkelbeek en Oss. .			50								
(Sao Paolo) [4])			20								
L (Reisach (Beyeren). .					1306	535	574 [5])				T. 9.
N. Geleen											
H. Geleen			5					17	5	8	
BN. (Reisach, Beieren) ..				3							
	331	37	131	16				247	170	128	

vertrokken. Deze tellen in deze opgaven dus nog niet mee. [2]) Volgens M. C. [3]) Volgens M. C. (Mogy) en hoogere studiën (Sao Paolo met 60 leerl.) waar zich ook verschillende Nederlanders

Instituten en missies † = Uitsluitend missie-instituut ( ) = Buitenlandsch instituut *cursief* = Missie toevertrouwd aan een Nederlandsch Instituut. Cijfer tusschen ( ) verwijst naar de Kaart en dezer Verklaring op blz. 79.	*Aanvangs jaren*			*Nederlanders werkzaam in de missiën* De letter K verwijst naar Aanhangsel I								
	Vestiging in Ned.	Nederlandsche Prov.	Nederlands arb. in de missiën.	Kerkvoogden.	Propaganda gebieden (De cijfers tusschen [ ] geven de fratres clerici aan)		Andere gebieden		Procure of opleiding		Totaal	
					Prs.	Brs.	Prs.	Brs.	Prs.	Brs.	Prs.	Brs.
Per transport .					23	4	31	8	13	3	67	15
6. **Capucijnen** (O.M. Cap.)	1580	1780	1905								45	25
Nederl. Provincie:												
a) *Ndl. Borneo* (16)				K 5	22	20						
b) *Padang* (14)				K 33	21	5						
(Fransche Prov.) (Breust-Eysden).												
c) Ajmer (Rajputana) (44)						1 [1])						1
7. **Conventueelen** O.M. Conv.	1912	in voor ber.							1		9	
a) Constantinopel (84) ...					3							
b) *Denemarken* (90)					4							
c) Hinganfu (31)					1							
8. **Dominicanen** O.P.												
Nederl. Provincie:	1232	1860	1868						2	—	79	
a) *Curacao* (109)				K 28	45	—						
b) Trinidad (110)					4	—						
c) *Bornholm* (Denem.) (90)					2							
d) Bloemfontein (55).....				K 11	2	—						
e) *Porto-Rico* (106)						—	21					
f) Guadeloupe (108)					3							
(Fransche Provincie):..												
g). Langson-Caobang (36)					2							
9. **Franciscanen** O.F.M.												
Nederl. Provincie:	1228	1844	8171						2	1	132	13
a) *Luanju* (29)				K 19	41	—						
b) Palestina (81)				K 23	3	3						
c) *Noorwegen* (89)					2	1						
d) *Batavia* (12)					5	—			12			
e) *Divinopolis* c.a. (Braziliё) (116).............							59	8	8			
— (Belgische Provincie:)												
f) Palestina (81)					2	1					10	1
g) Ichang (33)					3							
h) La Serena c.a. (Chili) (123)							5					
— (Engelsche Provincie:)												
i) Bellary (48)					1							
Transporteeren .					189	35	116	16	40	4	345	55

[1]) Deze broeder is sinds Jan. 1930 echter niet meer dáár werkzaam. [2]) M. C. p. 417. [3]) Sittard

Opleiding en verzorging MP = Missieprocuur, L = Lagere studiën, N = Noviciaat-clerici, H = Hoogere studiën, BN = Broeders Noviciaat	*Candidaten*				*Algemeene gegevens* Aantal leden v.h. Instituut met inbegrip der novicen						*Hulpmiddelen* zie Aanhangsels II en III T. = Tijdschrift LW. = Liefdewerk MB. = Missiebusje.
					in totaal			Nederlanders			
	L.	N.	H.	BN.	Prs.	Frs.	Brs.	Prs.	Frs.	Brs.	
P. Tilburg	331	37	131	16				247	170	128	
L. Langeweg	150				5646	2323	3503	230	96	163	T. 10, 11, 12. LW. 5. M.B.
N. Tilburg (fraters)		12									
H. 's-Bosch-Helmond			45								
BN. Udenhout			39	5							
in (Bretagne)	2									1	
P. Urmond (L.)					5600	2350	175 2)	45	17	19	T. 13 LW. 6.
L. Wijnandsrade, Leuven	19										
N. (Leuven)		5		4							
L. (Leuven)			12								
P. Zwolle					3315	1562	1197	264	81	70	T. 14. LW. 7. MB.
L. Nijmegen (Neerbosch	130										
N. Huissen		15		3							
H. Zwolle			66								
L. (Fribourg)	3							2	3		
H. (Ryckholt)			3								
P. Weert					9715	4522	6313	495	192	246	T. 15, 16. LW. 8. MB.
L. Megen	113										
Venray	156										
Sittard 3)	152										
Katwijk 3)	63										
N. {Hoog Cruts (L.) / Wychen}		29		90							
H. {Venray / Wychen / Weert}			163								
								10		1	
								1			
	1119	98	459	118				1294	559	628	

n Katwijk zijn uitsluitend voor opleiding van toekomstige Minderboeders-Missionarissen.

Instituten en missies † = Uitsluitend missie-instituut ( ) = Buitenlandsch instituut *cursief* = Missie toevertrouwd aan een Nederlandsch Instituut. Cijfer tusschen ( ) verwijst naar de Kaart en dezer Verklaring op blz. 79.	*Aanvangs jaren*			*Nederlanders werkzaam in de missiën* De letter K verwijst naar Aanhangsel I								
					Propaganda gebieden		Andere gebieden		Procure of opleiding		Totaal	
					De cijfers tusschen [ ] geven de fratres clerici aan							
	Vestiging in Ned.	Nederlandsche Prov.	Nederlands arb. in de missiën.	Kerkvoogden.	Prs.	Brs.	Prs.	Brs.	Prs.	Brs.	Prs.	Brs.
Per transport .					189	35	116	16	40	4	345	55
† 10. **Gez. v.h. Goddelijk Woord** S.V.D.	1875	1924	1913						1		66	15
a) Kl. Soenda Eil. (8)...				K 26	27	11						
b) Centr. Nw. Guinea (5)					6	4			26			
c) Lanchowfu (30)					2							
d) Yenchowfu (28)					2	—						
e) Techny (U.S.A.) (98)..							2					
11. **Jesuieten** S.J.	1566	1849	1859						2		77	12 [38]
a) *Batavia* (12)........				K 24	73 {	[38 ²)]						
b) Madagascar (51)					1 {	10						
c) Zd. Salesbury (52) (Zambesia, Afr.) ...						1						
d) Rockey Mountains (U.S.A.) (99).							1	1				
12. **Kruisheeren** O.S. Cr.	1315	—	1910									
a) *Bondo* (59)				K 30	7	6			4	—	28	9
b) *Batavia-Bandoeng* (12)					6							
c) *Minnesota* (U.S.A.) (97)							11	3				
13. **Lazaristen** C.M.	1882	1923	1900						3 }		115[5]	4
Congr. der Missie									19 }			
a) Peking (25. *a*)					7							
b) Chentingfu (25. *d*)....				K 16	4							
c) Paotingfu (25. *b*)					2							
d) Tientsin (25. *c*)					3							
e) *Yungpingfu* (25)				{ K 10	17							
f) Kian (35. *c*).........				{ K 13	2							
g) Nanchang (35. *d*)					3							
h) Yukiang (35. *e*)					2							
i) Hangchow (35. *a*)....					1							
j) Ningpo (35. *b*)					2							
k) *Soerabaia* (11)				K 29	15							
l) Turkije (84)							1					
m) Abyssinië (80)							1					
Transporteeren .					371	67 [38]	132	20	95	4	631	95 [38]

[1]) De organisatie van Steyl is zóó ingericht, dat alle missiën door het generaal bestuur worde
de leden naar de missiën vertrekken houden zij op tot de Nederl. prov. te behooren. Deze te
38 fraters en 10 resp. 12 leekebroeders. Ook in Java te Djocjakarta is een noviciaat voor cleric
sophiecursus begonnen; de daar studeerende Nederlanders zijn onder de Nederlandsche cijfe
zijn een groot aantal Nederlanders bij hun vertrek naar de missie ingedeeld bij andere pro
zijn de Lazaristen-missionarissen der volgende bladzijde medegeteld; het totaalcijfer 631 en 95

Opleiding en verzorging MP = Missieprocuur L = Lagere studiën N = Noviciaat-clerici H = Hoogere studiën BN = Broeders Noviciaat	Candidaten L.	N.	H.	BN.	Algemeene gegevens: Aantal leden v.h. Instituut met inbegrip der novicen — in totaal Prs.	Frs.	Brs.	Nederlanders Prs.	Frs.	Brs.	Hulpmiddelen zie Aanhangsels II en III. T. = Tijdschrift LW. = Liefdewerk MB. = Missiebusje.
	1119	98	459	118				1294	559	628	
P. Uden					951	629	1495	35 } 39	102	59[1]) 15	T. 17, 18. MB.
L. Uden	150										
Soesterberg	80										
N. Helvoirt		39		14							
H. Helvoirt			15								
Teteringen			48								
P. Nijmegen. Graafsche weg 7					9648	6906	4634	305	149	126	T. 19, 20. LW. 9. MB. (Javabus).
L. —											
N. Velp bij Grave [2])		52		12							
H. Nijmegen [2])		}	±62								
Maastricht											
(Djocjakarta)											
P. St. Agatha-Cuyk					117	99	78	96	83	66	T. 21 MB.
L. Uden: Coll. H. Kruis	270										
N. Neeritter [3])		17									
H. } Zoeterwoude }			66	8							
St. Agatha }											
P. Helden-Panningen	134				2689	964	767	82[4]) 53	44	18	T. 22. MB.
L. Wernhoutsburg											
N. Helden-Panningen		18		3							
H. id.		}	26								
	1753	224	676	155				1904	937	912	

erzorgd. Daarom is Flores niet cursief gedrukt. Er werken trouwens ook vele Duitschers. Als an ook slechts 35 Paters en 59 Broeders (geprof. en novic. te zamen). [2]) Bedoeld zijn hier aar met de Javanen verschillende Nederlanders hun noviciaat maken. Ook is daar een philoegrepen. [3]) Sinds Aug. 1930. [4]) Tengevolge der organisatie van de Congregatie der Missie, inciën. Dit getal wordt aangegeven door het tweede cijfer in deze kolom. [5]) Bij dit aantal an ook resp. 33 en 4 hooger dan de som der eindcijfers van de voorgaande 3 × 2 kolommen.

Instituten en missies † = Uitsluitend missie-instituut ( ) = Buitenlandsch instituut *cursief* = Missie toevertrouwd aan een Nederlandsch Instituut. Cijfer tusschen ( ) verwijst naar de Kaart en dezer Verklaring op blz. 79.	*Aanvangs jaren* Vestiging in Ned.	Nederlandsche Prov.	Nederlands arb. in de missiën.	Kerkvoogden.	*Nederlanders werkzaam in de missiën* De letter K verwijst naar Aanhangsel I — Propaganda gebieden (De cijfers tusschen [ ] geven de fratres clerici aan) Prs.	Brs.	Andere gebieden Prs.	Brs.	Procure of opleiding Prs.	Brs.	Totaal Prs.	Brs
Per transport .					371	67 [38]	132	20	95	4	631	95 [38]
n) Algiers (78)							2					
o) Syrië (82)							1	1				
p) Perzië (83)							3					
q) Guatemala (102)							1					
r) San Salvador (103) ...							2					
s) Panama (104)........							1					
t) *Fortalezza* (Braz.) (113)							8	2				
u) Brazilië (elders) (113) .							4	1				
v) Columbia (128)							3					
w) Ecuador (126)							2					
x) Chili (123)							3					
y) Peru (125)...........							3					
14. **Maristen** S. M.									1	3	2	
Societeit v. Maria	1911	—	—									
a) Zd. Salomon-Eil. (3)..					1							
† 15. **Mill-Hill**	1890			K 4					51 [2])	43	201	
a) Madras (47)					} 26							
b) Nellore (46)				K 6								
c) Sarawak (17)					14	2						
d) Br. Borneo (18)					5	2						
e) Auckland (Nw. Zld.) (1)					17							
f) Boven Nijl (67)					31	5						
g) Kavirondo (66)				K 32	13	3						
h) Kashmir (43)					1							
i) Basankusu (58, *d*) ...				K 37	17	4						
j) Buea (Kameroen) (69)					7							
k) Yaro Philippijnen (20), bisd.							17					
l) Nrd. Amerika (100) ..							2					
† 16. **Miss. v. Afrika van Cadier en Keer** S.M.A.	1893	1923	1904						28	17	78	
a) *Goudkust* (73)					24	2						
b) *Beneden-Volta* (73) ...					18							
c) Benin (71)...........					3	1						
d) Togoland (72)........					1	7						
e) Ivoorkust (74)					1							
f) Nijl-Delta (79)					3	4						
Transporteeren .					553	97 [38]	184	24	175	67	912	

[1]) Het noviciaat der Maristen omvat drie cursussen; van deze studeeren 17 nov. philosop
en Mill-Hill zijn ook Nederlandsche fathers werkzaam, hier begrepen onder hen, die met de proc
landsche fathers begrepen, die aan het bestuur of de opleiding verbonden zijn. Er zijn 11 ruste
men er geen novicen en is er geen noviciaat voor clerici.

Opleiding en verzorging MP = Missieprocuur L = Lagere studiën N = Noviciaat-clerici H = Hoogere studiën BN = Broeders Noviciaat	*Candidaten* L.	N.	H.	BN.	*Algemeene gegevens* Aantal leden v.h. Instituut met inbegrip der novicen — in totaal Prs.	Frs.	Brs.	Nederlanders Prs.	Frs.	Brs.	*Hulpmiddelen* zie Aanhangsels II en III T. = Tijdschrift LW. = Liefdewerk MB. = Missiebusje.
	1753	224	676	155				1904	937	912	
P. Hulst						188	137	6	30	8	T. 23.
L. Hulst	65				843						
N.[1]) Glanerbrug		20		2							
H. Glanerbrug			10								
P. Haelen (L.)					360	120	101	212	70	101	
L. Tilburg	160										T. 24.
Hoorn	62										LW. 10.
Haelen [2])	25										MB.
N.											
H. Roosendaal			45								
(Mill-Hill)			70								
BN. Vrijland-Arnhem				42							
P. Cadier-en-Keer					494	288	149	78	70	51	T. 25, 26.
L. St. Michiels-Gestel	69										LW. 11.
Cadier en Keer	85										MB.
H. Bemelen			22								
(Hastings. Engl.)			48								
BN. Blitterswijk				20							
	2219	244	871	219				2200	1107	1072	

) Aan de Colleges te Freshfield (Eng.) Bressanone (Italië) Absam (Tyrol), Durham (Engl.)
of met de opleiding van toekomstige missionarissen zijn belast. Onder het getal 51 zijn alle Neder-
nissionarissen. Daar Mill Hill en Cadier-en-Keer Societeiten van Seculiere Priesters zijn, kent

Instituten en missies † = Uitsluitend missie-instituut; ( ) = Buitenlandsch instituut; *cursief* = Missie toevertrouwd aan een Nederlandsch Instituut. Cijfer tusschen ( ) verwijst naar de Kaart en dezer Verklaring op blz. 79.	*Aanvangsjaren* Vestiging in Ned.	Neder landsche Prov.	Nederlands arb. in de missiën.	*Nederlanders werkzaam in de missiën* De letter K verwijst naar Aanhangsel I — Kerkvoogden.	Propaganda gebieden (De cijfers tusschen [ ] geven de fratres clerici aan) Prs.	Brs.	Andere gebieden Prs.	Brs.	Procure of opleiding Prs.	Brs.	Totaal Prs.	Brs.
Per transport .					553	97 [38]	184	24	175	67	912	1[illegible] [3[illegible]
17. **Miss. H. Familie** M.S.F.	1895		1910									
a) *Ned. O. Borneo* (16) .					5	4			22	—	33	
b) Natal, Para (114, 112)							3					
c) *San Antonio* (101)....				K 8			3					
18. **Miss. H. Hart** M.S.C. Nederl. Provincie:	1880	1895							2		153	
a) *Ned. Nw. Guinea* (7)..				K 3	29	26			39			
b) *Celebes* (9)				K 35	18	3						
c) *Batavia-Poerworedjo*(12)					5							
d) Rabaul (6)				K 27	4	2						
e) Gilberts-eil. (2).......					—	1						
f) Papuasia (4)						5						
g) *Surigao* (Phil.) (19) ..							35	16				
h) *Campinas* (Braz.) (121)							21	12				
(Belgische Provincie:) i) Coquilhatville (58. *c*) .					6	6					6	
19. **Montfortanen** S.M.M. Gezelsch. v. Maria	1881		1901						1		72	
a) *Denemarken* (90)					6							
b) *IJsland* (91).........					5	2						
c) Shiré (61)...........					21	2						
d) Mozambique (62)					5	—						
e) Vancouver (93)							4					
f) Haïti (105)..........							6					
g) Papinauvile (Can.) (94)							5	2				
h) Port Jefferson (U.S.A.) (95)							7					
i) Lhanos (Columb.) (127)					12	[1]						
20. **Norbertijnen** O. Praem Abdij Berne, Heeswijk:	1134		1898[1]									
a) *Jubbulpore* (45)					6	3			1		7	
(Abdij Tongerloo): b) Buta (Blg. Congo) (58 f)					2	3					2	
(Abdij Averbode):.... c) Denemarken (90)					1							
d) Nicteroy (120).......							2	1				
e) S. Carlos de Pinhal (121)							2				5	
Transporteeren .					678	154 [39]	272	55	240	67	1190	2[illegible] [3[illegible]

[1]) Dit jaar is het beginjaar der werkzaamheden in West De Pere Wisconsin (96) in N. Amerik
zielzorg. Om de zelfstandigheid der Abdij is deze hier niet meer vermeld. De Nederlanders da
de zielzorg.

Opleiding en verzorging MP = Missieprocuur L = Lagere studiën N = Noviciaat-clerici H = Hoogere studiën BN = Broeders Noviciaat	*Candidaten* L.	N.	H.	BN.	*Algemeene gegevens* Aantal leden v.h. Instituut met inbegrip der novicen — in totaal Prs.	Frs.	Brs.	Nederlanders Prs.	Frs.	Brs.	*Hulpmiddelen* zie Aanhangsels II en III T. = Tijdschrift LW. = Liefdewerk MB. = Missiebusje.
	2219	244	871	219				2200	1107	1072	
P. Kaatsheuvel					230	252	140	45	53	60	T. 27. MB.
L. Kaatsheuvel	135										
N. Goirle-Nieuwkerk ...		17		7							
H. Oudenbosch			36								
P. Tilburg					748	401	538	193	110	171	T. 28, 29. LW. 12, 13,14. MB.
L. Tilburg	110										
Driehuis-Santpoort ..	97										
N. Nijmegen. Berg en Dal		23									
H. Arnhem			} 87								
Stein (L.)											
B. N. Tilburg				8							
								6		6	
P. Nijmegen (H. Land)					392	210	183	145	60	53	T. 30. LW. 15 MB.
L. Schimmert	148										
N. Meerssen (L.).......		17		4							
H. Oirschot (N.-Br.) ...			43								
P. Heeswijk				1	872	218	122	54	22	17	T.31 MB.
L. Heeswijk	75										
N. (Windberg (Beieren) tijdelijk)		9									
H. Heeswijk			13								
	2784	310	1050	239				2643	1352	1379	

Daar is thans een zelfstandige abdij ontstaan, met een belangrijken arbeid in de Amerikaansche
werkzaam, 17 in getal, zijn evenmin medegeteld als de saeculieren in de Ver. St. opgenomen in

Instituten en missies † = Uitsluitend missie-instituut ( ) = Buitenlandsch instituut *cursief* = Missie toevertrouwd aan een Nederlandsch Instituut. Cijfer tusschen ( ) verwijst naar de Kaart en dezer Verklaring op blz. 79.	*Aanvangsjaren* Vestiging in Ned.	Nederlandsche Prov.	Nederlands arb. in de missiën.	Kerkvoogden.	*Nederlanders werkzaam in de missiën* De letter K verwijst naar Aanhangsel I — Propaganda gebieden — De cijfers tusschen [ ] geven de fratres clerici aan — Prs.	Brs.	Andere gebieden Prs.	Brs.	Procure of opleiding Prs.	Brs.	Totaal Prs.	Brs.
Per transport .					678	154 [39]	272	55	240	67	1190	27 [39
21. **Oblaten v. d. H. Franc. v. Sales** O.S.F.S.	1927			—							3	
a) Oranje-rivier (56)					3							
22. **Oblaten van Maria Onbevlekt Ontvangen** O.M.I.	1930		1920								6	
a) Basutoland (55)					1							
b) Kimberley (55)					1							
c) Transvaal (55)					1							
d) Minnesota (97)							1					
e) Saskatchewan (92) ...							1					
f) Cashoville (101)							1					
23. **Passionisten** C.P.	1906	1924	1896						1		9	
a) Nicopolis (Bulg.) (85).				K 22	6	2						
b) Rumenië (85)							1					
c) Chenchow (China) (31)					1							
24. **Paters van den H. Geest** C.S. Sp.	1904	in voorber.	1918						1	17	42	4
a) Zanzibar (64)					7	9						
b) Kilima Ndjaro (65)...					3	5			18			
c) Bagamoyo (63)					5	4						
d) Nrd Katanga (58. *i*)..					5	12						
e) Loango (57)					1							
f) Kameroun, Fr. (68)...					1							
g) Haïti (105)							1					
25. **Paters der H.H. Harten**[3]) Picpus, C.Ss.C.C.	1896	1923	1902						2			
a) *Banka* (15)				K 31	6	2			26	16	77	2
b) Singapore (15)[3])......					1							
c) Hawai-Eil. (130)......					10	1						
d) Cook-Eil. (129).......					3	—						
e) *Uberaba* (Braz.) (118) .							16	2				
f) Chili, Peru (123, 125)							8					
g) Ver. St. N. Am. (100)							5	1				
Transporteeren .					733	189 [39]	306	58	288	100	1327	34 [39

[1]) Dit klooster is eerst in Nov. 1930 overgegaan van de Duitsche Provincie O.M.I. aan d
is een Nederlandsch-Bulgaarsche. Er behooren ook verschillende niet-Nederlanders toe. Da
novicen. [3]) De Duitsche Provincie der Picpus paters vestigde zich reeds in 1892 te Valkenbur
7 Paters meer dan opgegeven wordt. Deze voleindigden hun studies nog niet en zijn daaro
Paters dat van de leden der Provincie daar 26 priesters en 2 broeders (b, c, e, f) niet behooren i
Cathedral of the Good Shepherd, A. Queedstreet. Hollandsche katholieken kunnen hiermede hu

Opleiding en verzorging MP = Missieprocuur, L = Lagere studiën, N = Noviciaat-clerici, H = Hoogere studiën, BN = Broeders Noviciaat	*Candidaten* L.	N.	H.	BN.	*Algemeene gegevens* Aantal leden v.h. Instituut met inbegrip der novicen — in totaal Prs.	Frs.	Brs.	Nederlanders Prs.	Frs.	Brs.	*Hulpmiddelen* zie Aanhangsels II en III T. = Tijdschrift LW. = Liefdewerk MB. = Missiebusje.
	2784	310	1050	239				2643	1352	1379	
L. Tilburg	15	—	—	1	170	90	130	3		4	T. 32.
L. Valkenburg-Houthem (België) [1]	29	4	8		2095	850	748	15	12	7	T. 33.
P. Mook					1129	653	631	29	21	18 [2])	
L. Haastrecht	75										T. 34.
N. Mook [2])		—									
H. Haastrecht		6		3							
Echt (Maria-Hoop)			9								MB.
P. Weert											
L. Weert					1152	661	763	42	68	59	
N. Gennep	167										T. 35, 36.
H. Gemert		17									LW. 16.
BN. Baarle-Nassau			51	12							MB.
P. Ginneken					460 [4])	250	162	68 [3])	59	31 [3])	T. 37, 38.
L. St. Oedenrode	140							26		2	MB.
N. Ginneken		14									
H. Valkenburg			45 [3])								
BN. Valkenburg				6							
	3210	351	1163	262				2826	1512	1500	

Belgisch-Nederlandsche. In Sept. 1931 begint hier een Juvenaat voor Nederland. [2]) De Provincie
de lagere studies voortaan vóór het noviciaat worden afgemaakt, zijn er dit jaar geen fraters-
De Nederlandsche groeide echter uit de Belgische. Tot deze Nederl. Prov. behooren feitelijk
geteld bij de fraters; zij zijn immers nog niet in functie. Ook overtreft het getal Nederlandsche
het verband der Nederl. Provincie. In Singapore is p. Isfr. Meyer S.S.C.C. verbonden aan de
voordeel doen. [4]) M. C. 422.

Instituten en missies † = Uitsluitend missie-instituut ( ) = Buitenlandsch instituut *cursief* = Missie toevertrouwd aan een Nederlandsch Instituut. Cijfer tusschen ( ) verwijst naar de Kaart en dezer Verklaring op blz. 79.	*Aanvangsjaren* Vestiging in Ned.	Nederlandsche Prov.	Nederlands arb. in de missiën	*Nederlanders werkzaam in de missiën* De letter K verwijst naar Aanhangsel I Kerkvoogden.	Propaganda gebieden (De cijfers tusschen [ ] geven de fratres clerici aan) Prs.	Brs.	Andere gebieden Prs.	Brs.	Procure of opleiding Prs.	Brs.	Totaal Prs.	Brs.
Per transport [1]).					733	189 [39]	306	58	288	100	1327	3[illegible] [3[illegible]
Paters van het Allerh. Sacrament. Zie no. 32.												
26. **Priesters van het H. Hart** S.C.J.	1900	1911	1911						3		59	[illegible]
a) Stanley Falls (58. *g*) .					17	7						
b) *Finland* (87)				K 7	5	2						
c) *Benkoelen* (13)				K 39	9	5						
d) *Zweden* (88)					7	1						
e) *Pernambuco* en *Alajoas* (Braz.) (115)							18					
27. **Redemptoristen** C.Ss.R. Nederl. Provincie :	1836	1855	1883	K 1								
a) *Suriname* (111)				K 15	32	19			1		87	[illegible]
b) *Bello-Horizonte* c.a. (Brazilië (119)							54	28				
(Belgische Provincie :)												
c) Matadi (58. *a*) [2])						1						
28. **Saeculiere Priesters**											22	
a) Noorwegen (89)					10							
b) Zweden (88)					1							
c) Finland (87)					1							
d) Denemarken (90)					4							
e) Jeruzalem (81)					1							
f) Natal (Afr.) (55)					1							
g) Martinique (107)					2							
h) Paotingfu (25. *b*)					1							
i) Perzië (83)				K 17			1					
29. **Salesianen** S.S.	1928								5		6	[3[illegible]
a) Boven-Luapula (Blg. Congo) (58. *l*) ..					1	[1]						
b) Assam (Eng. Indië) (41)						[1]						
c) Rajabury (Siam) (37) .						[1]						
Transporteeren .					825	224 [42]	379	86	297	100	1501	4[illegible] [4[illegible]

[1]) Toen deze tabellen ter drukkerij gereed waren, bemerkten wij dat ook deze Congrega[illegible]
no. 32. [2]) M. C. p. 250.

Opleiding en verzorging MP = Missieprocuur L = Lagere studiën N = Noviciaat-clerici H = Hoogere studiën BN = Broeders Noviciaat	*Candidaten*				*Algemeene gegevens* Aantal leden v.h. Instituut met inbegrip der novicen						*Hulpmiddelen* zie Aanhangsels II en III; T. = Tijdschrift LW. = Liefdewerk MB. = Missiebusje.
	L.	N.	H.	BN.	in totaal Prs.	in totaal Frs.	in totaal Brs.	Nederlanders Prs.	Nederlanders Frs.	Nederlanders Brs.	
	3210	351	1163	262				2826	1512	1500	
P. Rotterdam					447	420	368	136	139	141	T. 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45. LW. 17. MB.
L. Bergen-op-Zoom	250										
Helmond	42			43							
N. Asten		32									
H. Liesbosch			}107								
H. Hees bij Nijmegen (Sinds Sept. 1931)											
P. Amsterdam					2815	642	1468 [3])	215	59	97	T. 46. LW. 18 MB.
L. Nijmegen	130			9							
N. 's-Hertogenbosch		9									
H. Wittem			50								
P. Voor Noorwegen, Kap. J. Mol, Stadhouderskade 55, Amsterdam								22			T. 47. LW. 15, 19, 20. MB. (voor Noorwegen).
P. Dr. Kuyperstr. 12 's-Hage					± 2500	3800	2700	6	11	2	T. 48 LW. 21. MB.
L. Waubach (L.)	30										
(Ivrea) (Italië) [3])	5										
(Gent)	33										
(Hechtel)	29										
N. (In 't buitenland)		6									
H. („)			5								
	3729	398	1325	314				3205	1721	1740	

behoorde te worden vermeld. Wij plaatsen de gegevens om technische redenen achteraan onder

[3]) Dit Juvenaat telt thans 50 Nederlandsche studenten.

Instituten en missies † = Uitsluitend missie-instituut ( ) = Buitenlandsch instituut *cursief* = Missie toevertrouwd aan een Nederlandsch Instituut. Cijfer tusschen ( ) verwijst naar de Kaart en dezer Verklaring op bl. 79.	*Aanvangsjaren*			*Nederlanders werkzaam in de missiën* De letter K verwijst naar Aanhangsel I								
	Vestiging in Ned.	Nederlandsche Prov.	Nederlands arb. in de missiën.	Kerkvoogden.	Propaganda gebieden De cijfers tusschen [ ] geven de fratres clerici aan		Andere gebieden		Procure of opleiding		Totaal	
					Prs.	Brs.	Prs.	Brs.	Prs.	Brs.	Prs.	Brs.
Per transport .					825	224 [42]	379	86	297	100	1501	41 [42
† 30. **Scheutisten** C.I.C.M. ..	1899											
a) Jeholl (24. *e*)				K 2	4				8	12	63	5
b) Siwantze (24. *d*)				K 21	6							
c) Soei-yuan (24. *c*)					6							
d) Ningsia (24. *a*).......				K 9	7							
e) Tatung (24. *b*)				K 34	6							
f) Leopoldstad (58. *b*)...					5	9						
g) Kassai (58. *h*)					5	16						
h) Nw. Antwerpen (58. *e*)					5	11						
i) Tuguegarao (21)				K 12			6	7				
j) Mississippi (100)......							2					
k) Nrd. America (100) ..							3					
† 31. **Witte Paters** Missionarissen van Afrika W.P.	1889		1884						3	2	96	
a) Oeganda (60. *a*)......					6	6						11
b) Bukoba (60. *b*)				K 20	9	2			14	10		
c) Mwanza (60. *c*).......				K 14	7	1						
d) Tabora (60. *d*)					13	5			8	55		
e) Tanganyika (60. *e*)...					9	4						
f) Nyassa (60. *f*).......					4	5						
g) Bangueolo (60. *g*)					3	7						
h) Uroudi (60. *i*)					2	3						
i) Ruanda (60. *j*).......					7	2						
j) Albert Meer (60. *k*) ..					1	1						
k) Boven-Congo (60. *h*)..					6	4						
l) Navrongo (75)					2	2						
m) Oeagadoegoe (76)					—	5						
n) Bamako (77)						4						
o) Jeruzalem (81)							2					
32. **Paters v. h. Allerh. Sacrament.** S.S.S.	1902		1919									
a) Brazilië (120)							4	3				
b) Montevideo (Uruguay) (120)							2	1			6	
Totaal .					938	311 [42]	398	97	330	179	1666	58 [42

Opleiding en verzorging MP = Missieprocuur L = Lagere studiën N = Noviciaat-clerici H = Hoogere studiën BN = Broeders Noviciaat	*Candidaten*				*Algemeene gegevens* Aantal leden v.h. Instituut met inbegrip der novicen						*Hulpmiddelen* zie Aanhangsels II en III T. = Tijdschrift LW. = Liefdewerk MB. = Missiebusje.
					in totaal			Nederlanders			
	L.	N.	H.	BN.	Prs.	Frs.	Brs.	Prs.	Frs.	Brs.	
	3729	398	1325	314				3205	1721	1740	
P. Nijmegen (Bisschop-Hamerhuis)											
L. Sparrendaal . . . . (Sinds Sept. 1930; dáárvoor te Nijmegen)	32				600	200	125	63	27	60	
N. (Scheut bij Brussel) .		7		5							T. 49
H. Nijmegen . . . . (Leuven)			} 20								
P. Boxtel											
L. Sterksel	129				857	572	430	96	78	152	T. 50. LW .22 MB.
N. (Algiers)		13		34							
H. Esch			21								
(Carthago) (78)			44								
L. Brakkensteyn—Nijmegen	52				220	± 175	± 100	30	39	34	T. 62 LW. 26
N. (Bitsingen) (Bg.). . . .		14									
H. (Brussel)			25								
BN. Brakkensteyn				4							
	3942	432	1435	357				3394	1865	1986	

II. Leeken-Congregaties.

Deze Instituten zijn gerangschikt naar de alphabetische orde van de plaatsen der moederhuizen of noviciaten, en daarachter vermeld met hun meer populaire benaming. *Franciscanessen* en *Ursulinen* zijn daarbij tot twee afzonderlijke groepen bijeengebracht, die ieder afzonderlijk op dezelfde wijze alphabetisch geordend zijn. Naar deze tabellen wordt verwezen bij de Verklaring van de Kaart en bij de Aanhangsels door de letter **B** (Broeders Congregatie) of **Z** (Zusters-Congregatie) met cijfer en letter.

Instituten en Missies † Uitsluitend Missieinstituut ( ) Buitenlandsch Instituut Cijfer tusschen ( ) verwijst naar de Kaart en dezer verklaring op blz. 79	Vestiging in Nederland	Nederl Prov. of Stichting	Nederlands arb. in de Missiën	Nederlanders werkzaam in de Missiën			Algemeene gegevens. Aantal Nederl. Leden		*Hulpmiddelen* Zie Aanhangsels II en III T = Tijdschrift LW = Liefdewerk MB = Missiebusje
				Propaganda gebieden	Andere gebieden	Totaal	Geprofesten	Novicen *Cursief* = 2 jaar noviciaat	
A. BROEDERS.									
1. **Dongen.** Brs. v. O. L. V. Lourdes.[1]	1843	1910	1926				280	*89*	
Batavia (12) ..				13		13			
2. **Huybergen.** Brs. v. St. Marie ..	1854	1854	1921				189	18	
Nederl. Borneo (16)				14		14			
3. **Maastricht.** Brs. Onbevl. Ontv.	1840	1840	1920				593[2])	35[2])	
Batavia (12) ..				36		36			
4. **Oudenbosch.** Brs. v. d. H. Aloysius	1840	1840	1862				269	28	
a. Batavia (12) .				23					
b. Soerabaya (11)				25		48			
5. **Tilburg.** Frs. v. O.L.V. Moeder v. Barmh. ...	1844	1844	1886				896[3])	74	
a. Curaçao (109).				56					
b. Suriname (111)				28					
c. Padang (14)..				20					
d. Celebes (9) ..				16		120			
Transporteeren..				231		231	2227	244	

[1]) Gesticht in België in 1830.

[2]) Ook twee Javanen traden in en zijn werkzaam in de missie. 1 Javaan is nog novice. In de beide Juvenaten te Oud-Vroenhoven en te Zevenaar studeeren 291 kweekelingen voor Broeder-Onderwijzer.

[3]) Daarenboven nog 2 kleurlingen.

Instituten en Missies † Uitsluitend Missieinstituut ( ) Buitenlandsch Instituut Cijfer tusschen ( ) verwijst naar de Kaart en dezer verklaring op blz. 79	Vestiging in Nederland	Nederl. Prov. of Stichting	Nederlands arb. in de Missiën	Nederlanders werkzaam in de Missiën: Propaganda gebieden	Andere gebieden	Totaal	Algemeene gegevens. Aantal Nederl. Leden: Geprofesten	Novicen *Cursief* = 2 jaar noviciaat	*Hulpmiddelen* Zie Aanhangsels II en III T = Tijdschrift LW = Liefdewerk MB = Missiebusje
Per transport..				231		231	2227	244	
6. **Utrecht.** Frs. v. O. L. V. v. h. H. Hart [1]) ...	1873	1873	1928				185	42	[1]) T. 51
Malang (10) ..				13		13			
7. **Voorhout.** Brs. v. O.L.V. van VII Smarten	1851	1851	1927				143	27	T. 52 MB.
Yungpingfu (25)				6		6			
8. (Broeders der Chr. Scholen) [2]) a. Belg. Congo (Matadi of Leopoldstad) (58)				1					
b. Brazilië (122)					1	2	2		
Totaal..				251	1	252	2557	313	
B. **ZUSTERS.**									
† 1. **Aarle-Rixtel.** Zrs. v. h. Kostb. Bl..	1891						31 [3])	?	T. 53 MB.
a. Coquilhatville (58. c)				7					
b. Mariannhill (54)				1		10			
c. Kilima (65) ..				1					
d. Bagamoyo (63)				1					
2. **Amersfoort.** Zrs. v. O.L.V.:	1822		1926				822	*124*	
a. Malang (10) ..				18		24			
b. Noorwegen .. (89)				6					
Transporteeren..				34		34	853	124	

[1]) Noviciaat te Arnhem. [2]) De Nederl. Prov. dezer Broeders heeft wel een Prov. Moederhuis met Juvenaat en Scholasticaat te Baarle-Nassau. Doch daar de beide missionarissen door het hoofdbestuur in België zijn uitgezonden, behandelen wij deze Congr. hier als een buitenlandsche. [3]) Gesticht in Zd. Afrika 1885. Moederhuis sinds 1907 in Aarle-Rixtel. Totaal aantal leden 810 prof., 27 nov., 65 post. In Mariannhill en in Kilima stichtten deze Zusters Inlandsche Congregaties.

Instituten en Missies † Uitsluitend Missieinstituut ( ) Buitenlandsch Instituut Cijfer tusschen ( ) verwijst naar de Kaart en dezer verklaring op blz. 79	Vestiging in Nederland	Nederl Prov. of Stichting	Nederlands arb. in de Missiën	Nederlanders werkzaam in de Missiën: Propaganda gebieden	Andere gebieden	Totaal	Algemeene gegevens. Aantal Nederl. Leden: Geprofesten	Novicen (*Cursief* = 2 jaar noviciaat)	*Hulpmiddelen* Zie Aanhangsels II en III T = Tijdschrift LW = Liefdewerk MB = Missiebusje
Per transport..				34		34	853	124	
3. **Amsterdam.** Arme Zrs. v. h. Godd. Kind ..	1852	1852	1925				599	60	
Banka (15) ..				12		12			MB.
4. **(Berlaer).** (Blg.) Zrs. v. h. H. Hart v. Maria)							18		
a. Buta (58. *f*)..				2		5			
b. Montes Claros (Braz.) (116)..					3				
5. **Boxmeer.** Zrs. der Chr. Scholen .	1886	1886	1929			6			
Malang (10) ..				6 [1]			165	39	
† 6. **(Bussum.** St.Franc. Xav. Zusters) [2] Noorwegen (89)	1924			41		41	45	7	T. 47 LW. 19 MB.
† 7. **Cadier en Keer.** O. L. V. der Apostelen							40		
a. Beneden-Volta (73)				2					
b. Goudkust (73)				3					
c. Togo (72) ...				2					
d. Benin (71)...				3					
e. Nigeria (70) .				1					
f. Nijl-Delta (79)				6		17			
† 8. **(Esch** bij Boxtel. Witte Zusters) [3]	1889						154	34	T. 54
Transporteeren..				112	3	115	1874	264	

[1]) Sinds Juni 1930 zijn er 8.

[2]) Noorsche Congregatie gesticht in 1901. Moederhuis te Bergen, noviciaat te Sylling, beide in Noorwegen. Zij telt in het geheel 100 leden.

[3]) De opgaven van 8 : *a—k* zijn genomen uit M. C., en zijn waarschijnlijk te laag; maar wij konden geen betere opgaaf krijgen. Het totaal aantal leden bedraagt 875 geprof. en 130 novicen. In Nederland is het postulaat te Esch; te Boxtel is geopend een studie- en herstellingsoord, Huize Lavigerie. Het Moederhuis met noviciaat is in Algiers.

Instituten en Missies † Uissluitend Missieinstituut ( ) Buitenlandsch Instituut Cijfer tusschen ( ) verwijst naar de Kaart en dezer verklaring op blz. 79	Vestiging in Nederland	Nederl Prov. of Stichting	Nederlands arb. in de Missiën	Nederlanders werkzaam in de Missiën: Propaganda gebieden	Andere gebieden	Totaal	Algemeene gegevens. Aantal Nederl. Leden: Geprofesten	Novicen	*Hulpmiddelen* Zie Aanhangsels II en III T = Tijdschrift LW = Liefdewerk MB = Missiebusje
							Cursief = 2 jaar noviciaat		
Per transport..				112	3	115	1874	264	
a. Bamako (77) .				2					MB.
b. Boven Congo (60. *h*).....				7					
c. Ruanda (60. *j*)				4					
d. Urundi (60. *i*)				4					
e. Tanganyika (60. *e*)				5					
f. Bukoba (60. *b*)				}					
g. Mwanza (60. *c*)				}14					
h. Nyassa (60. *f*)				2					
i. Bangueolo (60. *g*)				5					
k. Oeganda (60. *a*)				12					
l. Kabylië, Sahara en Tunisie (78).......					45				
m. Procuren en postulaten in Afrika, Europa en Amerika ..					54	154			
9. (**Gent.** Zusters v. Liefde van J. en M.)							38	9	
a. Galla (50)....				1					
b. Boven-Kassai (58. *h*)......				1					
c. Katanga (O.S.B.) (58. *k*) ..				1		3			
10. **'s-Hertogenbosch.** Dochters v. Maria en Jozef ..	1820	1820	1921				560	52	
Jeholl (24. *e*) ..				13		13			
11. **'s-Hertogenbosch.** Zrs.. v. h. Gez. van J.M.J. ...	1822	1822	1898				1957	117[1])	T. 55, 56 LW. 23
a. Celebes (9) ..				61					
b. Nellore (46) .				36		97			
Transporteeren..				280	102	382	4429	442	

[1]) Ook is er een noviciaat in Tomohon (Celebes) en Guntur (Eng. Indië). In Indië zijn 7 Indische in de Congregatie getreden.

Instituten en Missies † Uitsluitend Missieinstituut ( ) Buitenlandsch Instituut Cijfer tusschen ( ) verwijst naar de Kaart en dezer verklaring op blz. 79	Vestiging in Nederland	Nederl Prov. of Stichting	Nederlands arb. in de Missiën	Nederlanders werkzaam in de Missiën: Propaganda gebieden	Nederlanders werkzaam in de Missiën: Andere gebieden	Nederlanders werkzaam in de Missiën: Totaal	Algemeene gegevens. Aantal Nederl. Leden: Geprofesten	Algemeene gegevens. Aantal Nederl. Leden: Novicen (*Cursief* = 2 jaar noviciaat)	*Hulpmiddelen* Zie Aanhangsels II en III T = Tijdschrift LW = Liefdewerk MB = Missiebusje
Per transport..				280	102	382	4429	442	
12. **Maastricht.** Liefdezusters v. d. H. Carolus Borromaeus. ..	1829	1829	1918				1260	*124*	
a. Batavia (12) .				72					
b. Benkoelen (13)				4					
c. Noorwegen (89)				15		91			
13. **Moerdijk.** Zrs. v. h. Allerh. Hart	1886	1886	1922				235	[1] 26	
a. Finland (87) .				9					
b. Benkoelen (13)				9		18			
14. (**Nerinx** p.o. Kentucky U.S.A., Sisters of Loreto).									
Hanyang (34) .				1 [2]		1			
15. (**Parijs.** Institut der Srs. Miss. du S. Esprit :)									
Fransch Kameroun (68)				2 [3]		2			
16. (**Parijs.** N. D. de Sion).									
Jassy (86) ...				1 [4]		1			
17. **Rijswijk.** Vrouwen van Nazareth .	1921	1921	1929				20		
Batavia (12) .				4		4			
18. **Schijndel.** Zrs. v. Liefde v. Jezus en Maria, Moeder v. Goeden Bijstand..	1836	1836	1920				787	[5] 53	
a. Curaçao (109).				22					
b. Padang (14)..				9 [5]		31			
Transporteeren..				428	102	530	6731	645	

[1]) Ook traden twee Finsche Zusters in. [2]) M. C. p. 449. [3]) M. C. p. 405. [4]) M. C. p. 454. [5]) Ook een Curaçaosche trad in. In Padang zijn thans reeds 13 Zusters.

Instituten en Missies † Uitsluitend Missieinstituut ( ) Buitenlandsch Instituut Cijfer tusschen () verwijst naar de Kaart en dezer verklaring op blz. 79	Vestiging in Nederland	Nederl Prov. of Stichting	Nederlands arb. in de Missiën	Nederlanders werkzaam in de Missiën			Algemeene gegevens. Aantal Nederl. Leden		*Hulpmiddelen* Zie Aanhangsels II en III T = Tijdschrift LW = Liefdewerk MB = Missiebusje
				Propaganda gebieden	Andere gebieden	Totaal	Geprofesten	Novicen *Cursief* = 2 jaar noviciaat	
Per transport..				428	102	530	6731	645	
† 19. **Steyl.** Dienaressen v. d. H. Geest der Altijdd. Aanbidding[1])..					10	10	5	5	
20. **Steyl.** St. Jos. Kl. Zrs. der Godd. Voorzienigheid[1])									
a. Florianopolis (122).......					1	1	1		
21. **Tilburg.** Drs. van O.L.V. v. h. H. Hart	1915	1925	1920				165	25	
a. Nederl. Nw. Guinea (7)...				19					
b. Batavia (Poerworedjo) (12).				13					
c. Rabaul (6) ..				14					
d. Coquilhatville (58. *c*) ...				1					
e. Campinas (Braz.) (121) .					3	50			
22. **Tilburg.** Dochters der Liefde[3]) (Vincentianessen).......... Peking (25. *a*).	1901	1927	3)	1		1	{70 8	9	
Transporteeren..				476	116	592	6980	684	

[1]) Bij de opgave der missionarissen sluiten wij ook dit instituut in, omdat dit zich zóó uitsluitend vóór de missie geeft. Nederlandsche zusters zijn er nog niet in de buitenlandsche stichtingen in Amerika en in Philippijnen; alleen in Steyl en Soesterberg.

[2]) Daar deze in Limburg zeer verspreide Nederl. Prov. van deze Duitsche Congr. slechts één Zr. aan de missie van de Duitsche Zusters afstond, hebben wij hier van deze Congr. evenals bij buitenlandsche instituten, alleen de missiezuster vermeld.

[3]) De geheele Congregatie telt 40.000 leden. Zij zijn echter in canonieken zin geen religieuzen. Volgens M. C. p. 167 is in Peking 1 Hollandsche Zuster werkzaam. Voor de Nederl. prov. is een missiestatie in Soerabaya in voorbereiding; daarom behandelen wij hier de Congr. volledig. In Frankrijk en België verblijven nog 8 Zusters.

Instituten en Missies † Uitsluitend Missieinstituut ( ) Buitenlandsch Instituut Cijfer tusschen ( ) verwijst naar de Kaart en dezer verklaring op blz. 79	Vestiging in Nederland	Nederl. Prov. of Stichting	Nederlands arb. in de Missiën	Nederlanders werkzaam in de Missiën: Propaganda gebieden	Nederlanders werkzaam in de Missiën: Andere gebieden	Nederlanders werkzaam in de Missiën: Totaal	Algemeene gegevens. Aantal Nederl. Leden: Geprofesten	Algemeene gegevens. Aantal Nederl. Leden: Novicen (*Cursief* = 2 jaar noviciaat)	*Hulpmiddelen* Zie Aanhangsels II en III T = Tijdschrift LW = Liefdewerk MB = Missiebusje
Per transport..				476	116	592	6980	684	
23. **Tilburg.** Zrs. van Liefde van O. L.V. Moeder v. Barmhartigh.	1832	1832	1885				± 3350 [1]	148	
a. Padang (14)..				52					
b. Suriname (111)				56		108			
† 24. **Uden-Baexem.** Dienaressen v. d. H. Geest [2]	1889	1920	1917				155	37	T. 57 LW. 24
a. Soenda Eil. (8)				26					
b. Soerabaya (11)				5					
c. Oost-Nw. Guinea (5)				11		42			
25. **Voorschoten.** Zrs. Dominicanessen	1841	1841	1890				710 [3]	57	
Curaçao (109) .				43		43			
26. **Zoeterwoude.** Zrs. v. d. Goeden Herder	1860	1860	1927				197	*18*	
a. Batavia (12) .				9					
b. Algiers (78) ..				1					
c. Cairo (79) ...				1					
d. Colombo (Ceylon) (50).....				1		12			
Transporteeren..				681	116	797	11392	944	

[1]) De geheele Congr. telt 3727 leden, Amerika inbegrepen. Van de novicen zijn er 3 Nederl. in Amerika.

[2]) De geheele Congr. telt 1878 prof. 268 nov. 111 post. 133 candidaten. In het geheel zijn van deze 880 Europ. en 269 Inlandsche leden in de missies. In onze koloniën zijn niet alleen Nederl. Zusters werkzaam. In de Kl. Soenda-Eil. zijn aldus in totaal 43 Zrs., in Soerabaya 25, in Oost Nieuw Guinea 54. Het Moederhuis der Nederl. Provincie is te Baexem ; het Novicenhuis te Uden. De 118 Nederlandsche Zusters behooren niet allen tot de Nederl. Prov., daar evenals bij S. V. D. de Zusters in de missie uit het verband der Nederl. Prov. treden.

[3]) Tot deze Congr. behooren nog 18 niet-Nederlandsche Zrs., onder wie 10 afkomstig uit Curacao. Van deze zijn er 5 werkzaam in de missie.

Instituten en Missies † Uitsluitend Missieinstituut ( ) Buitenlandsch instituut Cijfer tusschen ( ) verwijst naar de Kaart en dezer verklaring op blz. 79	Vestiging in Nederland	Nederl Pvro. of Stichting	Nederlands arb. in de Missiën	Nederlanders werkzaam in de Missiën			Algemeene gegevens. Aantal Nederl. Leden		*Hulpmiddelen* Zie Aanhangsels II en III T = Tijdschrift LW = Liefdewerk MB = Missiebusje
				Propaganda gebieden	Andere gebieden	Totaal	Geprofesten	Novicen	
							Cursief = 2 jaar noviciaat		
Per transport..				681	116	797	11392	944	
FRANCISCANESSEN. No. 27—43.									
27. **Aerdenhout.** Fr. Dochters der H.H. Harten v. Salzkotten.. Padang [1] (14)	1875	1920	1930				142	46	
† 28. **Amsterdam-Maastricht.** Franc. Miss. v. Maria [2])	1903	1927					± 90	6	
a. Colombo (p.99) (50).......				2					
b. Rangoon (p. 107) (39)..				1					
c. Kentung (p. 107) (40)..				1					
d. Kirin (p. 169) (23).........				1					
e. Sianfu (p. 169) (32).........				1					
f. Chefoo (p. 169) (26).........				1					
g. Sapporo (p. 169) (22).				1					
h. Rabat (p. 213) (78).........				3					T. 58
i) Leopoldstad (p. 251) (58. *b*)				14					
j. Stanley Falls (p. 251) (58. *g*)				5					
k. Mariannhill (p. 291) (54)..				1		31			
Transporteeren..				712	116	828	11624	996	

[1]) 1 Juli 1930 is deze Congr. een L.O. School begonnen te Tandjong-Balei met 2 Nederl. en 3 Duitsche Zrs. Deze tellen wij nog niet mede.

[2]) Een Nederl. Belg. Prov. De Congr. in haar geheel telt 3564 geprof. 526 novicen 165 postulanten. Verder nog 132 Probationistae 488 Sociae, 246 Oblatae. Totaal 5121. Zij zendt 1510 miss. uit. De hier gegeven cijfers zijn genomen uit M. C. p. 441 en geven den toestand op 30 Juni 1927. De pag. tusschen haakjes achter de missiegebieden, geven de blz. der M. C. aan.

Instituten en Missies † Uitsluitend Missieinstituut ( ) Buitenlandsch Instituut Cijfer tusschen ( ) verwijst naar de Kaart en dezer verklaring op blz. 79	Vestiging in Nederland	Nederl Prov. of Stichting	Nederlands arb. in de Missiën	Nederlanders werkzaam in de Missiën			Algemeene gegevens. Aantal Nederl. Leden		*Hulpmiddelen* Zie Aanhangsels II en III T = Tijdschrift LW = Liefdewerk MB = Missiebusje
				Propaganda gebieden	Andere gebieden	Totaal	Geprofesten	Novicen	
							Cursief = 2 jaar noviciaat		
Per transport..				712	116	828	11624	996	
† 29. **Asten.** Missiezusters, Franc. v. d. H. Antonius	1913	1913	1924				51	12	
a. Noorwegen (89)				5					T. 59 MB.
b. Basankusu (58. *d*).....				4		9			
30. **Bennebroek.** Francisc. v. St. Lucia	1847	1847	1925				593	*57*	
Padang (14) ..				18		18			
31. **Breda.** Franc. v. d. St. Elisabeth stichting			1925				230	*26*	
Padang (14) ..				8		8			MB.
32. **Breda.** Franc. Gasthuiszusters	1826	1826	1855				441	[1]) 29	
Curaçao (109) .				62		62			
33. **Dongen.** Franciscanessen	1801	1801	1923				376	24	
Padang (14) ..				18		18			
34. **Etten.** Franciscanessen	1820	1820	1924				541	26	
Nederl. Borneo (16)				18		18			
35. **Heerlen.** Kleine Zrs. v. d. H. Joseph	1872	1872	1922						
Luanfu (29) ..				21 [2])		21	1114	177	
Transporteeren..				866	116	982	14970	1347	

[1]) Ook 10 Zusters afkomstig uit Curaçao behooren tot deze Congr. en zijn werkzaam op Curacao. Ook zijn vandaar 2 novicen afkomstig.

[2]) Deze zusters openden een noviciaat voor Chineesche maagden te Lao-Kuin Tchang.

Instituten en Missies † Uitsluitend Missieinstituut ( ) Buitenlandsch Instituut Cijfer tusschen ( ) verwijst naar de Kaart en dezer verklaring op blz. 79	Vestiging in Nederland	Nederl Prov. of Stichting	Nederlands arb. in de Missiën	Nederlanders werkzaam in de Missiën: Propaganda gebieden	Andere gebieden	Totaal	Algemeene gegevens. Aantal Nederl. Leden: Geprofesten	Novicen *Cursief* = 2 jaar noviciaat	*Hulpmiddelen* Zie Aanhangsels II en III T = Tijdschrift LW = Liefdewerk MB = Missiebusje
Per transport..				866	116	982	14970	1347	
36. **Heythuizen.** Zrs. van Boetvaardigheid	1835	1835	1870				1001	[1]) 102	
a. Nederl. Prov.: Batavia (12) .				168					
b. (Duitsche Prov.) Brazilië (122)					1	169			
37. **Oirschot.** Zrs. Penitenten Recollectinen	1623	1797	1926				581	63 [2])	
Arassuahy (116)					13	13			
38. **Oudenbosch.** Zrs. Penitenten Recollectinen....	1838	1838	1925				385	39	
Suriname (111)				9 [3])		9			
39. **Roosendaal.** Zrs. Franc. v. Gest. Charitas	1826	1834	1926				257	17	
Benkoelen (13)				11		11			
† 40. **Roosendaal** Penitenten Recoll. der Onbevl Ontv.	1832	1832	1841						
a. Suriname (111)				74			1074 [4])	59 [1])	
b. Curaçao (109).				79		153 [4])			
Transporteeren..				1207	130	1337	18268	1627	

[1]) De Congr. telt in haar geheel 3884 leden (alles inbegrepen). Zij heeft ook noviciaten in Semarang (1870), Brazilië (1872) en Nrd. Amerika (1874). Zij telt o.a. 15 Javaansche leden, nl.: 8 geprof., 6 novicen, 1 postulant. Ook werken in Java nog 15 leden van andere nationaliteit.

[2]) In het noviciaat traden ook nog 3 Braziliaanschen in.

[3]) Ook is een Surinaamsche in deze Congr. geprofest en in Paramaribo werkzaam.

[4]) Deze Congregatie heeft ook een noviciaat op Curaçao, waar thans 5 novicen en postulanten zijn. De Congr. telt 65 geprofeste Zrs. geboortig uit haar missies. Deze zijn alle in de missie werkzaam. Het tòtaal aantal leden der Congr. allen inbegrepen, is 1203.

Instituten en Missies † Uitsluitend Missieinstituut ( ) Buitenlandsch Instituut Cijfer tusschen ( ) verwijst naar de Kaart en dezer verklaring op blz. 79	Vestiging in Nederland	Nederl Prov. of Stichting	Nederlands arb. in de Missiën	Nederlanders werkzaam in de Missiën: Propaganda gebieden	Andere gebieden	Totaal	Algemeene gegevens. Aantal Nederl. Leden: Geprofesten	Novicen (*Cursief* = 2 jaar noviciaat)	*Hulpmiddelen* Zie Aanhangsels II en III T = Tijdschrift LW = Liefdewerk MB = Missiebusje
Per transport..				1207	130	1337	18268	1627	
† 41. **Roosendaal.** (Franc. v. Mill-Hill)	1890	[1]							
a. Eng. Borneo (18)..........				3	—	7	25	4	
b. Sarawak (17).				3					
c. Kavirondo (66)				1					
42. **Schin-op-Geulle.** Barmh. Zrs. v. d. H. Franc. (St. Joseph Inst.) ..	1875		1926						
a. Curytiba (122)					5				
b. Florianopolis (122).......					1	7	73	15[2]	
c. Joinville (122)					1				
43. **Veghel.** Francisc. v. d. Onbevl. Ontv.	1844	1844	1906				755	43	
a. Ned. Borneo[3] (16)				62					T. 60
b. Tuguegarao (21)					5	67			MB.
URSULINEN. 44—45									
44. **Bergen** (N.-H.). Ursulinen v. h. Bisd. Haarlem	1898	1898	1925				235	50	T 61
a. Boven-Nijl (67)				10					
b. Kavirondo (66)				6		16			MB.
Transporteeren..				1292	142	1434	19356	1739	

[1] De Congr. gesticht te Patricoft in Engeland als „Franciscan Missionary Sisters of St. Joseph", telt in het geheel 180 geprof. en 33 novicen. Onder deze zijn er 5 uit Eng. Borneo, waar in Sarawak een noviciaat is.

[2] De geheele Congr. telt 253 geprof. en 35 nov. en post. Zij heeft ook een noviciaat in Brazilië te Angelina (bisd. Florianopolis) waar 5 gepr., 4 nov. en 7 post. uit Brazilië zich bevinden.

[3] Deze Congr. telt reeds 1 geprof. en 2 nov. uit haar missiegebied in Borneo. In Tuguegarao beginnen zij een noviciaat.

Instituten en Missies † Uitsluitend Missieinstituut ( ) Buitenlandsch Instituut Cijfer tusschen ( ) verwijst naar de Kaart en dezer verklaring op blz. 79	Vestiging in Nederland	Nederl Prov. of Stichting	Nederlands arb. in de Missiën	Nederlanders werkzaam in de Missiën			Algemeene gegevens. Aantal Nederl. Leden		*Hulpmiddelen* Zie Aanhangsels II en III T = Tijdschrift LW = Liefdewerk MB = Missiebusje
				Propaganda gebieden	Andere gebieden	Totaal	Geprofesten	Novicen *Cursief* = 2 jaar noviciaat	
Per transport..				1292	142	1434	19356	1739	
45. **Vught—Sittard.** Ursulinen[1]) der Unie Rom. . . .	1843	1914	1856				± 1000	*60*	
a. Batavia (12) .				78					
b. Malang (10) .				26					
c. Soerabaya (11)				37					
d. Bangkok (38)				1		150			T. 63
e. Transvaal (55)				7					
f. West-Kaapland (56)..........				1					
† 46. **Halfweg.** Ursulinen van Weltevreden	1859	1912	1859				132[2])	*9*	
Batavia (12) .				111		111			
Totaal..				1555	142	1693	20488	1808	

[1]) De Nederl. Prov. der Romeinsche Unie zorgt van Vught uit voor de missiestaties in onze Oost. In Sittard echter wordt gezorgd voor de missie in Afrika. De Urs. der Rom. Unie hebben ook een Nov. in Malang. Zij tellen in Java 4 Chineesche en 49 Indo-Eur. geprof. en 7 post. en nov. In Afrika is ook een noviciaat te Krugersdorp.

[2]) De Congregatie telt in het geheel 151 geprofesten; dit hoogere getal sluit in de Indo-Europeesche en andere niet-Nederlandsche leden. In Halfweg is een postulaat en studiehuis.

AANHANGSEL I.

Nederlandsche Kerkvoogden in het buitenland.

De lijst is opgemaakt in de alphabethische orde der persoonsnamen.

Het teeken **P** met een *cijfer* en een *letter* achter ieder district verwijst naar de statistische tabellen op blz. 86 e.v. waar gegevens over dit gebied te vinden zijn. In die lijst wordt men ook verwezen naar het nummer op de kaart, dat het besproken gebied aanduidt.

Naar deze lijst wordt verwezen in de statistische tabellen onder letter **K** met volgnummer.

1. Rossum, C.ss.R. Em. Kard. W. M. van — Prefect der Propaganda, resideert Palazzo di Propaganda, Piazza di Spagna 48, Citta del Vaticano of Roma (*106*). (P. 27)

2. Abels, C.I.C.M. Mgr. Conr. — Tit. Bissch. van Lagania, sinds 5 Juli 1897 Vic. Apost. van Jehol, resideert Catholic Mission, *Tatun* (Chihli) China, via Chinchow-Fengtien (**P** *30. a*).

3. Aerts, M.S.C. Mgr. J. — Tit. Bissch. van Apollonia sinds 20 Juli 1920 Vic. Apost. van Ned. Nw. Guinea, resideert te *Toeal*, Gew. Amboina (**P.** *18. a*).

4. Biermans, S.S.J. Mgr. J. — Tit. Bissch. v. Gargara sinds 24 Apr. 1912, Superior General, St. Joseph's College, Mill Hill, *London N.W. 7* (**P** *15*).

5. Bos, O.M.Cap. Mgr. Pacificus — Tit. Bissch. v. Capitolias sinds 18 Mrt. 1918, Vic. Apost. van Borneo, resideert te *Pontianak*, W. Borneo (**P** 6. *a*).

6. Bouter, S.S.J. Mgr. W. — Bisschop van Nellore sinds 28 Mei 1929, resideert Bishop's House, *Nellore*, Britt. Ind. (**P** *15. b*).

7. Buckx, S.C.J. Mgr. Dr. H. — Tit. Bissch. v. Doliche sinds 25 Mei 1923, Vic. Apost. van Finland, resideert Parkgatan 1a, *Helsingfors*, Finland (**P** *26. b*).

8. Drossaerts, Mgr. H. A. — Aartsbisschop van San Antonio sinds 3 Aug. 1926 (*bisschop* benoemd 18 Juli 1918) resideert 230 Dwyer Avenue, *San Antonio*, Texas U.S.A. (**P** *17. c*).

9. Frederix, C.I.C.M. Mgr. G. — Tit. Bissch. v. Tagaste sinds 8 Maart 1920, Vicar. Apost. van Ningsia, resideert Catholic Mission, *San-Sheng-Kung*, (Shansi) China via Lung-hing-chang (**P** *30. d*).

10. G e u r t s, C.M. Mgr. F. — Tit. Bissch. v. Rhinocolura sinds 24 Dec. 1899, Vic. Apost. van Yungpingfu, resideert Mission Catholique, *Yungpingfu* (*Chi*) China (P *13. e*).

11. G ij l s w ij k, O.P. Mgr. J. B. — Tit. Aartsb. van Euchaita sinds 2 Dec. 1922, Apost. Delegaat voor Z. Afrika, resideert Park Road 29, *Bloemfontein*, Z. Afrika (P *8. d*).

12. J u r g e n s, C.I.C.M. Mgr. Const. — Bisschop van Tuguegarao sinds 27 Jan. 1928, resideert *Tuguegarao*, Luzon, Philippine Islands (P *30. i*).

13. L e b o u i l l e, C.M. Mgr. Eug. — Tit. Bissch. v. Conana, sinds 18 Juli 1928, Coadjutor van Yungpingfu, resideert Mission Catholique, *Yungpingfu* (*Chi*) China (P *13. e*).

14. O o m e n, W.P. Mgr. Ant. — Tit. Bissch. van Zattara, sinds 11 Apr. 1929, Vic. Apost. van Mwanza, resideert White Fathers-Mission, *Mwanza P.O.*, Tanganyika-Territory, Afrika via Suez-Daressalam-Mwanza (P *31. c*).

15. R o o s m a l e n, C.ss.R. Mgr. Th. van — Tit. Bissch. van Antigone sinds 23 Aug. 1911, Vic. Apost. van Suriname, resideert *Paramaribo*, Suriname (P *27. a*).

16. S c h r a v e n, C.M. Mgr. F. — Tit. Bissch. van Amiclea, sinds 16 Dec. 1920, Vic. Apost. van Chentingfu, resideert Catholic Mission, *Chentingfu* (*Chi*) China (P *13. b*).

17. S m e t s, Mgr. A. — Tit. Aartsb. van Gangra sinds 2 Aug. 1922, Apostolisch Delegaat, resideerde tot dusver Avenue Mouaddib/el/molk, *Teheran*, Perzië (K *28. i*).

18. S m i t, Mgr. Dr. Jan — Tit. Bissch. van Paralos sinds 11 Apr. 1922, Consultor v. d. Congr. de Propaganda Fide, resideert Canonia di S. Pietro, Piazza della Sagrestia, Citta del Vaticano.

19. S p r u i t, O.F.M. Mgr. Fort. — Tit. Bissch. van Vaga, sinds 22 Nov. 1927, Vic. Apost. van Luanfu, resideert te *Luanfu* (*Shansi*), China (P *9. a*).

20. S w e e n s, W.P. Mgr. J. — Tit. Bisschop van Capsa sinds 1 Jan. 1910, Oud-Vicaris Ap. van Victoria Nyanza, resideert Catholic Mission, *Bukoba P.O.*, Nyanza, Afrika via Suez-Mombasa-Bukoba (P *31. b*).

21. T e r l a a k, C.I.C.M. Mgr. E. — Tit. Bissch. v. Parecopolis sinds 12 Jan. 1924, Vic. Apost. van Siwantze, resideert Catholic Mission *Siwantze* (*Chihli*), China via Kalgan (P *30. b*).

22. T h e e l e n, C.P. Mgr. D. J. — Bisschop van Nicopolis sinds 21 Mei 1915, resideert te *Roustchouk* (Pyce), Bulgarije (P *23. a*).

23. T i m m e r, O.F.M. Mgr. Od. — Tit. Bissch. van Druzipare sinds 20 Juli 1901, Oud-Vicaris Apostolicus, resideert Cath. Mission *Luanfu* (*Shansi*), China (P *9. a*).

24. V e l s e n, S.J. Mgr. A. van — Tit. Bissch. v. Ezani sinds 26 Jan. 1924, Vic. Apost. van Batavia, resideert *Weltevreden*, Java (P *11. a*).

25. V e n, Mgr. C. van de — Bisschop van Alexandria sinds 24 Oct. 1904, resideert 1805 Jackson Avenue *Alexandria*, Luisiana, U.S.A.

26. V e r s t r a e l e n, S.V.D. Mgr. Arn. — Tit. Bissch. van Myriofido, sinds 14 Mrt. 1922, Vic. Apost. der Kleine Soenda eil., resideert *Ndona bij Endeh*, Flores (P *10. a*).

27. V e s t e r s, M.S.C. Mgr. Ger. — Tit. Bissch. v. Dioclezianopolis sinds 15 Febr. 1923, Vic. Apost. van Rabaul, resideert Catholic Mission *Vuna Pope*, P.O. Kokopo, Territory of New Guinea, Australia (P *18. d*).

28. E l s e n, O.P. M. van den — Provicaris ,Vic. Apost. van *Curaçao* (P *8. a*).

29. B a c k e r e, C.M. Mgr. Th. E. de — Prefect Apost. van Soerabaia, resideert te *Soerabaia*, Java (P *13. k*).

30. B l e s s i n g, O.S.Cr. Mgr. F. — Prefect. Apost. van Bondo, resideert Katholieke Missie, *Bondo* (*Bas Uellé*) Congo Belge, Afrika (P *12. a*).

31. B o u m a, C.ss.C.C. Mgr. Vitus — Prefect Apost. van Bangka en Billiton, resideert R. K. Pastorie te *Sambong* (P *25. a*).

32. B r a n d s m a, S.S.J. Mgr. G. — Prefect Apost. van Kavirondo, resideert Catholic Mission, *Kisumu* (Kenya Colony) East Africa (P *15. g*).

33. B r a n s, O.M.Cap. Mgr. Matth. — Prefect Apost. van Padang, resideert te *Padang*, Sumatra (P *6. b*).

34. H o o g e r s, C.I.C.M. Mgr. J. — Prefect Apost. van Tatung, resideert Catholic Mission, *Tatungfu* (Shansi), China (P *30. e*).

35. P a n i s, M.S.C. Mgr. Walter — Prefect Apost. van Celebes, resideert te *Menado*, Celebes (P *18. b*).

36. P a s, O.Carm. Mgr. Cl. v. d. — Prefect Apost. van Malang, resideert te *Malang*, Java (P *4. a*).

37. W a n t e n a a r, S.S.J. Mgr. G. — Prefect Apost. van Basankusu, resideert Mission Catholique, *Basankusu*, district de la Lulonga, Congo Belge (P *15. i*).

38. W e y e r, O.Carm. Mgr. E. van de — Administrator Apostolicus van *Paracatù*, resideert te Paracatù (Minas Geraes), Brazilië (P *4. c*).

39. O o r t, S.C.J. H. van den — Pro-Prefect, Prefect. Apost. van Benkoelen (P *26. c*).

AANHANGSEL II.

Lijst van Missietijdschriften in Nederland verschijnende.

Bij de statische gegevens wordt naar deze lijst verwezen onder letter T. De verwijzingen met LW. op deze lijst verwijzen naar het correspeerende Liefdewerk.

A. Algemeene.

1. *Het Missiewerk.* Tijdschrift voor missiekennis en missieactie. Orgaan van den Priestermissiebond. Verschijnt driemaandelijks: Aug.—November—Februari—Mei in telkens minstens 64 blz. 8°. Af en toe wordt er een Priesterbijlage aan toegevoegd. Adres voor redactie Prof. Dr. A. Mulders, Seminarie te Hoeven, en voor administratie Mgr. Th. M. P. Bekkers Bijdorp Voorschoten. Wordt gratis gezonden aan de leden, die f 2.50 contributie betalen. Voor anderen abonnementsprijs f 2.40 fr. p. p. per jaar. Afzonderlijke nrs. f 0.75. De eerste tien jaargangen met Register f 10.—. Overigens per oude jaargang f 2.—. Register afzonderlijk f 1.—. (LW. 1).

2. *Annalen van het Genootschap tot Voortplanting des Geloofs.* Orgaan van genoemd Genootschap in de bisdommen Utrecht, Breda, 's-Hertogenbosch, Roermond. Verschijnt tweemaandelijks: Februari—April—Juni—Augustus—October—December, met telkens 32 blz. 8°. Adres van Redactie en Administratie Mgr. A. Hermus, Doofstommeninstituut, Sint Michiels-Gestel. Wordt gratis gezonden, aan ieder tiental leden minstens één ex. Abonnementsprijs f 2.10 per jaar f. p. p. (LW. 2).

3. *Annalen der Broederschap van den H. Geest* (tot Voortplanting des Geloofs). Orgaan van genoemde Broederschap voor het bisdom Haarlem. Verschijnt tweemaandelijks: Januari—Maart—Mei—Juli—September—November met telkens 16 blz. 8°. Adres van Redactie en Administratie: Secretariaat der Br. van den H. Geest, Seminarie Hageveld, Heemstede. Wordt gratis gezonden, aan ieder vijftal leden minstens één ex. Abonnementsprijs f 0.65. (LW. 2).

4. *Annalen van het Genootschap der H. Kindsheid.* Orgaan van genoemd Genootschap. Verschijnt tweemaandelijks met telkens 32 blz. kl. 8°. Adres van Redactie en Administratie: Drukkerij van het R. K. Jongensweeshuis te Tilburg. Wordt gratis gezonden aan elk 12-tal leden minstens één ex. (LW. 3).

5. *Vlugschrift voor het Pauselijk Liefdewerk van den H. Apostel Petrus.* Orgaan van genoemd Liefdewerk. Verschijnt tweemaal 's jaars: Mei en Nov. in telkens 16 blz. Redactie en Administratie: Huis Bijdorp, Voorschoten. Wordt gratis gezonden aan ieder gezin, dat minstens één lid van het Liefdewerk telt. Afzonderlijke nummers f 0.20. De geheele verschenen serie f 2.50. (LW. 4).

B. Ten bate van bijzondere missies.

De cijfers tusschen haakjes achter de namen der Instituten verwijzen naar de statistische tabellen: P. naar blz. 86; B. naar blz. 102; Z. naar blz. 103.

6. *Assumptie.* Uitgave der Assumptionisten (P. 1) 8°. Tweemaandelijks 20 blz. f 1.— p. j. Administratie: Stapelen—Boxtel.

7. *O. L. V. van Goeden Raad.* Uitg. der Augustijnen. (P. 2) 8°. Maandelijks. f 2.— p. j. Red. Graafsche weg 274, Nijmegen. Adm. : Mariënhage, Eindhoven.

8. *Carmelrozen* en *Rozenregen.* Uitgave der Carmelieten. (P. 4). Gewijd aan de vereering van Maria en van de H. Theresia v. h. Kind Jezus. Groot 8°. maandelijks 24 blz. f 2.— p. j. Administratie Carmelietenklooster, Oss (N.-Br.).

9. *Rozengaarde.* Uitgave der Ongeschoeide Carmelieten. (P. 5) 8°. Maandelijks 20 blz. f 1.25 p. j. Administratie Ongeschoeide Carmelieten, Geleen.

10. *Christus-Koning.* Uitgave der Paters Capucijnen. (P. 6) kl. 4°. wekelijks 16 blz. f 3.— per jaar. Redactie en Adm. Capucijnen, Helmond.

11. *St. Fidelis-Klokje.* Uitg. d. Paters Capucijnen. (P. 6) kl. 4° driemaandelijks 16 blz. gratis voor de leden van het Seraphijnsch Liefdewerk. Redactie en Adm. Capucijnen, Velp bij Grave. (L.W 5).

12. *Borneo-Almanak.* Uitgave der Paters Capucijnen. (P. 6) kl. 4° jaarlijks f 0.30. Redactie Capucijnen Langeweg ; Administratie, Capucijnen, Tilburg.

13. *Padua.* Uitgave der Conventueelen. (P. 7) 8° 20 blz. maandelijks ; f 1.40 p. j. Administratie : College Wijnandsrade (L.) (LW. 6).

14. *Lectuur voor de leden van den St. Dominicuspenning.* Uitgave der Dominicanen. (P. 8) 8°. Driemaandelijks (Febr. enz.) 32 blz. f 0.50 p. j. Redactie : Dominicanenkl., Zwolle. Administratie : Broerskerk, Nijmegen. (LW. 7).

15. *Het F. M. B. boekje.* Uitgave der Franciscanen (P. 9) 8° 16 blz., tweemaal 's jaars gratis toegezonden aan de leden van den Franciscaanschen Missiebond. Administratie Franciscanenklooster te Weert. (LW. 8).

16. *Sint Antonius* met missie-rubriek. Uitgave der Franciscanen. (P. 9), 8° 32 blz. f 1.15 p. j. Redactie Franciscanenklooster te Weert. Administratie St. Antonius te Woerden.

17. *Katholieke Missiën.* Uitgave Gez. van het Goddelijk woord (Steyl—Uden) (P. 10) 4° maandelijks 36 blz. geillustreerd. f 2.50 p. j. Redactie en Administratie Missiehuis St. Willibrordus, Uden.

18. *St. Michaëls-Almanak.* Uitgave Gez. van het Goddelijk woord. (P. 10) 4°. Jaarlijks. Redactie en Administratie Missiehuis St. Willibrordus te Uden.

19. *St. Claverbond.* Uitgave der Paters Jezuiten. (P. 11). 8°. Maandelijks behalve April en Augustus, 32 blz. f 1.70 p. j. Administratie Graafsche weg 7, Nijmegen. (LW. 9).

20. *Algemeene Missiescheurkalender.* (P. 11). Redactie en Administratie te Mariendaal bij Grave. Uitgegeven door den St. Claverbond met deelnamen der meeste missioneerende Orden en Congregaties. Jaarlijks 180 bladen 8°. f 1.— p. j.

21. *Kruistriomph.* Uitgegeven door de Kruisheeren. (P. 12). Maandelijks 32 blz. 8° geïllustreerd f 1.75 p. j. Redactie en Administratie : Missieprocuur St. Agatha bij Cuyk. (N.-Br.).

22. *St. Vincentius à Paulo*. Uitgave der Lazaristen. (P. 13). 8°. 32 blz. om de twee maanden (15 Jan. enz.) Redactie. Ubbergsche weg 172, Nijmegen. Missiehuis St. Joseph, Helden-Panningen.

23. *De H. Kruistocht*. Uitgave der Maristen (P. 14) 8° 24 blz. tienmaal per jaar f 1.50 p. j. Administratie Juvenaat St. Joseph, Hulst.

24. *Annalen der Sint Josephs-Congregatie van Mill-Hill*. (P. 15). Maandelijks 18 blz. 4° ; f 1.50 p. j. Redactie en Administratie St. Josephs Missiehuis, Roosendaal. (LW. 10).

25. *Afrikaansch Missieklokje*. Uitgave der Soc. voor Afr. Missiën van Cadier en Keer. (P. 16). Maandelijks 24 blz. 8°, f 1.— p. j. Administratie St. Gerardus-Missiehuis te Blitterswijk (LW. 11).

26. *Stemmen uit Lourdes*. Uitgave der Soc. voor Afr. Missies van Cadier en Keer. (P. 16) maandelijks 24 blz. 8° f 2.50 p. j. Administratie St. Gerardus-Missiehuis, Blitterswijk.

27. *Bode van de H. Familie*. Uitgave der Miss. van de H. Familie. (P. 17). Maandelijks 28 blz. 4° f 1.25 p. j. Administratie : Juvenaat der H. Familie, Kaatsheuvel.

28. *Annalen van O. L. V. v. h. H. Hart*. (P. 18). Uitgave der Missionarissen v. h. H. Hart. Maandelijks 24 blz. 4°. f 1.50 p. j. Redactie en Administratie : Missiehuis, Bredasche weg, Tilburg (LW. 12, 13, 14).

29. *Almanak van O. L. V. v. h. H. Hart*. Uitgave der Missionarissen v. h. H. Hart. (P. 18). Eenmaal per jaar, 4°, f 0.40. Redactie en Administratie : Missiehuis Bredasche weg, Tilburg.

30. *Onze Missionarissen*. Uitgave der Paters Montfortanen (P. 19). Maandelijks 32 blz. 4° ; f 1.75 p. j. Administratie Paters Montfortanen. Hoensbroek-Station. (LW. 15).

31. *Het Offer*. Uitgave der Norbertijnen (P. 20). Maandelijks 28 blz. 8° geïllustreerd f 1.50 p. j. Redactie en Administratie Abdij „Berne" te Heeswijk.

32. *St. Franciscus-van-Sales-Stemmen*. Uitgave der Oblaten van den H. Franciscus van Sales. (P. 21). Om de twee maanden 20 blz. 8° f 1.— p. j. Administratie. Missiehuis „Ave Maria", Nieuwe Goirlesche weg, Tilburg.

33. *De Mariabode*. Uitgave der Oblaten van Maria Onbevl. Ontv. (P. 22). Adm. voor Nederland, Missiehuis St. Gerlach, Houthem bij Valkenburg (L.).

34. *Golgotha*. Uitgave der Paters Passionisten. (P. 23). Maandelijks 32 blz. 8°. Gewone uitgave f 1.75 ; Luxe uitg. f 2.75 p. j. Administratie Passionistenklooster Mook (L.).

35. *Bode van den H. Geest*. Uitgave der Paters van den H. Geest. (P. 24). Maandelijks 24 blz. 8°. f 1.60 p. j. Redactie en Administratie : Missiehuis van den H. Geest te Weert. (LW. 16).

36. *Ons Missievriendje*. Voor kinderen. Uitgave der Paters van den H. Geest.

(P. 24). Maandelijks 16 blz. 8° f 1.— per jaar. Redactie en Administratie Missiehuis van den H. Geest, Weert.

37. *De vriend der H.H. Harten.* Uitgave der Picpus-Paters. (P. 25). Maandelijks 24 blz. 4° f 2.25 p. j. Redactie en Administratie van Paters der H.H. Harten te Ginneken.

38. *De Zelateur.* Tijdschrift voor kinderen. Uitgave der Picpus Paters. (P. 25). Maandelijks 16 blz. 8° f 1.— p. j. Redactie en Administratie : Damianus-stichting. St. Oedenrode.

39. *Het Rijk van het H. Hart.* Uitgave der Priesters v. h. H. Hart. (P. 26). Maandelijks 24 blz. kl. 4°. f 1.00 p. j. Redactie en Administratie Juvenaat v. h. H. Hart. Bergen op Zoom (LW. 17).

40. *Missiestemmen.* Uitgave der Priesters van het H. Hart. (P. 26). Vier maal per jaar 16 blz. 4°. ; gratis voor weldoeners. Redactie en Administratie Gr. Sem. Liesbosch, Princenhage.

41. *Missiepost.* Uitgave der Priesters van het H. Hart (P. 26). Tweemaandelijks 16 blz. 4°. f 0.75 p. j. ; gratis voor weldoeners. Redactie en Administratie, Walenburgerweg 9, Rotterdam.

42. *St. Theresia-Maandschrift.* Uitgave der Priesters van het H. Hart· (P. 26). Maandelijks 16 blz. 4°. f 1.75 per jaar. Redactie en Administratie Missiehuis Christus-Koning, Helmond.

43. *Sint Joseph.* Uitgave der Priesters van het H. Hart (P. 26). Maandelijks 16 blz. f 1.25 p. j. Redactie en Administratie Studiehuis St. Joseph. Hees bij Nijmegen.

44. *H. Hart Missiekalender.* Uitgave der Priesters van het H. Hart. (P. 26). Jaarlijks f 1.25. Redactie en Administratie Walenburgerweg 9, Rotterdam.

45. *Missie-almanak.* Uitgave der Priesters van het H. Hart. Jaarlijks f 0.50. Redactie en Administratie Walenburgerweg 9, Rotterdam.

46. *Petrus Donders.* Uitgave der Paters Redemptoristen. (P. 27). Tweemaandelijks 24 blz. 8° f 1.25 p. j. Redactie en Administratie. Redemptoristenklooster, Keizersgracht, Amsterdam (C.). (LW. 18).

47. *Uit het land van Sint Olav.* Tijdschrift gewijd aan Noorsche Missiebelangen. (P. 28 en Z. 6). Zes maal 's jaars (Maart enz.) 24 blz. 4°. f 1.80 p. j. Redactie Kap. J. Mol, Stadhouderskade 55, Amsterdam, (C.) ; Administratie : C. N. Teulings, 's-Hertogenbosch. (L.W 19).

48. *Salesiaansch tijdschrift.* Uitgave der Salesianen (P. 29). Driemaandelijks 32 blz. Prijs naar keuze. Administratie voor Nederland : Waubach (L.) (LW. 21).

49. *Annalen der Missionarissen van Scheut.* (P. 30). Maandelijks 24 blz. 8° f 1.50 p. j. Redactie : Sparrendaal, Vught ; Administratie Verlengde Groenestraat 75, Nijmegen.

50. *Annalen der Afrikaansche Missiën.* (P. 31). Uitgave van de Witte Paters. Maandelijks 28 blz. 4° f 2.50 p. j. Redactie en Administratie St. Louis te Oudenbosch (LW. 22).

51. *Onder Ons.* Tijdschrift der Fraters van O. L. V. v. h. H. Hart Utrecht, (B. 6) bevat een rubriek, die ijvert en giften inzamelt voor het inlandsch internaat te Malang en voor de opleiding van Javaansche jongens tot priester of goeroe. Administratie St. Gregoriushuis te Utrecht.

52. *Mater Dolorosa.* Uitgave der Brs. v. O. L. V. v. VII Smarten. (B. 7). Maandelijks 8 blz. in omslag, geillustreerd. Administratie Bisschoppelijke Nijverheidsschool, Voorhout.

53. *Kijkjes uit het Missieleven.* Uitgave der Zrs. v. h. Kostbaar Bloed te Aarle-Rixtel (N.-Br.) (Z. 1). Maandelijks 16 blz. (Juli—Juli) geïll. Administratie Moederhuis H. Bloed te Aarle-Rixtel, post Beek-en-Donk.

54. *Tweemaandelijksche Kroniek der Zusters Missionaressen van O. L. V. van Afrika* (Z. 8). Twee maandelijks 32 blz. kl. 8°. Geïll. Administratie : Huize Lavigerie te Boxtel (N.-Br.).

55. *Missies der Zusters van het Gezelschap van J. M. J. in Oost-Indië en Britsch-Indië.* (Z. 11). Maandelijks 8 blz. gr. 8°. Geïll. Administratie Moederhuis „Mariënburg", 's-Hertogenbosch. (LW. 23).

56. *Missie-kalender.* Uitgave der Zrs. van het Gezelschap J. M. J. (Z. 11). Jaarlijks 12 bladen geïllustreerd. Administratie Moederhuis „Mariënburg", 's-Hertogenbosch.

57. *Groeten uit de Missies.* Uitgave der Zrs. Dienaressen van den H. Geest. Baexem—Uden (Z. 24). Maandelijks 16 blz. 8°. Uitgeefster klooster Mariënbosch te Baexem. Administratie Retraitehuis, Uden. (LW. 24).

58. *Uit verre Landen.* Uitgave der Franciscanessen Missionaressen van Maria. (Z. 28). Maandelijks 24 blz. Abt. gewone uitg. f 1.50 p. j., luxe-uitgave f 2.50 p. j. Administratie : Nieuwe Heerengracht 109, A'dam en Capucijnengang 3, Maastricht.

59. *Sint-Antonius-Bode.* Uitgave der Missiezusters Franciscanessen van den H. Antonius te Asten (Z. 29). Maandelijks 16 blz. 8°. Geïllustreerd. Adres : Klooster der Zrs. Franc. v. d. H. Antonius te Asten.

60. *Missiewerk der Zusters Franciscanessen van Veghel.* (Z. 43). Maandelijks 4 blz. 4°. f 1.— per jaar. Adm. Moederhuis der Zrs. Franciscanessen te Veghel (N.-Br.).

61. *De Oeganda-trom.* Uitgave der Ursulinen van Bergen (Z. 44). Maandelijks 4°. Gratis aan de weldoeners. Administratie : Ursulinen te Bergen (N.-H.).

62. *God met Ons.* Geillustreerd Eucharistisch tijdschrift ; ijvert ook voor de werken der Paters van het H. Sacrament. (P. 32). Maandelijks 32 blz. 8°. Red. en Adm. Brakkenstein, Nijmegen. (LW. 26).

63. *Maandschrift van O. L. V. van het H. Hart van Jezus.* Uitgaven der Ursulinen R. U. te Sittard (Z.45). IJvert ook voor de Ursulinen-missie in Zuid-Afrika. Klein 8°. f 1.80 p. j. Adm. J. J. Romen & Zoon te Roermond.

64. *Bethlehem.* Maandschrift van het Missiegezelschap „Bethlehem" te Immensee (Zwitserland) maandelijks 16 blz. 8°. Geïll. Administratie voor Nederland. Bureau Bethlehem te Vaals (Limb.). f 1.50 p. j.

C. **Missietijdschriften met een bijzonder doel.**

65. *Onze Missiën in Oost- en West-Indië.* Koloniaal tijdschrift der Indische Missievereeniging. Maandelijks 32 blz. 8°. Redactie : Mgr. M. J. D. Claessens, Sittard. Administratie : p. J. van den Bergh, M.S.C., Bredasche weg, Tilburg. Wordt gratis gezonden aan de leden der I.M.V. Abonnementsprijs f 2.50 p. jaar fr. p. p. (LW. 28).

66. *St. Melaniablad.* Orgaan van het St. Melania-werk. Maandelijks (uitgezonderd in Juli en Augustus) 8 blz. kl. folio. Redactie : Holland Mej. M. Hülsken, St. Annastraat 233, Nijmegen ; Indië : Centr. Bureau S.M.W. van Schevickhavenstraat 13, Nijmegen. Administratie : Holland Mevr. E. Leeuwenberg, Staringstraat 7, Nijmegen. Java : Mevr. J. Hattink-van Embden. Mataram-Boulevard 5, Djokja. Wordt gratis gezonden aan donateurs die minstens f 5.— bijdragen. Abonnementsprijs voor leden f 1.25 ; voor niet leden f 1.75. (Buitenland met verkrijging van porto). (LW. 29).

67. *Medisch Missie-Maandblad.* Orgaan van het Medisch Missie Comité. Maandelijks 32 blz. 8°. Hoofdredacteur : Dr. E. H. Hermans, Mathenesserlaan 272, Rotterdam. Administratie Van Turnhout & Co., Eindstraat 15, Breda. Abonnementsprijs f 6.— per jaar fr. p. p. Voor missionarissen in de missie werkzaam f 4.50 per j. fr. p. p. (LW. 31).

AANHANGSEL III.

Lijst van Liefdewerken in Nederland gevestigd tot ondersteuning der Missiën.

In de statistische gegevens wordt naar deze lijst verwezen onder letter LW. De cijfers tusschen haakjes in deze lijst verwijzen naar de statistische tabellen P. blz. 86, B. blz. 102, Z. blz. 103. De volgnummers met T. verwijzen naar de Lijst der Tijdschriften p. 117.

A. **Algemeene.**

1. *De Priestermissiebond.* Verplichtingen en voorrechten zie men op de inschrijvingsbiljetten en in de Priesterbijlage der Aug. afl. H. M. 1930 ; over de administratie de tweede blz. van het omslag dezer aflevering. (T. 1).

2. *Het Pauselijk Genootschap tot Voortplanting des Geloofs* in het bisd. Haarlem genaamd : „*Broederschap van den H. Geest tot Voortplanting des Geloofs*". Verplichting : Dagelijks een Onze Vader en Weesgegroet en het schietgebed „H. Franciscus Xaverius, bid voor ons". Wekelijks 2½ ct. offeren. Men geeft zich op bij de parochiale directeuren. Nationaal Dir. Mgr. J. Pompen te 's-Hertogenbosch, Nat. Secr. Mgr. A. Hermus. Diocesane adressen : voor Utrecht : Past. G. Voskuilen te Heeten (O.) ; voor Breda : Past. J. Konings te Klundert ; voor Haarlem : Prof. L. Nieuwenhuyzen, Sem. Hage-

veld, Heemstede; voor 's-Hertogenbosch: Mgr. A. Hermus, St. Michiels-Gestel; voor Roermond: Prof. Dr. Fr. Feron, Roermond. (T. 2, 3).

3. *Het Pauselijk Genootschap der H. Kindsheid.* Verplichting: dagelijks één Weesgegroet en het schietgebed: „H. Maagd Maria bid voor ons en voor de arme ongeloovigen kinderen". Maandelijks 2½ ct. offeren. Men geeft zich op bij de parochiale directeuren. Diocesane adressen: voor Utrecht: Mevr. J. Tordoir-Garrels, Biltstraat 101B, Utrecht; voor Breda: Mejonkvr. H. v. Sasse van Ysselt, Willemstraat 3, Breda; voor Haarlem: rector H. Berkhout, Spui 21, Amsterdam (C.); voor 's-Hertogenbosch: Mej. E. Straeter, Zomerstraat 36, Tilburg; voor Roermond: Mgr. Dr. G. Bauduin, Seminarie, Roermond. (T. 4).

4. *Het Pauselijk Liefdewerk van den H. Petrus* tot opleiding van inlandsche priesters in de missiegebieden. Verplichting een gebed naar keuze: leden f 0.50 per jaar; weldoeners f 250.— per jaar; stichters minstens f 2500.— voor eens. Men geeft zich op bij de parochiale directeuren. Nationaal Directeur Mgr. J. Pompen te 's-Hertogenbosch. Nation. Secr. Mgr. Th. M. P. Bekkers te Voorschoten. Dioc. directeuren: kap. A. de Wit te Arnhem; Mgr. J. M. Oers te Breda; rect. H. J. M. Peeperkorn, Keizersgracht 67 te Amsterdam; rector A. Vingerhoets, Lange Nieuwstraat 191, Tilburg; Prof. Dr. F. Feron Seminarie, Roermond (T. 5).

B. Tot ondersteuning van bijzondere Missies.

5. *Seraphijnsch Liefdewerk der H.H. Missen.* (St. Fidelis-Missiebond). Tot ondersteuning der Capucijnen-Missies. (P. 6). Verplichting: contributie van 1 ct. per week. Hoofdzetel: Capucijnen, Tilburg. Afdeelingen in de andere Capucijnenkloosters (T. 11).

6. *Immaculata* ter ondersteuning der Conventueelen-Missies. (P. 7). Ver plichting: dagelijks 3 × Onze Vader en Weesgegroet. Adressen: de kloosters der Conventueelen. (T. 13).

7. *St. Dominicuspenning* ten bate der Dominicaansche Missies. (P. 8). Contrib. 1 ct. per week minstens. Hoofdzetel: Dominicanenkl. te Zwolle. (T. 14).

8. *De Franciscaansche Missiebond* (F. M. B.) tot ondersteuning der Franciscaansche Missiën (P. 9). Verplichtingen: wekelijks 1 × Onze Vader en Weesgegroet; contributie voor één persoon minstens f 0.60, voor één gezin minstens f 2.— per jaar. Hoofdzetel voor Nederland: Franciscanenklooster te Weert. (T. 15).

9. *Sint Claverbond* tot ondersteuning der Jesuiten-Missies. (P. 11). Contributie 1 ct. per week. Hoofdbestuur Nijmegen, Graafsche weg 7. (T. 19).

10. *St. Josephs-Missiekring*, tot ondersteuning van de missionaris-opleiding en van de missiën der St. Josephs-Congregatie van Mill Hill (P. 15). Verplichting: gebed en aalmoes: Donateurs minstens f 25.—, Eere leden f 10.—, Leden f 1.—, alles per jaar. Gevestigd St. Josephs-Studiehuis te Tilburg.

11. *Liefdewerk der Afrikaansche Missiën* tot ondersteuning der missionaris-opleiding en der missiën van de Sociëteit der Afrikaansche Missiën van Cadier en Keer. (P. 16). Verplichting : een gebed voor de Missiën van Afrika en een jaarlijksche aalmoes van minstens 10 cts. Zetel : Missiehuis te Cadier-en-Keer. (T. 25).

12. *Klein-Liefdewerk van het H. Hart* tot ondersteuning der priester-opleiding van de Missionarissen van het H. Hart. (P. 18). Verplichting : leden 5 cts. contr. per jaar ; Zelateurs : 100 leden aanwerven of f 5.— contr. ; beschermers : die voor een priester-student zorgen f 1200 of f 2000.— ; beurstichters : f 5000.—. Hoofdzetel : Missiehuis. Bredasche weg, Tilburg. (T. 28).

13. *Broederschap der oud-studenten van het Klein-Liefdewerk.* (P. 18). Zij die om een of andere reden de studie voor priester bij de Miss. v. h. H. Hart niet hebben kunnen volbrengen, vereenigen zich om in hun plaats anderen tot priester te doen opleiden. Zetel : Missiehuis Bredasche weg, Tilburg.

14. *Missiebond van het H. Hart* tot ondersteuning der missies van de Missionarissen van het H. Hart. (P. 18). Verplichting : dagelijks te bidden: „Bemind zij overal het H. Hart van Jezus" ; jaarlijks te storten f 1.—. Hoofdzetel : Missiehuis Bredasche weg, Tilburg.

15. *Gebedenverbond voor Scandinavië en Finland.* Verpl. dagelijks een speciaal gebed te bidden. Zetel Paters Montfortanen te Meerssen. (P. 19, P. 28). In 1922 richtte Mgr. Diepen te St. Michiels-Gestel een zelfstandigen zetel van dit Liefdewerk op, die ook aalmoezen inzamelt. In het aartsbisdom beijvert zich past. G. Voskuilen, Heeten bij Raalte ervoor. (T. 30 en T. 47).

16. *Africa Christo*, ten bate der missies van de Paters van den H. Geest. (P. 24). Verplichting : contributie van minstens 5 cts. per maand. Adressen : de missiehuizen der Congregatie. (T. 35).

17. *De macht van het kleine*, ten bate der priester-opleiding van de Priesters van het H. Hart. (P. 26). Verplichting : willekeurig gebed voor de missie en de priester-missionaris-opleiding. Jaarl. contrib. f 0.10. Adres : Juvenaat van het H. Hart te Bergen-op-Zoom (T. 39).

18. *Het Hofbauer-Liefdewerk.* Ten bate der Redemptoristenmissie en verpleging der melaatschen in Suriname. (P. 27). Verplichtingen gebed en aalmoes naar keuze. Adres : Pater J. Vola Keizersgracht 218, Amsterdam (C.) en de Kloosters der Paters Redemptoristen. (T. 46).

19. *St. Olafs-Liefdewerk* voor den bouw van katholieke kerken en de opleiding van missionarissen voor Noorwegen (P. 28). Verplichtingen : dagelijks een gebed naar verkiezing, en een contributie van 1 ct. per week. Adressen : St. Olavshuis, Parklaan 35, Bussum, en Stadhouderskade 55, Amsterdam (C.) (T. 47).

20. *St. Ansgar-Genootschap.* Voor de bekeering van Zweden. Verplichtingen : gebed en aalmoes. Adres : W. G. Derksen. 2e Adelheidsstraat 119, Den Haag. (P. 28).

21. *Medewerkers der Salesianen* ten bate der liefdewerken en missiën van Don Bosco. (P. 29). Verplichtingen: dagelijksch gebed Onze Vader, Weesgegroet. Eere zij den Vader, „H. Franciscus van Sales bid voor ons", contributie naar keuze. Adres voor Nederland: Dr. Kuyperstraat 12, Den Haag. (T. 48).

22. *Liefdewerk van den H. Augustinus en de H. Monica* om door gebeden en goede werken de godvruchtige zielen der geheele wereld, en vooral de christenmoeders te vereenigen en haar op te wekken voor de missiën van Afrika. (P. 31). Men wordt lid door in te teekenen op de „Annalen der Afrikaansche Missiën". (Zie T. 50). Men kan ook op verschillende andere wijze dit doel bevorderen. Inlichtingen Procure der Witte Paters, Burgakker, Boxtel. Voor de Annalen St. Louis Oudenbosch. (T. 50).

23. *St. Jozefvereeniging* voor de Missies der Zusters v. h. Gezelschap van J. M. J. (Z. 11). Verplichting: maandelijksche aalmoes van 10 cts. Gebed voor de missies wordt aanbevolen. Adres: Moederhuis Mariënburg, 's-Hertogenbosch. (T. 55).

24. *Genootschap van den H. Geest* ten gunste der missiën van deDienaressen van den H. Geest te Baexem-Uden. (Z. 24). Verplichtingen: jrl. contributie f 1.75; verzocht wordt een dagelijksch gebed voor toename van den missie-ijver. Adres: Klooster Mariënbosch te Baexem bij Roermond. (T. 57).

25. *Liefdewerk van Missen en Kruistocht van gebeden tot bekeering van China, Japan en omliggende gewesten.* Verplichtingen ieder jaar één H. Mis te lezen of te doen lezen, of 12 H. Communiën op te dragen voor deze intentie. De H. Vader leest maandelijks den 15en een H. Mis tot deze intentie. Daarom wordt aangeraden op dezen datum aan de verplichtingen te voldoen .Het Liefdewerk roept bijzonder Maria's bescherming in. Adres voor inschrijving: elk klooster van Trappisten of Trappistinnen. In ons land bestaan die o.a. te Tilburg (Kamphoeve), Borkel en Schaft (Achel), Echt (L.), Tegelen (L.), Diepenveen (Ov.), Zundert.

26. *Het Pater Eymard-fonds* tot ondersteuning der opleiding van mindergegoeden tot Priester van het Allerh. Sacrament. Adres: Brakkenstein, Nijmegen. (T. 62).

C. Liefdewerken met een bijzonder missie-doel.

27. *Associatie ter bevordering van het onderwijs der Katholieke Jeugd in de Nederlandsche Overzeesche bezittingen.* Sinds 1850 gevestigd te Amsterdam. Het bestuur: Mevr. A. v. Ogtrop-Hanlo voorzitster en penningmeesteresse. Kapelaan S. Linthorst, Begynhof, Amsterdam, Directeur. De Associatie heeft afdeelingen in 36 plaatsen en telt ongeveer 1000 leden. Zij keert jaarlijks ongeveer f 4000.— uit.

28. *De Indische Missievereeniging.* Doel: het verleenen van steun aan de beschaving van de inheemsche bewoners der koloniën door bekeering tot het Christendom, en het helpen der katholieke missiën in die gewesten, en het bevorderen der propaganda door de verschillende priesterorden tot dat doel in het vaderland gevoerd. Contri-

butie: f 2.50 of f 50.— minstens in eens. Voorzitter Mr. Dr. D. Koolen te 's-Gravenhage. 1e Secretaris Prof. P. G. Groenen te Warmond, 2e Secr. Pater J. v. d. Bergh M.S.C., Bredascheweg, Tilburg. (T. 63).

29. *Sint Melania-Werk.* Doel: de opheffing der inlandsche vrouw in onze Oost in katholieken geest. Het Werk telt vele afdeelingen in ons land en werkt samen met haar Zuster-vereeniging in Ned. Oost-Indië. Hoofdbestuur: Mevr. C. Steins Bisschop-Herckenrath te Amsterdam (Prinsengracht 1025) Voorzitster; Mej. M. Hülsken, St. Annastraat 233, Nijmegen, Secretaresse. Centraal-Bureau: Van Schevichavenstraat 13, Nijmegen. (T. 64).

30. *Het Apostolaat der Hereeniging.* Doel: de hereeniging der afgescheiden Christenen van Oost en West met de ééne Kerk van Christus. Verplichtingen der leden: elken dag bidden één Weesgegroet en „H. Maria, Moeder van Altijddurenden Bijstand, maak dat zij één zijn. H. Jozef, Patroon der Kerk, bescherm ons en ons Apostolaat." Contributie f 1.— per jaar. Adressen: Algemeene Voorzitter: pater H. van Keulen, C.ss.R. te Zenderen. Alg. Secr. past. J. Scholtens te Nieuw-Heeten (Ov.); Alg. Penningm. Mr. M. van Haastert, 's-Gravenhage, Amalia van Solmsstraat 89.

31. *Nederlandsch Medisch Missie-Comité*, gevestigd te Rotterdam: Doel: het bevorderen van alle middelen, die leiden tot verbetering op medisch en hygiënisch terrein in de missiën. Begunstigers f 1.— p. j.; Donateurs minstens f 10.— p. j. Voorz. Prof. P. G. Groenen te Warmond. Secr. Dr. C. A. A. Minderop, Mathenesserdijk 177, Rotterdam. Technische leiders: Dr. E. H. Hermans en Dr. A. van Dijk, Rotterdam. Het comité verzorgt een medisch-hygiënischen cursus voor missionarissen; een keuringsraad; een adviesbureau; een medisch missie-archief; een plaatsingsbureau voor leeken-medisch-missiepersoneel; een medisch missie-museum, een medisch missie-maandblad. (T. 65).

D. Missievereenigingen van bepaalde groepen.

Deze zijn te talrijk dan dat wij ze alle afzonderlijk kunnen vermelden. Wij sommen hier de verschillende groepen op.

a. Het *Liefdewerk St. Franciscus Xaverius* op de groot-seminaries.
b. De *Missie-interacademinale* en de *missieclubs* der R. K. Studenten aan de Universiteiten te Nijmegen, Amsterdam, Leiden, Delft, Utrecht, Wageningen. Correspondentieadres voor de Missie-Interacademiale: van Slichtenhorststraat 21, Nijmegen.
c. De *Federatie van missienaaikringen* in het bisdom 's-Hertogenbosch, en de talrijke *missienaai*kringen in zeer vele parochies bestaande.
d. De *Missieclubs* op klein-seminaries, colleges, congregaties en jeugd-vereenigingen.

AANHANGSEL IV

Opbrengst der Pauselijke Missiegenootschappen in Nederland 1929—1930.

Bij deze bedragen zijn niet meegerekend de schenkingen onder beding van vruchtgebruik.

I. Pauselijk Genootschap tot Voortplanting des Geloofs.

	Contributies	Giften	Totaal bruto-ontv.	Uitgaven	Netto opbrengst
Utrecht	f 82.425.98	f 11.628.86	f 94.054.84	f 5.654.84	f 88.400.—
Breda	,, 25.852.14	,, 2.950.—	,, 28.802.14	,, 3.002,14	,, 25.800.—
Haarlem	,, 68.141.34	,, 2.878.94	,, 71.020.28	,, 5.020.28	,, 66.000.—
's-Bosch	,, 69.347.18	,, 33.471.52	,, 102.818.70	,, 6.600.88	,, 96.217.82
Roermond	,, 39.591.61		,, 39.591.61	,, 1.330.33	,, 38.261.28
Totaal	f 285.358.25	f 50.929.32	f **336.287.57**	f 21.608.47	f 314.679.10

II. Pauselijk Genootschap der H. Kindsheid.

	Contributies	Giften	Totaal bruto-ontv.	Uitgaven	Netto opbrengst
Utrecht	f 26.905.77	f 892.41	f 27.798.18	f 2.965.94	f 24.832.24
Breda	,, 13.701.33	,, 422.93	,, 14.124.26	,, 1.352.44	,, 12.771.82
Haarlem	,, 24.637.18	—	,, 24.637.18	,, 3.083.46	,, 21.553.72
's-Bosch	,, 52.812.80	,, 1.716.90	,, 54.529.70	,, 6.543.56	,, 47.986.14
Roermond	,, 47.093.88	,, 600.—	,, 47.693.88	,, 2.779.46	,, 44.914.42
Totaal	f 165.150.96	f 3.632.24	f **168.783.20**	f 16.724.86	f 152.058.34

III. Pauselijk Liefdewerk van den H. Petrus.

	Contributies	Giften	Totaal bruto-ontv.	Uitgaven	Netto opbrengst
Utrecht	f 29.532.65	f 28.266.—	f 57.798.65	over het geheele land	
Breda	,, 9.533.—	,, 21.224.—	,, 30.757.—		
Haarlem	,, 30.307.97	,, 33.418.17	,, 63.726.14		
's-Bosch	,, 12.467.43	,, 63.659.94	,, 76.127.37		
Roermond	,, 19.259.04	,, 48.906.35	,, 68.165.39		
Buiten dioc. verband		,, 1.363.24	,, 1.363.24		
	f 101.100.09	f 196.837.70	f **297.937.79**	f 18.693.74	f 279.244.05
Totaal der drie genootschappen	f 552.501.71	f 250.506.85	f **803.008.56**	f 57.027.07	f 745.981.49

Er is weer vooruitgang over de geheele linie. En in de contributies, (het fundament der actie) het meest. Deze laatste geven over de laatste *zes* jaren (in duizenden guldens) de volgende climax: Voor de *Voortplanting*: 247, 244, 254, 261, 271, 285; Voor *S. P. L.* 55, 61, 76, 89, 97, 101. Daarop steunend kan men voor diezelfde jaren het aantal leden (in duizendtallen) schatten op 190, 188, 195, 200, 208, 219 voor de *Voortplanting*; op 110, 120, 150, 180, 195, 202 voor S. P. L.

Maar wij zijn nog ver van het *millioen* leden.

En dat is *bereikbaar*!

Als men maar overal tot leiddraad van een constante actie neemt: „het **minimum** vraagt de Kerk van **allen**"!

Dan blijft men vooruitgaan in de lijn sinds 1916 gevolgd, welke duidelijk spreekt uit de *totaal-opbrengst* der gezamenlijke Pauselijke Genootschappen, die in duizendtallen guldens sinds 1916—1917 het volgende beeld geeft: 114—161—260—368—420—471—539—547—575—612—723—729—771—803

DE HOOFDREDACTIE VAN HET MISSIEWERK

Door den Nationalen Raad van den Priestermissiebond is op zijn vergadering van 27 Nov., onder voorzitterschap van Z. D. H. den Aartsbisschop gehouden, benoemd tot Hoofdredacteur van ons tijdschrift de Zeereerw. Hooggel. Heer Prof. Dr. Alphons Mulders, hoogleeraar aan het groot-seminarie te Hoeven en lector in de missiologie aan de Keizer Karel-Universiteit.

Moge zijn arbeid veel bijdragen tot de voortgaande voorspoedige ontwikkeling van ons tijdschrift, en daardoor de bewuste liefde en de degelijke belangstelling voor den missiearbeid der Kerk verdiepen.

Voortaan zende men alles, wat de artikelen betreft, aan zijn adres: Seminarie te Hoeven.

Voor alles wat de missieactie aangaat (kronieken, berichten enz.) wende men zich, gelijk tot dusver, tot het adres: „Bijdorp, Voorschoten".

Wij vertrouwen dat het volgend nummer weer op tijd kan verschijnen.

IN MEMORIAM A. E. DEBOECK †

Bij het persklaar maken van dit nummer bereikte ons het bericht, dat Zaterdag 22 November te Brussel overleed, 50 jaren oud, de hoogeerw. Kanunnik A. E. Deboeck, Nationaal Secretaris van den Priestermissiebond en van de Pauselijke Liefdewerken in België.

In de afgeloopen jaren mochten wij veel met hem in aanraking komen, samen met hem werken, en veel van hem leeren. Daarom begrijpen wij des te beter, welk een groot verlies de missieactie in België door zijn — naar menschelijke berekening — al te vroegtijdig afsterven lijdt..

De betuiging onzer deelneming aan onze zuster-organisatie aanbiedend, geven wij de verzekering, dat wij door een hartelijk gebed voor de rust zijner ziel het bewijs zullen geven, dat zijn aandenken bij ons in dankbare waardeering voortleeft. R. I. P.

IMPRIMATUR.

Buscoduci, die 31 Octobris 1930. J. POMPEN, Vic.-Gen.

DE CANONIEKE BEPALINGEN BETREFFENDE DE CHINEESCHE RITEN

De z.g. Chineesche riten-strijd, de grootste interne beproeving der Chineesche Missie, interesseert ons hier niet als historicus of dogmaticus, doch uitsluitend als beoefenaar van het Kerkelijk Recht. Helaas kon destijds de onzalige strijd door eensgezindheid en de objectieve evidentie der waarheid niet bijgelegd worden. Slechts door autoritair ingrijpen langs wettelijken weg werd er een eind aan gemaakt.

Twee vragen zullen in deze verhandeling uiteengezet en besproken worden :

I. Welke rechtsbepalingen van den Apostolischen Stoel maakten een einde aan den Chineeschen riten-strijd ?

II. Hoe is het geldend recht ten opzichte dezer materie ?

I. De bepalingen van den Apostolischen Stoel, die een einde hebben gemaakt aan den ritenstrijd.

De definitieve beslissing in deze kwestie bracht de constitutie van Benedictus XIV „Ex quo" van 5 Juli 1742. [1])

Deze constitutie is voor den historicus van zeer groote beteekenis, want hierdoor werd aan de verdedigers der Chineesche kerkgebruiken iedere hoop ontnomen ; daarentegen is ze voor den vorscher naar de autoritatieve rechtsbron slechts van secundaire waarde, daar nl. het geheele systeem van rechtsbepalingen tegen de riten niet het persoonlijk werk is van Benedictus XIV, doch door hem uit de constitutie van Clemens XI „Ex illa die" van 19

[1]) Benedicti Papae XIV Bullarium, 3 tom. Romae 1747—'53: I, blz. 188 en volg. Ook afgedrukt in Collectanea S. Congregationis de Propaganda Fide, 2 tom. Romae 1907, I blz. 130 en volgende.

Maart 1715 werd overgenomen. Voor de rechtsontwikkeling ligt het zwaartepunt dus in de constitutie van Clemens. Het werk van Paus Benedictus bestond uit een vernieuwing der bepalingen van Clemens. Verder heeft hij ze gebruikt om de stellingen van den Apostolischen Visitator Carolus Ambrosius Mezzabarba, die verworpen werden, te bestrijden; en tenslotte heeft hij het eedsformulier en de strafrechtelijke bepalingen, niet-essentieele punten betreffende, uitgebreid. Maar al heeft ook Paus Benedictus geen nieuwe wetsbepalingen in de onderhavige materie gebracht, toch moet hier een bespreking volgen van zijn constitutie, aangezien ze lex posterior is. De beschrijving van den rechtstoestand na de bekendmaking van de constitutie van Benedictus, kunnen we aan de hand van de volgende vier punten geven :

1. Verbodsbepalingen ; 2 Toegestane gebruiken ; 3. Voorschriften ; 4. Sancties.

1. VERBODSBEPALINGEN.

Deze omvatten drie groepen.

Eerste groep. Verboden worden bepaalde namen om God aan te duiden. Tien = hemel, en Xang Ti = opperheerscher, mogen niet als Chineesche vertaling van het Christelijk begrip „God" gebruikt worden. Als eenig juiste aanduiding voor God wordt Tien Chu = Heer des Hemels, aangegeven.

Tweede groep. Verboden eerbewijzen jegens Confucius. Niet iedere Confucius-vereering wordt verboden ; ook wordt niet bepaald, dat de Chineesche Christenen dien Confucius-cultus moesten vermijden, waardoor aan dezen nationalen held goddelijke eer bewezen wordt. Theoretisch is deze regel voor iederen Christen duidelijk, maar practisch zou hierdoor aan den riten-strijd geen eind gekomen zijn, want hierin bestond juist het meeningsverschil, dat de eene partij bepaalde handelingen afgoderij noemde, terwijl de andere dit even hardnekkig ontkende. Clemens XI somt daarom één voor één de Chineesche ceremonies ter eere van Confucius, op, die hij den Christenen verbiedt. Daarvan bestaan drie soorten : a) het opdragen van offers ten tijde der dag- en nachtevening ; b) de ceremoniën, gebruiken en offerhandelingen, die bij het begin van nieuwe en volle maan iedere maand in den tempel van Con-

fucius worden herhaald; c) de ceremonies, gebruiken en offerhandelingen, die plaats vinden bij de ambtsaanvaarding der mandarijnen en de promotie der geleerden.

Derde groep. Verboden vereering der voor-ouders. Men gaat bij de verbodsbepalingen betreffende de vereering der voor-ouders op dezelfde wijze te werk als bij de tweede groep. In deze materie treft de Christenen een drievoudig verbod: a) het is hun niet geoorloofd in de tempels en huizen, die naar Chineesch gebruik aan de voorouders zijn gewijd, deel te nemen aan offerhandelingen of andere plechtigheden; b) genoemde offerhandelingen en plechtigheden mogen ook niet geschieden buiten den tempel, bijv. voor de tafeltjes der voor-ouders of bij het graf; c) verboden is het opstellen van de genoemde tafeltjes volgens heidensch-Chineesch gebruik, d.i. zoodanig, dat het opschrift, hetzij explicite, hetzij implicite, te kennen geeft: deze tafeltjes zijn de troon of zetel der afgestorvenen.

2. TOEGESTANE GEBRUIKEN. Slechts bij de derde groep worden door Clemens XI enkele gewoonten en gebruiken vermeld, die de missionarissen kunnen toelaten. Dit toelaten is zuiver passief, zonder eenige positieve goedkeuring, hetgeen blijkt uit de veroordeelingen der stellingen van Mezzabarba door Benedictus XIV. Bovendien zijn er op verschillende wijzen beperkende clausules aan toe gevoegd. Drie gebruiken worden toegestaan: a) het persoonlijk tegenwoordig zijn (zonder eenige instemming) bij de gebruikelijke eerbewijzen der heidenen van de voor-ouders, resp. afgestorvenen, en wel alleen voor het geval, dat afwezigheid twist zou veroorzaken; en dan zoo mogelijk onder belijdenis van het Christelijk Geloof; b) de tafeltjes der voor-ouders kunnen toegelaten worden onder de volgende voorwaarden: ze mogen slechts den naam van den afgestorvene dragen; ze mogen bij de heidenen niet den schijn verwekken, alsof de Christenen in dit punt met hen overeenstemden; tenslotte moeten ze aan den kant de Christelijke leering bevatten over de afgestorvenen en hun vereering; c) als er behalve de bovenvermelde verbodsbepalingen betreffende de vereering der voorouders nog andere gebruiken aanwezig zijn, dan kunnen deze toegelaten worden, mits ze vrij zijn van ieder bijgeloof en een zuiver burgerlijk karakter dragen. De beslissing of bepaalde handelingen aan de bovengestelde eischen voldoen, berust niet bij de missionarissen,

maar bij de Bisschoppen, resp. Apostolische Vicarissen. Deze moeten het daarheen leiden, dat de Christenen langzamerhand alle heidensche gebruiken betreffende de afgestorvenen afschaffen, en dat de Christelijke riten in zwang komen.

De reeds genoemde stellingen van Mezzabarba waren zoowel naar vorm als naar inhoud heel wat ruimer dan deze uiterst voorzichtige en met zooveel terughoudendheid behandelde concessies van Clemens XI. Benedictus XIV ging naar de gestrengheid van Clemens terug en veroordeelde zonder meer alle stellingen van Mezzabarba.

Het zijn de volgende:

1. het is den Chineeschen Christenen toegestaan in hunne woonhuizen tafeltjes der voorouders op te richten, die slechts den naam van den afgestorvene en aan den kant de overeenkomstige verklaring dragen; ieder bijgeloof en iedere aanstoot moet bij hunne opstelling vermeden worden;

2. alle Chineesche ceremoniën betreffende de afgestorvenen zijn geoorloofd, mits zij niet van bijgeloovigen of verdachten aard zijn, doch een meer burgerlijk karakter dragen;

3. de burgelijke Confucius-vereering is toegestaan; eveneens toegestaan zijn de tafeltjes ter eere van Confucius, die van bijgeloovige opschriften zijn ontdaan en van de overeenkomstige verklaring voorzien zijn; verder is toegestaan voor het tafeltje ter eere van Confucius kaarsen te ontsteken, reukwerk te branden en spijzen neer te zetten;

4. het is geoorloofd, bij gelegenheid van begrafenissen kaarsen en reukwerk te offeren onder bijvoeging van een overeenkomstige verklaring;

5. de eerbewijzen in den vorm van kniebuiging en het zich op den grond neerwerpen voor het tafeltje der voorouders en voor de draagbaar en voor de afgestorvenen zijn geoorloofd;

6. het is geoorloofd voor of bij de draagbaar, waar het tafeltje der voorouders is aangebracht, een feestmaal aan te richten met de overeenkomstige verklaring en met nalating van de bijgeloovige handelingen, om daardoor een zekere vriendschap en eerbied jegens den doode te kennen te geven;

7. het is geoorloofd met Nieuwjaar en op andere tijden voor het

tafeltje den z.g. Ko Tau (d.i. de eerbiedsbetuiging, waarbij men diep neerbuigt en één of meermalen met het hoofd den grond aanraakt) te maken;

8. het is geoorloofd voor de tafeltjes der voorouders, die aan bovengenoemde eischen voldoen kaarsen te ontsteken en reukwerk te branden met de noodige omzichtigheid; hetzelfde is geoorloofd voor den grafheuvel, waar ook spijzen kunnen worden neergezet met inachtneming van de noodige voorzichtigheidsmaatregelen, zooals reeds gezegd is.

Het kan aan geen twijfel onderhevig zijn, dat, indien de Apostolische Stoel besloten was in den zin der bepalingen van Clemens aan den riten-strijd een eind te maken, de stellingen van Mezzabarba verworpen moesten worden. Deze waren niet slechts in enkele punten in tegenspraak met de beschikkingen van Clemens XI, doch zouden ook door hun ongelukkige formuleering den geheelen strijd hebben doen herleven. Wanneer bijv. in het derde punt wordt gezegd, dat de burgerlijke Confucius-vereering geoorloofd is, dan konden de partijen in strijd geraken over de kwestie, welke vereering feitelijk burgerlijk is. Deze practische zijde moet men wel in acht nemen als men een goeden kijk wil krijgen op de veroordeeling in dit punt; alsook op alle andere punten der stellingen van Mezzabarba. Het is zeker, dat Benedictus XIV de Confuciusvereering, die een zuiver burgerlijk karakter draagt, niet wilde verbieden (dit zou immers voor de Kerkelijke Wetgeving een juridische onmogelijkheid geweest zijn), maar een dergelijke stelling poneeren, terwijl de meeningen zoo geheel verschillend waren, zou niets anders beteekenen dan nieuwe olie op het doovende vuur. Indien echter tegenwoordig in de scholen van China zekere eerbewijzen jegens Confucius in gebruik zijn, die noch in zich, noch naar de algemeen gangbare opvatting der Chineezen van religieuzen aard zijn, maar integendeel een zuiver burgerlijk karakter dragen, dan is de deelname van de christelijke leerlingen aan deze ceremoniën noch tegen de bepalingen van Clemens, noch tegen die van Benedictus.

3. VOORSCHRIFTEN. Op de eerste plaats wordt den missionarissen het afleggen van een eed voorgeschreven. De onderdeelen van dit voorschrift moeten we nauwkeuriger bespreken.

a. Alle personae ecclesiasticae, die op eenigerlei wijze missionneeren, zoowel wereldgeestelijken als kloosterlingen, moeten den eed afleggen. Of ook de inlandsche priesters tot het afleggen van dien eed gehouden waren, kon naar den letterlijken tekst der Pauselijke Constituties twijfelachtig schijnen ; dit werd evenwel door de Congregatie der Propaganda, resp. door het H. Officie, in bevestigenden zin uitgemaakt. [1]) Ook de priesters, die slechts tijdelijk in China verblijven, zijn tot het afleggen van den eed verplicht, indien zij, hoe dan ook, in de missioneering werkzaam willen zijn. Daarentegen kan het voorschrift niet tot de Chineesche catechisten, tot broeders en zusters worden uitgestrekt, want deze zijn niet in den strengen zin des woords personae ecclesiasticae en missionarissen, waarvan toch alleen de Pauselijke Constituties spreken. Dat men hier deze strikte interpretatie moet kiezen, is duidelijk. Immers : odia sunt restringenda.

b. Vóór het afleggen van den eed mag geen daad van missiewerkzaamheid (nullum missionarii munus) worden gesteld. Missiewerkzaamheid wordt hier door de Pauselijke Constitutie in den wijdsten zin genomen. Alles wat eenigszins zielzorg, in den dienst der missie is, wordt verboden. Uitdrukkelijk worden vernoemd : biechthooren, prediken, toedienen der H. H. Sacramenten. [2]) Aangezien Clemens XI zegt, dat geen dezer handelingen vóór de eedaflegging volvoerd kunnen worden, en alle daarop betrekking hebbende volmachten van nul en geener waarde noemt, verbiedt hij ook maar één daad van zielzorg te stellen en maakt hij alle jurisdictie-verleening vóór dat tijdstip ongeldig. Slechts kan men aannemen, dat het privatim opgedragen der H. M's vóór de eedsaflegging geoorloofd is. [3]) Ongetwijfeld heeft men hier het uiterste bereikt, van wat nog met de letterlijke tekst der Pauselijke bepalingen overeen te brengen is. Overigens werd het verbod aangaande de toediening der Sacramenten vóór de eedaflegging dermate streng doorgevoerd door de Congregatie der Propaganda dat twee missionarissen, die nog geen eed hadden afgelegd, [4]) op weg van

[1]) Schrijven van den Kardinaal-Prefect der Propaganda van 21 Juni 1895 : Acta Sanctae Sedis XXVIII (1895/96) blz. 509 en volg.

[2]) Vgl. ook S. C. de Prop. Fide, 8 Maart 1823 : Collectanea I blz. 451 n. 781.

[3]) Vgl. Monita ad Missionarios Nankinenses, Zikawei 1918, blz. 14 no. 25

[4]) Responsorium S. C. de Prop. Fide van 6 Aug. 1840 : Collectanea I, blz. 507. no. 907.

Europa naar China, elkander niet meer konden biechthooren, zoodra ze den voet op Chineeschen grond hadden gezet. Voor de zeereis golden en gelden ook thans nog bizondere voorrechten. Men kan erover in twijfel zijn, of men hier nog met een interpretatio comprehensiva der constitutie „Ex quo" te doen heeft en niet veeleer met een interpretatio extensiva. Want het valt op te merken, dat de genoemde constitutie de toediening der H. H. Sacramenten vóór het afleggen van den eed niet zonder meer verbiedt, maar zooverre het een munus missionarii is en aldus met missioneering op een of andere wijze samenhangt; deze opvatting beantwoordt ook aan het doel der verbodsbepalingen. Het verschil tusschen het toedienen der H. H. Sacramenten zonder meer en het toedienen der H. H. Sacramenten als munus missionarii komt duidelijk uit in het schrijven van het H. Officie van 19 Juli 1889, waarin een antwoord wordt gegeven op de vraag, of de Almoezeniers der Fransche soldaten in Tonking den eed tegen de Chineesche riten moeten afleggen. Het antwoord luidde: Non teneri cum munus exercent cappellani, teneri cum aliquod munus missionarii obeunt. [1]) Toen de Apostolische Vicaris van Oost-Tonking tegen deze beslissing protesteerde en de opvatting voorstond, dat ieder zielzorger in Tonking verplicht is den eed af te leggen, ontving hij ten antwoord dat de aalmoezeniers den eed moesten afleggen, alléen wanneer zij zielzorg uitoefenden onder de inlandsche soldaten, anders niet. Het is echter moeilijk in te zien, wat het elkander biechthooren van twee reizende missionarissen met geloofsuitbreiding of met Chineesche riten te maken heeft. Daarom werd in dit punt een nieuwe schikking getroffen door de Congregatie der Propaganda onder Pius X, meer in den zin en naar den geest van de constitutie „Ex quo". Bij decreet van 4 Februari 1907 verklaarde de Propaganda, dat priesters, gemeenschappelijk op reis naar China, tot de aankomst in hunne missie zonder de eedaflegging elkander kunnen biechthooren; bovendien — en dit is een duidelijke verzachting der voorschriften van Clemens — hebben ze het recht alle medereizigers biecht te hooren, in zooverre natuurlijk als hun jurisdictie dit toelaat [2]). Wanneer dus een groep missionarissen, op reis naar hun Kansu-missie, in Shanghai aankomt, dan kunnen ze tijdens de

---

[1]) Collectanea II, blz. 237 n. 1708.
[2]) Collectanea II, blz. 509 n. 2294.

geheele reis naar Kansu van deze volmacht gebruik maken. Het is nog een kwestie, of de aankomst in de missie (usque dum pervenerint ad missionem sibi respective assignatam), waar de volmacht ophoudt, zuiver geografisch moet genomen worden, d.w.z. tot de missionarissen de grenzen van hun missiegebied hebben bereikt, dan wel of de aankomst bij hunne medebroeders in de missie-statie bedoeld is. Meer overeenkomstig het decreet der Propaganda is dit laatste en het kan ook met den letterlijken tekst worden overeengebracht, want missio kan zoowel missiegebied alsook missie-statie beteekenen.

Volgens de tot nog toe gegeven bepalingen is het nog steeds niet geoorloofd, dat twee priesters die in China andere reizen maken dan die in hun missie, zonder den vereischten eed te hebben afgelegd, elkander of hun medereizigers de H. H. Sacramenten toedienen, uitgezonderd de H. Communie bij de H. Mis. Het verlof, dat het decreet der Propaganda van 1907 aan meerdere missionarissen (duo vel plures numero consociati) aangaande het biechthooren van medereizigers verleent, is volgens den zin ook toepasselijk op het geval, dat slechts één missionaris zich met anderen op reis bevindt. Immers, als meerdere priesters onafhandelijk van elkander alle overigen biecht kunnen hooren, dan moet ieder van hen, als hij alleen is, het ook kunnen. [1])

c. De constitutie „Ex quo" schrijft voor, dat de missionarissen den eed in handen van den Ordinarius loci, resp. zijn gedelegeerde moeten afleggen. De religieuzen moeten denzelfden eed bovendien afleggen voor hun orde-overste in China, resp. diens plaatsvervanger in China. De volgorde is hierbij van geen belang. Het eerste voorschrift is door de verklaringen van de Congregatie der Propaganda meer duidelijk geworden, aangezien verklaard wordt, dat het voldoende is voor een of anderen Apostolischen Vicaris den eed af te leggen en aan de overige Apostolische Vicarissen in wier gebied een missionaris werkzaam wil zijn, een certificaat van den afgelegden eed voor te leggen. [2]).

---

[1]) Vgl. Arth. Vermeersch, Periodica III, blz. 76.

[2]) Instructio S.C. de Prop. Fide van 8 Maart 1823, Collect. I, blz. 451 n. 781. Eadem S. Congr. 21 Juni 1895 : Acta S. Sedis XXVIII (1895-1896) blz. 509 en volg. Vgl. ook het decreet van Pius IX van 31 Juli 1857 voor Oost-Hupe bij Carlassave, Missionarius instructus, Hongkong 1905, I, blz. 238.

Mag misschien ook een en dezelfde persoon door den Apostolischen Vicaris en door den orde-overste gedelegeerd worden, zoodat de religieuzen in dat geval slechts eenmaal den eed afleggen ? De Monita ad Missionarios Nankinenses [1]) antwoorden op deze vraag bevestigend. Toch is dit m.i. niet toelaatbaar, want volgens den duidelijken tekst der Pauselijke Constitutie moet èn de Apostolische Vicaris èn bovendien de ordeoverste den eed afnemen ; een vertegenwoordigen van den een door den ander is echter bij de primair gelastigden niet geldig. Aangezien nu niemand meer kan delegeeren dan waartoe hij zelf bevoegd is, zijn de Apostolische Vicaris en de orde-overste niet bevoegd langs den weg van delegatie de zaak door één persoon te laten afhandelen. Er is echter niets op tegen, dat de religieuzen tegelijkertijd voor den Apostolischen Vicaris en den orde-overste den vereischten eed afleggen.

Behalve het mondeling uitspreken van den eed wordt gevorderd, dat het eedformulier eigenhandig onderteekend wordt. De aldus onderteekende oorkonde moet door den Apost. Vicaris aan de Congregatie van het H. Officie worden opgezonden ; de orde-overste moet de oorkonde naar den algemeene overste zenden, die voor de verdere doorzending naar de Congregatie van het H. Officie zorg draagt.

d. De inhoud van den eed omvat drie dingen : de missionarissen zweren : ten eerste, dat ze de constitutie van Clemens XI „Ex illa die" willen aanvaarden en ten uitvoer brengen ; ten tweede, dat ze de Chineesche Christenen, die aan hun hoede zijn toevertrouwd, tot de naleving ervan zullen aansporen ; ten derde, dat ze de toepassing der stellingen van Mezzabarba van 4 November 1741 niet bij hun Christenen zullen dulden. De eed betreft dus niet de geheele constitutie van Benedictus XIV, evenmin de andere decreten van den Apostolischen Stoel aangaande de Chineesche riten.

e. Behalve de voorschriften betreffende den eed verdient nog de verordening der Congregatie van het H. Officie van 20 November 1704 (vervat in de constitutie „Ex quo") bijzondere vermelding. Volgens deze moeten de boeken en andere geschriften over de Chineesche riten van het „imprimatur" der Romeinsche Curie voorzien zijn. Zoo niet, dan behooren ze tot de libri prohibiti.

---

[1]) Uitgave 1918, blz. 16 voetnoot

4. SANCTIES. Op de schending van de constitutie „Ex quo", stonden voor de Apostolische Vicarissen de straffen van suspensie en interdict, voor de overige kerkelijke personen de straf van ipso facto intredende excommunicatie, die den Paus was voorbehouden. De religieuzen verloren bovendien het actief en passief kiesrecht. Wie zonder eedaflegging missiearbeid verrichtte, verviel in dezelfde straffen. De in China verblijvende orde-oversten, die nalatig waren ten opzichte van de eedafname en doorzending der formulieren, beliepen dezelfde straffen. De religieuzen, die tegen de bepalingen der constitutie „Ex quo" gehandeld hadden, moesten zonder uitstel door hunne oversten uit de missie verwijderd worden. Zij, die zonder verlof van den Apostolischen Stoel, geschriften over de Chineesche riten hadden uitgegeven, werden getroffen door de ipso facto intredende excommunicatie; de religieuzen verloren bovendien in dit geval het actief en passief kiesrecht.

Het valt niet te loochenen, dat de straf- en civiele bepalingen betreffende de Chineesche riten van buitengewone gestrengheid zijn. Dit is slechts gedeeltelijk op de zaak zelf gegrond: de al te heftige strijd der partijen en het voortdurend streven der verliezende partij om, ondanks alle verordeningen toch nog, op welke wijze dan ook, tot haar vermeend recht te geraken, hebben het hunne ertoe bijgedragen.

II. Het geldend recht.

Het geldend recht moet worden vastgesteld volgens de bepalingen van den Codex Juris Canonici. Omdat er geen afzonderlijke bepalingen over de Chineesche riten in zijn vervat, komen voor deze materie slechts de algemeene normen in aanmerking. Op drie canones moet men letten.

1. Can. 6 n. 6. Si qua ex ceteris disciplinaribus legibus, quae usque adhuc viguerunt, nec explicite nec implicite in Codice contineantur, ea vim omnem amisisse dicenda est .... Heeft deze canon ook betrekking op de Pauselijke wetten aangaande de Chineesche riten, zoodat de verbodsbepalingen en voorschriften als opgeheven moeten worden beschouwd, omdat ze in den Codex Juris Canonici noch direct, noch indirect worden vermeld ? Deze vraag is ontkennend te beantwoorden; want volgens de verklaringen der

Romeinsche Curie geldt genoemde canon slechts voor die disciplinaire wetten, die naar tijd en plaats algemeen waren, doch niet voor zulke, die aan bijzondere plaatselijke omstandigheden hun ontstaan danken. [1])

2. Can. 6, no. 5. Quod ad poenas attinet, quarum in Codice nulla fit mentio, spirituales sint vel temporales, medicinales vel, ut vocant, vindicativae, latae vel ferendae sententiae, eae tamquam abrogatae habeantur. Omdat de codex hier zonder eenige restrictie van de straffen spreekt, moeten we daaronder alle straffen verstaan, die ooit door den Apostolischen Stoel zijn opgelegd. Daar nu de strafbepalingen ten aanzien van de Chineesche riten niet in den codex zijn opgenomen, zijn ze niet meer van kracht. Het is voorzeker opmerkenswaardig, dat de bovengenoemde ipso facto intredende straffen (censurae latae sententiae) reeds door de Bulle „Apostolicae Sedis" van 12 October 1869, waarin er geen melding van gemaakt werd, als afgeschaft beschouwd werden. Aan de eedformule werd daarom door een rescript van de Congregatie der Propaganda van 3 Maart 1873 na de woorden „poenis per praedictas constitutiones impositis" nog toegevoegd „et adhuc vigentibus". [2]) Omdat door den Codex Juris Canonici ook de overige strafbepalingen vervallen zijn, is de geheele passage in de eedformule, die op de straffen betrekking heeft, zonder inhoud geworden.

3. Can. 22. Lex posterior, a competenti auctoritate lata, obrogat priori, si.... totam de integro ordinet legis prioris materiam.... Deze bepaling kan in onze materie worden aangehaald aangaande de voorafgaande goedkeuring der geschriften over de Chineesche riten. De praevia censura is n.l. in haar geheel opnieuw geregeld in den 23sten titel van het derde boek boek van den Codex.

Als er dus geen andere regeling gemaakt was, zou men de „praevia censura" als opgeheven mogen beschouwen. Echter den 13en Juli 1930 (Acta Ap. Sedis. 1930 dl. XXII p. 344) heeft het H. Officie *Affirmative* geantwoord op de vraag: „An decretum Supremae Sacrae Congregationis S. Officii diei 25 Septembris 1710, quo commentatio quaecumque de Ritibus Sinensibus sine expressa et speciali licentia Sacrae Congregationis S. Officii prohibetur,

---

[1]) Uitvoerige bijzonderheden over dit en de volgende punten, zie men bij Grentrup, Jus Missionarium, Steyl 1925, I, blz. 47 en volg.

[2]) S.C. de Prop. Fide 3 Maart 1873: Collect. II, blz. 70 n. 1395.

post Codicis Juris Canonici promulgationem in suo pleno vigore persistat".

Op genoemden Canon mag men zich in deze materie niet beroepen.

Resumeerend kan het geldend recht over de z.g. Chineesche riten kort als volgt omschreven worden : De verbodsbepalingen en voorschriften der constituties „Ex illa die" en „Ex quo", zooals ze boven zijn uiteengezet, bestaan naar hun volledigen inhoud als geldend recht. Ook de uitzonderingsbepaling betreffende de censuur der geschriften over de Chineesche riten bestaat nog.

De strafbepalingen bestaan niet meer.

DR. TH. GRENTRUP, S.V.D.

ECONOMISCH WERK VAN MISSIE EN ZENDING IN HET OOSTEN VAN DEN INDISCHEN ARCHIPEL

In aansluiting aan ons artikel in het Mei-nummer van dit Tijdschrift volgt hier een overzicht van wat Missie en Zending doen om de welvaart in de inlandsche maatschappij te doen toenemen. We zullen bij de beschrijving regionaal te werk gaan, waarbij we dan vanzelf een splitsing krijgen in 't werk van Missie en Zending.

Minahassa.

Zendeling Wilken, eertijds wagenmaker, zag hoe de wegen in de Minahassa geheel bedorven werden door de slechte voertuigen van de bevolking. Daarom maakte hij zelf een nieuw model, waarvan de wegen minder zouden te lijden hebben. Aanvankelijk wilden die nieuwe karren er bij de bevolking niet in en pas toen Resident Jansen (1853—1859) het oude model verbood, werden ze algemeen. Toch moest nog lang krachtig de hand gehouden worden aan dit gebod. Zonder de medewerking van dezen bestuursambtenaar zou het zeker nog vele jaren geduurd hebben, vooraleer de tegenstand der bevolking zou gebroken zijn.

Een handwerkschool bestond reeds in 1860, waar werd opgeleid

voor timmeren en schrijnwerken, voor wagenmaken en smeden. In 1906 werd op verzoek van de Regeering een ambachtsschool te Kakas opgericht, die voortdurend uitgebreid is en waar onderwijs gegeven wordt in timmeren, meubelmaken, smeden, ook hoefsmeden, wagenmaken, metselen, teekenen en vormleer. In 1926 telde de school 82 leerlingen, terwijl voor de 28 plaatsen zich 66 gegadigden hadden aangemeld.

Reeds enkele malen wezen wij er op hoe door hulp van het Gouvernement goede resultaten bereikt zijn. Daarentegen is het ook voorgekomen, dat door onverstandige maatregelen van de Regeering de gunstige economische invloed der Zending geheel werd geneutraliseerd. Het volgende is daarvan een voorbeeld.

De koffie is in 1796 in de Minahassa ingevoerd en in 1817 waren reeds 80.000 boomen geheel in vrije cultuur door de bevolking zelf aangeplant. 't Product was van uitstekende kwaliteit en handelaren in Menado betaalden gaarne f 30.— à f 40.— per pikol. Er was dus voor de bevolking een belangrijke nieuwe bron van inkomsten aangeboord. Toen kwam de Regeering en legde er in 1822 beslag op; voor ⅓ of ¼ van den prijs, dus voor f 10.— per pikol moest de bevolking haar product aan het Gouvernement leveren. Dank zij den Resident, die voor f 20.— pleitte, werd de prijs tot f 12.— verhoogd. De waarde was echter veel hooger en de bevolking wist dat heel goed. Daardoor ging de lust tot koffieplanten spoedig over. De Regeering greep nog krasser in. Er werd dwang uitgeoefend en op hoog bevel moesten koffietuinen worden aangelegd. Zij die onwillig waren om te werken, werden aan een paal midden in den tuin vastgebonden en met rotangslagen aan den lijve gestraft. Toch gingen, ondanks alles, de opbrengsten der tuinen achteruit en aangezien de schatkist moest gestijfd worden, werden allerlei proeven ter verbetering genomen. Met weinig succes echter! De telkens wisselende bestuursambtenaren verschilden even vaak van inzicht en wat de een opbouwde, brak de ander af. Ondertusschen was het volk de dupe van de historie en haalden de voortdurende aansporingen van de Zending tot economische werkzaamheid niets uit.

In 1875 nam zendeling Graafland in de Minahassa een stuk land in erfpacht, dat hij Karapatan (= genootschap) noemde en waarop hij een koffietuin aanlegde. Deze moest dienen om uit de opbrengst een kweekschool te bekostigen. Graafland was de meening toegedaan

dat de Zending zooveel mogelijk in eigen behoeften moet voorzien. Er werden een 20.000 boomen geplant, doch het voordeel was negatief. De tuin was het eigendom van het Ned. Zendelinggenootschap en nadat men hem al eenige malen tevergeefs te koop had aangeboden, werd hij eindelijk voor f 350.— verhuurd.

Dezelfde Graafland wilde zijn kweekelingen ook leeren het hanteeren van hakmes, beitel, zaag, schaaf en boor, opdat zij in staat zouden zijn de jeugd op te leiden tot het vervaardigen van allerlei zaken, die in het dagelijksch leven te pas komen. Vooral in de Minahassa was dat zeer noodzakelijk, omdat de jongere generatie met minachting op den handenarbeid neerzag en te zeer geneigd was een schrijversbaantje boven alles te prefereeren. De kweekschool kreeg daardoor wel eenigszins 't karakter eener ambachtschool, maar zij beantwoordde dan in ieder geval ook beter aan haar doel. Vooral met behulp van Sumampouw is het hem gelukt de z.g. huisvlijt tot groote ontwikkeling te brengen. Het onderwijs moest niet alleen dienen om kennis bij te brengen, maar vooral ook kunstvaardigheid en handigheid aan den dessaman leeren.

Het Ned. Zend. Gen. stond min of meer sceptisch ten opzichte van economischen nevenarbeid van de Zending. Van landbouwondernemingen werd in de instructies van 1818 en 1824, noch in die van 1863 gewag gemaakt. Enkele zendelingen begrepen, dat men zonder ploeg en houweel geen christelijke samenleving kan opbouwen en begonnen daarom te ijveren voor landbouwondernemingen, maar van hunne plannen kwam niets terecht. In 1882 meende het Ned. Zend. Gen., dat de genomen proeven niet aanmoedigend geweest waren en dat het nog meer dan genoeg te doen had met het eigenlijke evangelisatie-werk, vooraleer het er aan kon denken om krachten aan den landbouw te besteden. Dit laatste werd dus als een soort krachtsverspilling beschouwd. Ook voor handels- en industriëele ondernemingen heeft men steeds vrees gehad. De Zuid-Wester Eilanden kregen daarom ook in 1828 geen eigen vaartuig en toen in 1886 de Engelschman R. Arthington een scheepje aanbood om de kustplaatsen van Celebes te gaan kerstenen, dorst men het niet aannemen, omdat het „tot handel en daden van geweld van de zijde der inboorlingen aanleiding kon geven".

In dit verband mogen we wijzen op 't werk op de nabijgelegen Sangi-Eilanden. Door de zendeling-werklieden zijn daar in de vorige

eeuw tuinen aangelegd, die belangrijke diensten bewezen hebben. Van de Regeering kregen de daar arbeidende broeders een toelage die echter onvoldoende was om in hun onderhoud te voorzien. Zoo waren zij gedwongen naar andere inkomsten uit te zien. Zonder daarbij ooit de geestelijke belangen van hun werk uit het oog te verliezen, gingen zij kleine plantages aanleggen, waar vooral nootmuskaat werd gecultiveerd. De noodige arbeidskrachten namen de zendelingen als pleegkinderen in hun huis op, waardoor zij èn geestelijk èn sociaal-economisch een gestadigen invloed op hen konden uitoefenen.

Halmaheira — Boeroe — Noord- en West Nw. Guinee.

De Utrechtsche Zendings Vereeniging begon op Halmaheira haar werk in 1866 en een der eersten, de zendeling-werkman H. van Dijken, vestigde zich aan het meer van Galela en begon daar met het oprichten van een soort hoeve. Hieromheen legde hij den grondslag van een Christendorp, waar hij de doopleerlingen en Christenen liet wonen. Om de Zending financieel te steunen, legde van Dijken zich toe op aanplantingen van koffie en rijst voor eigen gebruik en van cacao. Door ziekte is deze cultuur helaas mislukt. Belangrijke sociale invloed is van dit werk uitgegaan. Er zijn flinke kampongs ontstaan onder de eertijds zwerfzieke bevolking, waarvan velen geregeld naar de naburige eilanden gaan om boschproducten te zoeken of schelpen te duiken. Zij hebben geld noodig voor kleeding, bruidschat boeten en belasting. De landbouw is nog zeer primitief en misoogsten komen herhaaldelijk voor. Naast rijst en maïs worden nog batates, boontjes, cassave en bananen verbouwd. Het groote nadeel van dit zwerversleven is, dat de maatschappij er iets onvasts door krijgt. Men is niet aan den grond gebonden. Bovendien liggen de tuinen soms uren ver weg, met 't gevolg dat men meestal in het tuinhuis woont. De huizen in het dorp worden daardoor verwaarloosd. Nu is de Zending begonnen met de verspreid wonenden in dorpen bij elkaar te brengen, waardoor het dorpswezen meer in aanzien gekomen is. Ieder is nu ook beter in staat zijn aandeel in het onderhoud van wegen en publieke gebouwen en andere openbare werken te leveren, terwijl ook het school- en kerkbezoek er aanzienlijk door verbeterd is.

Zendeling Hueting zoekt de verdere verbetering in den landbouw

en in vaste nederzettingen. De grond zal dan beter bewerkt worden en daardoor meer waarde krijgen en bij gebruik van betere werktuigen aanstonds grootere oogsten opleveren, zoodat de menschen ook niet telkens behoeven verder te trekken. Gehechtheid aan den grond is gewoonlijk een belangrijke factor tot verhooging van het geestelijk peil. Het is daarom reeds een flinke stap in de richting van hoogere ontwikkeling als het zwervend leven wordt opgegeven. Daarenboven zullen de menschen dan vanzelf meer zorg besteden aan hun huizenbouw. Wil men hier den maatschappelijk-economischen toestand verbeteren, dan is allereerst noodig verbetering van den landbouw. Hueting is van meening, dat dit wel degelijk tot de taak der Zending behoort. Van staatsbemoeiïngen verwacht hij niets, omdat de bevolking wantrouwend en onsympathiek staat tegenover de Regeering. Bovendien mist het Gouvernement de toewijding en het vereischte geduld. Om al deze redenen moet de Zending deze taak ter hand nemen, daar zij geheel anders tegenover de bevolking staat en door andere en hoogere motieven geleid wordt. Wel acht hij bij zulk werk staatssubsidie billijk, omdat het Gouvernement door dergelijk Zendingswerk rechtstreeks bevoordeeld wordt. Om deze taak te kunnen volbrengen wil hij een modellandbouwonderneming, waar naast produkten voor eigen voeding, zooals rijst, maïs, aardvruchten, groenten, enz., ook handelsgewassen als katoen, tabak, cacao, koffie, klappers enz. verbouwd worden.

Daarvoor zou dan iemand noodig zijn, die zich geheel aan deze taak zou kunnen wijden, zonder rechtstreeksch zendingswerk. De klappertuinen op Halmaheira zijn thans uitgegroeid tot een cultuurmaatschappij met een zendeling-landbouwer aan het hoofd. Een belangrijk voordeel is, dat de bevolking aan geregelden arbeid gewend wordt en tevens geheel of gedeeltelijk in de kosten van gemeenten en scholen wordt voorzien.

Bovendien zijn door de Christenhoofden op Halmaheira in overleg met de zendelingen adat-regelen voor de inlandsche Christenen ontworpen. Hierbij toonde de Regeering zeer vele belangstellende hulp.

Ook Gunning, de vroegere secretaris van den Zendingsstudie-Raad is van meening, dat de Zending ook rechtstreeks moet arbeiden aan de verbetering van de maatschappelijke toestanden, omdat deze weer hun terugslag hebben op den groei van het Christendom.

Op Boeroe zijn eveneens vaste dorpen gebouwd en tuinen in de strand- en berggemeenten aangelegd. Elk dorp heeft een stuk van zijn dorpsgronden afgestaan en ontgonnen en aan de kust met klappers en in 't gebergte met koffie beplant. Over de resultaten is men zeer tevreden. Teneinde het adatrecht der bevolking in Christelijken geest te doen wijzigen, heeft zendeling Schut een vergadering van inlandsche hoofden bijeengeroepen, waar o.a. besloten werd om de misbruiken ontstaan door het betalen van den bruidschat te beperken.

Ook is er opgericht een vereeniging „De Christen-werkman" met het doel om onder de heidenen een Christen-kern van kolonisten te stichten. De theorie bleek mooier dan de praktijk. Het geheel was een groote vergissing, die nog vele droevige gevolgen na zich gesleept heeft.

Wat Nieuw Guinee betreft, daar waren de eerste zendelingen genoodzaakt, voor een deel in hun eigen onderhoud te voorzien. Het eenig middel daartoe was de handel. De bevolking werd er niet door benadeeld en toen later door betere bezoldiging die handel van de zendelingen niet meer noodig was, was de bevolking over de opheffing ontevreden.

Scherpe critiek op dezen handel is niet uitgebleven. Zoo veroordeelt Wallace hem in zijn boek „Insulinde", omdat hij vreest, dat de praktijk niet in overeenstemming zal zijn met den Christelijken geest en daardoor aan de Zending onberekenbaar moreele schade zal toegebracht worden.

Nadat de zendelingen beter bezoldigd werden, was er geen reden meer om bedoelden handel voort te zetten. Toch bleek later, dat het zeer wenschelijk was een handel te drijven steunend op de Christelijke beginselen tegenover de vele handelaren, die zich enkel lieten leiden door winstbejag. Na het onderzoek van een daartoe ingestelde commissie werd ± 1890 een toko-houder gevestigd te Doreh. Het doel was de Papoea's in de gelegenheid te stellen, zich tegen matigen prijs van goede waar te voorzien. Op crediet werd niet geleverd en alcoholische dranken en vuurwapenen mochten niet verkocht worden. Een geheel ander geluid laat zendeling Fortgens hooren, die bitter klaagt over 't conservatisme van de bewoners van Halmaheira, die alle pogingen tot economische opheffing negeeren. Aanleg van gemeentetuinen, uitbreiding van

den veestapel, aanleg van sawah's, 't zijn allemaal proefnemingen geweest, welke weinig resultaten hebben opgeleverd. Ook 't onderwijs wordt weinig gewaardeerd en zelfs 'n voortdurend goed voorbeeld leidt niet tot navolging. Volgens hem is hier beslist noodig, dat achter elken man een soldaat geplaatst wordt, wil er iets van volksontwikkeling en vooruitgang terecht komen.

Ook wil hij gronden aan vreemdelingen uitgeven, omdat de bevolking zich daar heftig tegen verzet, in de hoop dat zij daardoor geprikkeld zou worden, zelf aan te pakken.

Deze opvattingen lijken me echter paedagogisch en psychologisch niet verantwoord en ik vermoed, dat zij ook weinig verdedigers zullen vinden.

Ceram-Timor.

Zagen wij in het voorgaande, hoe het de Zending mocht gelukken dikwijls een gunstigen invloed uit te oefenen op het maatschappelijk-economisch leven en hoe ook vele zendelingen de meening zijn toegedaan in die richting werkzaam te moeten zijn, thans willen wij van 't tegengestelde een voorbeeld geven. De gegevens hiervoor mochten wij ontvangen van den sinds een paar jaar gerepatrieerden hulpprediker, den heer Krayer van Aalst.

Van eenigen invloed van de Zending op den landbouw van Ceram is geen sprake. Eigenlijk is er weinig of geen landbouw. Hoogstens wordt er een weinig roode rijst op ladangs verbouwd. De Ceramees is de man van de sago en klapper en doet verder veel aan visschen en jagen. Zijn behoeften zijn zeer gering en hij kan ze gemakkelijk bevredigen. Nu en dan wordt er een sagopalm gekapt, hij werkt daaraan een 14 dagen en gedurende een paar maanden behoeft hij zich weinige zorgen te maken. Genoemde heer legde op Ceram eenige gemeentetuinen aan, waarin door de bevolking gratis gewerkt werd. Toen hij na eenige jaren het eiland verliet, kwam er een opvolger, die voor deze zaak niets voelde en in korten tijd was er weinig meer van over.

Om te zorgen voor de toekomst en een voorraad in te slaan, bekommert de bevolking zich weinig, want volgens 't algemeen gebruik mag men nooit iets weigeren, wanneer een familielid of een buurman iets ter leen vraagt. Aan teruggeven wordt echter nooit gedacht, zoodat men maar liever voorkomt dat er veel gevraagd kàn worden.

Op Timor hebben de hoofden met behulp van de Regeering gepoogd om sawah's aan te leggen, wat aanvankelijk zelfs onder politietoezicht ging. De resultaten waren echter gering.

De Zending zelf legde op ± 900 M een tuin aan, waarin allerlei Europeesche groenten geteeld werden, die tegen goede prijzen aan de Europeanen op 't eiland verkocht werden. 't Was een soort schooltuin, waar op vaste tijden door de schoolkinderen gewerkt werd. Nu en dan gaf men aardappelen en zaden aan de kinderen mee om thuis in de kampong uit te poten en te zaaien. 't Ging alles opperbest en de bevolking was er zeer mee ingenomen. Van de opbrengst van den tuin werd ⅓ besteed voor aankoop van zaad, ⅓ was voor de kinderen en ⅓ voor de goeroes. De ass. resident verleende volgaarne zijn medewerking en liet zelfs tarwe en boekweit komen, waarvoor men prachtige oogsten verkreeg. Zijn opvolger echter liet het bij deze uitstekend geslaagde proef en zoo werd het een mislukking. Meer te betreuren was echter het ingrijpen van den resident. Er werd veel geschreven en gesproken tegen het uitbuiten van den inlander, ook in de Staten-Generaal. Als gevolg daarvan eischte de resident, dat de opbrengst van den schooltuin geheel ten bate der kampongs zou komen ofwel in de tuinen zelf gebruikt zou worden. 't Leek te veel op uitbuiting van de kinderen ! De heer van Aalst heeft toen de zaak stop gezet en een week later liepen reeds de karbouwen in den tuin, die met zooveel liefde en toewijding was tot stand gebracht en waaruit de bevolking zooveel goeds geleerd en ontvangen had. Toch heeft de onderneming eenig goed uitgewerkt, want ook thans nog zijn vele Europeesche groenten onder de bevolking verspreid.

De visscherij en de scheepvaart zijn geheel onveranderd gebleven en de Zending heeft geen enkele poging gedaan, hierin eenige verbetering te brengen. Ook de huizenbouw is dezelfde als vroeger.

Karren en wagens worden door de bevolking niet gebruikt. Aanleg van wegen is geheel uitgegaan van de Regeering, aanvankelijk uitsluitend met militaire doeleinden. Ook heeft zij getracht een nieuw draagzadel in te voeren, doch met weinig succes. De bevolking gebruikte dit nieuwe zadel geregeld, als men dacht gezien te worden door den civiel-gezaghebber, die strenge straffen oplegde bij overtreding. Toen hij na eenigen tijd vervangen werd,

kwamen de oude zadels weer algemeen in gebruik. De bevolking begreep dergelijke bemoeizucht niet en achtte het inlandsche zadel veel praktischer dan het nieuwe.

Met de kleeding bemoeit de Zending zich evenmin. De heer van Aalst staat op het standpunt, dat deze zich daar niet mee bemoeien moet. Als er verandering komt, dan moet deze van binnen uit komen. Wel wordt er door de vrouwen der goeroes knippen en naaien geleerd aan de meisjes en zijn er naaimachines ingevoerd, maar verder gaat men niet.

Op het familieleven is van het Christendom een gunstige invloed uitgegaan. Aan de opvoeding der kinderen wordt meer zorg besteed en door het schoolbezoek moet er vanzelf ook meer orde en regel in de huishouding komen, doordat de leerlingen op tijd en netjes gewasschen in school moeten verschijnen. Ook het drinken van palmwijn en de veelvuldige dronkenschap wordt minder. Bovendien ziet men in de Christelijke gezinnen thans de maaltijden gezamenlijk gebruiken, terwijl voorheen volgens de adat eerst de man at en daarbij door vrouw en dochters bediend werd. Daarna kwamen deze pas aan de beurt.

Over 't geheel genomen wordt er dus op Ceram en Timor weinig of niets gewerkt buiten het eigenlijke kerstenen van de bevolking. De heer van Aalst meent, dat de Zending haar taak niet te buiten mag gaan en dat men sociaal-economisch werk moet overlaten aan de Regeering en aan de ontwikkeling van de inlandsche maatschappij zelf.

Apostolisch Vicariaat van Nieuw-Guinee.

Op de Kei-Eilanden hebben de paters Missionarissen van het H. Hart enkele jaren geleden eenige knollen van een zoete-patatensoort, uit Nieuw-Guinee afkomstig onder de menschen uitgedeeld.

Deze hebben ze uitgeplant en thans is de oebi-toean (mijnheers aardappel), zooals hij genoemd wordt, reeds vrij algemeen verspreid. Op gelijke wijze is een maïs-soort ingevoerd, de djagoeng toean. Van Ambon voerde de Missie een enkel soort in (= Balineesche aardappel), die als gewone aardappels gekookt en gegeten worden.

Over het algemeen is de grond van de Kei Eilanden onvruchtbaar en bij langdurige droogte komt het herhaaldelijk voor, dat de oogst

mislukt en hongersnood een direct gevolg is. Bij dergelijke gelegenheden heeft de missie steeds zaadmaïs ter beschikking gesteld, om zoo spoedig mogelijk weer een nieuwe oogst te krijgen. Ook de koffie is door de missie ingevoerd, doch wordt alleen voor eigen gebruik geteeld.

Heel veel is ook bereikt met nieuwe groenten en fruitsoorten. De inlanders winnen ze reeds voor eigen gebruik en voor verkoop aan de Missie. Ingevoerd zijn o.a. de katjang panjang (lange boon), de lobak (soort ramenas), savoe manilla, (zuurzak), kedongdon manis (varkenspruim) en djeroek-soorten (sinaasappelen). Bij dit alles is de hulp van 's Lands Plantentuin van veel beteekenis geweest.

Voortdurend wordt er op gewezen, zich toe te leggen op de teelt van katjang hidjan, 'n soort boontje, om geen last te hebben van de beri-beri. Dat er ten slotte ook veel werk gemaakt wordt van den aanplant van klappers, behoeft ons niet te verwonderen. Met medewerking van den Controleur, moet iedere schooljongen jaarlijks ± 15 klapperboomen aanplanten, waardoor hij bij 't verlaten der school reeds een aardige klapperbestand heeft.

Ook met schooltuinen heeft men op de Kei proeven genomen, die echter zijn tegengevallen door 't gebrek aan beschikbare grond. Bovendien verwekken ze veel naijver tusschen de verschillende gemeenten, waarom men ze heeft opgeheven.

De Kaja-Kaja's op Nieuw-Guinee zijn veel meer tuinman dan de bewoners van Kei en Tanimber en nemen zeer gemakkelijk nieuwe producten over. 't Is te begrijpen, dat de nog zeer primitieve Papoeamaatschappij een aanlokkelijk object is voor Westersche winzucht. De Missie is steeds voor de bescherming van den arbeid der inlanders opgekomen, getuige het werk van pater Vertenten, die wist te bereiken, dat de Kaja-Kaja's hun klappers konden behouden, toen een invasie dreigde eener Europeesche handelsonderneming.

Wat de bemesting betreft, geeft de Missie in de eigen tuinen het goede voorbeeld en langzaam verdwijnt zoo 't inheemsche vooroordeel. Ook heeft men de groenbemesting ingevoerd met katjangsoorten, om de noodige stikstof in den grond te krijgen.

Op Nieuw-Guinee was tot voor kort geld nog totaal onbekend. Toen gebruikte men in hoofdzaak klappernoten als ruilmiddel voor messen, bijlen, dekens, spiegeltjes, kralen en andere snuisterijen.

De Kei Eilanden hebben prachtige houtsoorten, die door de bewoners tot prauwen en allerlei gebruiksvoorwerpen verwerkt worden. Voor al de werken der Missie als huizen, kerken, scholen, internaten enz., is heel veel hout noodig, dat bij de inlanders gekocht wordt. De Missie is er altijd op uit geweest, om de prijzen van het hout behoorlijk op peil te houden, ook wanneer de Chineezen niet meer wilden koopen. De eerste jaren na den grooten wereldoorlog zijn groote massa's hout verscheept, tegen buitensporig hooge prijzen, zoodat toentertijd de Missie niet in staat was zich 't noodige hout aan te schaffen. Thans zijn weer normale toestanden teruggekeerd.

De missionarissen hadden bij Buisson te Batavia bemerkt, dat er kans bestond om daar leguanen- en slangenhuiden te verkoopen, die gebruikt worden speciaal voor luxe-artikelen in Amerika. Men maakte dit aan de menschen bekend, die een ware jacht naar deze dieren geopend hebben, zoo radicaal, dat vele streken thans overlast van ratten en muizen hebben.

Indertijd is door de missionarissen ook gewezen op de aanwezigheid van petroleum op Kei en zijn vele inlichtingen verstrekt aan de explorateurs, die tweemaal onderzoekingen verricht hebben. Alles is echter zeer geheimzinnig behandeld.

Vele Keieezen zijn te werk gesteld bij de Bataafsche Petr. Maatsch. te Boelabaai op Ceram, deels door bemiddeling der Missie. Toch zijn de missionarissen den laatsen tijd erg huiverig om de mannen naar elders te sturen, omdat men zelfs de z.g. vrouwelijke contract koelies, in werkelijkheid niets anders dan prostituées, gebruikt als lokmiddel. Ook door 't dragen van kleeren bij feesten en door de kinderen in school is er meer handel gekomen. Deze is sterk bevorderd, doordat de missionarissen een juister begrip der waarde hebben geleerd. Voor een ei b.v. vroeg men vroeger gerust een rijksdaalder. „U wilt ze toch *koopen*" was dan de nuchtere opmerking als de kooper zijn verbazing over zulk een prijs te kennen gaf. De menschen hadden geen begrip der waarde en meenden, dat een ei met zoo'n metalen schijfje niets te duur betaald was. Opmerkelijk is het, dat overal waar de missionarissen zijn, de handel toeneemt, door den verkoop van allerlei artikelen van dagelijksch gebruik aan de Missie. Ook wordt er voor deze veel loondienst verricht bij transport, bouwwerken en in de tuinen.

Ambachtsscholen zijn er in Toeal, Langgoer, Saumlakki (Tanimber)

en Merauke, terwijl er in eerstgenoemde plaats ook een machinale zagerij en timmerwinkel is. De meeste leerlingen zijn intern en komen ten laste der Missie. Allerlei ambachten worden er geleerd, in hoofdzaak timmeren, smeden, schilderen, schoenmaken en cementwerk. Tegenwoordig worden al cementwerken voor de regeering door de inlanders zelfstandig aangenomen en uitgevoerd o.a. te Larat (Tanimber). Ook heeft de Missie getracht de techniek van het weven te verbeteren, om zoodoende de inlandsche nijverheid te redden. Men heeft draad uitgegeven en Europeesche weefgetouwen ingevoerd, doch alles tevergeefs. Door de ingevoerde goedkoope katoentjes gaat de inheemsche nijverheid ten gronde, wat zeer te betreuren is. Het goeroe-onderwijs omvat altijd nog 2 uur handwerkonderwijs per week, om te zorgen, dat de goeroes ook tot practisch werk in staat zouden zijn. De eigenlijke vakschool staat dus apart. Verschillende leerlingen van deze inrichtingen hebben reeds betrekkingen o.a. bij de Paketvaart als smid, timmerman, hulpmachinist e.a.

Op het gebied van den scheepsbouw had de missie meer kunnen bereiken, als het Gouvernement meegewerkt had. Een broeder missionaris die speciaal daarvoor opgeleid is te Millingen, heeft thans de leiding van den scheepsbouw ten gerieve van de Missie zelf. Een plan tot oprichting eener vakschool voor scheepsbouw vond geen steun te Batavia, zoodat er niets van kon komen.

Bij den huizenbouw hebben de inlanders veel van de broeders overgenomen. De groote, zware en logge huizen van vroeger verdwijnen meer en meer en worden vervangen door lichtere, die door betere constructie toch steviger zijn. Vroeger kapte men met een aks de planken uit een boom, een zeer lastig werk, waarbij bovendien veel kostbaar hout verloren ging. Thans weten reeds velen de zaag te hanteeren tot het verkrijgen van de noodige planken voor vloer en wanden. Veel Keieezen worden tegenwoordig gevraagd voor het bouwen van huizen, zelfs op de Tanimber Eilanden en ook de Regeering heeft reeds herhaaldelijk van hunne diensten gebruik gemaakt.

Aan visscherij wordt reeds vanouds gedaan ; doordat de Missie veel visch koopt van de inlanders, zijn de prijzen hier en daar vrij hoog. Op dit gebied is er nog veel samenwerking tusschen de bevolking en de Chineezen.

De eerste weg op Klein Kei is aangelegd door de Jezuiëten tusschen Langgoer en Himoer. Later zijn nog meerdere wegen en paden door de missionarissen aangelegd of verbeterd, zonder dat de Regeering altijd voldoende steunde. De fiets is ingevoerd om een grooter gebied te kunnen bewerken en ook het paard is pas door de missionarissen bekend geworden.

Met de verbetering van de veeteelt heeft de Missie zich ook bezig gehouden. De kippenhouderij is geheel van aanzien veranderd. Vroeger werden deze dieren alleen gehouden om als offerdieren dienst te doen en verder om ze te eten. Tegenwoordig worden ze echter om de eieren gehouden, die meestal verkocht worden aan de Chineezen, de Paketbooten en de missionarissen.

Vanouds bestaat hier 't z.g. teabel gebruik, dat leidde tot een groote economische verspilling, doch thans door samenwerking van Missie en Regeering binnen redelijke grenzen is teruggebracht. Kwam vroeger een dorp op bezoek bij een ander, dan mochten de bezoekers daar zooveel kippen dooden, als ze maar konden krijgen, waarvan dan een feestmaal werd aangericht. Ook met de varkens ging het dikwijls denzelfden weg op. Zonder te letten op wat nu eigenlijk voor 'n feestdisch noodig was, werd maar in 't wilde weg geslacht. Thans mogen alleen nog maar zooveel dieren gedood worden, als werkelijk noodig zijn voor het feest.

Op Merauke had men voor eenige jaren terug tamelijk veel veeteelt. De Regeering had er Javaansch en Australisch vee ingevoerd en de missie bezat er een groote kudde koeien. De heele zaak is echter mislukt en thans loopen de dieren in 't wild rond. Op Kei zijn enkele inlanders, die eenige koeien hebben. Veel heeft het echter niet te beteekenen. De groote moeilijkheid is, dat men onvoldoende afnemers van 't vleesch heeft en voor uitvoer naar Java zijn de transportkosten te hoog door de hooge tarieven der K. P. M.

Op Merauke is door de Missie het eigenlijke huisgezin ingevoerd, daar de Kaja-Kaja's alleen mannen- en vrouwenhutten kenden. Modeldorpen, met eengezinswoningen werden gesticht. Vermeldenswaard is hier, wat door samenwerking van Regeering en Missie bereikt is op Zuid Nieuw-Guinee.

Resident Lulofs nam in 1920 het initiatief tot deze samenwerking ter redding van de Marind-anim. Het Gouvernement bleek het eens

te zijn met de plannen van pater Vertenten en hulp werd toegezegd en verleend. De directe resultaten waren de volgende:

1. In den tijd van ruim een jaar werden alleen door de kustbevolking reeds meer dan 1100 gezinswoningen gebouwd. Dat dit een krachtige stoot was in de goede richting is gemakkelijk te begrijpen, als men bedenkt, dat juist in dit land de lichtzinnige opvattingen op moreel gebied de oorzaak waren van groote physieke verwoestingen. Was niet ingegrepen, dan zouden de Marind-anim in korten tijd zijn uitgestorven. Kleine kampongs in elkaars nabijheid werden op de geschiktste plaatsen geconcentreerd.

2. De inlandsche bevolking hielp ook materialen verzamelen voor den bouw van scholen en goeroehuizen. Acht scholen met 350 leerlingen zijn reeds in vollen gang. 't Hoofddoel dezer schooltjes is niet onderwijs, doch opvoeding, het leeren van goede manieren, van reinheid en arbeidzaamheid. De Kaja-Kaja is met hart en ziel landbouwer-tuinier. 't Is van 't grootste belang dat hij dat blijft. Daarom moet iedere school volgens voorschrift van het Bestuur een schooltuin hebben. Zelfs worden onder leiding van een broeder proefvelden aangelegd, waarop rijst verbouwd wordt.

3. 't Prachtige directe werk tot bestrijding van de heerschende venerische ziekten der Inlandsche bevolking, waardoor hun aantal weer kan toenemen.

4. De bestrijding van de ongeregeldheden in den ruilhandel. Overal verspreid tusschen de Kaja-Kaja's woonden de orang dagang (=ruilers), die de bevolking op allerlei manieren lastig vielen en bedrogen. Thans zijn zij op enkele punten in de nabijheid van de hoofdkampongs geconcentreerd. Van daaruit mogen zij de copra in de dorpen ophalen, doch er gaan wonen is niet toegestaan.

In samenwerking met de Regeering wil de Missie komen tot vermindering van den harta-prijs bij het koophuwelijk. Van afschaffing wil zij echter niet weten, omdat daardoor de inlandsche maatschappij àl te sterk zou worden aangetast en de onderlinge vrede er te veel door zou lijden.

Als voorbeelden van intensief economisch werk van Missie en Zending moge het volgende dienen, dat betrekking heeft op voormalig Duitsch Nieuw-Guinee:

De Paters van het Goddelijk Woord te Eitape, vlak bij de grens van Ned. Nieuw-Guinee hebben een groote klapperplantage van

500 H.A. De leekenbroeders met een 80-tal contractarbeiders verzorgen die en bereiden de copra. Daarnaast wordt een groote kudde vee van wel 300 stuks gehouden. De Missie heeft er verder een groote machinale houtzagerij, smederij en timmerfabriek te Alexishaven en verschillende steenbakkerijen. Iedere statie heeft ook nog een grootere of kleinere plantage, in totaal ± 2000 H.A. Die omvangrijke economische werkzaamheid der Missie is allereerst noodig om in eigen onderhoud te voorzien. Vele Papoea's werken als arbeiders in de werkplaatsen en op de plantages. De Missie is financieel geheel onafhankelijk en heeft zich daardoor gedurende den wereldoorlog ook kunnen handhaven.

Om den landbouw op hooger peil te brengen heeft deze Missie een poging gedaan om den rijstbouw in te voeren. Daarvoor heeft ze een bekwaam Hollandsch planter in haar dienst genomen en talrijke sawah's aangelegd. De resultaten waren uitstekend en groote uitbreidingen stonden op het program toen de wereldoorlog uitbrak en een spaak in 't wiel stak.

Ook de Rijnsche Zending, die in dit gebied werkzaam is, heeft o.a. te Nagada een cocosplantage van 500 H.A. Zij heeft deze aangelegd met behulp van kostschooljongens, die tegen vergoeding van onderwijs en onderhoud plantagearbeid verrichtten. Tegenwoordig geschiedt al het werk door contractarbeiders, omdat de kostscholen zijn opgeheven tengevolge van de vele noodzakelijke dienstreizen der zendelingen. Zonder deze plantages had zich de Zending niet kunnen staande houden, ondanks den steun uit Australië en Amerika. Bovendien zijn door deze aanplantingen de levensomstandigheden van de zendelingen veel gunstiger dan op ons Nieuw-Guinee.

Apostolisch Vicariaat der Kleine Soenda Eilanden.

De Katholieke Missie is hier werkzaam op Flores en Timor. Flores is ongeveer half zoo groot als Nederland en telt ± ½ millioen zielen. Het Westelijk deel is Mohammedaansch, de kustbewoners in 't Oosten zijn meestal Christen, terwijl de bergbewoners in 't binnenland meerendeels nog heidenen zijn. Tot nog toe behoort 't eiland tot een der minder belangrijke deelen van de buitengewesten. Vanaf 't einde der 16e eeuw tot 1859 missioneerden hier Portugeesche Dominicanen; toen kwam bij verdrag met Portugal 't eiland

volledig in ons bezit en werkten er tot 1912/13 de Jezuïeten en sedert dien de Paters van het Goddelijk Woord.

Het volk van Flores staat nog grootendeels op 'n lagen trap van beschaving ; hun heel maatschappelijk leven is nog zeer primitief. Het dagelijksch brood noopt hen tot werken, maar naar 'n meer comfortabel en menschelijk bestaan verlangen zij lang niet zoo vurig, als wij beschaafden dikwijls denken.

De wijze, waarop zij den grond bewerken is nog zeer eenvoudig ; tot voor kort waren de producten welke zij verbouwden, enkel voor eigen gebruik en pas de laatste jaren begint de bevolking ook voor den uitvoer te werken, waarvoor dan allereerst de copra in aanmerking komt. De Missie tracht daarom in de klappercultuur verbetering te brengen, door de inlanders — de kleinen op school en de grooten in 't dorp — er op te wijzen, dat de klapperboomen niet zoo dicht op elkaar moeten staan, zooals men dat geregeld kan zien.

Op zijn minst moet de onderlinge afstand 10 M. zijn. Men vertelt ook waarom dat noodzakelijk is en de resultaten zijn reeds zeer mooi. Verder sporen de Missionarissen de inlanders voortdurend aan ook koffie en rubber aan te planten, wat echter tot nog toe minder succes gehad heeft, veelal omdat de ouderen — onontwikkeld als ze zijn — zoo ontoegankelijk zijn voor nieuwigheden. Om dit vasthouden aan de oude sleur te breken is de missie begonnen met aanleg van koffieplantages, om daarmee de menschen tot het nieuwe over te halen. Op de gefailleerde katoenplantage, welke de Missie heeft overgenomen, wezen wij reeds bij de algemeene beschouwingen in het Mei-nummer.

Wat het ambachtsonderwijs betreft, heeft het de missie zeer veel moeite gekost, alvorens zij de regeering zoozeer overtuigd had van de noodzakelijkheid van ambachtsscholen, dat deze er toe overging om te helpen. Thans zijn er vier van deze inrichtingen, te Endeh, Maoemere, Larantoeka en Haliloelik, waar de voornaamste ambachten worden onderwezen. De inlanders kunnen, de ondervinding heeft het geleerd, bekwame ambachtslieden worden ; zeer weinigen echter voelen zich handelsman genoeg om zelf 'n zaak — timmer-, schilder- of schoenmakerszaak etc. — te beginnen en daarom blijven ze tot nog toe meestal ambachtslui in dienst van de Missie, de Chineezen of de Regeering. Deze lieden hebben echter 'n

goed bestaan en daarom bevorderen de ambachtsscholen in hooge mate de economische welvaart van 't volk. De Missie hoopt weldra zooveel vaklui te kunnen afleveren, dat de Regeering en ieder die hen noodig heeft, deze krachten van de Missie-ambachtsscholen zal kunnen betrekken. Voor 't huishoudonderwijs aan de vrouwelijke jeugd wordt gezorgd in een vijftal scholen te Ndona, Djopoe, Lela, Larantoeka en Lahoeroes (Timor). Een stille, doch blijvend werkende kracht gaat hiervan uit op het inlandsche familieleven.

Voor de verbetering van den huizenbouw is nog zeer weinig gedaan. Heel veel behoeft er in dit opzicht niet gedaan te worden, omdat de huizen beslist veel solieder en ruimer en mooier van model zijn dan de meeste op Java. Ten zeerste wordt echter bevorderd, dat de menschen hun huizen bouwen aan de door de Regeering aangelegde wegen. De dorpen waren vroeger allemaal gebouwd op een heuveltop ofwel hoog op de flanken der bergen, zonder eenige regelmaat, zonder een hoofdstraat. Dit was door de vele onderlinge oorlogen zeer verklaarbaar. Men voelde zich alleen veilig binnen zijn eigen min of meer onneembaar dorp. Ofschoon de Missie geen dwang uitoefent, vindt 'n hartelijk woord en 'n goede verklaring van de voordeelen toch vaak 'n gewillig gehoor.

Met 'n nieuwe wijze van vischvangen is door de Missie in 1929 begonnen, n.l. het gebruik van lange treknetten.

Of de inlanders daarvan ook zullen profiteeren door toepassing van dezelfde methode, zal de toekomst moeten leeren.

Het verkeerswezen op Flores is reeds aardig geperfectioneerd. 'n Nog betere samenwerking tusschen Regeering en Missie had vele onaangenaamheden bij den wegenaanleg kunnen voorkomen en veel geld kunnen besparen. De missionarissen immers doorkruisen het eiland in alle richtingen en kennen de moeilijke punten gewoonlijk beter dan de ingenieurs, die voor 'n korte poos daar vertoeven. Zoo b.v. de kracht van bandjirs op punten, waar 'n brug geslagen moet worden of steile wanden, waarop 'n weg doodloopt. 't Is gebeurd, dat een landmeter honderden menschen dagen lang had laten werken aan 'n nieuwen weg, waarvan de missionarissen herhaaldelijk zeiden, dat hij wegens het ongunstige terrein onmogelijk kon voltooid worden. Men luisterde echter niet, totdat eindelijk het werk noodgedwongen opgeheven moest worden en veel arbeid en geld noodeloos verkwist was.

De veeteelt is heel onbelangrijk onder de inlanders; de Missie daarentegen heeft haar eigen veestapel van runderen en varkens. De bewoners hebben er ook weinig behoefte aan, omdat zij geen melk, boter en kaas gebruiken en daarom meer blijven houden van hun eigen karbouwen, die 't noodige vleesch leveren voor hun inlandsche feesten.

Wel in weinig gevallen is de economische beteekenis van de Missie zoo belangrijk als in de verbetering van het huiselijk leven. Het overduidelijke bewijs daarvan zijn de honderden prachtvoorbeelden van katholieke families. De inlandsche huisgezinnen van katholieke onderwijzers en ambachtslieden behooren tot de meest geziene en welvarendste van Flores. Welstand paart zich met een voorbeeldig Christelijk familieleven, rijk gezegend met kinderen. Dit aantal families zal toenemen, naarmate de inlanders meer gewend raken aan regelmatigen arbeid en vele jongelingen in de missie-ambachtsscholen worden opgeleid.

Bekend is hoe de meisjes voor de ouders een waardevol bezit vertegenwoordigen, daar zij tegen een flink bedrag worden uitgehuwelijkt. Iemand die een aantal dochters heeft, gaat een onbezorgden ouden dag tegemoet. De Christen-meisjes en vooral zij, die op school zijn geweest, beginnen te voelen hoe vernederend het is als een soort handelsobject beschouwd te worden. Zij willen de keuze van een man aan zich houden en de pastoor neemt hen in deze in bescherming, zelfs tegen de baatzuchtige plannen der ouders in. Hier oefent de Missie een negatieven, economischen invloed uit, daar de ouders vaak van belangrijke inkomsten verstoken blijven. Oogenschijnlijk lijkt dit een achteruitgang voor de bevolking; doch 't heeft ook zijn goede zijde. De menschen worden gedwongen meer zorg voor de toekomst te hebben, wat vanzelf tot meerdere economische activiteit moet leiden.

Wat het onderwijs betreft is het opmerkelijk, dat over 't algemeen alleen de jongens op school te krijgen zijn, daar de meisjes om bovengenoemde reden als meer waardevol beschouwd worden en de ouders moeilijkheden vreezen bij het uithuwelijken. Om dit gevaar te voorkomen worden de meisjes voor 't grootste deel thuis gehouden. Op Flores en Timor zijn in 't geheel 245 verschillende scholen die bij overeenkomst tusschen Regeering en Missie door de laatste met Gouvernementssubsidie geëxploiteerd worden. Hiermede is de

Missie bijna aan 't eind gekomen van de schoolontwikkeling wat *het aantal scholen* aangaat, echter nog lang niet wat betreft het aantal leerlingen, de richting van het onderwijs, de plaatsing der leerlingen die de school verlaten etc.

En daarom rijst de vraag : Wat moet er nog gedaan worden om 't schoolwezen zoo vruchtbaar mogelijk te doen zijn ?

Volgens de meening van een ter zake deskundige missionaris moet er allereerst een nog veel intiemer en belangeloozer verstandhouding komen tusschen de regeeringsambtenaren en de Missie. Dat moet zijn de hechte basis om 't onderwijs in alle opzichten vruchtdragend te doen zijn, aangepast aan de behoeften van de inlanders, weglatend alles wat voorloopig onnoodig of zelfs schadelijk is voor de ontwikkeling der inlandsche maatschappij, waardoor in werkelijkheid de school geplaatst kan worden in de volle belangstelling van de bevolking en kan uitgroeien tot een opvoedkundig instituut, wat zij op de allereerste plaats moet wezen. Het belang van de Missie voor de economische ontwikkeling van 't volk wordt helaas al te vaak genegeerd of onderschat. 't Werk der Missie in deze zal dan pas ten volle gewaardeerd worden en tot algeheele ontplooiïng kunnen komen, wanneer èn de regeeringsambtenaren èn de cultuurondernemingen der toekomst met de missionarissen samenwerken.

Of dit spoedig te bereiken zal zijn, moet de toekomst leeren. Een feit is zeker, dat de Missie innige samenwerking hartelijk zal begroeten.

October, 1928. DRS. JOS. VAN VROONHOVEN.

Bronnen en literatuur.

Ned. Stud. Zendingsbond. Hedendaagsche Zending in onze Oost, 1909.

J. W. Gunning. Hedendaagsche Zending in onze Oost, 1914.

Dr. E. T. Kruijf. Gesch. v. h. Ned. Zend. Gen. en zijne Zendingsposten 1894.

N. Graafland. De Minahassa I en II 1867. — Gedenkboek uitgegeven ter gelegenheid v. h. Honderdj. bestaan v. h. Ned. Zendelinggenootschap, 1897.

S. Coolsma. De Zendingseeuw voor Nederl. Oost-Indië, 1901.

J. W. Gunning. De invloed der Zending op maatschapp. toestanden. Baarn.

J. Richter. Evangelische Missionskunde, Leipzig 1920.

J. Richter. Mededeelingen. Tijdschrift voor Zendingswetenschap. — De Macedonier. Zendingstijdschrift. — De Opwekker. Zendingstijdschrift.

J. H. F. Kohlbrugge. De inlandsche beweging en de onrust in Indië 1927.

B. J. J. Visser, M.S.C. Onder Portugeesch-Spaansche vlag, 1925.
C. Wessels S.J. De Gesch. der R. K. Missie in Amboina (1546—1605), 1926. Feestnummer v. h. Kol. Missie-Tijdschrift v. d. I. M. V. 1922.
J. Vermeulen. Indië en de Ind. Missie (Celebes) Het Missiewerk, 1928 no. 4.
A. v. d. Velden S. J. De R. K. Missie in Nederl. Oost-Indië (1808—1908). Zeitschrift für Missionswissenschaft. — Onze Missiën in Oost en West-Indië. Kol. missietijdschrift v. d. Ind. Missie Ver.
P. Constantinus O. C. De missiegedachte bij de volkeren. N. V. Lecturis Eindhoven.
Dr. J. F. McGlinchey. Reis door de Missies van Engelsch Indië.
De Katholieke Missie in wezen en ontwikkeling. Sem. Hoeven, 1923.
H. Geurtjens, M. S. C. Uit een vreemde wereld of het leven en streven der inlanders op de Kei Eil. Teulings, 's-Bosch, 1921.
Jos. v. d. Kolk, M. S. C. Bij de Oermenschen van Ned. Zuid Nw. Guinea, 1919. — Een kwarteeuw Apostolaat (1903—1928) Missiehuis Tilburg.
Bruno Hagspiel, S. V. D. Along the Mission Trail II. In the Netherlands East Indies. 1925 Mission Press S. V. D. Techny. Illinois.
W. H. Bogaardt. Bijdragen tot de kennis van de economische en sociale toestanden in Ned. Indië. Haarlem, 1905. — Het Missiewerk. Tijdschrift voor Missiekennis en Missieactie. — Diverse Missiealmanakken, Annalen, etc. — Informaties bij missionarissen.

EEN MINDERBROEDER DIE IN DE 17e EEUW ABYSSINIË MET DE KATHOLIEKE KERK POOGDE TE HEREENIGEN

In 1630 werd door de Franciscanen te Nazareth in de Kath. Kerk opgenomen Z.K.H. Athanasius Malek Sagad, zoon van den keizer van Aethiopië. Dit was de aanleiding, dat na een onderbreking van anderhalve eeuw opnieuw missionarissen uit het H. Land naar Abyssinië gezonden werden. Om de toekomst van die missie te verzekeren bestemde men het klooster van Nazareth tot studiehuis voor wie zich aan dat nieuwe werk zouden wijden en in 1637 verleende de Propaganda verlof om Abyssiniërs in de orde op te nemen.

Reeds waren er 9 Minderbroeders als martelaars gevallen zonder dat er iets scheen bereikt, toen de missiearbeid van P. Jozef van Jeruzalem eindelijk een gunstig vooruitzicht opende. Deze pater, een bekeerde Griek, was als leekebroeder in de orde opgenomen. Om zijn bekwaamheid in de Oostersche talen alsook in Italiaansch en Latijn, om zijn standvastig karakter en zielenijver werd hij

later priester gewijd en uitgezonden naar Abyssinië. Daar wist hij den keizer te winnen voor de hereeniging met Rome. Ook bij de kloosterlingen daar te lande was hij zeer gezien.

„De meesten onzer religieuzen, schreef de keizer naar Rome, hebben bij ons aangedrongen om hem niet te laten vertrekken, daar zij hem een groote liefde toedragen". De reden van die liefde vinden we in den lof des keizers : „Zijn hart keert zich niet naar iets van het aardsche, maar al zijn zinnen en werken gaat uit naar het heil der zielen".

Na veel arbeid en hoogbejaard kon hij in 1702 de reis naar Rome ondernemen om alles te bespreken en de noodige instructies te ontvangen voor de hereeniging, die bij zijn terugkeer openlijk zou worden voltrokken. Hij had twee keizerlijke brieven bij zich, een voor de Propaganda en een voor den Paus. De eerste brief bevat behalve het duidelijk uitgesproken verlangen naar vereeniging met de heilige, algemeene Kerk een verzoek om missionarissen naar den geest van pater Jozef. In den tweeden brief wordt met nadruk beleden onderwerping aan den opvolger van S. Petrus en erkenning van het onfeilbaar leergezag. De inleiding ervan is vol Oostersche staatsie.

„De Keizer van Aethiopië, Nubië en al de rijken van Saba, Jasu, uw zoon door de genade van O. H. Jesus Christus, aan wien glorie in eeuwigheid.

Aangeboden wordt deze brief door den keizer, beheerscher der volken, schaduw Gods, roemrijk onder de koningen der aarde.... vriend der onveranderlijke waarheid, dauw der wereld, zee van gunst, schutsheer van zijn vazallen, uitroeier van dwingelandij en slechte zeden, keizer van het bewoonde land en het onbewoonde, keizer Jasu : mogen de dagen van zijn grootheid zich verlengen...."

De Paus wordt met denzelfden rijkdom van titels aangesproken : „Herder boven alle herders, die waken over de redelijke schapen, zooals het u gegeven is door den Heer der wereld, in waarheid uitverkoren opvolger van Petrus, tong van de ware Kerk, tolk van den H. Geest ....Vader en Opperhoofd van iederen christen, allerzaligste Clemens XI.

Aan uw hooge wijsheid en scherp verstand zij het niet verborgen, dat ons bereikt heeft het vaderlijk schrijven van uw Voorganger met diens zegel, zooals het ons werd aangeboden door de hand van

uw priester Jozef, die de plaats innam van priester Franciscus, gestorven binnen het gebied van ons rijk. Ook kwamen de geschenken aan.

Na lezing der breve heeft uw zoon, priester Jozef voor ons een redevoering gehouden, waarin hij het geloof verheerlijkte. Vele dagen hebben wij zijn voordrachten en verklaringen gehoord in het openbaar en alleen en al onze moeilijkheden heeft hij opgelost, als wij hem ondervroegen. Zoo dan is al onze twijfel uitgebannen en wij hebben ons verheugd in de kennis der waarheid en naar Gods welbehagen zal met de terugkeer van uw afgezant tot ons ook terugkomen de toestand, die er vroeger was tusschen onze voorgangers en uw voorgangers: liefde en vereeniging.

Door een vorig schrijven hebben wij u reeds van alles in kennis gesteld, opdat het onheil zich niet herhale en er niet een tweede dwaling zou volgen erger dan de eerste.

Wij hadden gewenscht priester Jozef bij ons te houden en goedgevonden, dat hij een ander naar verkiezing zond. Want hij is bij allen geacht en vindt overal toegang. Dank uw heilig gebed was hij geheel naar ons verlangen in voorbeeld en daad, niet gelijk anderen die van elders tot ons kwamen. Daarom hadden wij aan u geschreven hem hier te laten, maar niemand vindend, bij wien ons geheim zoo veilig was, bleek het onvermijdelijk hem te zenden.

Wij wilden hem met veel geschenken eeren, maar hij stemde niet daarmee in. Wij hebben hem echter verplicht tot het medenemen van de geschenken, waaruit aan u onze glorie en onze liefde jegens u mogen blijken.

Wij begeeren dat Uwe Heiligheid hierheen geen vreemdelingen zendt dan volgens inlichtingen van dezen priester, omdat hij weet, wie hier gewenscht zijn, wat voor personen en van welk land.

Dat uw bescherming over hem zij. Wij behoeven hem bij u niet aan te bevelen, want hij is uw zoon.

Sommige dingen wilde hij ten uitvoer brengen, welke wij hebben uitgesteld, opdat er geen opspraak komen zou, want de verbreiding van het H. Geloof moet geleidelijk gaan en langzaam, gelijk onze Heer de wereld schiep in zes dagen.

Priester Jozef heeft zich onderhouden met de meest vooraanstaande religieuzen en zij waren met hem zeer ingenomen. Bij zijn terugkomst zal God alle goeds doen.

Ik werp mij dan neer voor de voeten van uwe Heiligheid, zooals onze eerste voorgangers deden en wij ook belijden dit. Leef in eeuwigheid. Amen.

Afgegeven den 28en Januari in de stad Gondar. Bevestiging van het zegel, geëerbiedigd en ontzien altijd".

De geschenken hierboven vermeld die P. Jozef den Paus moest aanbieden, waren kostbare gouden sieraden, gewaden en gordels, een scepter, een zadel, een rustbed met baldakijn. P. Jozef kwam behouden te Rome aan met de keizerlijke brieven en eeregaven. Alles werd naar wensch geregeld. Dan zond de Paus hem met waardevolle tegengeschenken als zijn delegaat weer naar Abyssinië, maar vermoeienis en overlast op de terugreis waren zoo groot, dat hij in Sennaär aangekomen er onder bezweek. Zijn leven voor de glorie van God opgeofferd ontving het eeuwige loon, maar het groote werk der Unie, waarvoor hem geen moeite en ontbering te groot was en waarvan het einde in zicht kwam, bleef onvoltooid.

De bezorgdheid van den keizer over de nationaliteit der missionarissen was maar al te gegrond. Reeds tweemaal had het streven der Portugeezen naar een nieuwen machtskring groot onheil aangericht. In 1508 waren door bemiddeling van Portugal de betrekkingen tusschen Rome en Abyssinië weer aangeknoopt. Eenige jaren later ontving Bermudez, lijfarts van den Portugeeschen gezant de wijdingen en volgde Aboena Marcos op als patriarch. Alles ging wel tot aan den dood van David III in 1540. De patriarch Bermudez kwam met den nieuwen keizer in oneenigheid en de unie werd verbroken. In 1604 won de Portugeesche Jezuiet Paez den toenmaligen keizer voor de unie. De vorst viel echter bij een oproer, waarschijnlijk verwekt door de hereenigingspoging. Gelukkig was ook zijn opvolger de unie gunstig gezind en hij werd in 1623 openlijk katholiek. Alweer wordt aan Abyssinië een Portugees P. Mendez als patriarch opgedrongen. Daarenboven wordt met het afschaffen van oude gebruiken te veel haast gemaakt. Nieuwe burgeroorlog. De keizer won en bleef katholiek, maar moest zijn volk in het schisma laten. Zijn opvolger Basilides (1632—1665) verbood onder doodstraf aan alle katholieke priesters het verblijf in zijn land. Keizer Joannes I (1665—1680) liet alle katholieke geschriften verbranden.

Met zulke herinneringen is het te begrijpen, dat de keizer angstig is voor een herhaling van de treurige geschiedenis. De sympathie en vereering, die P. Jozef daar algemeen won, mogen we dan ook behalve aan zijn deugd wel voor een goed deel daaraan toeschrijven, dat hij boven alle verdenking van politieke bijbedoelingen stond.

E. VAN KROONENBURG, O. F. M.

BESEFFEN WIJ ONZE VERANTWOORDELIJKHEID!

Een zeer gezaghebbend missionaris in Indië zond ons onderstaande notitie, met weglating van den naam van den bewusten redenaar, omdat het duidelijk is, dat wat gezegd werd, ter goeder trouw werd gezegd, met de bedoeling aan degenen, die de missie qua talis niet willen, te laten zien, dat *ongezocht* de missiearbeid zelfs voor hen goede gevolgen heeft. Maar met alle goede trouw kan men toch wel eens te veel willen zeggen.

Toevallig — zoo schrijft onze correspondent — kwam ik dezer dagen in het bezit van een reeds oud nummer van „Het Licht", een in het Hollandsch uitgegeven maandblad van den „Jong Islamieten Bond". Al heeft deze bond, naar ik meen, sinds eene ingrijpende verandering ondergaan, de zaak, waarop ik hier de aandacht zou willen vestigen, is dezelfde gebleven. En dat is: de groote verantwoordelijkheid, die rust op diegenen, die in het Moederland in het openbaar spreken of schrijven over Missieaangelegenheden en de groote voorzichtigheid, die daarbij moet betracht worden.

Ik laat daartoe de inhoud van het bewuste nummer (No. 3 van 1 Mei 1927) spreken :

Waarom de Christenen hun geloof verkondigen!

„Voor degenen, die nog zouden meenen, dat de Christenen wer-„kelijk „uit liefde tot hun geloof" andere volkeren trachten te „be-„keeren", is het goed te vermelden, dat in Alkmaar een R.K. Missie-„week gehouden wordt ; een tentoonstelling daaraan verbonden, „werd op 20 Februari 1927 geopend door den pauselijken internun-„tius Monseigneur Schioppa in bijzijn van tal van hooggeplaatste „geestelijken en een groote schare „geloovigen". Een verslag daar-

„van verscheen in het Algemeen Handelsblad van 21 Febr. 1927
„Avond Editie. Bij de opening heeft o.a........... de volgende
„woorden gesproken :

„ „Willen wij onze koloniën behouden,...... steunt dan onze
„missionarissen. Want zij ageeren tegen de bolsjewisten. Opent dus
„Uw portemonnaie voor de missie, opdat de missionarissen beter
„uw portemonnaie kunnen verdedigen (Gelach).""

„Weten thans mijn broeders en zusters in Insulinde het ? Ik
„begrijp volkomen, dat de Heeren Missionarissen bij U daarginds
„heel andere taal spreken. Maar hier in Alkmaar waren fraaie
„woorden niet noodig : men waande zich in eigen kring en kon dus
„gevoegelijk het kind bij den naam noemen !

„Ik bid, dat zij, die eenigszins naar het Christendom neigden, door
„deze woorden, door een hooggeplaatste geestelijke in bijzijn van
„een pauselijke afgevaardigde geuit, wakker geschud zullen worden;
„dat degenen, die, door de fraaie taal daarginds misleid, misschien
„reeds tot het Christendom zich wendden, hun dwaling zullen in-
„zien, en dat alle Moslem-broeders en zusters thans zullen begrijpen,
„dat, vanaf heden het hun dure plicht is, in woorden en in daden
„(vooral in daden, o, Moslems !) te toonen, dat slechts Islam de
„godsdienst is, die bestaat voor Allah's aangezicht, en dat, zoo dan
„het Christelijk geloof een dood geloof is, onze Godsdienst leeft
„en nimmer sterven zal. H. BUDD.

„Noot der Redactie (van Het Licht). Andere Islamitische bladen
„en tijdschriften worden verzocht het bovenstaande over te nemen."

Commentaar is zeker overbodig. X.

IN MEMORIAM
J. B. PIOLET, JOS. DAHLMANN, ROB. STREIT

De missiewetenschap heeft in 1930 gevoelige verliezen geleden.

Den 4 Febr. stierf te Parijs de Jezuïet J. B. PIOLET, die zijn leven gewijd heeft aan het apostolaat der missies van Frankrijk, of, zooals Georges Goyau het in de Figaro uitdrukte : „Quarante ans durant le Père Piolet a joué le rôle très efficace, très original en sa constante discrétion, d'un agent de liaison entre la France coloniale et la France missionnaire".

Deze levenstaak begon hij met de uitgave van een thans verouderd, maar toen noodzakelijk boek : *La France hors de France*, 1900. Intusschen had hij de leiding op zich genomen van een breedopgezet werk, dat in 6 deelen uitliep : *Les missions catholiques françaises au XIX siècle*, waarin hij de verschillende missioneerende orden en congregaties haar werkzaamheid liet beschrijven, voorafgegaan door een magistrale inleiding van Etienne Lamy : L'Apostolat. Het werk was in 1903 voltooid.

Overtuigd, dat de geschiedenis de leermeesteresse des levens is, beoogde hij met de stichting van de driemaandelijksche ,,*Revue d'Histoire des Missions* (1924) zoowel de missionarissen in te lichten omtrent de missioneering in het verleden als bij de massa sympathie te wekken voor het werk der geloofsverkondiging.

Ten slotte bracht hij in een vereeniging, *Les amis des missions*, al degenen samen, die in den vooruitgang der katholieke missies ook den invloed der beschaving van Frankrijk zien ; genoemde vereeniging organiseert o.a. aan het Institut catholique van Parijs jaarlijks een reeks lezingen over de geschiedenis der missies, veelal door Georges Goyau gehouden.

De Duitsche Jezuïet JOSEPH DAHLMANN, professor aan de katholieke universiteit te Tokio, stierf aldaar den 22 Juni l.l.

Als jong priester naar de universiteiten van Weenen en Berlijn gezonden om ,,Orientalistik'' te studeeren, publiceerde hij reeds in de negentiger jaren der vorige eeuw meerdere indologische werken, die zijn wetenschappelijken naam vestigden ; we herinneren slechts aan zijn : Die Sprachkunde und die Missionen (1891) ; Buddha, ein Kulturbild des Ostens (1898) ; Der Idealismus der indischen Religionsphilosophie (1901). In 1902 begon p. Dahlmann een studiereis door Zuid- en Centraal-Azië en legde het resultaat hiervan in zijn tweedeelig prachtwerk : *Indische Fahrten*, Freiburg, 1908, neer ; voor ons doel is jammer, dat de Schr. bij de tweede uitgave (1927) eenige langere passages van missiologischen en godsdienstwetenschappelijken aard heeft uitgelaten, al kon daardoor de monumentale kunst van den Islam en het Hindoeïsme uitvoeriger worden behandeld. Toch bevat deze knappe samenvatting der cultuuruitingen van drie wereldgodsdiensten : Hindoeïsme, Boeddhis-

me en Mohammedanisme, meer dan voldoende gegevens omtrent die godsdienstige systemen zelve, om te begrijpen, dat ze niet van innerlijke waarde zijn verstoken en juist daarom zooveel tegenstand kunnen bieden aan het katholicisme.

Maar als tweede en nog kostelijker vrucht van Dahlmann's studiereis mogen we noemen : de herleving van de Jezuïetenmissie in Japan en de oprichting eener *Jezuïetenuniversiteit te Tokio*. Deze laatste is het werk van Dahlmann, die heel haar geschiedenis meemaakte : haar opening (1913), haar voltooiing (1914), haar verwoesting door een aardbeving (1923), het inzamelen van de gelden, voor den heropbouw benoodigd om de erkenning van den Staat te verkrijgen (1927), het begin van den nieuwbouw (1930).

Ofschoon het voorbereiden der colleges in Duitsche literatuur en Indische wijsbegeerte het grootste gedeelte van zijn tijd in beslag nam, publiceerde p. Dahlmann toch ook in de latere jaren nog werken van beteekenis, als : Japans älteste Beziehungen zum Westen von 1542 bis 1614 in den zeitgenössischen Denkmälern seiner Kunst (1923) ; The great Tokyo Earthquake, 1 Sept. 1923, (1924) enz.

Nog een derde verlies heeft de missiewetenschap te boeken in het overlijden van p. ROBERT STREIT, O.M.I., die den 31sten Juli te Frankfurt overleed.

Na een tijdlang medewerker en redacteur te zijn geweest van het tijdschrift „Maria Immaculata", wijdde hij zich met voorliefde aan de bestudeering van de missiegeschiedenis van zijn genootschap, de Oblaten der Onbevlekte Ontvangenis te Hünfeld. Intusschen verzamelde zijn scherpzinnige speurzin bibliographische gegevens omtrent de missiewetenschap, zoodat hij in 1911 als voorloopig resultaat zijner rustelooze nasporingen den „*Führer durch die deutsche katholische Missionsliteratur*" kon uitgeven. Uit denzelfden tijd bezitten we ook twee „Denkschriften" van zijn hand : *Die Missionsgeschichte in ihrer gegenwärtigen Lage und der Plan einer Missionsbibliographie* (1910) en *Ueber die Herausgabe einer Missionsbibliographie* (1911).

Zoo bereidde hij zich voor op de totstandkoming van zijn levenswerk; een monumentale *Bibliotheca Missionum*, waarvan hij het eerste en inleidende deel in 1926 kon doen verschijnen. Aanstonds als een standaardwerk geprezen (men zie o.a. de bespreking van

Mgr. Hermus in Het Missiewerk, jg. 4, Bijlage blz. 14—15), is dit „grundlegender und allgemeiner Teil" met de titels van meer dan 2000 boekwerken, handschriften, brievenverzamelingen enz., sindsdien voor velen een allerkostbaarst Nachschlagewerk geweest.

Had de Schr. aanvankelijk gemeend in drie volgende deelen de missieliteratuur over Amerika, Azië, Afrika en Oceanië te kunnen samenpersen, al spoedig bleek, dat het materiaal daarvoor veel te omvangrijk was ; twee dikke deelen konden nauwelijks de „Americanische Missionsliteratur" bevatten : die van de jaren 1493—1699 vindt men in het tweede deel (1924) en die van 1700—1909 in het derde deel (1927) ondergebracht. Vermeld mag hier worden, dat het tweede deel is verschenen met finantiëelen steun van den Nederlandschen Priester-Missiebond en in de opdracht de namen prijken van Mgr. H. van de Wetering, Mgr. C. Prinsen en Mgr. A. Hermus.

De missieliteratuur voor Azië berekende toen Schr., door de ervaring geleerd, op vier deelen, waarvan er tot dusver twee van de pers zijn gekomen, nl. Bd. IV, Asiatische Missionsliteratur, 1245—1599 (1928) en Bd. V, Asiatische Missionsliteratur, 1600—1699 (1929).

't Is een geruststelling te vernemen, dat met den dood van den kundigsten missiebibliograaf, p. Rob. Streit, zijn encyclopedisch werk — bij de meeste stukken, als pauselijke documenten, brieven, boeken enz. vindt men een korte, soms zelfs lange inhoudsopgave en verwijzing naar bestaande literatuur — niet zal worden stopgezet : zijn medebroeder en reeds gedurende vele jaren medewerker, p. Dr. Joh. Dindinger, zal de verdere deelen bezorgen.

Bracht de benoeming tot S. Theol. Doctor honoris causa door de universiteit van Münster i. W., in 1922, den onvermoeiden Schr. ongetwijfeld een verdiende voldoening, niet minder eervol was het beroep, dat de Propaganda-Congregatie op hem deed bij de voorbereiding der Vaticaansche missietentoonstelling in 1925 ; sindsdien werd hij bibliothecaris van de pauselijke missieboekerij. Nog droeg Pius XI hem de uitgave op van een boek over den tegenwoordigen toestand der katholieke missiën, dat in de voornaamste Europeesche talen verscheen. *Die Weltmission der katholischen Kirche.* Zahlen und zeichen auf Grund der Vatikanischen Missionsausstellung. Hünfeld, 1928. ALPH. MULDERS.

MISSIEWERK IN EEN TWEEVOUDIGE BETEEKENIS

Aan onze reizende missionarissen.

Verreweg de meeste menschen verstaan onder Missiewerk, de zending der Moederkerk onder de heidenen en dat is juist. In een afgeleide beteekenis kan men onder Missiewerk ook begrijpen, de arbeid onder de zeelieden en wel van de handelsvloot. De eigenlijke Missie is het brengen van het Geloof aan hen die het nooit hebben gekend. Deze andere missie is het doen opstralen van het licht voor hen die het wel hebben gezien, maar uit den koers zijn geraakt en weer opnieuw moeten gaan zoeken.

Niet alleen, dat er een groote overeenkomst is tusschen het wereldapostolaat der vreemde Missies en de apostolische werkzaamheden onder den zeeman, er is dikwijls ook contact tusschen beide, n.l. bij de telkens zich herhalende gelegenheid voor den Missionaris om op zijn reizen zijn heilig ambt uit te oefenen, om zijn dagen vruchtbaar te maken aan boord, waar zooveel katholieke mannen geestelijk onverzorgd zijn. Dit heeft ons naar de gelegenheid doen zoeken om in een paar korte trekken neer te schrijven wat ons op het hart ligt.

Geen enkele priester zal het goed kunnen aanzien, dat zooveel mannen van alle zielzorg verstoken blijven, dat de groote heerlijkheden der H. H. Sacramenten alleen maar worden gegund aan de passagiers en niet aan de bemanning, dat de dagen en weken aan boord in loome rust voorbij trekken, terwijl die zoo goed dienstbaar zouden kunnen worden gemaakt aan de zielzorg in deze drijvende parochie.

Ik zie de lezers al 't voorhoofd fronsen en de moeilijkheden en opwerpingen op elkaar stapelen tot het een heele berg geworden is, die deze gedachten van eerlijken zieleijver door een zware schaduw zal willen bedekken. Maar dat kàn niet en dat màg niet. Gelukkig is de ondervinding daar, die klaar kan aantoonen, dat het werk onder de zeelieden, over heel de wereld bekend als „The Missions to Seamen" niet is een hopeloos geval, een wrak in de branding, maar een lichtschip onder de kust.

Natuurlijk zullen wij in deze Missieperiodiek niet gaan uitweiden

over het werk onder de zeelieden, hoewel het merkwaardig is hoeveel gelijkenis er tusschen beide takken van Apostolaat is aan te wijzen. Wij willen hier slechts een practisch punt naar voren brengen, dat in het vorig jaar een der hoofdthemata van het Internationaal Congres te Liverpool heeft uitgemaakt en dat door Father Rockliff zoo uitstekend werd uitgewerkt. Deze Father Rockliff, door studie en ondervinding aan boord bekend als geen ander priester, oud-hoofdaalmoezenier van de Navy, internationaal promotor van het Zeeapostolaat, wereldreiziger om op alle schepen den gekruisten Christus te prediken, allereerst onder de bemanning, deze Father Rockliff geeft een paar goede aanwijzingen.

Als de Missionaris aan boord predikt onder de H. Mis, kieze hij voor onderwerp het Apostolaat ter Zee. Om toestemming te krijgen tot het werken onder de bemanning, moet men zich met den kapitein in verbinding stellen, niet met den purser. Mocht onverhoopt door een of anderen commander bezwaar gemaakt worden, dan is beroep op de maatschappij altijd een goed middel om langs dezen weg toch iets te bereiken.

Nu kan men opponeeren, dat zoo iets allemaal goed is voor buitenlandsche lijnen, maar dat wij hier nog zoo ver niet zijn; dan is het antwoord aanstonds: omdat wij 't nog niet of zeer zelden hebben geprobeerd. Wat op andere schepen geen beletsel is voor den dienst, is dat ook niet op Hollandsche schepen. Laten wij niet vergeten, dat er vele Missionarissen meegaan, die niet per passagiersschip maar per vrachtschip de reis maken. De Missionarissen voor de Philippijnen, Zuid-Amerika, China, N. Guinea, West-Afrika en tutti quanti, kunnen allemaal zeer billijk en toch aangenaam per vrachtschip reizen en daar valt zeker wel aan boord *één* half uurtje, zegge en schrijve: één half uurtje uit te sparen op de recreatie van de bemanning voor zijn eeuwig welzijn. Het is eenvoudig een fabel, dat dit op onze handelsvloot niet zou kunnen. Bijna drie jaar lang hebben wij in de Rotterdamsche havens vele schepen bezocht van verschillende nationaliteit en nog nooit tegenwerking ondervonden. Dit zou trouwens voor de gezagvoerders e.a. gelijk staan met afbreken van eigen huis, want wie anders kan den geest van opstand en de communistenpropaganda beter den kop indrukken, dan de menschen van het Zee-Apostolaat, die telkens weer met hun mooie krant en hun boeken-

kisten, den goeden geest onder de bemanning helpen bewaren, die door hun herhaald scheepsbezoek trachten een goed woord te plaatsen bij de ruwe varensgezellen. Ruwe varensgezellen : laten wij toch niet al te zwart denken over die menschen, die door heel hun milieu, hun arbeid, hun strijd tegen storm en noodweer, hun struggle for life zooveel meer weerstandsvermogen moeten bezitten, dan den man aan den wal, die bij het vlammend haardvuur zijn rust krijgt na den arbeid van den dag. Wat zijn wij, landkrabben, toch verwende menschen. Een overvloed van geestelijke hulp, een weelde van genade ligt daar voor ons gereed, uitgeschud uit den hoorn van overvloed van Gods goedheid en de mannen van de zee, die Holland rijk maken en altijd weer opnieuw den naam van ons klein landje hoog houden, heel de wijde wereld over : zij hebben niets. Zij missen de gezelligheid van den huiselijken kring. Zij missen het vaderland, zij zwerven over vreemde zeeën, slenteren rond in vreemde havens, brengen hun leven door op den ijzeren klomp, eentonig, zwaar, met de telkens hernieuwde pijn van het afscheid. Geen priester komt hen bezoeken, een pakkende preek hooren zij niet, de schoonheid van onze onvolprezen liturgie gaat aan hen voorbij, zooals de luxe booten die in den zwarten nacht alleen hun lichten laten flikkeren en hen alleen laten op de groote zwarte verraderlijke zee.

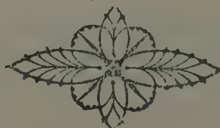
Moet dan elke priester, die een zeereis maakt en zeker iedere Missionaris niet zijn apostolische liefde laten spreken en zijn tijd en arbeid gaarne besteden, in de weken die hem scheiden van het doel zijner reis, aan zielzorg in de hem van God gegeven landstreek ? Zijn die twintig, veertig Roomsche menschen onder de bemanning hem ook niet van God gegeven ? De breeduitwaaierende liefde Christi, die wij over de zondenbezoedelde wereld moeten dragen is ook voor hen bestemd. Het commando van den Christus : opzoeken en redden wat verloren was, geldt ook voor hunne ziel. Zullen de priesters dan niet ontsteken het toplicht van het geloof, het roode licht van de liefde en het groene van de hoop ? De priesters zullen den zeeman helpen veilig voor anker te gaan onder de beschutting van Gods goedheid. De priester aan boord zal den zeeman veilig loodsen naar het doel van de reis, den hemel ; hij zal zorgen dat de zeeman niet lek vaart op de levenszee ; hij zal hijschen de witte wimpel van Gods vrede boven de gebogen zwarte hoofden

dier wroeters in de ruimen, hij zal de blijde rust brengen over de hooge krullers van hun onrustige ziel, hij zal sterke stooten van genade doen uitschallen boven het stormgeloei van hun moeilijk leven, hij zal met vaste hand staan als roerganger op hoog bevel van zijn Meester.

Een laatste klip moet nog omzeild worden: de zeeman heeft afgerekend met den godsdienst. Dat is het woord van een outsider. De Rotterdamsche havens, waar schepen te vinden zijn van elke nationaliteit, leeren heel wat anders. En niet alleen onze eigen vaderlandsche havens, maar ook die van Rio en Plymouth, van Sabang en Soronto, van heel de wereld.

Gaarne willen wij toegeven, dat het met het geloofsleven van menigen zeeman treurig gesteld is, maar dan staat maar één conclusie klaar: met des te meer ijver aan het werk. En daarbij oppassen en niet generaliseeren. De ondervinding leert, dat er nog zooveel goeds onder hen wordt gevonden. Hun gezond en sober leven aan boord, hun zwijgzame omgang met de sprekende natuur, hun taaie moed en groote kracht in het gevaar, geeft hun een geheel andere psyche dan de menschen aan den wal hebben. En dat zijn even zoovele elementen die hun tot voordeel kunnen zijn. Zeker is, dat bij velen het geloof aan den Schepper vrij wat dieper geworteld is dan bij ons, al is dan hun geloofspractijk dikwijls, voor een groot gedeelte buiten hun schuld, ernstig gehavend. De ondervinding leert, dat de reizende priesters zeer veel goed kunnen doen onder de katholieke leden der bemanning tijdens de reis. Moge zoo het zeeliedenmissiewerk groeien en veel vrucht dragen.

Amsterdam. 'T ZEELIEDENWERK.

MISSIE-ACTIE IN BINNEN- EN BUITENLAND

ELFDE MISSIECURSUS DER R. K. STUDENTEN MISSIE-INTERACADEMIALE

De federatie van R. K. Studenten missieclubs, de Missie-Inter-Academiale, hield midden Augustus haar goedgeslaagden elfden cursus, in 't St. Joseph-studiehuis te TILBURG. De deelneming was groot. Als studie-onderwerpen waren gekozen, ,,het medisch missie-vraagstuk" en het probleem van ,,de aanpassing" in de missielanden. Het eerste werd ingeleid door vijf vertegenwoordigers van vijf richtingen in vier landen, die alle op diverse wijze zoeken naar de oplossing van het medisch missievraagstuk, nl. Mgr. Dr. Becker, de directeur van 't Missionsärztliches Institut te Würzburg, Dr. Anna Dengel, stichtster van 't Catholic Medical Mission House, te Washington (U.S.A.), Prof. Havet, hoogleeraar aan de Leuvensche Universiteit en oprichter van A. M. M. en M. U. C., den heer Et. van Ussel, secretaris van de A. U. C. A. M. die de stichtster is der F. O. M. U. L.´A. C. en Dr. J. Bloemen, van 't Ned. Med. Missie Comité, als even zoovele richting-aangevers en pioniers op dit moeilijke terrein, terwijl Père Zoetmulder, W. P. en Fr. van Spaandonk, med. cand. te Amsterdam, hun inzichten in deze kwestie weergaven, resp. van missionaris- en studentenzijde bezien en toegelicht. Het aanpassingsvraagstuk werd behandeld door Prof. Titus Brandsma, O. Carm. door Pater v. d. Bergh, M. S. C., door Dr. B. Zuure, W. P., die theoretisch en practisch door ondervinding beleerd interessant inleidden, terwijl Uri Nooteboom, student te Nijmegen de aanpassing in de kerkelijke kunst op Java besprak. De M. I. A. had daarenboven hulp gekregen van 't Ned. Med. Missie-Comité te Rotterdam, dat een medische missietentoonstelling organiseerde, en de cultuurfilm der Nederl. regeering ,,De bestrijding der pest op Java" vertoonde.

Door medewerking van 't plaatselijke Missie-Comité te Tilburg kon de samenkomst besloten worden met een huldiging van de drie in 't vaderland vertoevende Nederl. Indische missie-bisschoppen.

Door de publicatie der Nederlandsche Missiestatistiek moest het verslag van deze cursus blijven liggen. Daar verschillende andere inzendingen hetzelfde lot moesten deelen dwingt plaatsgebrek in dit nummer ons te beperken tot deze vermelding van het onderwerp dezer goed-geslaagde en allen-lof-verdienende-bijeenkomst. Wij troosten ons echter met de mededeeling, dat

de verschillende voordrachten zullen worden gebundeld in een brochure, welke men kan bestellen v. Slichtenhorststraat 21 Nijmegen.

Voor het studiejaar 1930—1931 is het bestuur der Missie-inter-academiale samengesteld uit: J. Muyser, praeses; mej. E. de Roy van Zuydewijn, v. Slichtenhorststraat 21, Nijmegen, Abactis, en B. Leeuwenberg, quaestor.

Voor de nieuwe functie van secretaris-generaal werd aangezocht en verkozen Dr. van der Sterren, Arts.

DE MISSIECONGRESSEN VAN LEUVEN EN LAIBACH

Van Woensdag 27 Aug. tot en met Zaterdag 30 Aug. 1930 heeft men te LEUVEN voor den achtsten keer, een „*Semaine de missiologie*" gehouden. Het algemeene onderwerp dezer missieweek, die als naar gewoonte door den voorzitter p. Ulrix W.P. werd geopend en verder door den secretaris p. Charles S.J. geleid, luidde: *de bekeeringen.*

In tal van lezingen en referaten, die overigens niet systematisch waren geordend, heeft men dit omvangrijke thema zoo al niet uitgeput, dan toch veelzijdig belicht. Zooals van zelf spreekt, stonden niet alle voordrachten op dezelfde hoogte. Aandachtige toehoorders beluisterden in de aula van het Pauscollege, die zich uitstekend voor dergelijke doeleinden leent, magistrale lessen, door professoren gegeven; behartenswaardige mededeelingen, door missievrienden gedaan; interessante causerieën, door vlotte sprekers gehouden; eenvoudige uiteenzettingen, door mannen van de praktijk. Intusschen werden de verschillende sprekers voor hun moeite reeds loffelijk beloond door het bewonderenswaardig uithoudingsvermogen der talrijke aanwezigen, die, ondanks de drukkende hitte, telken male opnieuw de ruime zaal vrij goed bezetten.

Voor verreweg het grootste gedeelte bestond dit gehoor uit toekomstige missionarissen, studenten van een der vele studiehuizen der stad; maar ook mannen, gebruind of vergrijsd op het missieveld, missiebisschoppen zelfs, afgevaardigden van missioneerende orden en congregaties, ook vrouwelijke, missiologen en missievrienden van verschillende nationaliteiten, eenige zwarte seminaristen en priesters en een hoogst enkele leekenstudent troffen er broederlijk en zusterlijk samen en vormden een kleurig geheel.

Na elke voordracht — bijna alle werden in de Fransche taal uitgesproken — bestond er gelegenheid voor debat of het stellen van vragen, waarvan een druk gebruik werd gemaakt. Dat men hierbij geen blad voor den mond nam, had tot op zekere hoogte zijn voordeel, al blijft een zuivere atmosfeer en een sereene geest voor een vruchtbare gedachtenwisseling ten zeerste gewenscht.

Ongetwijfeld zullen velen door de bestudeering van het verslagboek, dat ook van deze week in het vooruitzicht werd gesteld, zich een keer te meer kunnen overtuigen van den rijken inhoud der gevariëerde voordrachten, van de rake juistheid der gemaakte bemerkingen, van den begrijpelijken invloed der missiologische weken, die jaarlijks een menigte missionarissen samengroepen en hen hoofdzakelijk uit rijke ervaring doen spreken.

Terwijl van de beide eerste missiologische weken (1923—1924) geen verslag werd gepubliceerd, geven we hier, à titre de documentation, even de algemeene onderwerpen der andere weken, tevens titels der verschenen verslagen, aan : Les aspirations indigènes et les missions (1925) ; Autour du problème de l'adaptation (1926) ; Les élites en pays de mission (1927) ; L'âme des peuples à évangéliser (1928) ; Obstacles à l'apostolat (1929).

In onmiddellijke aansluiting bij de achtste missiologische week namen verschillenden op Zondag d.a.v. deel aan het grootsche Eucharistisch Congres te Mechelen en Maandag daarna aan de huldiging der Belgische missionarissen op de wereldtentoonstelling te Antwerpen.

Nauwelijks was de achtste Leuvensche missieweek geëindigd, of we moesten toebereidselen maken voor de eenigszins langere reis naar het zevende internationale missiecongres (C.I.A.M. = Congressus internationalis academicorum pro missionibus), hetwelk dit jaar, van 6 tot 11 Sept., te LAIBACH (Ljubljana) in Joego-Slavië gehouden werd.

Eigenlijk was dit een dubbel congres, aangekondigd ook onder dubbelen titel: *Akademischer Missionskongress*, het zevende in de rij, nl. 1924 in St. Gabriel bij Weenen, 1925 in Budapest, 1926 in Leitmeritz, 1927 in Posen, 1928 in Würzburg, 1929 weer in St. Gabiël, 1930 in Ljubljana; en *Missionswissenschaftlicher Konferenz*, de derde van dien aard, wijl deze pas in 1928, in aansluiting bij de academische congressen, zijn ontstaan.

In tegenwoordigheid van den pauselijken nuntius van Belgrado en van den aartsbisschop van Zagreb (Agram), door meerdere officiëele toespraken geopend, stond het eerste gedeelte praktisch onder leiding van prof. dr. Lambert Ehrlich uit Ljubljana.

De vergaderingen, die in de groote zaal van Hotel Union werden gehouden, zagen verschillende universiteitsstudenten uit Duitschland, Oostenrijk en Polen, enkele uit België, Hongarije en Zwitserland bijeen, tusschen wie zich missiologen uit bijna alle landen van Europa mengden. De lezingen, in de taal van den voordrachtgever (meest Duitsch) gehouden, stonden over het algemeen op hoog peil. Jammer, dat enkele op het program vermelde sprekers niet waren gekomen, wat mede oorzaak ervan was, dat men nu en dan van de vastgestelde orde moest afwijken. Overigens vermelden we gaarne en dankbaar, dat de echt-katholieke Slovenen (het koninkrijk Joego-Slavië telt onder zijn bevolking : Serviërs, Kroaten en Slovenen) hun uiterste best hebben gedaan om de buitenlandsche gasten in hun hoofdstad zoo waardig mogelijk te ontvangen, waarvan de koninklijke receptie in het paleis van den gouverneur het slot en het hoogtepunt vormde ; ook de autotocht naar het heerlijke Bled zal in aller herinnering blijven leven.

Een algemeen onderwerp viel in de eerste reeks voordrachten niet te ontdekken, zoodat de keuze der stof aan de verschillende sprekers scheen overgelaten : zoo spraken o.a. een Franschman over den heldenmoed der missionarissen, een Pool over de deelname der Slavische volken aan het missiewerk, een Duitscher over de missiegeschiedenis, een Belg over de studentenmissiebeweging, een Oostenrijker over het hooger onderwijs in de

missies, een Sloveen over den missieplicht der intellectueelen, een Italiaan over missie en beschaving, terwijl prof. Steffes deze reeks waardig besloot met een heldere, leerzame en pakkende rede over : Absolutheit und Missionscharakter des Christentums. Gelegenheid voor het stellen van vragen was er niet, werd althans niet gegeven, iets, wat trouwens bij de overlading van het program onmogelijk ware geweest.

Het tweede, missiewetenschappelijke gedeelte, eveneens druk bezocht, stond onder voorzitterschap van zijn organisator, prof. dr. Schmidlin uit Münster. Bedoeling van deze reeks conferenties was : alle onderdeelen der missiewetenschap, zij het dan ook in 't kort, te bespreken. Zoo kregen we uiteenzettingen te hooren over missiewetenschap in het algemeen, over missiekunde, missietheorie, missiegeschiedenis, missierecht enz., terwijl in de laatste middagbijeenkomst de verschillende voordrachten kritisch werden besproken.

Onnoodig te zeggen, dat het voor de missiologen der verschillende landen van groot belang is, met elkaar van gedachten te wisselen, zooals het op deze congressen geschiedt. Intusschen spruit het nut, dat erin is gelegen, o.i. nog meer voort uit hetgeen tusschentijds dan op de officiëele vergaderingen geschiedt, voornamelijk wanneer hier voordrachten worden gehouden, die men elders reeds heeft kunnen lezen. Enkele der oorspronkelijke lezingen zullen waarschijnlijk in het Zeitschrift für Missions- und Religionswissenschaft worden opgenomen en zoo in nog breederen kring nut kunnen stichten.

Hoe congressen als Leuven en Laibach worden gefinancierd, — de deelnemerskaarten kosten weinig of niets — is me een raadsel. Wel vernam ik, tot mijn schrik, hoeveel de organisatie in Laibach gekost heeft, terwijl ik bovendien hoorde, dat de leider der „missionswissenschaftliche Konferenzen", om onkosten te sparen, sommige lesgevers thuishield en hun referaten door anderen, toch aanwezig, deed voorlezen. Ook om deze reden juichen we het toe, dat in beginsel werd besloten : de academische missiecongressen — want eigenlijk geldt dit besluit niet voor het missiewetenschappelijk gedeelte — voortaan slechts om de twee jaar te houden. Bij de bespreking van de volgende plaats van bijeenkomst viel de keuze op het Zwitsersch Fribourg.

ALPH. MULDERS.

KORTE BERICHTEN.

Benoemingen. Z. D. H. Mgr. J. H. G. Jansen heeft als President van den Priestermissiebond herbenoemd tot leden voor het hoofdbestuur den weleerw. heer Ant. de Wit, Kapelaan te Arnhem (tevens penningmeester) en den zeereerw. pater fr. Hon. Caminada O.F.M., directeur van het Missiehuis St. Franciscus Solanus te Sittard.

— In plaats van den hoogeerw. heer Mgr. Dr. G. Bauduin is tot vertegenwoordiger voor Nederland in den Centralen Raad te Parijs en tot diocesaan directeur voor het bisdom Roermond van het Pauselijk Genootschap der H. Kindsheid benoemd den zeereerw. hooggel. heer prof. Dr. G. Lemmens, Seminarie te Roermond.

— Z. Exc. de Bisschop van Haarlem heeft aan Kap. F. van de Vliet te Amsterdam eervol ontslag verleend als Voorzitter van het *Nederlandsch Medisch Missie-Comité*, en heeft in diens plaats benoemd Prof. P. G. Groenen, Seminarie te Warmond.

Cursus in de Paramentiek. Op initiatief van het Diocesaan-Missie-Comité van 's-Hertogenbosch is door de R.K. Leergangen te Tilburg voor de Missie-naaikringen en de Ver. van het Allerh. Sacrament georganiseerd een cursus in de paramentiek. Wegens de talrijke deelname is deze cursus eerst gegeven te Tilburg, en wordt nu ook te 's-Hertogenbosch gehouden, nl. op 14 en 28 Januari, 4 en 25 Februari en 11 Maart.

Inlichtingen geeft de Rector der R.K. Leergangen te Tilburg, Bosschew. 95.

Internationale Koloniale Tentoonstelling te Parijs. Op deze tentoonstelling, die in Mei a.s. geopend wordt, zal in de Nederlandsche afdeeling ook een inzending der Missiën in onze koloniën worden ingericht door de Indische Missie-vereeniging met finantieele medewerking van den Priestermissiebond en van de Missioneerende Orden.

Voor Frankrijk is een grootsch Missiepavillioen in voorbereiding.

De Missie-Zondag. — Niet alleen in de Bisdommen Roermond en 's-Hertogenbosch, maar ook in Utrecht en Haarlem is door de Hoogw. Bisschoppen de algemeene Missie-Zondag verplaatst naar den officiëelen datum, den vóórlaatsten Zondag van October, dit jaar 18 *October*.

Missietentoonstellingen en Congressen. — Van 25—28 Juli 1931 zal te *Bergen-op-Zoom* een Missietentoonstelling c.a. worden gehouden voor Westelijk Noord-Brabant.

— Van 10—25 October wordt te Haarlem een groote Missieactie opgezet onder beschermheerschap van Z. Exc. J. D. J. Aengenent en eerevoorzitterschap van Mgr. M. P. J. Möllmann. Op drie Zondagen, 11, 18 en 25 October zullen kerkelijke plechtigheden plaats hebben. De eerste week van 10—18 October zal als „Congresweek" door lezingen en voordrachten worden gevuld ; 18 October — de algemeene Missiezondag — zal het hoogtepunt zijn. Dan wordt de tentoonstelling geopend in het geweldige gebouw der Haarlemsche Groenten- en Bloembollenveiling, Kleine Houtweg no. 6, dat in de groote zaal een expositieruimte biedt van 2850 M², en daarenboven nog verschillende andere geschikte lokaliteiten bevat. Alle missioneerende Orden en Congregaties van ons land zullen daar kunnen beschikken over een standruimte van 40 à 50 M². Op zóó groote schaal kon nog geen Missietentoonstelling in ons land worden opgezet.

De Missieactie zal als motto voeren „Mitto Vos," (Ik zend u); MIssie TenToonstelling Voor Onze Spaarnestad".

Algemeen Voorzitter is Plebaan L. Westerwoudt, Voorzitter van het Uitvoerend Comité is Rector J. B. M. Timp, St. Joannes de Deo, Haarlem, 1e Secretaris de Heer P. J. M. van Tetering.

Vergadering der Diocesane Missie-Comité's. — Het Diocesaan Missie-Comité van Breda hield 2 Dec. 1930 zijn tweejaarlijksche vergadering te Breda.

Het Diocesaan Missiecomité van Haarlem zal tijdens de „Mitto-Vos" te Haarlem zijn tweejaarlijksche bijeenkomst beleggen.

MISSIONEERENDE ORDEN EN CONGREGATIES

MISSIEPERSONEEL

DEZE LIJST GAAT OVER 6 MAANDEN: JULI 1930—JANUARI 1931

Persoonsnamen.	*Orde of Congr.*	*Dotum.*	*Missie.*
Vertrokken :			
Pr. Christiaan Laurent (1e keer)	C. S. Sp.	Sept. '30	Loango
Pr. Henr. Scheerder (1e keer). .	„	Sept. '30	Bagamoyo
Pr. Dirk Valkereng (1e keer). .	„	Sept. '30	Fr. Cameroun
Prs. Cecilius Smulders, Adelbert van Velsen en Paulus Hoefnagels.	C. ss. C. C.	Sept. '30	Uberaba (Brazilië)
Prs. Henr. Vinc. Bots en Joës. Franc. Xav. van Heertum. . . .	O. Praem. v. Berne.	14 Jan. '31	Jubbulpore
Pr. C. van Tol.	O. Praem. v. Tongerloo	4 Nov. '30	Uele (Congo)
Pr. M. Pillot	O. Praem. v. Postel	Jan. 31	Uele (Congo)
Prs. Ludw. Exler (2e keer), Herc. Frankhuysen, Caj. v. d. Eynden.	O. F. M.	1 Sept. '30	Luanfu
Prs. Leop. v. Winkel, Samuël Tetteroo, Jos. de Haas (3e keer) Ulr. Peters, Otho Rynierse	„	17 Sept. '30	Divinopolis (Brazilië)
Pr. Joël van Meer (1e keer) . . .	„	19 Sept. '30	Batavia
Prs. Ign. Bloemzaat en J. van den Donk (2e keer)	S. C. J.	19 Nov. '30	Pernambuco (Brazilië)
Prs. Joh. Groothuis (2e keer), P. Verheul, (2e keer).	„	19 Nov. '30	Stanley Falls (Cong.)
Br. Alf. Zuidewijk (Oud-Miss. v. Zweden).	„	19 Nov. '30	Finland
Prs. Adr. de Jong en Dr. Car. Bedaux	M. S. C.	5 Sept.	Ned. Nw. Guinea
Prs. W. v. Opstal en W. Lemmens	„	5 Sept. '30	Celebes

Persoonsnamen.	*Orde of Congr.*	*Datum.*	*Missie.*
Prs. N. van Oers en Dr. C. Dammann	M. S. C.	5 Sept. '30	Batavia
Prs. Grat. van 't Westeinde, A. Degenhart en C. v. Amerongen	,,	17 Sept. '30	Campinas (Brazilië)
Prs. A. Bodden en C. van Buitenen	,,	8 Oct. '30	Surigao (Phil.)
Pr. J. van der Hulst (2e keer) en *Brs.* J. v. d. Borne (2e keer) en Rog. van Gemert (1e keer)	,,	5 Nov. '30	Campinas (Braz.)
Prs. W. L. D. v. Dijk, L. Brouwer en *Brs.* H. Eykemans en J. v. Grinsven	O. E. S. A.	8 Oct. '30	La Paz (Bolivia)
Pr. Fab. Knoben en *Br.* Franc. Willems	C. P.	4 Juli '30	Bulgarije
Pr. Fr. van Vlerken (prof. in de philosophie) (2e keer)	Scheutist	16 Sept. '30	Tat'ung
Pr. G. Aldenhuysen (3e keer)	,,	Sept. '30	Philippijnen
Pr. A. Coolen (2e keer)	,,	5 Dec. '30	Philippijnen
Pr. J. van Heeswijk	S. M. A.	15 Aug. '30	Goudkust
Br. Meertens	,,	26 Aug. '30	Egypte
Pr. L. Erkens (2e keer)	,,	6 Sept. '30	Ver. St. N. A.
Prs. J. Maassen, A. Reekers, A. Vugts	,,	6 Oct. '30	Goudkust
Pr. J. Beckers	,,	6 Oct. '30	Beneden Volta
Pr. G. Mauriks	,,	16 Dec. '30	,,
Pr. Odilo van Tongeren	O. S. B.	11 Nov. '30	Trinidad
Ew. Hr. G. Erkens en A. Boekenoogen	Saeculier	Aug. '30	Denemarken
Ew. Hr. W. Maassen en C. Schoenmakers	C. M.	19 Sept. '30	Soerabaya
Ew. Hr. M. van Wagenberg	,,	10 Sept. '30	Peking
Ew. Hr. W. Engelen	,,	9 Sept. '30	Ecuador
Ew. Hr. G. van Bakel	,,	9 Sept. '30	Fortalezza
Prs. C. de Klerk, Th. de Witte en A. Verschure	C. ss. R.	3 Oct. '30	Suriname
Pr. J. Goossens en *Br.* Honorius M. Lafort	,,	Dec. '30	Bello Horizonte (Braz.)
Pr. Ant. v. d. Linden	Salesiaan	Nov. '30	Boven Luapula (Congo)
Pr. C. v. Bemmelen	,,	No. '30	Rajaburi (Siam)
Br. Seraphinus Joosten (2e keer)	S. S. S.	Dec. '30	Buenos Aires
Br. Severianus van Eyndhoven (1e keer)	S. S. S.	Dec. '30	Rio de Janeiro

Persoonsnamen.	*Orde of Congr.*	*Datum.*	*Missie.*
Pr. A. Verhoeven.............	M. S. F.	Aug. '30	Ned. Borneo (Oost)
Pr. A. v. d. Akker en *Br.* Alber. H. Berkers (2e keer)........	W. P.	5 Sept. '30	Bangueolo
Pr. C. Horsich (2e keer) en *Br.* Amans M. v. Goor..........	„	19 Sept. '30	Tabora
Pr. J. Putters (2e keer) en *Br.* Adalb. A. v. Balen (2e keer)..	„	Sept. en Nov	Oeganda
Prs. B. Jansens (1e keer) en H. Höppner................	„	Sept. en Nov.	Mwanza
Br. Wulfram G. de Wilde (1e keer)	„	Sept. '30	Kivoe
Br. Thaddeus H. Laschuit (2e keer)......................	„	3 Oct. '30	Roeanda
Br. Nemesianus Jac. Toonen (2e keer)	„	3 Oct. '30	Tanganyika
Prs. J. Daggers en P. van Mierlo	„	Nov. '30	Tabora
Pr. Thomas Jansen (3e keer)....	O. Carm.	10 Oct. '30	Rio de Janeiro
Prs. Canisius Mulderman, Rafaël Wilens, Benign. Dissel (2e k.)	„	31 Oct. '30	„
Pr. N. Timmermans (3e keer) ..	Montfortaan	5 Oct. '30	Haïti
Prs. J. Swelsen (2e keer) en Jos. Eyssen (1e keer)	„	31 Oct. '30	Shiré
Pr. M. Pieters (1e keer)........	„	15 Nov. '30	Lhanos (Col.)
Pr. G. Boots (3e keer)........	„	15 Nov. '30	IJsland
Pr. J. Brouwers (5e keer)	„	5 Nov. '30	Denemarken
Pr. H. Pyls (4e keer)	„	5 Jan. '31	Haïti
Pr. E. Scheele (4e keer).......	„	Nov. '30	Vancouver
Pr. A. Spekle, *Frs.* J. Houben, J. Nijs, P. Pollmann, D. Bekema, J. Janssen, H. Loeff, W. v. d. Meulen, H. Vroom, J. Witte en *Brs.* J. Wildenburg en P. de Jong......................	S. J.	29 Aug. '30	Batavia
Frs. J. Albers en H. te Riele (1e keer)	Mill-Hill [1]	31 Sept. '30	Kavirondo
Frs. H. Brouwer (2e keer)	„	2 Oct. '30	Boven Nijl
Fr. A. Schräder (1e keer).... .	„	5 Oct. '30	Nellore
Fr. A. van der Vlugt	„	6 Oct. '30	Buea (Br. Kam.)
Fr. J. van de Laar...........	„	13 Oct. '30	Sarawak
Fr. Jos. Fruytier (3e keer)......	„	15 Oct. '30	Madras
Fr. A. van der Helm (2e keer) .	„	21 Oct. '30	Basankusu
Frs. J. Swildens en A. Liebrand, en *Brs.* Frits van Sauten en Meinr. Benne (1e keer)......	„	4 Nov. '30	Basankusu

[1]) Op 11 Oct. begon Mgr. J. Biermans, Sup. Gen. v. Mill-Hill, vergezeld van Father A. v. d. Deyssel, zijn visitatiereis naar N. Zeeland, Br. Borneo en de Philippijnen.

Persoonsnamen.	*Orde of Congr.*	*Datum.*	*Missie.*
Fr. J. Spierings (2e keer)......	Mill-Hill	25 Dec. '30	Nw. Zeeland
Fr. J. Castricum..............	„	29 Dec. '30	Boven Nijl
Fr. L. Poell (2e keer)..........	„	20 Jan. '31	Basankusu
Prs. Ant. v. Weerelt en Raph. Meussen (1e keer)...........	O. P.	28 Nov. '30	Curaçao
Pr. Norbertus de Groen	„	Nov. '30	Curaçao
Pr. C. van 't Westeinde (3e keer)	Obl. S. F. S.	15 Juli '30	Oranjerivier
Prs. Ant. Kuijpers, Dr. Mart. Boots, Jos. Duffels; P. Hooiveld en P. Rozing (1e keer)	S. V. D.	9 Sept. '30	Kl. Soenda E.
Prs. N. Bot, J. H. Greuter (1e keer) en N. v. d. Windt (2e keer) en *Br*. Celerius......	„	4 Nov. '30	Kl. Soenda E.
Pr. J. Lipperts	„	4 Nov. '30	Austr. Nw. Guinea
Pr. R. Linmans en *Br*. L. Royackers (1e keer)[1]...........	O. S. Cr.	24 Oct. '30	Bondo (Cong.)
Brs. W. v. Haasteren en A. Lubbers (1e keer)	„	25 Oct. '30	Minnesota U. S. A.
Prs. J. Snijers en J. Klaver en *Br*. K. van Rooy (2e keer)....	„	15 Aug. '30	„
Frs. M. Laurentius F. J. J. Bosma en M. Eymard J. A. M. Sluyters	Frs. v. Utr.	19 Sept. '30	Malang
Frs. Gonzaga Schoenmakers, Aquilinus Wayers en Liberio Cools.......................	Frs. v. Tilburg	17 Oct. '30	Padang
Fr. Ludolf Bulkmans	„	17 Oct. '30	Celebes
Frs. Engelbert Verrijt, Jesuald v. Kessel, (1e keer) Carolus Hoek (2e keer)..............	„	21 Oct. '30	Suriname
Frs. Anthimus Smit, Arnoldo Broeders, Basilius Kruissen, Fidelius van der Mierden, Gijsbert Hamers, Walfried van Etten (allen 1e keer) en Emiliano van Lunsen (3e keer), Casimirus van Ryswijck [2])....	„	31 Oct. '30	Curaçao
Fr. Liberatus Hoppenbrouwers (1e keer) [3])..................	Frs. v. Tilburg	31 Oct. '30	Celebes

[1]) Met hen vertrok de Hoogeerw. Mag. Gen. Mgr. W. van Dinter ter visitatie naar de Pref. Bondo in Belgisch Congo.

[2]) In Januari bij het begin van het nieuwe schooljaar openen de Fraters een vierde school op Curaçao.

[3]) In plaats van Rev. Fr. Chromatius van Belkom, Missieoverste, is op Celebes benoemd Rev. Fr. Hermenigild Mimpen, tot dusver werkzaam in Padang.

Persoonsnamen.	*Orde of Congr.*	*Datum.*	*Missie.*
Brs. Serafion W. Boumans en Petrus Claver Gabr. Tahir (Javaan)	Brs. v. Mstr.	21 Nov. '30	Batavia
Zr. Angela C. Rekvoort en Teresina C. de Graaff	Urs. v. Bergen	17 Oct. '30	Boven-Nijl
Zrs. M. Seraphica F. Th. Zwetsloot en M. Donato M. C. Hoeks	Franc. v. Veghel	2 Aug. '30	Tuguegarao
Zrs. M. Wilhelmina J. M. Keizers en M. Gisberta M. Lodewijks..	,,	2 Aug. '30	Ned. Borneo
Zrs. M. Firmina Steenbakkers en M. Albana Wolf..........	,,	22 Oct. '30	Ned. Borneo
Zrs. M. Anastasio J. A. Verhoeven en M. Clara G. Th. C. de Rooy[1])	,,	1 Dec. '30	Tuguegarao
Zrs. Gerardine W. E. v. d. Mast, Ludgera M. A. A. Willemse, en Consolata M. A. Nuyten	Franc. van Etten	26 Aug. '30	Ned. Borneo
Zr. M. Louise Th. v. d. Pas	Zrs v. Cadier en Keer	Sept. '30	Egypte
Zr. M. Pacificius (overste der melaatscheninr. 3e keer), en *Zrs.* M. Cornelio Roefs, Stephania van Mierlo, Amandis Wesseln, Cordula van Hulst..	Zrs. O.L.Vr. van Barmh. Tilburg	13 Sept. '30	Suriname
Zr. M. Laeta B. Peters, M. Frederica M. Zeinstra, M. Tiburce A. Entius.............	Witte Zrs.	5 Sept. '30	Centr. Afrika
Zrs. Theobalda C. Verhoef, Augustina H. de Jong, en Hildegardis L. Schram..................	Gasthuis-Zrs. Breda	28 Nov. '30	Curaçao
Zrs. M. Amelia Peterbroers (Priorin), M. Digna Westhuis, M. Antonia Marrewijk, M. Magdala Havermans	Dom. v. Voorsch.	28 Nov. '30	Curaçao
Zrs. Landelina Bakker en Thimothée Gervink............	Zrs. v. Schijndel	22 Oct. '30	Padang
Zrs. H. Ceciliana A. v. Does en M. Victorina M. v. d. Ven....	Drs. O. L. Vr. v. h. H. Hart	5 Sept. '30	Batavia

[1]) De H. Stoel heeft op verzoek van Mgr. Jurgens aan de Zusters van Veghel verlof gegeven een noviciaat te openen in het bisdom Tuguegarao (Philippijnen).

Persoonsnamen.	*Orde of Congr.*	*Datum.*	*Missie.*
Zr. Simona C. Pennekamp......	Dien. v. d. H. Geest	6 Mei '30	Kl. Soenda-E.
Zrs. Wigberta P. Michielse, Kunigonda A. Pekel...........	„	6 Juli '30	Kl. Soenda-E.
Zrs. M. Willibrorda, W. Linskens, M. Josepha A. v. Duynhoven, M. Willifrida H. Arends......	Franc. v. Asten	28 Juli '30	Basankusu
Zrs. Eufrancina M. H. O. Hinskens, Othmara W. Simons, Joanelle A. Blaas, Jeanne E. A. M. Löbler...............	Franc. v. Heerlen	17 Febr. '30	Luanfu
Zrs. Angelique A. C. Miermans en Maura Th. M. v. Uum...	„	1 Sept. '30	Luanfu
Zrs. M. Bavona M. Hartog en M. Hubertine P. Smits......	Franc. v. Aerdenhout	Dec. '30	Padang
Zrs. M. Josine C. Rutgerink en M. Flaviana J. Leyten	Franc. St. Elis. Breda	13 Nov. '30	Padang
Zrs. Judith C. B. Min, Vincent C. M. Fasbender, Benigna M. Biemans....................	Urs. Rom. Unie	18 Juni '30	Batavia
Mère M. Lioba A. Slenters en *Sr.* M. Cornelia J. v. Scheppingen.....................	Urs. v. Weltevr.	23 Sept. '30	Batavia
Mère M. Cecilia A. Faas, M. Ignatia M. Reeploeg, M. Anselma A. Croll..............	„	8 Jan. '31	Batavia
Zrs. Laurentine Heller, Jordana Kierdorf, Isidoris Mayr, Radegunda Hornung.............	Zrs. v. h. Kostb. Bl.	10 Oct. '30	Mariannhill
Zrs. Speranda Laufkötter, Aventine Aatz, Irmgard Gutmenger	„	10 Oct. '30	Mozambique
Zrs. Bernarda M. Beyssens en Rigoberta G. Clemens	Franc. v. Roosendaal	Dec. '30	Curaçao
Zrs. Theodosia Bleeker (Overste), Mechelina Eysvogels.........	Zrs. Choorstr. Den Bosch	29 Nov. '30	Jeholl
Zrs. M. Anselma (Overste), M. Alexia, M. Modesta, M. Aniceta M. Odulpha, M. Valeria [1] ...	Zrs. v. St. Jos. Amersfoort	8 Jan. '31	Padang
Zr. M. Cecile.................	Zrs. v. Moerd.	20 Nov. '30	Finland

[1]) Dit zijn de eerste missionarissen der Zrs. v. d. H. Joseph te Amersfoort. Zie „Verschillende gegevens."

Persoonsnamen.	*Orde of Congr.*	*Datum.*	*Missie.*
Teruggekeerd :			
Z. Exc. Mgr. E. Lebouille, Coadjutor van Yungpingfu..	C. M.	22 Oct. '30	Yungpingfu
Ew. Hr. H. A. Smits............	,,	20 Nov. '30	Nanchang
Pr. Bern. Visbeek en Steph. Vissers	C. S. Sp.	Nov. '30	Nrd. Katanga
Pr. Hermenigild Poort........	O. F. M.	17 Juni '30	Luanfu
Prs. Seraphinus Lunter en Alfondus Waardeloo..............	,,	Aug. '30	Divinopalis (Braz.)
Prs. Gabriël Kuipers en Ludolphus Bosse..............	,,	13 Dec. '30	Luanfu
Fr. A. Knüwer..............	Mill-Hill	16 Juli '30	Kavirondo
Fr. A. Bruens..............	,,	23 Aug. '30	Boven-Nijl
Fr. C. Brunger..............	,,	31 Oct. '30	Boven-Nijl
Prs. J. Mees en A. v. d. Bogaard	M. S. C.	17 Oct. '30	Surigao (Phil.)
Pr. L. Kauling..............	,,	16 Nov. '30	Campinas (Braz.)
Pr. J. Tubbing en *Br.* C. Beyer..	,,	14 Nov. '30	Ned. Nw. Guinea
Pr. J. Boumans..............	Scheutist	30 Aug. '30	Mississippi
Pr. L. Bernts..............	S. M. A.	Oct. '30	Beneden-Volta
Pr. B. Dodebier..............	,,	Dec. '30	Goudkust
Br. Aug. Benner..............	,,	23 Dec. '30	Togo
Pr. Dyonisius Pessers.........	O. Cap.	Juli '30	Padang
Brs. Wilhelmus A. v. Grinsven en Bentivolus J. v. Hoogstraten	,,	8 Sept. '30	Padang
Pr. P. Jeukens..............	S. C. J.	8 Dec. '30	Stanley-falls
Pr. H. van Oort..............	,,	Jan. '31	Benkoelen
Pr. P. de Koning............	S. S. S.	Dec. '30	Rio de Janeiro
Frs. Arch. A. Molenschot, Aquinas W. Oerlemans, Ant. Maria A. Kaas, Albanus N. Westgeest en Bavo J. Loerakker.......	,,	Dec. '30	Buenos Ayres
Frs. B. Soemarna, C. Tjiptakoesoema en C. de Quai.......	S. J.	26 Sept. '30	Batavia
Pr. G. Schoemakers..........	S. V. D.	17 Dec. '30	Kl. Soenda-Eil.
Pr. C. Gerards..............	Montfortaan	Jan. '31	Mozambique
Br. Ambrosius W. v. d. Vorst....	Brs. v. Huybergen	Juni '30	Ned. Borneo
Brs. Canisius v. d. Ven, Leo Geers, Longinus v. Spreeuwel	,,	Oct. '30	Ned. Borneo
Br. Theobald Everout........	Brs. v. Oudenbosch	Sept. '30	Batavia
Br. Engelbertus van de Voort..	,,	Sept. '30	Soerabaya

Persoonsnamen.	*Orde of Congr.*	*Datum.*	*Missie.*
Zr. Alphonse M. Kurvers	Zrs. v. Cadier.	Sept. '30	Afrika
Moeder Gabriël (verkozen Algemeene Overste)	Urs. v. Bergen	Juli '30	Boven Nijl
Zr. Ermilinda G. van Leeuwen...	Dien. v. d. H. Geest	Sept. '30	Kleine Soenda-Eil.
Zr. Othilda P. S. v. Croonenborch	Zrs. v. Roosendaal	Sept. '30	Curaçao
Zr. M. Basilia Goering..........	Zrs. v. h. Kostb. Bl.	30 Juni '30	Amerika
Zrs. M. Adolphina Landowska en M. Rufina Breitner.......	„	Juni '30	Zanzibar
Zr. M. Callista Rosa Wahl	„	Nov. '30	Belg. Congo
Zr. M. Irmgardis G. van Hees	Fr. v. Veghel	1 Juni '30	Ned. Borneo
Zr. M. Celina Vlug	Dom. v. Voorsch.	Nov. '30	Curaçao
Overleden :			
Z. Exc. Mgr. Greg. Michaël Vuylsteke, Apostolisch Vicaris van Curaçao, geb. 31 Juli 1869, pr. 1895, missie 1896 (Curaçao-Porto Rico) bisschop 10 Juni 1910	O. P.	4 Aug. '30	Curaçao
Pr. Steph. van de Pavert......	„	28 Dec. '30	Curaçao
Pr. Wenceslaus Westerhof	O. F. M.	Juli '30	Divinopolis
Br. Liberatus Franken........	„	Dec. '30	„ (Braz.)
Br. Stephanus Potten geb. 1885, missie 1929.................	O. F. M.	Jan. '31	„
Pr. J. Schröder, geb. 2 Maart 1864, pr. 1903 in de missie	C. ss. R.	12 Nov. '30	Suriname
Pr. A. Nuyten geb. 18 Dec. 1868 pr. 1894, missie 1894	„	13 Nov. '30	Suriname.
Pr. August van Susante, geb. 1878; pr. 1905	Scheutist	6 Oct. '30	Siwantze
Pr. P. J. Hoevenaars, geb. 1860, missie 1896.................	S. J.		Batavia
Ew. Hr. Laurent Vonk geb. 1897, missie 1924.................	C. M.	16 Aug. '30	Yungpingfu
Br. Adr. v. Roessel	M. S. C.	7 Juni '30	Ned. Nw. Guinea
Pr. Paulus Hurkmans, geb. 2 Oct. 1863, pr. 1888, missie 1907	O. Carm.	4 Nov. '30	Rio de Janeiro
Pr. Augustinus Huybrechts geb. 7 Apr. 1880, pr. 1905, missie 1910, overleden te Rotterdam	O. Cap.	12 Jan. '31	Borneo-Padang
Fr. Joseph M. Thijssen, geb. 1888, overleden te Oss.......	Mill-Hill	15 Jan. '31	Boven Nijl

Persoonsnamen.	*Orde of Congr.*	*Datum.*	*Missie.*
Fr. Chromatius van Belkom, geb. 8 Mei 1877, missie 1924	Frs. v. Tilb.	12 Oct. '30	Celebes
Zr. Willibrorda Bouwman.......	Dien. v. d. H Geest	1930	Kl.Soenda-Eil
Zr. Rumolda: Anna M. E. Venken, Missie 24 Jan. 1929.	Franc. van Heerlen	6 Juli '30	Luanfu
Zr. Jeanne: Emma A. M. Löbber, missie 17 Febr. 1930........	„	10 Juli '30	Luanfu
Zr. Raymunda: Adriana M. van Rooy, missie 29 Sept. '23....	„	11 Aug. '30	Luanfu
Zr. M. Valentina: H. J. A. M. Schuurmans, geb. 1874......	Franc. v. Roosendaal	13 Sept. '30	Suriname
Zr. M. Vitalis Böhrer..........	Zrs. v. h. Kostb. Bloed	5 Aug. '30	Natal
Mère Marie Pelagie: Margaret Roche......................	Urs. v. Weltevreden	23 Dec. '30	Batavia
Sr. Joanna: A. van den Heuvel, geb. 14 Maart 1885, missie 26 Juni 1919...............	Urs. Rom. Unie	30 Juni '30	Batavia
Mère Marguérithe: J. de Rooy, geb. 2 Nov. 1864, missie 12 Juli 1883......................	„	8 Dec. '30	Batavia
Sr. Odilia geb. 18 Nov. 1865, missie 23 Aug. 1892.........	„	22 Dec. '30	Batavia
Mère Prieure Augustine Borrenbergen, geb. 16 Maart 1871, Missie 25 Mei 1894..........	„	30 Dec. '30	Malang

VERSCHILLENDE GEGEVENS.

Z. Exc. G. Frederix C. I. C. M. Titulair-bisschop van Tagaste en Apostolisch Vicaris van Ningsia sinds 8 Maart 1920 is op herhaald verzoek door den H. Stoel eervol ontslag uit zijn bediening verleend.

Z. Exc. Odoricus Timmer O. F.M., Titulair-Bisschop van Druzipare, die na zijn eervol ontslag als Apostolisch Vicaris van Luanfu, nog steeds het ambt van procurator waarnam, heeft zich wegens ouderdom — hij is 72 jaar oud — verplicht gezien ook dit ambt neer te leggen. Z. Exc. heeft zijn intrek genomen bij de Zusters te Sinchwang.

Als zijn opvolger is benoemd pater Quintinus Pessers. O. F. M.

Nieuwe missioneerende Congregaties. — Op Driekoningendag heeft de *Congregatie van den H. Joseph*, welker Moederhuis te *Amersfoort* (Vlasakkers) is, haar eerste Missionarissen uitgezonden, en is daardoor de 47e Zusters-

Congregatie geworden, die Nederlandsche Missionarissen uitzendt. Zij zullen zich te Petissah bij Medan, in de Prefectuur van Padang (der Paters Capucijnen) belasten met het onderricht in vrouwelijke handwerken en huishoudkunde, met voorbereidend lager onderwijs en met de zorg voor weezen.

De *Missiezusters-Franciscanessen van den H. Antonius te Asten*, die reeds missiestaties bedienen in Noorwegen en in Basankusu (Belg. Congo) hebben — onder voorbehoud van nadere goedkeuring door den H. Stoel — van Mgr. Diepen verlof ontvangen ook een missiestatie te aanvaarden in Nederl. Borneo (Paters Capucijnen) te Benoea-Martinoes.

De *Cisterci nsers* van de Abdij van O. L. V. van Onzenoort te Nieuwkuyk zullen op verlangen van den H. Stoel op de grens van Rusland een internationaal College gaan stichten ; het zal worden opengesteld voor alle jongelingen, die als Cisterciënser aan het Apostolaat onder de Russen willen deelnemen. De Generale-Abt der Cisterciensers Franciscus Janssens uit Tilburg is uit de Abdij van Nieuwkuyk afkomstig.

Pater Augustinus Huybregts. O. M. Cap. † — Vrij plotseling overleed 12 Jan. in het St. Franciscus-Gasthuis te Rotterdam Pater Augustinus Huybregts in den ouderdom van 50 jaar.

Op dezelfde plaats waar 't monument van Pastoor Verbraak blijft getuigen van edelen priesterarbeid, heeft ook Pastoor Huybregts zich onsterfelijke verdiensten als missionaris verworven.

In 1910 ging hij uit naar Borneo en werkte daar totdat in 1912 Sumatra aan de Holl. Capucijnen werd toevertrouwd en hij met nog enkele confraters werd uitgekozen om het missiewerk in dit nieuwe gebied te beginnen. Altijd is z'n standplaats Koeta Radja geweest en was hem dus de zorg opgedragen over Atjeh, nu juist niet zoo'n gemakkelijk gedeelte van Sumatra. Z'n gestel scheen ijzersterk en voor geen moeite schrok hij dan ook terug. Jaar in jaar uit heeft hij rusteloos gesjouwd, rondtrekkend van post tot post ; vol toewijding ook te midden van gevaarlijke omstandigheden stond hij met z'n diensten klaar om de militairen op hun tochten en expeditie's te volgen. — Z'n gunstig karakter, z'n blijmoedigheid en goedhartigheid, z'n joviale omgang oefende invloed ver in z'n omgeving, zoodat hij in geheel Atjeh bekend en gezien was. Blijvende getuigen van z'n ijver zijn b. v. de mooie kerk die hij te Koeta Radja bouwde en de flinke school ; hij wist voor z'n statie de Zusters van Schijndel te winnen, die aanstonds en telkens krachten moesten bijhalen in de scholen ; in Dec. 1929 richtte hij 'n *K*(atholieke) *S*(ociale) *B*(ond) op.

Voor z'n ijverig werken mocht hij meermalen duidelijke bewijzen van waardeering ondervinden o. a. werd op treffende wijze in Nov. z'n zilveren Priesterfeest gevierd onder buitengewone deelname van de zijde der Katholieken en niet-katholieken. Z'n vertrek naar Holland droeg werkelijk 'n officieel karakter. Burgerlijke en militaire autoriteiten gaven door hun hooge tegenwoordigheid bij beide gelegenheden bewijzen van sympathie. Per extratrein werd hij feestelijk uitgeleide gedaan naar de boot. Allen hoopten op 'n

spoedig weerzien en 'n volkomen herstel, want het zware werk op zoo'n moeilijke post had z'n krachten ondermijnd.

Om z'n verdienstelijken arbeid in het Atjehsche werd hij benoemd tot officier van Oranje Nassau en als tweede onderscheidingsteeken mocht hij ontvangen het Kruis B. K. (voor belangrijke krijgsverrichtingen) met de gesp. Atjeh 1911—1914. — R. I. P.

Langeweg. P. XAVERIUS O. M. Cap.

Het aantal Nederlandsche Missionarissen, dat in het laatste halfjaar — *van Juli—Jan.* 1930 — werd uitgezonden, bedroeg volgens voorgaande gegevens 112 priesters, 9 fratres clerici, 23 broeders van priester-orden, 21 broeders van broeders-congregaties, 75 zusters : te zamen 240, van wie 190 voor het eerst uitgingen nl. 72 priesters, 43 fraters en broeders en 74 zusters.

Het Sint Elisabeths-gasthuis op Curaçao, — Den 3en December vierde dit, wellicht oudste Nederlandsche missie-hospitaal zijn 75-jarig bestaan. Pater Euwens O. P. die van 1919 tot 1930 er rector was, nam van zijn geliefden arbeid afscheid door het publiceeren van een overzichtelijke geschiedenis van dit instituut der Gasthuiszusters van Breda, dat opgericht in een tijd van kwijnend bestaan der kolonie, zeker heeft medegewerkt om aan de slavenbevolking de schoonheid van den katholieken godsdienst ad oculos te demonstreeren, en dat nu nog — in de hoog-ontwikkelde kolonie — een eereplaats inneemt. De talloozen die er hulp vonden voor het lichaam en redding voor de ziel zullen medewerken met de offerliefde der heldhaftige verpleegsters om Gods zegen ook voor de toekomst te verwerven. Ad multos annos !

Het geschrift verscheen bij de drukkerij van het Apostolisch Vicariaat van Curaçao.

Het jaarverslag van het Sint-Melaniawerk 1929—1930, is het slachtoffer geworden van de veel plaats eischende statistieken in ons November-nummer. Mogen wij alsnog de aandacht vestigen op den stillen maar gestagen arbeid dezer vereeniging in het moederland en in onze Oost ? Hoe meer waardeering en medewerking deze vindt, des te meer zal de vereeniging kunnen doen voor de christelijke opheffing der Javaansche vrouw.

Verbetering aan te brengen in „Pauselijke Missieactie". — Op blz. 72, noot [1]) staat aangegeven de formule, waarmede de „Dominicaansche" wijding aan Rozenkransen kan worden gegeven door de presidenten en leden der Centrale, nationale en Diocesane besturen, en door de Sacerdotes Zelatores Benemeriti der Voortplanting. Hieruit vielen een paar woorden, hieronder gecursiveerd, uit. Zij moet luiden : „Ad laudem et gloriam Deiparae Virginis Mariae, in memoriam mysteriarum vitae, mortis et resurrectionis ejusdem D.N. Jesu Christi benedicatur † *et sanctificetur* † haec Ss. Rosarii corona in nomine † Patris etc.

BOEKBESPREKING

Mulders, Dr. Alphons, *Kerk en Missie in theologische en historische belichting*. Rede uitgesproken bij het aanvaarden van het lectoraat in de missiologie aan de Keizer Karel Universiteit te Nijmegen op Vrijdag 3 October 1930. — N.V. Dekkers & van de Vegt en J. W. van Leeuwen, Nijmegen—Utrecht, 1930. — fl. 0.75.

Wanneer ondergeteekende zich de in het buitenland meer gebruikelijke *Selbstanzeige* door redacteuren veroorlooft, geschiedt zulks vooral, omdat hij deze gelegenheid wenscht te benutten om nogmaals zijn dank uit te spreken jegens allen, die zijn ambtsaanvaarding door hun hooggewaardeerde belangstelling hebben opgeluisterd.

Onder de velen, die op den feestdag van de H. Theresia van Lisieux in de Aula van de R. K. Universiteit aanwezig waren, vermelden we: Z. Exc. Mgr. P. Hopmans, Bisschop van Breda; het Dagelijksch Bestuur van den Nederlandschen Priestermissiebond; den Rector-Magnificus en vrijwel alle professoren met den secretaris van het Curatorium; de Provinciaals of hunne vertegenwoordigers van de meeste missioneerende Orden en Congregaties; vele Eerw. H.H. Geestelijken, vooral uit het Bredasche bisdom; afgevaardigden van de Indische Missievereeniging, van het studentencorps Carolus Magnus, van de Nijmeegsche Studentenmissieclub en de Missie-Interacademiale; tal van studenten en belangstellenden, zoodat de voor dergelijke gelegenheden bestemde zaal nauwelijks het uitgelezen gezelschap kon bevatten.

De openbare les, die met de grootste aandacht werd gevolgd, behandelde in haar eerste gedeelte de verhouding van Kerk en Missie, van theologisch standpunt beschouwd, waarbij vooral werd geargumenteerd uit het algemeen karakter der Kerk: deze is uitgangspunt en einddoel der missie. De verhouding van Kerk en missie blijkt verder zonneklaar in het licht der historie, zooals het tweede gedeelte in groote lijnen en markante punten schetst, waarbij telkens naar de voornaamste literatuur wordt verwezen.

Op blz. 19 is een zinstorende drukfout blijven staan; in plaats van 325 aartsbisdommen, 5 bisdommen, leze men: 325 aartsbisdommen en bisdommen.

A. M.

Becker, Prof. Dr. C., *Katholische missionsärztliche Fürsorge.* Jahrbuch 1930. — 189 S. — Kath. Missionsverlag A. G., M.-Gladbach.

Voor de zevende maal geeft de vroegere Apostolische Prefect van Assam, de latere stichter en de tegenwoordige directeur van het medisch missie-instituut te Würzburg het „Jahrbuch des katholischen Vereins für missionsärztliche Fürsorge und des missionsärztlichen Institutes" in het licht.

Naast de leerzame opstellen over theorie en praktijk van de medische missie, bevat dit uitstekend-geredigeerde en aardig-geïllustreerde jaarboek een overzicht van hetgeen Duitschland in het afgeloopen jaar voor de medische missie deed ; met name trekt het jaarverslag van het Würzburger instituut zelf de aandacht. Veel wetenswaardigs behelzen ook de brieven van missie-artsen, de verslagen van sommige instellingen der missies, de mededeelingen van verre en nabij. Een aantal boekbesprekingen vormt het slot van dit jaarboek, dat een waardig en geschikt middel is om kennis van en liefde voor de medische missieactie aan te kweeken.

A. M.

Kirsch, Dr. Johann Peter, *Kirchengeschichte.* Unter Mitwirkung von Andreas Bigelmair, Josef Greven und Andreas Veit herausgebeven. gr. 8o. Freiburg i. Br., Herder.

Erster Band : *Die Kirche in der antiken griechisch-römischen Kulturwelt.* Mit einer Karte (XX u. 876 S.) 1930. — 25.50 Mk. ; in Lw. 30 Mk.

Minstens evenzeer als de dogmengeschiedenis en de geschiedenis der liturgie is de missiegeschiedenis een dier deelen van de kerkgeschiedenis, die een levensverrichting van de Kerk behandelen.

Indien de missiegeschiedenis een afzonderlijk gebied der geschiedeniswetenschap bestreek en naast de kerkgeschiedenis stond, zooals de kunstgeschiedenis naast de politieke geschiedenis, dan ware hiermee de baan geopend voor de dwaalmeening, als zou de missie iets extravagants zijn, een beweging in de Kerk, die niet tot haar wezen behoort, een liefhebberij van idealistische drijvers. Neen, evenals wij er den nadruk op leggen, dat de kerkgeschiedenis een volwaardig onderdeel der geschiedeniswetenschap is, moeten wij er ook aan vasthouden, dat de missiegeschiedenis een gelijkberechtigd onderdeel der kerkgeschiedenis is, met denzelfden theologischen aard, met denzelfden bovennatuurlijken inslag. Dit bewustzijn van haar aard zal haar bewaren voor vervlakking en veruiterlijking, voor verdwalen in romantische verhalen en avontuurlijke reisbeschrijvingen, voor vernederende conniventie met koloniale en ethnologische hulpwetenschappen, die haar wezen niet uitmaken.

Intusschen moet de beoefenaar der missiegeschiedenis goed op de hoogte zijn der algemeene kerkgeschiedenis, om aan ieder onderdeel in het geheel zijn juiste plaats te kunnen geven. En hiervoor biedt de nieuwe *Kirchengeschichte*, wier titel boven staat vermeld, met haar chronologischen en zakelijken opbouw, met haar wetenschappelijke en overzichtelijke voor-

stelling, met haar overvloedige en deskundige literatuuropgave een allerkostbaarst hulpmiddel.

We zeggen: de *nieuwe* kerkgeschiedenis, want als zoodanig is deze bewerking en omwerking van Hergenröthers handboek bedoeld. Het biedt reden tot verheugenis, dat prof. Kirsch, die reeds de 4e tot de 6e uitgave van Hergenröther bezorgde, door den vooruitgang der kerkgeschiedkundige studiën en de verbetering der historische methode genoodzaakt, er eindelijk toe besloot, op den bestaanden grondslag een nieuw werk op te bouwen.

Voor deze veelomvattende taak verzekerde zich de bescheiden geleerde de onmisbare medewerking van vakkundigen : prof. Greven uit Bonn voor den tijd van de 8e tot de 14e eeuw ; prof. Bigelmair uit Würzburg voor den tijd van het verval der kerkelijke macht en de hervormingsperiode ; prof. Veit uit Freiburg i. Br. voor den nieuweren en nieuwsten tijd. Zelf behield prelaat Kirsch de bewerking der oud-christelijke periode, waaraan hij reeds vroeger bijzondere zorg had besteed — in de degelijke bewerking van andermans werk steekt meer eigen arbeid dan buitenstaanders vermoeden — voor zich : zijn colleges in de patrologie te Freiburg i. Zw. en zijn leiding van het pauselijk instituut voor christelijke archeologie te Rome kwalificeerden hem hiervoor meer dan gewoon.

De eerste band met den ondertitel : *Die Kirche in der antiken griechisch-römischen Kulturwelt*, die loopt vanaf de stichting der Kerk tot het einde der 7e eeuw, is op het laatst van 1930 verschenen. Terwijl Kirsch deze stof ongeveer op dezelfde wijze rangschikt als vroeger, heeft hij heel den tekst nogmaals zorgvuldig doorgewerkt, hier weglatend of verkortend wat overbodig of van minder beteekenis was, daar toevoegend of uitwerkend datgene, wat momenteel meer de aandacht vraagt ; met name heeft hij de literatuuropgave grondig herzien, zoodat we in een bibliographie van ± honderd bladzijden verwezen worden naar de nieuwste en betrouwbaarste geschriften.

Het kan niet in onze bedoeling liggen hier een overzicht te geven van den rijken inhoud van de systematische geschiedenis der Kerk in al haar levensuitingen : wie een bepaald onderdeel uitvoeriger wil bestudeeren dan in de klassieke handboeken geschiedt of zich van de desbetreffende literatuur op de hoogte wil stellen, is aangewezen op dit Nachschlagewerk.

Zooals van zelf spreekt, trokken de missiegeschiedkundige gedeelten — in de volgende deelen zullen deze uiteraard nog meer ruimte beslaan — onze bijzondere aandacht. En de lezing van hoofdstukken als : das religiöse Leben bei den Heiden und Juden zur Zeit der Entstehung des Christentums ; der hl. Paulus und die grosze Heidenmission ; die (nachapostolische) Ausbreitung des Christentums in den verschiedenen Ländern ; die Ausbreitung der Kirche am Anfang des 4 Jahrhundert ; die Kirche im byzantinischen Reich im 4 Jahrhundert ; die Völkerwandlung und das Christentum in den neugebildeten Reichen des Abendlandes ; die Missionstätigkeit unter den heidnischen Germanen in Deutschland ; das Christentum auf den britischen Inseln, e.a. heeft ons overtuigd van de zorg aan de afwerking, ook van deze onderdeelen besteed, en van de keurigheid, waarmee zij in de omlijsting van het geheel zijn gevat. Dit laatste beschouwen we voor ons doel als de groote

verdienste van deze monumentale kerkgeschiedenis, waarnaast het geen zin heeft op détailpunten te gaan vitten.

Wie trouwens, zooals wij, het voorrecht hadden, de colleges van prof. Kirsch te mogen volgen, wisten à priori, dat deze sympathieke prelaat, die niet enkel een encyclopedisch, maar ook een conscientieus geleerde is, al het mogelijke zou doen, om in breede kringen de verdieping der kerkgeschiedkundige studiën en de hooge waardeering van het leven der katholieke Kerk te bevorderen. ALPH. MULDERS.

Schmidlin, Prof. Dr. Jos., *Das gegenwärtige Heidenapostolat im fernen Osten.* II Halbband : *Die Indischen Missionen* (Missionswissenschaftliche Abhandlungen und Texte. Heft 14). Münster i. W., Aschendorff, 1930. Mit 2 Karten. — 160 S. — 7.75 RM.

In dit tweede deel van zijn omvangrijk werk over den tegenwoordigen missiearbeid in het verre Oosten handelt Schmidlin over de Indische missies, en vat onder deze benaming samen : Voor-Indië, Achter-Indië en Indonesië met de Philippijnen ; voor de uitgave van dit laatste gedeelte hebben de Nederlandsche Priestermissiebond en de Indische missievereeniging den Sch. een toelage verstrekt.

Volgens een vast schema typeert hij van ieder der genoemde gebieden achtereenvolgens het missieobject, schetst in enkele trekken de missiegeschiedenis, beschrijft uitvoeriger den huidigen toestand zoowel in het algemeen als voor de afzonderlijke streken, geeft ten slotte eenige aanduidingen omtrent de protestantsche zending aldaar.

De pijnlijke zorg, die Sch. aan den dag legt, om schier iederen zin van een verwijzing naar een of ander bronwerk of naar desbetreffende literatuur te voorzien, boezemt vertrouwen in, hetwelk nog groeit, als men verneemt, dat hij meer dan eens een studiereis heeft gemaakt naar het verre Oosten.

Een wetenschappelijke missiekunde te schrijven, zooals het werk van Sch. voor de betreffende gebieden wil zijn, is een even gewichtige als hachelijke onderneming. Gewichtig is de missiekunde, minstens evenzeer als de missiegeschiedenis, èn voor de missiegeschiedenis zelf, wijl zij het resultaat aantoont van de geschiedkundige ontwikkeling, èn voor de missietheorie, wijl haar de huidige missiepraktijk onmiddellijke stof levert voor onderzoek ; maar niet minder hachelijk is het schrijven van zoo'n werk, omdat men bij de vlugge ontwikkeling der dingen, vooral in het Oosten, moeite heeft om bij te blijven en men bovendien wel nooit aan ieders verlangen zal kunnen voldoen. Zoo zou b.v. ten opzichte van het onderhavige werk de een kunnen wenschen, dat Sch. meer ex professo de worsteling hadde beschreven van het Christendom met de groote volksgodsdiensten, die niet verstoken zijn van innerlijke waarden en juist daarom zooveel tegenstand kunnen bieden aan het katholicisme ; een ander zou liever hebben gezien, dat meer in de diepte ware gegraven dan in de breedte geharkt ; een derde eindelijk zou met behulp van het „Repertorium op de literatuur betreffende de Neder-

landsche koloniën" en zelfs met behulp van „Het Missiewerk", waarin Rev. J. Vermeulen zulke verzorgde overzichten over Nederlandsch-Indië schreef, gemakkelijk menige lacune kunnen aanwijzen in de toch zoo overvloedig aangehaalde literatuur.

Maar wie gegevens wil bezitten omtrent de sterk-gevariëerde toestanden in de beschreven missiegebieden, zal den Sch. liever dankbaar zijn voor het gebodene, waaruit we minstens deze les moeten onthouden : dat in het verre Oosten gestreden wordt om de wereldhegemonie in economisch, politiek en godsdienstig opzicht, zoodat het nu het strategisch oogenblik is om deze volkeren te winnen voor Christus. ALPH. MULDERS.

Vroklage, S. V. D., p. B. A. G. *Mgr. Petrus Noyen.* Eerste Apostolische Prefect der Kleine Soenda Eilanden. Uitgave Boekhandel „St. Willibrord" Uden. 1930. — 192 blz. en 2 kaarten.

„Op initiatief en met groote medewerking van zijn warmen vriend en vereerder, wijlen den Zeereerw. Pater F. Ariaens, oud-rector van Uden, Teteringen en Helvoirt en eerste Novicenmeester der Hollandsche Provincie, heeft deze Provincie gemeend haar grondvester te moeten eeren door een levensbeeld van hem te laten schrijven". Met deze woorden besluit p. Vroklage zijn boek over Mgr. Petrus Noyen uit Helmond, eenmaal den opofferenden missionaris in Zd. Sjantoeng, den stichter van het missiehuis te Uden, den grondlegger der Nederl. Provincie S. V. D. maar bovenal de apostolische organisator van het Vicariaat der Kleine-Soenda-eilanden, wiens levenswerk zijn innerlijke kracht toont in een schitterende vruchtbaarheid, zeker ook daarom, omdat hij gezaaid heeft in tranen". Een stichtend boek over een heldhaftig leven. Th. B.

Heerkens, S. V. D., P. *Flores: de Manggarai.* Uitgave van het Missiehuis te Uden, 1930. — 146 blz. en 2 kaarten.

De beteekenis van Mgr. Noyens levenswerk wordt door dit geschrift wel typisch getoond. Mgr. Verstraelen gaf het „Ten geleide" deze woorden mede : „Deze schetsen laten het volk zien zooals het daar leeft".... „Het woord van den H. Augustinus „Anima naturaliter christiana" is op hen ten volle van toepassing". Het leest vlot, en zal daarom helpen de kennis van dit volk en de waardeering der Floresmissie te bevorderen. Th. B.

Fünfzig Jahre am Aequator. Gedenkblätter zum goldenen Jubiläum der innerafrikanischen Missionen der Weiszen Väter. Verlag des Missionshauses der Weiszen Väter, Trier 1930. — 160 blz. geillustreerd.

De vijf feestnummers der „Afrika-Bote", waarin de Duitsche Witte Paters in 1928—29 het gouden jubelfeest van hun Afrikaanschen missiearbeid herdachten, zijn in dit boekje gebundeld. De machten der duisternis en de wapenen des lichts worden tegenover elkaar gesteld en de uitwendige groei en inwendige macht van den missiearbeid toegelicht. De bewondering voor den stoeren arbeid dezer Societeit groeit bij het lezen. Th. B.

Heinen, S.J., p. Adolf. *Unter den Rothäuten Kanadas.* Geschichte der Huronenmission und Ihrer Blutzeugen, der acht heiligen Missionäre aus der Gesellschaft Jesu. Saarbrücker-Druckerei und Verlag. Akt. Ges. — 1930. — 246 blz.

Dit boek vertelt van het strijden en lijden der eerste Apostelen onder de Huronen, de Roodhuiden die de oorspronkelijke bewoners van Canada waren. De geloofshelden Jean de Brébeuf en zijn Gezellen, die der Societeit van Jesus tot eer strekken, en die de Kerk ons sinds 1925 en 1930 als heiligen ter vereering voorstelt, hebben aan de roemrijke geschiedenis der geloofsprediking een nieuwe bladzijde toegevoegd. Hun zalig- en heiligverklaring is ook in onze dagbladen en tijdschriften een aanleiding geweest hun arbeid en marteldood uiteen te zetten : in dit boek vindt men hun pionierswerk en de zegen die daaruit voortsproot, nog eens duidelijk en stichtend geteekend. Th. B.

Hubrecht, C. M., Alphonse. *Grandeur et Suprématie de Peking.* — Peking. Imprimerie des Lazaristes. 1928. Ook verkrijgbaar Studiehuis St. Vincentius à Paulo, Ubbergsche weg, Nijmegen. Gr. kwarto (in drie verschillende edities) 616 blz. rijk versierd en geillustreerd. Prijs, naar gelang van de editie £ 20.—.—, £ 15.—.— of £ 4.—.—.

Reeds eenigen tijd wacht dit groote werk van den China-missionaris Alphons Hubrecht op een aankondiging in ons tijdschrift. In dit boek geeft de schrijver een rijk-gedocumenteerd resumé van de kennis, die hij opdeed tijdens de twintig jaren, welke hij in het Hemelsche Rijk doorbracht ; twintig jaren van reizen en trekken over land en over zee, twintig jaren van observeering en bestudeering van land, volk en toestanden.

In deze studie staat Peking in het centrum der uiteenzettingen, gelijk het stond in het centrum van schrijvers arbeid en studie. Het geeft de geschiedenis der dynastieën, die er hebben geregeerd, de ontwikkeling der godsdiensten, die er zich hebben gevestigd, de geschiedenis ook van de ontwikkeling der stad. Natuurlijk wordt aan de verschillende episoden der Katholieke Missie de noodige aandacht geschonken, zóó dat zij met de geschiedenis in verband worden gebracht. De studie van dit boek geeft ons een uitstekend inzicht in de ontwikkeling van dit deel van China, dat naar ons begrijp steeds als „het" China heeft gegolden. Wij kunnen die ontwikkeling volgen tot 1924, toen Peking nog werkelijk zich als hoofdstad van het Hemelsch Rijk gelden deed, al aanvaardde het Zuiden reeds toen niet meer die leiding. De ontwikkeling der missie eindigt met de komst van den Pauselijken Delegaat en met de wijding der eerste Chineesche bisschoppen, waarmede een nieuw tijdperk definitief werd ingeluid.

Het boek is rijk geïllustreerd met foto's en teekeningen, en de luxeuitgave zelfs met tien aquarellen; onder deze zijn verschillende zeldzame of zelfs nog nooit gereproduceerde. Het werk heeft de eigenschap van de meeste Fransche publicaties, dat het zich gemakkelijk en aangenaam lezen laat. Naar de opvattingen onzer Ooster-buren doet het wellicht niet „gründlich"

aan : schrijver gaat zich — naar de gewoonte zijner landgenooten — niet aan voetnoten te buiten, maar een goede bibliographische opgave doet ons een overzicht aan de hand van de oude publicaties en bronnenstudies, waaraan de schrijver zijn kennis ontleende, welke door een langjarig verblijf en scherpzinnige opmerkingsgave is verdiept, en tot een gelukkige synthese van eigen en anderer vondsten uitgroeide.

Wie zich voor Chineesche missieproblemen interesseert kan zich in dit werk uitstekend oriënteeren en prepareeren. Th. B.

Bureau Sinologique de Zi-Ka-Wei. Missions, Séminaires, Oeuvres Catholiques en Chine (avec une carte des Missions en couleurs, hors texte) IXe Année 1928—1929. 76 blz. Shanghai. Imprimerie de T'ou-sè-wè, Zi-ka-wei, 1930 — $ 0.40.

Deze aankondiging in 1931 lijkt misschien wat op „mosterd na den maaltijd". Wij plaatsen ze echter om er aan te herinneren, dat genoemd Bureau Sinologique der paters Jesuïeten jaarlijks een handig statistisch overzicht geeft van den toestand der Kerk in China, dat op den veel-uitgebreideren „Planchet" vóórheeft, dat het op een bijzondere overzichtelijke wijze in kort bestek inlichtingen geeft over chefs de missions, missions catholiques (personeel), séminaires, fruits spirituels, oeuvres de miséricorde, d'éducation, et notes géographiques. Het geeft ook inlichting over het gevolgde systeem van romanisatie der Chineesche namen (het groote kruis voor ons Westerlingen) en het vergeet niet een uitgebreide lijst te geven van volledige post-adressen „des principaux centres et établissements Catholiques".

De onbekende, die de sympathieke gedachte heeft ons jaarlijks een exemplaar „en hommage" toe te zenden, zijn wij zeer dankbaar. Wij hebben al dikwijls groot nut van deze handige publicatie gehad.

Th. M. P. BEKKERS.

Moidrey, S.J., J. de. *Notes sur les vingt-quatre dernières années des 5 régions synodales de Chine*. Bureau Sinologique. Imprimerie de T'ou-sè-wè. Zi-Ka-Wei (bij Shanghai) 1930. — 24 blz.

Paus Leo XIII verdeelde in 1879 de Chineesche Missies in 5 regiones ; wegens de ontzaggelijke uitbreiding van het aantal der Chineesche kerkdistricten werd China in 1928 opnieuw verdeeld en nu in 17 regiones. Naar deze 17 regiones worden nu voortaan de statistieken ingericht.

De revisie der statistieken van 1903 af, bracht p. Moidrey er toe de statistische gegevens der laatste 25 jaar samen te brengen in een kort overzicht dat in enkele cijfers, en in duidelijke grafieken de ontwikkeling te zien geeft van „population chrétienne ; clergé Chinois ; clergé étranger ; clergé total ; séminaires ; religieux-non-prêtres ; religieuses. Een appendix geeft nog een overzicht van „de Presentandinen", om een antwoord te beproeven op de vraag, of de roepingen tot het religieuze leven onder de Chineesche Christenen verminderen of vermeerderen.

Voor den belangstellende in de Chineesche Missie geven deze cijfers

merkwaardige en vooral troostende bijzonderheden, die allen heenwijzen naar één verblijdend feit, de geregeld voortgaande en aanmerkelijke groei der Kerk in China en van de eigen, inheemsche „personae ecclesiasticae".

Th. B.

Daranatz, J. B. *Un grand naturaliste basque: Armand David.* (1826—1900) Bayonne. Imprimerie du „Courier". 9 Rue Jacques-Lafitte 1929. — 52 blz.

Deze groote Baskische natuurkundige was een Lazarist en een China-missionaris, een die naar aanleg en opleiding voorbeschikt scheen voor de wetenschap, er met vrucht reeds in arbeidde, en die toch na 10 jaren van wetenschappelijken arbeid nog niet had kunnen vergeten zijn eerste liefde en verlangen, missionaris in China te worden.

„Je ne sais comment je pourrais tranquilliser ma conscience, si „je me laissais distraire par la vie douce du Collège et par les com-„modités qu'y trouve la nature ; et si je ne faisais tout mon possible „pour obtenir au plus tôt d'aller mourir en travaillant à sauver quel-„qu'un de ces pauvres malheureux pour qui notre Seigneur est mort „et qui feraient de la grâce du christianisme un meilleur usage que moi"

Zoo schreef hij 30 Nov. 1852 aan zijn Algemeenen Overste.

In 1862 werd aan zijn verlangen voldaan en vertrok hij met Mgr. Mouly naar China. Aldus zag hij zijn hartewensch vervuld, maar zijn missieleven is toch gebleven een leven vruchtbaar voor de wetenschap. Chanoine Daranatz laat in dit werkje zien hoe groot de verdienste van dezen missionaris is geweest voor de wetenschap. De geheimen der natuur leeren kennen en ontsluieren God ter eere is zijn groote zending geweest, waarvoor de Fransche wetenschappelijke wereld hem om strijd eer bracht en waardoor menig natuurkundig museum in Frankrijk met kostbare verzamelingen is verrijkt.

Wij vestigen op dit boekje de aandacht om zijn apologetische waarde, maar ook om er op te wijzen, hoe sommige eigenaardigheden van den missiearbeid onzer Nederlandsche missionarissen verschillen van die van Franschen en Duitschers. Steeds zijn er bij dezen enkele missionarissen, die in de missiën groote wetenschappelijke arbeid verrichten en exploreeren op ethnologisch, taalkundig, natuurkundig, oudheidkundig gebied. Bij de onzen vindt men die zelden en men bemerkt dat aan het karakter hunner missiepublicaties. Als nuchtere Noorderlingen denken zij eerst om den arbeid, die te verrichten valt. Als die arbeid stevig gefundeerd is, komt de wetenschap als kroon op het werk. Ik maak deze tegenstelling niet om een afkeuring te suggereeren, noch naar den eenen noch naar den anderen kant. Maar alleen om een feit te constateeren, en wel een feit dat in het licht stelt, hoe wij bij anderen wel mogen waardeeren, wat wij niet hebben. Als wij dit doen rijpen eerst de volle vruchten, die uit een internationale aanraking en samenwerking groeien kunnen.

Th. M. P. BEKKERS.

IMPRIMATUR.

Buscoduci, die 29 Januarii 1931. J. POMPEN, Vic.-Gen.

MONSEIGNEUR A. OOMEN

BISSCHOP VAN ZATTARA, APOSTOLISCH VICARIS VAN MWANZA

(CENTRAAL-AFRIKA)

MONSEIGNEUR A. OOMEN, BISSCHOP VAN ZATTARA, APOSTOLISCH VICARIS VAN MWANZA (CENTRAAL-AFRIKA)

De H. Paulus noemt het Bisschop-ambt een „bonum opus" met die woorden aangevend het gewicht op de schouders van dengene, die, door den H. Geest geleid, het Bisschop-zijn met bereidwilligheid en liefde aanneemt.

Nu, na zooveel eeuwen, zou diezelfde H. Paulus, aan een Missie-Bisschop schrijvend, in geen andere woorden zijn gevoelen over dat hoogverheven ambt uiten. Immers, indien het bestuur der Kerk aan dengene, die het heeft te voeren, een last oplegt, hoeveel te meer, wanneer bij het bestuur der bestaande Kerk komt het stichten van een nieuwe !

De adem Gods, die door de Kerk gaat, brengt wel is waar overal nieuw leven voort en laat de ééne onveranderlijke waarheid zien in telkens nieuwe belichting naar gelang de behoeften der tijden, maar in een Missie wekt ze op tot het leven. Wat al windselen moeten daar worden weggenomen ! welk een doek voor de aan de waarheid afgestorven oogen ! welk een graf vol onreinheid !

Aan de Missionarissen, doch aan den Missie-Bisschop op de allereerste plaats om aan dien adem Gods te geven hun bezieling van voorbeeld en woord en dit, zonder ophouden en zonder onderscheid van personen en zonder te luisteren naar menschelijk aandrijven van ontmoediging in hen zelve en van overmoed bij anderen.

Zoo staat Monseigneur Oomen te midden der zijnen en te midden der heidenen als de eerste vertegenwoordiger der immer jeugdige en altijd leven-aanbrengende Kerk en dit in het volle bewustzijn der verantwoording die Hem het eeuwig heil der zielen vraagt en zal vragen.

Cui nomen, omen. In eenvoud, bescheiden ; in kracht, zacht-

moedig ; zich zelven onder de zijnen, Missionarissen en neophieten, dragend meer als vader dan in Zijn bisschoppelijke waardigheid, en onder de heidenen als de stralende lichtbaak, die naar een ander en reiner leven wijst ; in kalme beredeneering de menschelijke wisselvalligheden afmetend naar de schaduwlooze ordening der eeuwige onveranderlijkheid, en, voor de Hem toevertrouwden, met vaste hand de, toch soepele, lijnen trekkend, die leiden naar het eeuwig geluk.

Het is alsof de Doorluchtige Heeroom, Monseigneur Leyten, Hem zijn profetenmantel heeft achtergelaten. Monseigneur Oomen is inderdaad kind van het Bredasche diocees dat naar alle Missiegebieden zooveel edele mannen en kloeke Missionarissen heeft uitgezonden en blijft uitzenden.

Dat het opus Hem toevertrouwd, waarlijk bonum is in den zin door den H. Paulus daaraan gegeven, moge blijken uit het volgende.

Het Vicariaat Nyanza, bestuurd door Monseigneur Sweens, werd verdeeld in twee Vicariaten n.l. : van Boekoba met Monseigneur Huwiler, en van Mwanza met Monseigneur Oomen, beiden Apostolische Vicarissen, opvolgers van Monseigneur Sweens, die om zijn hoogen leeftijd ontslag had gevraagd en verkregen. De oppervlakte van het vicariaat Mwanza, ten Oosten en ten Zuid-Oosten van het Nyanza-meer, is 66122 vierkante K.M. (Nederland 33000 vierkante K.M.). De bevolking (voor zoover de officieele cijfers, in een land waar tot nu toe bijna geen burgerlijke stand was, juist zijn) bestaat uit zeven verschillende stammen ; de Bagwé 499000 ; de Basinza 29500 ; de Wakéréwé 55000 ; de Wakara 17000 ; de Niloten 86000 ; de Bakawaya 99000 en de Banyamwézi 25000.

Tot de negen Missie-posten van het Vicariaat in 1929/1930, behoorden 10352 christenen en 2130 catechumenen ; 19 missionarissen-priesters en 5 inlandsche priesters zorgden voor het zielenheil en werden daarin bijgestaan door 6 Broeders-Missionarissen, 14 Witte-Zusters en 135 catechisten.

Na een eerste bezoek aan eenige Missie-posten vat Monseigneur Oomen zijn indrukken aldus samen.

Het Geloof breidt zich overal uit, maar langzaam, te langzaam naar den zin der Missionarissen. De oudste Missie-posten maken, men zou zeggen, een groei-crisis door. Zijn ze te spoedig groot geworden ? De vaderlijke bezorgdheid der Missionarissen vraagt

het zich af met eenige angst. Ik ben echter van meening, dat deze crisis door de rustelooze waakzaamheid der herders de christenen zal louteren en sterken en hun den weg naar vollen wasdom zal openen. In den Missie-post van Boekoembi zijn er velen, die, gedoopt in hun jonge jaren en daarna ver van een Missie-post, niet krachtig genoeg zijn geweest om hun leven te blijven richten naar de regels hun in den catechismus geleerd, doch, ondanks dit, zijn de Missionarissen zeer goed gezien bij christenen en bij heidenen. Men weet wat de Missionaris is, wat hij wil, wat hij zal zeggen ook al is het niet aangenaam om het te aanhooren en overal ontvangt men hem gaarne. Ziehier een staaltje van hun goeden wil. Ten gevolge van zware tropische regens was de voorgevel der kerk te Langaneda ingestort. De schade was spoedig hersteld en, behalve de metselaars, heeft niemand eenig loon gevraagd voor het werk door hem verricht. Veel gebruiken, die voor familie-leven en voor huwelijken nog van kracht zijn, blijven een hinderpaal voor de missioneering. Door de school hopen we die misbruiken weg te nemen. De ouders komen echter daarin den Missionarissen weinig ter wille, want zij beschouwen de scholen als de geopende deur van het catechumenaat en als het voorspel van een ontwikkeling bij hun kinderen, die de vrijheid der ouders, om met hun kinderen en vooral met de meisjes te handelen naar goeddunken, aan banden legt.

Behalve de zorg voor scholen, heeft Monseigneur Oomen een heel bizondere zorg voor een school, die voor zijn Vicariaat van het allerhoogste belang is n.l. : het College dat nu te Nyegezi wordt opgetrokken en dat moet dienen als klein Seminarie en als hoogere school voor meer ontwikkelden. [1])

Te Nyegezi, zoo schrijft Monseigneur Oomen, zijn 60 man voorloopig gehuisvest. Binnen twee of drie weken zullen onze zes confraters hun graskeetjes kunnen verlaten en fatsoenlijke kamers bekomen in 't eerste definitieve gebouw, dat later als slaapzaal voor de studenten zal dienen, maar voorloopig als kamers, refter enz. voor de Paters en Broeders dienst zal doen. Ook de acht klaslokalen zijn reeds uit den grond, vier zullen dienen en voor twee jaar voldoende zijn voor 't Seminarie ; in de vier volgende laten we voorloopig de binnenmuren weg en ze vormen een voldoende

[1]) De Nederlandsche afdeeling van S. P. L. heeft op zich genomen in de bouwkosten van dit seminarie (fl. 75.000,—) te voorzien. — Red. H. M.

kapelletje. Dan zal ook O. L. Heer wat beter zijn gehuisvest.

Uit het bovenstaande zien we genoeg het werk dat onze hoogvereerde landgenoot daar in Centraal-Afrika te doen heeft en ook met welk een rustigen geest Hij dat alles bekijkt.

Mogen het gebed der Nederlandsche Missie-vrienden en hun medeleven Hem niet ontbreken, opdat het Hem als Bisschop mogelijk zij waarlijk een bonum opus te verrichten.

J. D. L., W.P.

PIUS XI, DE MISSIE-PAUS

Bij zijn gouden priesterjubilé heeft de Katholieke Kerk Pius XI toegejuicht als nooit te voren een paus gehuldigd is. Want Pius XI is de groote „missie-paus" der Kerk. Wel hebben ook vóór hem eminente apostelen op den troon van Petrus gezeten, aan wie deze eeretitel meer dan anderen vóór of na hen toekomt. Maar Pius XI is *de paus der wereldmissie*, zooals Leo XIII de sociale paus, Pius X de eucharistische en Benedictus XV de vredespaus geweest is. Ongetwijfeld, zooals hun geestelijke, zegenrijke nalatenschap nu pas en van jaar tot jaar duidelijker (voor geloovigen en ongeloovigen) aan den dag treedt, zoo zal men in de volgende tientallen van jaren en tot in de verste tijden nog de naam van Pius XI in de geschiedenis der Kerk en haar missiearbeid met gouden letters vermeld vinden als die van den grootsten missie-paus. Reeds nu worden zijn klaarblijkelijk door de Goddelijke Voorzienigheid ingegeven maatregelen tot heil der menschheid door het verheven missiewerk duidelijk zichtbaar, zoowel in de verzengende zandvlakten van Afrika als in de sombere oerwouden van Amerika, bij de millioenenvolken van het verre Oosten als onder de armzalige resten van een ten ondergang gedoemde bevolking op de verst verwijderde eilanden van den Stillen Oceaan. Daarvandaan ook, dat de naam Pius XI reeds nu in alle talen en door alle volkeren en naties met zulk een jubel en dank wordt geroemd als nooit een paus vóór hem ten deel viel.

Pius XI heeft zelf eens verklaard, dat, voor hij den troon van Petrus had bestegen, bij hem de missiegedachte, zooals bij zoovele andere priesters en leeken, niet zoozeer op den voorgrond stond.

Maar toen hij het scheepje van Sint Petrus te besturen kreeg, erkende hij, dat het primaatschap, die van zijn doorluchten voorganger, Benedictus XV op hem overgegane, heerlijke erfenis, bij voorkeur op de missie-idee was georiënteerd en stuurde hij, door den bijstand des H. Geestes zeker van zijn doel, „het scheepje van den Menschenvisscher" naar hooge zee, naar die stranden, waar de volkeren nog weenen in ellende en de menschen nog neerzitten in de schaduwen des doods. De Geest Gods was over hem vaardig geworden. Of was het niet op het hoog-heilig, hoog-verheven Pinksterfeest, het eerste van zijn pontificaat, dat hij in de Sint Pieter, bij gelegenheid van het eerste, opzienbarend missiecongres van den Priester-missiebond ten aanhoore van priesters en geloovigen uit heel de wereld de wonderschoone missie-homilie uitsprak, waarin hij zeide:

„Vanaf dezen, den hoogsten, apostolischen wachtpost roepen wij de heele katholieke wereld op tot den oogst der wereld-missie!"

„Meer dan ooit voelen wij," zoo ging hij voort, „den harteklop der allesomvattende vaderliefde, waartoe God ons geroepen heeft. Moge God ons derhalve verleenen, dat wij ons geheele leven en alles, waartoe wij in staat zullen zijn, ten beste geven voor het heil van zoovele zielen, die met groot verlangen nog naar Hem uitzien. Ja, bij onzen oproep moet de wereld ontwaken en allen moeten de zielen ter hulp snellen, waarvoor Christus Verlosser is willen worden en die nog afgedwaald ronddolen in waan, in dwaling en barbaarschheid. Dat ook maar een enkele ziel verloren zou gaan door onze nalatigheid en door ons tekort aan edelmoedigheid, of dat ook maar een enkele priester aan zijn ijver het zwijgen zou moeten opleggen, omdat de noodzakelijke middelen ontbreken, die wij hem weigeren, dat is een verantwoordelijkheid, waaraan wij in den loop van ons leven wel niet al te dikwijls hebben gedacht."

Toen drie jaar later, bij het bezoek aan de wereldmissie-tentoonstelling, in zijn tegenwoordigheid naar voren werd gebracht, hoeveel de pausen van Rome voor het werk der heidenen-bekeering hadden gedaan, antwoordde Pius XI kort en slagvaardig: „ook ik zal een missie-paus zijn!" Drie belangrijke gebeurtenissen betreffende de missie waren het, die in de eerste jaren van zijn pontificaat met grooten nadruk de aandacht des pausen voor het missiewerk opeischten: vooreerst de driehonderdjarige gedenkdag

der Heiligverklaring van Sint Franciscus, den grootsten wereld-apostel van den nieuweren tijd. Vervolgens de eveneens drie-honderdjarige herdenking der stichting van het hoogste missie-ministerie in de Kerk, de H. Congregatie der Propaganda, alsook het eeuwfeest van het Genootschap tot Voortplanting des Geloofs, waarvan zoo onschatbaar veel zegen voor bijna alle missiën der wereld is uitgegaan en waardoor onze eeuw mede hoofdzakelijk het tijdperk der wereld-missie is geworden. Sedert aldus eenmaal voor altijd de blik des pausen op het missieland gevallen was en als door Goddelijke macht daarop gevestigd werd gehouden, is bijna geen enkele pauselijke encycliek, geen breve, geen persoonlijke brief of motu proprio van Pius XI uitgegaan, voor zoover zij tenminste de missies betreffen, waarin hij niet de Evangelie-verkondiging bij de heidenen naar voren brengt als een ,,aan hem op bijzondere wijze" gestelde eisch van zijn primaatschap.

Indien Pius XI als missie-paus het werk der geloofsuitbreiding tot een definitieve en triompheerende doorbraak wilde brengen, moest hij vóór alles in alle katholieke landen meer overvloedige bronnen van leven en kracht doen ontspringen, dan er tot dan toe ter beschikking stonden. Daarom was het zaak, op de eerste plaats meer kennis, liefde en geestdrift voor het missiewerk der H. Kerk op te wekken in alle rangen der samenleving, vooral bij priesters en ontwikkelde leeken. In ontelbare toespraken tot de vertegenwoordigers der voor het missiewerk opgerichte organisaties en tot de vrome Rome-reizigers, die ten allen tijde maar vooral in het jubeljaar 1925 en in zijn eigen jubilé-jaar 1929—30 hun schreden naar hem richtten, bracht hij als de gewichtigste aangelegenheid zijns harten, of juister als de grootste, persoonlijke aangelegenheid van zijn ambt ten aanzien van de universeele leiding der Kerk dit woord naar voren: ,,Gaat uit en leert!" Zoozeer werd de missioneering ,,de zaak zijns harten", dat een Duitsch bisschop en missieijveraar aan de priesters van zijn bisdom verzekerde: ,,Een bisschop, die geen missie-vriend is, behoeft het niet te probeeren om den H. Vader te bezoeken!" Ja, de missie nam het hart van den H. Vader zoozeer in beslag, dat hij reeds in het eerste jaar van zijn pontificaat beproefde mannen van geloof en wetenschap om zich verzamelde om persoonlijk met hen de plannen voor een groote missie-wereldtentoonstelling te ontwerpen. In de schaduw

van de Sint Pieter, in de Vaticaansche tuinen zelve moest zij tot stand komen, opdat de millioenen pelgrims, die in het Heilig Jaar zich tot hem zouden begeven, niet slechts door zijn vaderlijk woord tot de missieactie zouden worden gedreven, maar ook door het aanschouwelijk beeld der missioneerende Kerk onder alle indrukken van de eerbiedwaardige en gedenkwaardige heilige plaatsen, die van medewerking aan den missiearbeid als de diepste en meest duurzame naar hun geboorteland zouden meenemen en zelf daar apostelen zouden worden voor de missiebeweging. En zoo diep was hij zelf van ijver voor dit Goddelijkste van alle Goddelijke werken, de redding der onsterfelijke heidenzielen doordrongen, dat men hem bij zijn bezoek aan de missie-tentoonstelling op den drempel van het Heilig Jaar en herhaaldelijk bij zijn apostolische aansporingen tranen van aandoening en ontroering heeft zien vergieten. Doch met het groote jubeljaar mocht de pauselijke oproep tot den kruistocht der wereldmissie niet verstommen, wilde de ontstoken missie-geestdrift in de Christenheid niet als een stroovuur na een kort, helder opvlammen spoedig weer uitdooven. Pius XI legde daarom zijn missieréveil aan heel de H. Kerk vast doordat hij naar een der oudste en daarom de moederkerk der kerken van Rome en der aarde in het paleis van Lateranen de kostbaarste en meest imponeerende schatten van de groote missietentoonstelling liet overbrengen om er een permanent missiemuseum in te richten. Daarheen nu wenscht hij allen zich te zien begeven, die naar Rome tijgen om den paus te zien, om den echten, apostolischen geest in te ademen. Dat was het eerste, waarheen hij zijn schreden richtte, nadat in 1929 de kluisters der politieke gevangenschap der pausen waren geslaakt. Allen behooren het te weten, dat zij geen goede christenen kunnen zijn, als zij niet tevens apostolische christenen zijn !

Maar met deze algemeene opleving van den missie-zin in de katholieke wereld, stelde zich een missie-paus als Pius XI niet tevreden. De gewichtigste en meest waardevolle bron van kracht en zegen, die ieder christen de missie kan doen toevloeien, schijnt hem te zijn het apostolaat des gebeds. Met welk een nadruk tracht hij dat in zijn door God ingegeven missie-encycliek van 28 Februari 1926 aan de geloovigen duidelijk te maken, waarbij hij er op wijst, dat men niet slechts nu en dan iets voor de missie behoort te bid-

den, maar dat het moet worden een formeele kruistocht van gebed voor de missie. Daarom moeten ook alle bisschoppen ter wereld hun streven daarop richten, dat bij het rozenhoedje en andere godsdienstoefeningen in de parochiekerken telkens een apart gebed voor de ongeloovigen zou worden toegevoegd en vooral diende in de godsdienstige bijeenkomsten der kinderen, in de opvoedingsinrichtingen en kloosters iederen dag vroom gebed voor de missies met veel aandrang ten hemel te stijgen. Pius XI had nauwelijks den troon van Sint Petrus bestegen, of hij vermeerderde het oeroude formulier der litanie van Alleheiligen met de bijzondere aanroeping voor de bekeering der heidenen en dwalende broeders. In de opdracht aan het H. Hart van Jezus en aan Christus Koning neemt hij de treffende passage op voor de redding der heidenen, Mohamedanen en Joden. En de strijdende Kerk Gods gaf hij weer talrijke nieuwe Heiligen, juist uit de missielanden en verleende, als niet de laatste en minste zijner missiewerken, aan de beminnelijke, kleine H. Theresia de eer der altaren en stelde haar evenals de H. Franciscus Xaverius aan tot algemeene Patrones van alle katholieke missies, om door haar geheel bijzondere vereering van de zijde der missievrienden den door haar beloofden rozenregen over de missionarissen en de hun toevertrouwde missiegebieden af te smeeken. Zoo moest nu ook het heilig vuur, dat Pius X door de Eucharistische beweging had ontstoken, door de veelvuldige H. Communie voor de missie voor het verheven werk der geloofsuitbreiding tot laaienden gloed opvlammen. Ten slotte droeg hij aan de contemplatieve orden en religieuze familiën der Kerk als een speciale taak op de stichting hunner kloosters in de missielanden.

Nadat Pius XI aldus zooveel mogelijk de bovennatuurlijke kracht- en levensbronnen voor de missie weer opnieuw geopend had, ging hij er toe over ook voor de vierde bede uit het Onze Vader van den missionaris een werktuig der Goddelijke Voorzienigheid te worden. Niemand weet, of kan nagaan, aan hoeveel afzonderlijke missiebisschoppen, die zich in nood bevonden, hij met kwistige hand geschonken heeft ; aan hoeveel missieondernemingen, die in moeilijkheden verkeerden, hij in stilte of openlijk zijn krachtdadigen steun heeft verleend ! Daarom weerklinkt de dank uit alle deelen der wereld. Maar daarom kon hij ook den missie-

bisschoppen in zijn missie-encycliek toeroepen: „Schaamt u niet en laat het u niet bedroeven of aan het hart gaan, Eerbiedwaardige Broeders, bedelaars te worden voor Christus en het heil der zielen, of schriftelijk of door het gesproken woord met vrijmoedigheid uw geloovigen te vermanen, dat zij hun ijver en vrijgevigheid doen toenemen, en aldus den oogst van het Godsrijk vermenigvuldigen.” Evenwel er niet mee tevreden zijnde de geloovigen misschien weer eens tot ijver en vrijgevigheid voor het missiewerk te hebben aangevuurd, richtte hij zijn oogmerk op een krachtige, stoffelijke ondersteuning, die tot in de verste tijden zou voortduren. Als de gewichtigste gebeurtenis in dit opzicht is de centralisatie van het „Genootschap tot Voortplanting des Geloofs” te beschouwen door het verplaatsen van zijn hoofdzetel van uit Frankrijk naar Rome, waardoor het waarlijk tot een ondersteuningswerk van de katholieke wereldmissie werd omgevormd. Hieraan verbond hij het tot dan toe bijna nog onbekende Sint Petrus Liefdewerk tot Vorming van Inlandsche Priesters en maakte het daarmede tot een groot, algemeen werk van ondersteuning, terwijl hij niet moede werd de opvoeders en de kinderwereld op het mooie en edele werk der H. Kindsheid te wijzen. Dit drievoudig, pauselijk missiewerk belooft pas waarlijk te worden „de kostwinner der Katholieke Missiën”, zooals tot dan toe het Genootschap tot Voortplanting des Geloofs van Lyon dikwijls werd genoemd.

Het was voorzeker niet gemakkelijk het wantrouwen uit den weg te ruimen, dat ontstaan was doordat deze drie groote vereenigingen van een bepaalde natie werden los gemaakt om ze in Rome te centraliseeren. Maar de geweldige aangroei der opbrengsten van het Genootschap tot Voortplanting des Geloofs van 24 millioen tot over de 66 millioen binnen de jaren 1924—1929 en van het Genootschap der H. Kindsheid 8.755.190 francs tot nagenoeg 28 millioen in dezelfde periode, alsook die van het Sint Petrus Liefdewerk van twee tot tien millioen alsmede het stellig vooruitzicht de opbrengst van het Genootschap tot Voortplanting des Geloofs op niet minder dan 200 millioen te brengen plaatst de reorganisatie des pausen in een glanzend licht. Evenwel om zijn groote arbeid tot steun der missie te bekronen en hem een voortbestaan te verzekeren droeg Pius XI den Priestermissiebond een

heel bijzondere liefde toe en schonk hem een aantrekkingskracht door het verleenen van bijzondere voorrechten in de overtuiging, dat het geheele welslagen der missiebeweging ten slotte toch van den ijver der priesters afhangt. En Pius XI zal voorzeker niet rusten voordat bij de 128.000 of 53 % ook de 112.000 of 47 %, die nog ontbreken, zich zullen hebben aangesloten en zoo de heilige phalanx van den Priestermissiebond tot een gesloten geheel hebben gemaakt.

Maar beide punten: gebedsactie en stoffelijke hulpverleening aan de wereld-missie moesten telkens weer opnieuw clerus en volk voor den geest worden geroepen. Dat was de reden, waarom hij voor de heele katholieke wereld een algemeene, jaarlijks, te vieren missie-Zondag voorschreef, waarop de gebeden van alle geloovigen voor het missiewerk tot een stormaanval op den hemel zich zouden vereenigen en waarop alle landen in heiligen wedijver als het ware een nieuwe missie-Sint-Pieterspenning of pauselijke missie-belasting ter onmiddellijke beschikking des pausen zouden stellen.

Slechts iemand, die oppervlakkig denkt en er maar op los werkt kan door een eenzijdig op den voorgrond plaatsen der pauselijke aanwijzingen en bepalingen aangaande de stoffelijke ondersteuningsacties deze laatste zelfs als den meest gewichtigen eisch beschouwen, waaraan op de eerste plaats moest worden voldaan. Een missie-paus als Pius XI weet evenwel te goed, dat ondanks de toenemende schare van inlandsche priesters en helpers der missionarissen de missielanden, globaal genomen en afzonderlijk beschouwd, nog langen tijd op den aanvoer van missionarissen uit de oude, gekerstende streken zijn aangewezen en met name wat het eigenlijke, eerste pionierswerk betreft. De gewichtigste missie-aangelegenheid van den paus vormt derhalve niet het geld, maar zijn de missionarissen zelf en bijgevolg de missieorden en congregaties, die hen uitzenden. In alle religieuze orden en gezelschappen weerklonk de oproep des pausen om tot de rangen der missionarissen toe te treden. Daarom ook is nog nooit, afgezien van den tijd der Spaansche wereld-verovering, zulk een groot aantal geloofsverkondigers naar alle vijf werelddeelen uitgetrokken als in het tiental jaren na den oorlog, dank zij het doorzettend initiatief van den H. Vader, dat zich zelfs over de monniken uitstrekte, die tot dan toe slechts in afzondering en beschouwing leefden.

En nog nooit is overal ter wereld zulk een getal van zoo zichtbaar door God gezegende missiehuizen tot vorming van nieuwe geloofsverkondigers ontstaan en tot bloei gekomen als in de dagen van Pius XI, zoodat men voor de eerste tientallen jaren mag rekenen op een nog aanmerkelijk grootere staf van het actieve missieleger en daarmee ook op groot succes in de missielanden zelf. Terwijl Pius XI de bezorgdheid voor vele diocesane opperherders overwoog, die over priesternood te klagen hadden en daarom in het vertrek van missionarissen een bedenkelijk verlies voor de kerk in het vaderland zagen, schreef hij desniettemin deze markante en lapidaire woorden : geen gebrek aan priesters en geen nood in uw eigen diocees mag u den moed ontnemen of u er van afhouden de toestemming (d.i. voor een roeping tot het missiewerk) te geven. Want terwijl uw eigen districten de heilsmiddelen, om zoo te zeggen, voor het grijpen hebben, zijn zij er veel minder van verwijderd dan de ongeloovigen, waaronder vooral zij die nog in de wildernis en 'n barbaarschheid leven.... De Goddelijke Stichter der Kerk zal u ongetwijfeld, als gij aldus misschien een of anderen helper of deelgenoot in uw zware taak verliest, schadeloos stellen, zij het door des te rijker genaden voor uw bisdom zij het door het verwekken van nieuwe Roepingen." Herhaalde malen ook riep Pius XI de oversten der missioneerende orden en religieuze gezelschappen gezamenlijk tot zich, of benutte hij de aanwezigheid van een geloofsverkondiger in de rijen der pelgrims om met stralenden blik en in welbespraakte bewoordingen zijn dank uit te spreken voor de diensten, die zij aan het groote werk der missie bewijzen. Geenszins ook mochten de bijzondere werken, die de ondersteuning van afzonderlijke missieorden en -gezelschappen beoogen, nadeel ondervinden door de groote, pauselijke missiegenootschappen, die in elke parochie moesten opgericht en in stand gehouden worden, waarmee hij eenerzijds den overdreven ijver van eenige propagandisten wilde matigen, anderzijds de gegronde bezorgdheid van vele missieinrichtingen wenschte weg te nemen.

Het tweede punt van zijn missieprogram heeft Pius XI als missie-paus op de missielanden en de missioneering zelf gericht. Om een zeker en betrouwbaar beeld te krijgen van den werkelijken toestand der afzonderlijke, grootere missiegebieden liet hij Apos-

tolische Visitatoren uittrekken naar China en Achter Indië, naar Insulinde, Zuid-Afrika, Belgisch Congo en naar heel het gedeelte van Afrika, dat aan de Engelsch-Afrikaansche koloniale macht onderworpen is. De met veel voorzichtigheid uitgekozen, aldus uitgezonden bisschoppen moesten op talrijke groote en kleinere synoden en congressen met de missionarissen zelf in overleg treden en ambtelijk de richtlijnen vastleggen, volgens welke dan paus Pius XI met zijn ministerie voor missie-aangelegenheden nieuwe, gewichtige maatregelen kon treffen. Zoo verkreeg al spoedig China zijn Apostolischen Delegaat in Mgr. Costantini, door wiens vereenigende en energieke hand reeds zoo onbeschrijfelijk veel goeds voor de missie in China tot stand gekomen is. Zoo ontving ook Engelsch Afrika in Mgr. Hinsley een Apostolische Delegaat, wiens aanzien en doortastendheid aan de verschillende missiën, met name in de brandende school-kwestie, een succesvolle arbeid in het vooruitzicht stelt. Om het in korte woorden te zeggen, aan de spits van het geheele, katholieke missiewezen heeft zich een wijs en ervaren, maar ook moedig missie-veldheer gesteld, die den toestand van het oorlogsterrein nauwkeurig heeft bestudeerd en die met zijn missieleger op de juiste plaats de beslissende aanvallen weet te ondernemen. Dit bewustzijn is het, wat aan de missionarissen in de tegenwoordige, woelige en verwarde tijden moed en vertrouwen verleent en wat immerdoor nieuwe, apostolische heldenscharen doet uittrekken vol vertrouwen op de zegepraal. Het is alleszins begrijpelijk, dat de geloofsverkondigers in de verre landen, waar zij meestal geheel en al op de ondersteuning uit het vaderland zijn aangewezen, nog met een warm patriotisme aan hun geboorteland gehecht zijn en dat hier en daar naast het volstrekt zuivere, ideale missiewerk ook arbeid voor het oude, aardsche vaderland of om het rechtuit te zeggen het voormalig, gewezen vaderland meer dan goed is mede insluipt. Maar Pius XI is zulk een onberechtigd nationalisme met de meest ernstige maatregelen tegengegaan en heeft het katholieke missiewerk van iederen minder edelen nationalen bijsmaak gezuiverd. In zijn missie-encycliek veroordeelt hij het nationalisme bij de geloofsverkondigers als een „ware pest van het missiewezen" en nog kort vóór zijn priesterjubilé brandde hij den missieoversten en procuratoren, die bij hem bijeengekomen waren, met gloeiende woorden in de ziel : het missiewezen geheel

en al te zuiveren en te vrijwaren van alle nationalistische tendenzen en eveneens van alle bijbedoelingen, die het karakter van handel dragen. Pius XI heeft den missionarissen iederen twijfel hieraangaande ontnomen, doordat zij n.l. met beide voeten op den bodem van hun nieuw vaderland moeten staan en voor zijn wetten, orde en rechtmatige overheid moeten opkomen. Hij zelf haastte zich, nadat de burgeroorlog in China was bijgelegd, door een officieel schrijven als eerste souverein de nieuwe, Chineesche republiek te erkennen.

Draagt Pius XI nu alle missiën en elke missie-onderneming afzonderlijk, van welken aard zij dan ook zijn moge, een warm hart toe, het is buiten allen twijfel, dat de kern en het zwaartepunt in geheel de missiebeweging voor hem is de *vorming van een inlandsche clerus* en het zelfstandig maken, van geheele missiedistricten onder inheemsche bisschoppen. De missionarissen behooren slechts de vooruitstormende baanbrekers, de eerste aanvalstroepen te zijn, het doel en blijvende dient te zijn de inheemsche hierarchie. Daarvandaan de vreugde des pausen, wanneer het Collegium Urbanum der Propaganda in zijn nieuwen aanbouw een grooter aantal priestercandidaten uit de missielanden kan opnemen, wanneer een Ethiopisch seminarie wordt geopend en andere instituten het groote doel meer en meer helpen verwezenlijken. Maar zijn oog ziet nog veel verder naar vele, vele missieseminaries in de heele missiewereld. Wel zijn ook hem de moeilijkheden ter oore gekomen, die zich vooral in de eerste generaties bij de vorming van een inlandschen zwarten clerus voordoen. Ook zijn hem niet, en hem wel minder dan wien ook, de twijfels en bezwaren ontgaan, die zelfs door de meest welmeenende en beproefde leiders van het missiewerk tegen den zwarten clerus naar voren werden gebracht. Evenwel aarzelde hij niet. En de seminariën ontkiemen onder de palmen en komen tot bloei en het aantal zwarte priesters groeit met den dag : Pius XI spreekt in zijn missieencycliek met lof over den enormen vooruitgang, die ook de negers in Noord Amerika zich bevochten hebben. Maar hij denkt op de eerste plaats aan de 12 millioen Noord-Amerikaansche negers, wanneer hij zegt, dat er inheemsche volkeren bestaan, die het tot de hoogste en meest intellectueele posities hebben gebracht, niet echter tot het priesterschap. En dan zegent hij de missionarissen

van Steijl, die het als de eerste pioniers aandurfden met het oude, rassenvooroordeel te breken en voor Noord-Amerikaansche negers een seminarie hebben opgericht. En zoo gaat het verder door alle missielanden. 45 millioen Lire brengt het Sint Petrus Liefdewerk alleen in 10 jaar tijds voor het oprichten van inlandsche seminaries bijeen. In 1930 werd uitsluitend tot dit doel 17 millioen besteed. Bij deze heugelijke feiten jubelt het hart zelfs van een Pius XI van louter vreugde.

Toen Pius XI den pauselijken troon besteeg, waren de vier Malabarische bisdommen de eenigste, die door inheemsche bisschoppen werden bestuurd. Nu zijn er in Azië reeds 21 missiedistricten, die onder inheemsche missiebisschoppen staan: 12 in China, 1 in Japan, de overigen in Indië. Duidelijk voelt men de vreugde des pausen, wanneer hij zelf de eerste zes Chineesche bisschoppen de handen oplegt en een jaar later den eersten bisschop van Japan consacreert. Ook het zwarte Afrika zou zijn inlandsche missiebisschop krijgen, een neger uit het land, waar 50 jaar geleden heldhaftige knapen den marteldood hebben ondergaan en waar uit hun bloed een heerlijk zaad van Christendom in Oeganda tot bloei gekomen is. Engelsche rassen-vooroordeelen zouden het plan hebben verijdeld. Toch heeft onlangs een echte Afrikaan, een zoon van Abessinië, in Rome de bisschopswijding ontvangen en staat in Eritrea reeds aan het hoofd zijner zwarte kudde.

Ofschoon *het christelijk Oosten* niet meer tot de eigenlijke missielanden behoort, mag toch de heel bijzondere voorzorg en voorliefde van den paus met het oog op den zeer ongunstigen toestand aldaar niet over het hoofd gezien worden. Deze vaderlijke voorliefde voor het Oosten dankt zijn ontstaan aan de dagen zijner nuntiatuur te Warschau, waar hem het groote, Russische Schisma met zijn vele millioenen aanhangers zeer na aan het hart lag. Deze voorzorg vindt haar weerklank in alle plechtige toespraken, waarin Pius XI de groote geheimen en gebeurtenissen ter wereld aanstipt. Zij komt tot uiting in de studie-colleges voor het Oosten, in de nieuwe, die hij opricht en in de reeds bestaande, die hij tot nieuw leven opwekt; zij bewerkt de groote actie ten bate van hongerend Rusland, bevordert het Oostersch Instituut vooral door aansluiting aan de pauselijke universiteit, aan de Gregoriana. Evenzoo trilt zijn bezorgdheid en hope ten aanzien van de Hereeniging der Oos-

tersche kerken met de wereldkerk van Rome nog na in zijn encycliek over het Oosten van 5 Januari 1928. Of wanneer hij in het begin van 1929 in zijn diep doorvoeld schrijven over de christenvervolging in Rusland door de Bolsjewieken, zich tot de volken der aarde richt, dan staat achter het vlammend protest, dat het geweten der wereld moet wakker roepen, de liefde en droefheid van den vader over het ongelukkige kind in den vreemde. Hij hoopt tegen alle hoop in, en daarom roept hij ook een zelfstandig (commissie) comitee voor Rusland in het leven, (die) dat tot dan toe slechts een afdeeling van de Congregatie voor het Oosten geweest was. Waar wordt een congres voor de hereeniging gehouden en Pius XI is er in den geest en met zijn hart niet aanwezig ? Zoo b.v. in Velehrad, in Praag, in Laibach, in Weenen of waar dan ook ? Wanneer wellicht na vele, vele jaren het Oosten den terugweg naar de oude Moederkerk weer zal hebben gevonden, dan zal men met lof van Pius XI gewagen, als van een die het krachtdadigst die hereeniging in de hand heeft gewerkt.

Als men het tot stand gekomen werk van den missie-paus, Pius XI binnen de nauwelijks negen jaar van zijn pontificaat overziet, dan schijnt het bijna ongeloofelijk, hoeveel goeds en verheffends in deze korte spanne tijds voor de missie kon geschieden. Het is een onfeilbaar teeken van echte, ware grootheid, die geen aanspraak maakt of behoeft te maken op de prestaties van anderen, om zelf groot te zijn. Het moge zijn, dat Pius XI geen gewichtige stap zet zonder den raad van ervaren, verstandige en vrome mannen in te winnen, doch het is evenzeer waar, dat er van zijn missie-ministerie niets gebeurt zonder zijn oordeel en doortastendheid. Grondige wetenschap en leven uit het geloof zijn het, die onder leiding der Goddelijke Genade hart en geest van den grooten missie-paus besturen in den moeilijken en verantwoordingsvollen tijd van den volkeren-tweespalt en die tot een niet te voorziene hoogte het katholieke missiewerk zullen opvoeren.

Bad Driburg (Westf.) DR. ANT. FREITAG S.V.D.

PAULUS V EN DE MISSIËN

Paulus V mag zeker onder de grootste pausen gerekend worden, niet alleen om zijn werkdadige regeering in Europa, maar vooral ook om zijn buitengewone werkzaamheid op het gebied der missiën. Over alle werelddeelen heeft hij zijn krachtige leiding aan het missiewerk doen gevoelen.

In het verre Oosten, vooral in Japan, China en Indië hebben onder zijn regeering de missiën grooten voortgang gemaakt en zooals wij zullen zien, is het vooral zijn stuwkracht geweest, die dit heeft bewerkt.

In Japan was de eerzuchtige Ijejasu er in geslaagd zich den titel van Schogun te verwerven en daardoor alle macht in handen te krijgen. Wel stond hij spoedig in naam de regeering af aan zijn zoon Hidetada, maar zelf bleef hij alles besturen. In den beginne scheen hij de christelijke missie niet ongenegen, zoodat hij de Jezuieten en de uit de Philippijnen overgekomen Franciscanen, Dominicanen en Augustijnen niet al te veel moeilijkheden in den weg legde. De Jezuieten melden o.a. in de jaren 1606—1607 een aantal van 15000 bekeeringen van volwassenen, wel een bewijs van den grooten bloei hunner missie. In Nagasaki was de hoofdzetel der missie, men vond er 5 kerken door Japansche priesters bediend en daarenboven hadden de verschillende orden er nog ieder hun eigen kerk. Het aantal missionarissen nam nog aanzienlijk toe, doordat deze niet meer gedwongen waren over Lissabon te reizen, een groote moeilijkheid door den Paus uit den weg geruimd. Lang echter zou de rust niet duren. Calvinistische kooplieden en zeelui, die vooral hun handel zochten uit te breiden en die tevens hun katholiekenhaat wilden bevredigen, hielden Ijejasu voor, dat de missionarissen gevaarlijke agenten waren van den Spaanschen koning, dat het hun doel was, Japan tot een Spaansche kolonie te maken. Ijejasu luisterde maar al te graag naar deze inblazingen. Zelf was hij een overtuigd aanhanger der Bhoeddistische leer en daarenboven zag hij in het omhelzen van het katholieke geloof door de meerderheid des volks een gevaar voor zijn streven naar eenheid. In het jaar 1613 begon de vervolging. 29 Japanners en de Franciscaan Louis Sotelo werden in de gevangenis geworpen; de eersten werden ter dood gebracht, Sotelo had zijn vrijheid te danken aan de voor-

spraak van Masamune, den vorst van Osiu. Deze, die vol eerzucht was, kromde zich onwillig onder het juk van den ouden Ijejasu. Hij knoopte handelsbetrekkingen aan met Spanje in de stille hoop door de hulp der Japansche christenen en den bijstand van Spanje's koning en van Rome zich te kunnen opwerpen als heerscher over heel Japan. Alleen, om Sotelo, dien hij als een goed redenaar kende, voor zijn plannen te winnen, had hij hem van den dood gered. Jammer genoeg was deze niet slim genoeg, om dat plan te doorzien, hij liet zich er integendeel geheel voor winnen en zag zich zelf reeds benoemd als eersten aartsbisschop van Japan. Hij vertrok als afgezant van Masamune naar Madrid en Rome, vergezeld van een vasal van Masamune, genaamd Hasekura Rokuzëmon.

In October 1613 ingescheept, kon Hasekura 30 Januari 1615 aan den Spaansche koning een schrijven overhandigen van zijn heer, waarin verzocht werd : Franciscanen te zenden, terwijl hij tevens den Spaanschen koning aanbood, een bondgenootschap met hem aan te gaan. Mondeling gaf zelfs de gezant de verzekering, dat Masamune zijn eigen persoon en zijn land onder de bescherming wilde stellen van Philips III. Madrid vond het voorstel te avontuurlijk. De gezanten (Hasekura liet zich te Madrid doopen) werden allerhoffelijkst ontvangen, maar, al bleven zij negen maanden te Madrid, hun doel bereikten zij niet. Zij togen nu naar Rome, 29 October 1615 werden zij feestelijk ingehaald en 3 November had een plechtige audientie plaats. Zij lazen een in het Latijn overgezet schrijven voor van Masamune, waarin deze zijn overgang tot het Katholicisme in 't vooruitzicht stelde. Tevens verzocht hij den Paus om Franciscanermissionarissen, het oprichten van een aartsbisdom en de belofte zijn voorspraak te willen zijn bij den Spaanschen koning. Sotelo, die graag de zaken van den gunstigen kant voorstelde, verklaarde, dat het niet lang zou duren, of Masamune zou de kroon dragen over geheel Japan en de andere vorsten door zijn voorbeeld tot het christendom overhalen.

Tot 7 Januari bleef het gezantschap te Rome ; zij hadden den Paus rijke geschenken aangeboden, deze schonk hun van zijn kant even prachtige en nam alle kosten van hun verblijf voor zijn rekening. Na lang overwegen kregen zij van Paulus V het volgende antwoord : Het verlangen van Masamune, dat de Paus hem als souvereine vorst onder zijn bescherming zou nemen en dezelfde

gunsten zou verleenen als aan de katholieke vorsten, waaronder het verlof ridderorden in te stellen en bisdommen te verleenen, kon eerst bevredigd worden, nadat de vorst tot het katholiek geloof was overgegaan. De Paus beloofde zijn best te zullen doen, de handelsbetrekkingen met Spanje te bevorderen. Voor het zenden van missionarissen moesten zij zich met den Spaanschen koning verstaan. Aflaten en relikwieën, die zij gevraagd hadden, werden den Japanschen christenen geschonken. Het benoemen van een aartsbisschop weigerde de Paus beslist, want eerst moesten er meerdere bisschoppen in Japan zijn. Het canoniseeren van de martelaren uit de Franciscanerorde kon eerst na een proces voor de ritencongregatie zijn beslag krijgen.

De toekomst heeft geleerd, dat de Paus verstandig deed, zoo voorzichtig te werk te gaan. Duidelijk is gebleken, zooals de Jezuieten trouwens van den beginne af hadden volgehouden, dat Masamune slechts wereldlijke inzichten koesterde. De genade des geloofs liet den wellustigen herder koud. De al te lichtgeloovige Franciscaan werd door hem bedrogen. De gebeurtenissen, die spoedig volgden bewezen het maar al te klaar. Uit angst voor Ijejasu, die hem doorschouwde, besloot Masamune ook voor zijn rijk de christenen te vervolgen ; na den terugkeer van zijn gezant Hasekura in 1620 nam hij openlijk deel aan de vervolging, ten slotte viel ook Sotelo als slachtoffer.

Nadat in 1613 een lijst was opgemaakt van alle christenen, brak in het volgend jaar openlijk de vervolging los. De Japansche kerk telde toen 1.000.000 geloovigen. Tot overmaat van ramp stierf 20 Februari 1614 de bisschop van Funai Mgr. Luis de Cerqueira, die voor zijn afsterven nog den Vice-provinciaal der Jezuieten de zorg over het bisdom had toevertrouwd. Paulus V keurde deze beschikking goed. Men moet naar de vervolgingen van de eerste eeuwen van het christendom terug, om een vergelijking te kunnen maken met die welke nu aanving. Stonden de eerste christenen standvastig in het geloof, de Japansche waren niet minder trouw. Het ging zóó ver, dat men zelfs een broederschap van martelaren oprichtte, die door gebed en geeseling zich op den marteldood voorbereidden. Kerken en kloosters werden verwoest, de geestelijken verbannen of ter dood gebracht, de geloovigen tot afval geperst. In October 1614 hadden al 58 hun bloed voor Christus vergoten.

De dood van Ijejasu in 1616 bracht geen verbetering, want zijn zoon Hidetada volgde het voorbeeld zijns vaders. De missionarissen moesten zich verkleeden en vermommen, om niet de beulen in handen te vallen en toch ondanks de vervolging konden zij elk jaar een aantal nieuwbekeerden melden. Alle orden hadden gelijkelijk deel aan het lijden, dat de christen gemeente trof. In 1616 stierven de Franciscanen Petrus van de Hemelvaart en Johannes van de H. Martha, de Jezuiet Joh. Bapt. Machadoy Tavora, de Dominicaan Alonso Navarrete en de Augustijn Hernando de S. José den marteldood. Met hen deelden vele christenen hetzelfde lot. Van 1619 af hadden massa-executie's plaats. Mannen, vrouwen en zelfs kleine kinderen werden op gruwzame wijze ter dood gebracht, allen stierven blijmoedig, slechts enkele weinigen zwoeren het geloof af. De gevangenissen reeds waren zoo verschrikkelijk, dat Carlo Spinola S.J. er van meldt, dat zij erger waren dan de dood. Niemand trok zich het lot der arme Japanners aan behalve de Paus, die herhaaldelijk hun geestelijke gunsten schonk en door brieven hen aanmoedigde te volharden. Een andere Jezuiet schrijft : In het land der rijzende zon is de hel losgebroken. Dag en nacht woedt de vervolging ; maar de martelaren geven een voorbeeld, dat ook hen sterkt, die zwak geworden zijn. Als God een verzachting der vervolging zal toelaten, zullen er tallooze bekeeringen volgen. Men zende ons dan ook missionarissen, men kieze echter lieden van kleine gestalte, opdat onze christenen ze beter verbergen kunnen.

Niet alleen in Japan ook in China woedde de vervolging, welke echter de werkzaamheid der Jezuieten slechts korten tijd bemoeilijkte. Door de verstandige aanpassingstaktiek van Matteo Ricci hadden zij in dat rijk vasten voet gekregen. Hij toch nam de kleeding, de levenswijze der Chineezen aan, wist hun aanvoelingsvermogen en manier van spreken tot de zijne te maken en hield een drukken omgang met de geleerden, terwijl hij door populair catechismusonderricht ook op het volk wist in te werken. Al waren niet al zijn medebroeders het met zijn methode eens en was na 25 jarigen arbeid het getal der geloovigen slechts 2000, hij hield bij zich en de zijnen den moed er in. Hij zou de baanbreker zijn, die na hem kwamen, zouden de oogst binnenhalen.

Ricci, die de leiding der missie had, een nieuwe kerk aan het bouwen was te Peking, een tijdroovend verkeer onderhield met

Chineesche beambten en geleerden, vond nog daarenboven den tijd uitgebreide geschriften uit te geven. Jammer genoeg was zijn lichaam niet bestand tegen dien overmatigen arbeid. Reeds den 11den Mei 1610 bezweek hij, zijn medebroeders verzekerend, dat zijn dood het beste middel was voor den vooruitgang der missie.

Ricci had de wijze aangegeven, hoe het best de missie te leiden en had bewezen, dat zijn methode de eenige was, die succes kon brengen.

Hoog steeg het aanzien der Jezuieten aan het hof te Peking, toen zij in 1610 een maansverduistering nauwkeuriger bleken berekend te hebben dan de Chineesche geleerden. In Nanking konden zij het volgend jaar een nieuwe kerk openen, terwijl Nicolaas Longobardus, de opvolger van Ricci, nog drie nieuwe nederzettingen wist te stichten. Een onbezonnen preek van den Piemontees Antonio Vagnoni te Nanking gehouden deed echter den vreemdelingenhaat weer ontbranden. In 1617 had de Chineesche kerk zware vervolging te lijden, toch bleven ondanks de verbanningsdekreten een aantal Jezuieten werkzaam, de storm luwde gelukkig spoedig.

Reeds in 1620 meldden de Jezuieten, dat het hun gelukt was, het gevaar te keeren. Voordat de vervolging uitbrak hadden zij al overwogen, hoe zij in dat geval het best de Chineesche kerk in stand konden houden. Het besluit was, dat men het noodzakelijk achtte een inheemsche Clerus te vormen. Daarvoor echter scheen het noodzakelijk de Latijnsche taal te vervangen door de Chineesche. Men zou over dit punt onderhandelingen met Rome openen. Met toestemming zijner oversten nam Pater Nicolaas Trigault op zich deze te voeren. Hij verzocht Paulus V te willen toestaan dat de H. Schrift, het missale, rituale en brevier in het Chineesch mochten vertaald worden en dat deze taal bij den kerkdienst en het toedienen der sacramenten mocht gebruikt worden.

Paulus V, die een levendige belangstelling koesterde voor de Chineesche missie der Jezuieten stond niet afwijzend tegenover dit verzoek. De Congregatie der Inquisitie werd belast, rapport uit te brengen, zij gaf 26 Maart 1615 een gunstig antwoord. De Paus stond dan ook het verzoek toe, met dien verstande, dat niet de volkstaal maar de taal der geleerden zou gebruikt worden, daar deze minder aan verandering onderhevig was en door heel het rijk in groot aanzien stond, terwijl het volk toch gemakkelijk de gebeden

in die taal kon volgen. Tevens werd den missionarissen vergund, de H. Mis met gedekt hoofd te lezen, daar dit strookte met de Chineesche gewoonten.

Trigault keerde met deze gunsten in 1619 naar China terug in gezelschap van nieuwe missionarissen. Vreemd genoeg is alleen het Mislezen met gedekt hoofd in gebruik geraakt, de redenen waarom dat met de Chineesche taal voor de liturgie niet is geschied, zijn niet bekend.

Trachtten de Jezuieten in China zich geheel aan de volksgewoonten aan te passen, in Indië werd deze methode ook ver doorgevoerd door Pater Roberto de Nobili.

Het christendom, dat vooral in de kuststreken en in het gevolg der Portugeezen werd verkondigd kon bij de hoogere kasten der Indiërs geen ingang vinden, omdat de Portugeezen zich aan het kastewezen niet stoorden. Deze fout werd door de Nobili, die in 1606 naar Madura kwam, ingezien. Met toestemming van den aartsbisschop en van zijn provinciaal besloot hij een geheel andere methode te volgen. Hij vermeed den omgang met alle Europeanen. Zijn ideaal was voor de Indiërs een Indiër te worden en hun het Evangelie te verkondigen in hun taal en in de wijze van voorstellen der Brahmanen. Hij kleedde zich als een voorname Brahmaan en volgde de uiterst strenge en voor een Europeaan haast niet te verduren levenswijze der Indische boetelingen, de zoogenaamde Saniassi; hij deed zich voor als een guru (leeraar) en Radscha (vorst) uit het noorden.

In korten tijd leerde hij drie inlandsche talen en daarenboven nog het Sanskriet. Toen hij eenmaal de aandacht op zich getrokken had, begon hij elken omgang te zoeken met de meer ontwikkelden uit de kaste der Brahmanen en besprak met hen wetenschappelijke vraagstukken. Wijsgeerige en mathematische waarheden waren voor hem een aanleiding, om langzamerhand naar godsdienstige over te gaan en de christelijke leer voor te stellen als logisch volgend uit de Indische speculatieve bespiegelingen. Van de inheemsche zeden en gebruiken verwierp hij alleen, wat met het christendom onvereenigbaar was, zooals de offers aan de afgoden en de veelwijverij. Het onderscheid der kasten liet hij bestaan, de nieuwbekeerden mochten gerust het onderscheidingsteeken hunner kaste blijven dragen, zelf verscheen hij somwijlen met de keten der Brahmanen.

De gevolgen dezer methode waren schitterend in vergelijking met de vroeger bereikte. Het ligt voor de hand, dat de christenen intusschen veel te lijden hadden door den nijd der afgodenpriesters, maar Nobili dacht er toch reeds aan in naburige staten statie's te vestigen, toen zijn werkzaamheid voor een tiental jaren onmogelijk werd gemaakt.

Zijn wijze van werken was in alles zóó ver verschillend van de vroeger gebruikte, dat het niet te verwonderen is, dat andere missionarissen hiertegen in opstand kwamen. Een heftige strijd ontstond over de malebaarsche gebruiken. Nobili werd door zijn medebroeders en zelfs door zijn oversten miskend en beschuldigd van een vermenging van christendom en heidendom. Moedig, als een waar religieus, doorstond hij deze voor hem zoo zware beproeving. In Rome had men zelfs het gerucht verspreid, dat hij van het geloof was afgevallen. Den aartsbisschoppen van Goa en Cranganor, die geheel op de hoogte waren van zijn arbeid, had hij het te danken, dat in 1615 de beschuldiging als ongegrond werd erkend. Paulus V gaf het onderzoek naar zijn werkzaamheid in handen van den aartsbisschop en de inquisitie te Goa. Onderwijl was de met Nobili bevriende aartsbisschop van Goa Alexis de Menezes gestorven en de zetel bezet door den hem vijandigen Hieronymiet Christoffel da Sa, waardoor zijn tegenstanders de overhand kregen. Een beschuldiging, tegen hem uitgebracht door een door hem uit de kerk gestooten Brahmaan, was oorzaak, dat hij door den provinciaal naar Cranganor werd teruggeroepen. Daar schreef hij een uitvoerig verdedigingsschrift, dat naar Rome werd gezonden, zoodat daar de zaak opnieuw aanhangig werd gemaakt. Paulus V was gestorven, zijn opvolger stelde na nauwkeurig onderzoek Nobili in het gelijk. Den Brahmanen en nieuwbekeerden werd het dragen der onderscheidingsteekenen hunner kaste toegestaan, slechts eenige maatregelen werden voorgeschreven, om heidensch bijgeloof te keeren.

Paulus V had ondertusschen reeds wegens de groote uitgestrektheid een verdeeling van bisdommen ondernomen. In Meliapur de vermoedelijke rustplaats van den Apostel Thomas, werd een nieuw bisdom gevestigd, het diocees Anzamale werd van Goa losgemaakt en tot aartsbisdom verheven, in 1609 werd deze aartsbisschopzetel naar Cranganor verplaatst. De Portugeesche bezittingen in Oost-Afrika werden van Goa afgenomen en met het

vicariaat Mozambique tot één kerkelijk district gemaakt. Tot de door Goa bestuurde missie's behoorde ook het rijk van den Groot-Mogal Akbar, de beroemde Groot-Mogal, was in 1605 opgevolgd door zijn zoon Dschehangir. Eerst was deze den Jezuieten niet genegen maar later kwamen zij weer in zijn gunst, zoodat hij zelfs drie der door hem aangenomen zonen van zijn broeder door hen in het christendom liet onderrichten. Plechtig werden zij gedoopt. Terzelfdertijd bekeerde zich de Vice-koning van Kambodscha. In 1616 veranderde Dschehangir weer van gevoelen, het liep zoo hoog, dat de Jezuieten er zelfs over dachten, het rijk te verlaten; hun generaal echter verbood het.

Clemens VIII had reeds betrekkingen aangeknoopt met den Shah van Perzië, Abbas den Grooten; Paulus V trachtte deze voort te zetten. Zijn bedoeling hierbij was de uitbreiding der missie, maar tevens hoopte hij hulp te vinden tegen de Turken. De missie werd bediend door Italiaansche ongeschoeide Carmelieten. Clemens VIII had Peter Giovanni Taddeo di S. Eliseo naar den Shah gezonden als gezant; de oorlog tusschen Rusland en Polen, waar hij verbleef, maakte het hem eerst in 1607 mogelijk Ispahan te bereiken, om den Shah de opdrachten van den Paus te overhandigen.

Ook andere orden, Dominicanen en Augustijnen hadden zich naar dit veelbelovende missieveld begeven. Een Portugeesche Augustijn Andreas Govean en een voorname Perziër werden door den Shah naar Rome gezonden, om den Paus met zijne troonbestijging geluk te wenschen en over kerkelijke zaken te onderhandelen. Zij werden plechtig ontvangen en met geschenken overladen. Bij hun vertrek schonk de Paus hun nog 1300 scudi ter bestrijding der reiskosten. Een pauselijk schrijven aan den Shah van 9 September 1609 betuigde de vreugde van den Paus over het zenden van het gezantschap. Kort daarna kwam nog een tweede gezant van den Shah te Rome aan, de Engelschman Sir Robert Sherley. Hij had in opdracht niet alleen over de missie, maar ook over den oorlog tegen de Turken te onderhandelen.

Groote verwachtingen koesterde de Paus voor de missie wegens de bescherming van den Shah. In een brief van 25 Juni 1619 drukt hij zijn vreugde erover uit, dat de machtigste vorst van Azië de vriendschap zocht van de H. Stoel en de christenmissionarissen begunstigde. Wij bidden, zoo schrijft hij, dat God de zege uwer Majesteit

over de Turken vermeerdere en het zaad van het christendom in u doe ontkiemen. Om deze missie krachtigen steun te verleenen, stichtte Paulus V in 1608 in het Carmelietenklooster te Rome een seminarie, waarbij onder bescherming van den H. Paulus, nog een missie-hoogeschool in 1612 werd opgericht. De studenten moesten in handen van den generaal der Carmelieten een eed afleggen, zich aan de missie te zullen wijden. Groot aandeel in den bloei dezer hoogeschool heeft Thomas a Jesu gehad, die in 1621 ook te Leuven een seminarie stichtte. Deze school der Carmelieten heeft groot nut gesticht; de leerlingen die er uit zijn voortgekomen, waren doortrokken van den echten missiegeest. Onder Paulus V werkten zij zegenrijk niet alleen in Perzië, maar ook in andere rijken.

Reeds in 1597 had Clemens VIII te Sao Salvador in den Congo een bisdom opgericht, waartoe hij den Franciscaan Rangel had benoemd. Deze vond grooten steun bij den koning van het Congo-rijk Alvarus II; zijn krachten waren echter niet evenredig met zijn arbeid, zoodat hij spoedig bezweek. De koning zond in 1604 een gezantschap naar Rome, aan het hoofd stond zijn bloedverwant Anton Emanuel. Eerst in 1608 kwam hij te Civita Vecchia aan, al zijn begeleiders waren onderweg gestorven en ook hij overleed eenige dagen na zijn aankomst op den vooravond van Driekoningen. De Paus richtte in S. Maria Maggiore een gedenkteeken voor hem op. De bisschop van Sao Salvador, die zijn zetel in 1609 naar Loanda verlegd had, kreeg in opdracht den vorst dit treurig bericht over te brengen. In een brief aan den Paus schetst deze bisschop de treurige toestand te Loanda. Hij klaagt over het slechte voorbeeld der Portugeesche slavenhandelaars, maar ook over het gedrag van Alvarus II, die wel van goeden wil maar erg ongestadig was.

Paulus V bleef het oog gericht houden op het Congorijk. De Carmelieten, die onder Gregorius XIII er gewerkt hadden, waren allen onder het moorddadig klimaat bezweken, in 1606 werd de generaal der Spaansche Carmelieten door den Paus aangespoord nieuwe missionarissen te zenden. Hij beval hen ernstig aan in de welwillendheid van den Spaanschen koning, den bisschop van Sao Salvador en den nieuwen heerscher over Congo, Alvarus III. Deze laatste vroeg den Paus ook Capucijnen te zenden; 13 Januari 1621 kon de Paus melden, dat 12 dezer Paters de reis aanvaard hadden. Was in dit deel van Afrika de missie bloeiend, ook in Abessynië

maakte zij grooten voortgang. De groote apostel dezer landen, de Jezuiet Pedro Paez had in 1603 deze missie gesticht. In 1607 was de Negus Seltan Segued op den troon verheven, bij dezen wist Paez door zijn kennis der geneeskunde en architectuur zich onmisbaar te maken. De ruïnen van het slot dat hij te Gondar voor den Negus bouwde, toonen nu nog zijn bedrevenheid. Paez was ook tusschenpersoon bij de briefwisseling van den Negus met den Koning van Spanje en den Paus. De Negus hoopte van den koning militaire hulp te verkrijgen, de Paus kon hiervoor een goed woordje doen, maar dan moest hij zich ook het christendom genegen toonen. Paulus V liet zich vinden, om den koning van Spanje aan te sporen den Negus hulp te verleenen. Voor het bevorderen der goede verstandhouding zond hij den Negus een brief van gelukwenschen met zijn zegepraal over de woeste Galla. De broeder van den Negus ging tot het katholiek geloof over, wat de missie groote steun bezorgde. Vele disputen over het geloof hadden er plaats aan het hof met het opperhoofd der Abessynische kerken en zijn monniken, waarbij het hoofdpunt was of Christus een goddelijke en een menschelijke natuur had bezeten. De aanhangers der monophysitische leer moesten het tegen de Jezuieten afleggen, wat een aanleiding werd tot een grooten overgang naar de Katholieke Kerk. Overal werden nieuwe staties opgericht, zelfs begonnen de missionarissen zich ook te wijden aan de omringende heidensche stammen. Dit stuitte echter op zulk een tegenstand, dat zelfs de Negus begon te wankelen. Ten slotte zag de onvermoeide Paez zijn arbeid bekroond, toen in 1621 de Negus zich voor het katholiek geloof verklaarde, het jaar daarop werd hij in de Katholieke Kerk opgenomen. Paez kon nu zijn „Nunc dimittis" zingen. Zijn doel was bereikt ; 57 jaren oud stierf de apostel van Ethiopië, 20 Mei 1622. Jammer genoeg heeft Paulus V het bericht van den overgang van den Negus niet meer ontvangen.

De toestand der Armenische christenen trachtte Paulus V te verbeteren door de betrekkingen, die hij onderhield met den Shah van Perzië. De daar werkende missionarissen probeerden in betrekking te komen met den patriarch van Groot-Armenië, Melchisedech ; zij haalden hem over, toenadering te zoeken tot den H. Stoel. In 1610 zond hij een gezant naar Rome, die zijn onderwerping aanbood. De Paus sprak zijn vreugde uit over den stap van den

patriarch, hij verborg echter niet, dat van vereeniging geen sprake kon zijn, als zij niet twee door hen vastgehouden punten zouden opgeven. De Armeniërs toch deden bij de H. Mis geen water in den wijn en voegden bij den lof der H. Drievuldigheid de woorden toe : voor ons gekruisigd. Toen na twee jaren hierop geen antwoord was binnengekomen, zond de Paus een nieuw schrijven, waarin hij de theologische gronden duidelijk aangaf, waarop de roomsche leer rustte. Naar men zegt, heeft de Patriarch zich geheel onderworpen; desbetreffende acten zijn echter niet meer voorhanden.

Ook Elias, de patriarch der Chaldeeuwsche Nestorianen van Babylon, die te Mossul verblijf hield, scheen besloten met Paulus V in verbinding te treden. Als zijn gevolmachtigde verscheen in 1610 te Rome de aartsdiaken en archimandriet, Adam. Hij legde den Paus een geloofsbelijdenis voor en verzocht aan te wijzen, welke dwalingen en afwijkingen met de moederkerk deze bevatte. Leer ons en wij zullen gehoorzamen, zoo schreef de patriarch. Lang werd onderzocht, gestudeerd en met Adam geconfereerd, want eerst in het voorjaar van 1614 kreeg deze van Paulus V het antwoord, waarin alle eischen van den H. Stoel duidelijk waren aangegeven en waarin de Paus erop aandrong, dat de verschillen niet alleen in woorden bestonden, maar de geloofswaarheden raakten. Adam kreeg om de onderhandelingen met den patriarch verder te voeren twee Jezuieten als geleiders mede. De patriarch riep een concilie samen, maar ondertusschen brachten de twee Jezuieten bij hun terugkeer het bericht over de onbetrouwbaarheid van Adam, zoodat men te Rome voor Oostersche slimmigheden begon te vreezen. Nieuwe beraadslagingen volgden, waaraan Kardinaal Bellarminus deelnam. In zijn rapport verklaart hij : dat elke mogelijkheid moest vermeden worden achter katholiek klinkende uitdrukkingen nestoriaansche dwalingen te verbergen. De Paus eischte dan ook het aannemen van een geloofsbelijdenis, die zoo nauwkeurig mogelijk geformuleerd was en die een uitdrukkelijke verwerping der dwaling van Nestorius bevatte. De voorzichtigheid van den Paus bleek maar al te noodig, want de opvolger van Elias trad weer als nestoriaan op.

De telkens te Rome aankomende Oostersche gezanten waren oorzaak, dat bleek, hoe noodzakelijk de studie der Oostersche talen was. In Mei 1613 hield men dan ook te Rome een talenfeest, waarbij vele kardinalen tegenwoordig waren en de leerlingen der

verschillende instituten in verscheidene Oostersche talen predikten.

Het Maronietisch bergvolk ondervond voortdurend den steun en den troost van Paulus V. Dit arme volk bleef ondanks alle vervolgingen trouw aan het katholiek geloof. Te Rome liet hij maronietische jongelingen op zijn kosten studeeren.

In 1614 kwam een afgevaardigde van het beroemde Catharinaklooster op den berg Sinaï onderwerping aanbieden. Paulus V beval het klooster in de belangstelling aan van den Spaanschen koning en later ook in die van Hendrik IV.

In 1609 hadden de Jezuieten de door de pest gesloten nederzetting te Constantinopel weder geopend, Paulus V verzocht de Fransche regeering de missionarissen te steunen. De Jezuieten wijdden zich daar niet alleen aan de christenen van den Latijnschen ritus, maar ook aan die van den Griekschen, zij brachten er troost aan de tot de galeiën veroordeelden en openden een school, waarin zij zoowel in het Latijn als in het Grieksch leeraarden. Na korten tijd begonnen zij ook een missie in Mongolië en Georgië. Bij de Turken zelf hadden de Paters weinig succes, hun bekeering scheen slechts door een wonder te verkrijgen. Paulus V prees meermalen de hulp van het Fransche gezantschap ondervonden en steunde de Paters niet alleen met geestelijke gunsten, maar zond hun jaarlijks 600 scudi. Geholpen door Paulus V werkten de Jezuieten op Chios en naast de Franciscanen in Bosnië en Servië. Ook voor de christenen in Moldavië en Wallachije zorgde de Paus. De aartsbisschop van Antivari kon in 1611 aan Paulus V berichten, dat van de 400000 inwoners er 350000 katholiek waren. Hij verheelde echter ook niet de groote gevaren, waaraan deze blootstonden, vooral daar de Turken hoofdgeld van hen eischten. Hetzelfde gevaar bedreigde de christenen in Bosnië; geldelijke moeilijkheden deden het aantal christenen steeds verminderen.

Was het gevaar waaraan de christenen in het Turksche rijk blootstonden steeds bedroevend en beangstigend, een groote troost ontving de Paus door de koloniën in de Nieuwe Wereld. In het jaar 1611 schatte men reeds het aantal daar wonende Katholieken op 10 millioen. In Mexico, in Midden- en Zuid-Amerika werd de kerk door den staat gesteund en vond dus gelegenheid zich uit te breiden. De vrijgevigheid van vele geloovigen maakte, dat er overal prachtige kerken verrezen, maar deze had ook haar schaduwzijde,

daar door den rijkdom vele misstanden ontstonden. Zelfs onder de missionarissen die van de Oude naar de Nieuwe Wereld overzeilden, vond men er, die meer belust waren op geld en vrijheid en avonturen dan op het heil der zielen, ook onder de religieuzen trof men er aan, die onnoodig lang over hun reis deden en eerst langs groote omwegen hun einddoel bereikten. Paulus V kondigde daarom 8 Juli 1609 een verordening af, waarbij op straffe van excommunicatie geboden werd, den directen weg naar het missiegebied te volgen. Eveneens moest hij krachtig optreden tegen de door de Spaansche kroon benoemde bisschoppen, die hun vertrek naar hun diocesen uitstelden en toch de inkomsten opstreken. Nog verbood de Paus aan alle geestelijken, handel te drijven en beval hij alle kloosters, die geen acht leden telden op te heffen.

Om in de zielzorg beter te voorzien, gaf Paulus V verschillende verordeningen voor de wereldgeestelijken en bewerkte een betere indeeling der bisdommen.

Een groote lijst van heilige mannen, die zich op dit missieveld hebben onderscheiden, zou op te noemen zijn. In het jaar 1612 gingen de eerste Capucijner-missionarissen naar Brazilië, spoedig door vele anderen gevolgd. De missionarissen in Amerika beperkten hun arbeid niet tot de reeds gekerstende gebieden, maar trachtten steeds het Evangelie verder te verkondigen. Ondoorvorschte streken drongen zij binnen, om aan de wilde inboorlingen de zegeningen der beschaving te brengen. Ontberingen, zelfs den marteldood die velen ondergingen, schroomden zij niet.

De Fransche Jezuieten Biard en Masée hadden in 1611 in Canada een missie geopend onder de woeste Huronen, de Engelschen verstoorden deze. In 1615 namen Fransche Recolletten het verlaten werk weer op; de naam van Pater Le Caron, die vooral ook op het gebied der taalvorsching prachtigen arbeid heeft verricht, dient in eerbiedige vereering te blijven. Franciscanen hadden in 1619 de allerzwaarste missie onder de Abnaki in Nieuw Schotland begonnen.

De stichting der beroemde Jezuietenkolonie's in Paragay had ook onder het pontificaat van Paulus V plaats. Het werk der rondtrekkende missionarissen bleek niet bestendig, daarom beval de ver vooruitziende generaal Aquaviva den aanleg van duurzame steunpunten. De Indianen moesten gewend gemaakt aan een blijvende woonplaats; geheel geïsoleerd en toch vrij moesten zij in deze

kolonie's een woonplaats vinden, waaraan zij zich zouden hechten.

Dit systeem stond lijnrecht tegenover de Spaansche gebruiken met hun onderdrukking en uitbuiting der Indianen. Groot was dan ook de tegenstand; toen Philips III er echter voor gewonnen werd en zijn bijstand verleende, waren de kolonisten wel gedwongen er zich bij neer te leggen. Oostelijk van Paragay tot Urugay toe stond de koning den Jezuieten een uitgestrekte landstreek af. Hier werden in 1610 de eerste reductie's gevestigd. Onder reductie's verstond men: landbouwkoloniën van bekeerde Indianen, uitsluitend en zelfstandig door de missionarissen beheerd, welke rechtstreeks onder de kroon stonden. In den beginne hadden deze reductie's zware tijden te doorstaan, vooral door de invallen der slavenjagers, maar langzamerhand ontwikkelden zij zich tot een instelling, die wereldberoemd is geworden.

Niet alleen door hun arbeid voor de verdrukte Indianen, maar ook door hun zorgen voor de arme negerslaven hebben de Jezuieten zich onvergankelijken roem verworven. De beroemdste dezer apostelen der negerslaven waren, ten tijde van Paulus V, Alonso de Sandoval en Petrus Claver. Met voorbeeldeloozen ijver en opoffering wijdden deze edele mannen zich sinds 1615 te Carthagena in Nieuw-Granada (het tegenwoordig Columbië) aan de ongelukkige negers, die, uit Afrika aangevoerd, op de slavenmarkt aldaar publiek verkocht werden. Als een schip in zicht kwam, snelden zij naar de haven, door een tolk vergezeld, om de ongelukkige zwarten van levensmiddelen en kleeren te voorzien. De zieken hadden hun bijzondere zorg, allen trachtten zij door hun naastenliefde voor het christendom te winnen. Claver had zich door een bijzondere gelofte aan den dienst der negers gewijd. Zijn toewijding voor die armsten der armen kende geen grenzen, als een engel der barmhartigheid ging hij rond, reinigde hen en verbond hun wonden; hun eigenaars wist hij tot zachtmoedigheid te bewegen. Veertig jaren heeft hij aldus gearbeid, zich geen oogenblik rust gunnend, tot hij in 1654 onder zooveel inspanning bezweek. Meer dan 300000 slaven had hij met eigen hand gedoopt. De titel van „apostel der negerslaven", die hem door de eeuwen heen steeds is gegeven, heeft hij ten volle verdiend door zijn rusteloozen inspannenden arbeid aan het heil dier ongelukkigen.

's-Gravenhage. J. KLEIJNTJENS, S.J.

DE PRIESTER-NOOD IN BRAZILIË

Men zou zich kunnen afvragen, hoe het komt, dat Brazilië, toch een katholiek land, te weinig priesters heeft. Het antwoord op deze vraag vinden we in de geschiedenis.

Vanaf de tijd, dat de eerste missionarissen in dit geweldig gebied hun bekeeringsarbeid begonnen, groeide tegelijk met de ontwikkeling en vooruitgang van het katholicisme geleidelijk ook het aantal priesters. Doch op 't eind der 18e eeuw kwam er 'n kentering, doordat alles werd gedaan om de goede geest der priesters te bederven, hun getal te beperken.

Brazilië was toen nog kolonie van Portugal, waar feitelijk Pombal regeerde. Deze verdreef de Jezuïeten uit Portugal en zijn bezittingen. Vele priesters en religieusen werden gevangen genomen en aan de Orden werd zelfs het verbod gegeven, zonder verlof van de Staat nieuwe novicen aan te nemen, welk verlof tijdens het bestuur van Pombal nooit werd toegestaan [1]). Wel werd het later nu en dan eens gegeven. Maar hoe ? Een Provinciaal kreeg dan permissie om binnen 'n jaar b.v. honderd novicen aan te nemen. Om dit getal binnen de bepaalde tijd te kunnen krijgen, nam hij menschen aan van alle slag. Dat dit nu juist niet bevorderlijk was voor de goede geest, is duidelijk. Daarenboven had zoo'n half-uitgestorven Provincie niet de noodige krachten om de aangenomenen goed te onderrichten en ze in de geest der respectieve Orden in te leiden. Ook het getal Seminaristen werd van staatswege beperkt.

Wat de geest betreft, Pombal probeerde ook deze te bederven. Daarom had hij de Universiteit van Coïmbra gereformeerd, of liever ge*de*formeerd, waar voortaan het onderwijs slechts gegeven werd in Josephistische en Jansenistische geest [2]). Hier studeerden bijna alle Brazilianen, geestelijken en leeken, en vele Portugeesche priesters, die later als Missionaris naar Brazilië zouden trekken. Ook hadden bijna alle Braziliaansche Bisschoppen hun studies hier

---

[1]) *B. Duhr S. J.*, Pombal, Sein Character und seine Politik, Freiburg, 1891, 106 ff. ; *Lucio d'Azevedo*, O Marquês de Pombal e sua epoca, Rio de Janeiro (1922) [2].
Deze laatste is echter in de waardeering van het feiten-materiaal niet overal te vertrouwen.

[2]) *Duhr*, l. c. 97 ff.

genoten, daar deze immers ongeveer allen Portugeezen waren.

Maar Brazilië, de eenig-overgebleven kolonie van het eens zoo machtige Portugal, werd het juk der onderwerping, dat steeds zwaarder drukte, moede. Zij wilde vrij worden. En alle vooraanstaande personen, niet het minst de priesters, werkten mee voor de onafhankelijkheid.

Ook de Vrijmetselaars deden hier, zooals in alle Zuid-Amerikaansche landen, hun best voor deze vrijheid. Met het gevolg, dat zij beschouwd werden als bondgenooten voor de goede zaak: men beschouwde ze niet meer als vijanden der Kerk, maar als vijanden van Portugal. Hun secte was dus, zoo redeneerde men, niet inbegrepen in de veroordeeling van Rome en zoo kon iedereen gerust er toe behooren. In deze overtuiging traden zelfs priesters tot de Loge toe. De 3e Orden en Broederschappen bestonden in die tijd bijna uitsluitend uit Vrijmetselaars.

De Loge wilde deze steun natuurlijk niet van zich stooten en bleef dus uitwendig de Kerk eerbiedigen. Maar in 't geheim oefende ze zooveel te krachtiger haar invloed uit. Alles werd gedaan voor uiterlijkheden: het zwaartepunt van de Godsdienst werd verlegd naar processies en feestvertoon. Biecht en Communie werden niet meer vereischt om lid te worden van een Derde Orde of Broederschap, Katechismus-onderricht en prediking der voornaamste geloofswaarheden geraakten op de achtergrond.

En dan komt de onafhankelijkheid: Brazilië wordt Keizerrijk. Weliswaar bleef de Katholieke Kerk Staats-Kerk, maar in welk een toestand! Erger dan ooit te voren deed de Vrijmetselarij nu haar invloed gelden. Men hield de Jezuïeten uit het land verwijderd en handhaafde het verbod om nieuwe novicen aan te nemen. De saeculiere priesters werden beschouwd als staats-ambtenaren: ze ontvingen immers van de Staat hun salaris! Zelf waren deze priesters veelal doortrokken van de geest der Vrijmetselaars, omdat ze vaak óf door hen naar het Seminarie gezonden waren óf van hen verlof voor hun wijding gekregen hadden. Het waarachtige priester-ideaal verdween: priester zijn werd een vak, een ambacht, een broodwinning. Teekenend daarvoor is 't volgende geval: een vader, liet drie van zijn zoons — twee zijn er nog in leven, — priester worden. Op een dag riep hij zijn kinderen bijeen, toonde hun een goudstuk en zei: „Is dat niet mooi? Als

jullie nu veel van deze mooie dingen wilt bezitten, dan moet ge priester worden." En dat dit werkelijk het motief was, waarom velen priester werden, bewijst het feit, dat, toen na de scheiding van Kerk en Staat de priesters van staatswege geen salaris meer ontvingen, juist toen de groote vermindering van priesterroepingen in Brazilië intrad.

Toch moeten we niet denken, dat alle priesters en bisschoppen van deze vrije geest doortrokken waren. We denken hier vooral aan de twee groote bisschoppen D. Vital O. Cap. van Olinda, — wiens proces van zalig-verklaring aanhangig is [1]) — en D. Macedo Costa van Belem do Pará. Deze twee Prelaten hadden aan de Vrijmetselarij het recht ontzegd zich te mengen in kerkelijke zaken. Hieruit ontstond een proces, dat eindigde met de veroordeeling der twee Bisschoppen tot vier jaar dwangarbeid.

Eindelijk echter gebeurde er iets, dat deze toestand zou veranderen. De Vrijmetselarij wist n.l. te bewerken, dat het keizerrijk viel en in haar plaats de republiek werd uitgeroepen. Dat dit wel degelijk het werk der Vrijmetselarij was, bewijst een der eerste wetten der nieuwe republiek: de scheiding van Kerk en Staat. Hoewel echter deze wetsbepaling de ondergang van Gods Kerk in Brazilië ten doel had, werd zij juist het middel tot haar herstel. Want nu werden de priesters onafhankelijk van den Staat, nu waren de religieusen vrij zich opnieuw in dit rijk te vestigen, nieuw leven te krijgen van binnen- of buiten uit. Uit het buitenland konden weer priesters komen om de Kerk in Brazilië te herstellen. [2])

Het is te begrijpen, dat er na al dit gebeurde, weinig vooruitzicht was op ware priester-roepingen. Eerst moest er een geheel nieuw geslacht worden gevormd. En ofschoon er nu reeds eenige generaties overheen gegaan zijn, is de toestand nog niet genormaliseerd.

Laten we den tegenwoordigen toestand beschouwen [3]).

---

[1]) Ook in 't Hollandsch bestaat er 'n levensbeschrijving van deze bisschop: *P. Cyrillus O. M. Cap*, Mons. Vitalis Maria Antonius Gonçalves d'Oliveira van de Orde der Minderbroeders-Capucijnen, Bisschop van Olinda en Zijn Strijd tegen de Vrijmetselarij, 's Bosch, 1903.

[2]) Tot dusver hebben we, met hier en daar een wijziging, het artikel gevolgd van: *G. Gouverneur O. F. M.*, Een paar Bladzijden uit de geschiedenis van Brazilië, Sint Antonius, XXXV (1929), 313—18.

[3]) Wat wij hier verder zeggen, hebben we, tenzij wij anders citeeren, voor een groot deel ontleend aan 't mooie boekje van Pater *P. Lacroix S. C. J.*, O Problema Sacerdotal no Brasil, São Paulo, 1930.

In de geheele wereld zijn er ongeveer 360.000.000 katholieken met ± 360.000 priesters — zoodat men dus gemiddeld voor iedere 1000 menschen een priester heeft. Het spreekt vanzelf, dat de verhouding in de verschillende landen onderling verschilt. Zoo geeft P. Moreau S. J. aan, dat in België ieder priester voor 1210 zielen staat, in Duitschland voor 1192, in Frankrijk voor 1062, in Engeland voor 771, in de Vereenigde Staten voor 766, in Engelsch-Indië voor ± 900, in China voor 850, in Canada voor 1000, in Nederland voor 500.

Hoe nu is het in Brazilië hiermede gesteld ? Brazilië heeft een bevolking van 36.000.000 menschen, die bijna alle katholiek zijn. Om voor het zieleheil van deze geweldige menschen-massa te zorgen zijn er slechts 'n 3000 priesters. Aangenomen nu, dat iedere priester als parochie-geestelijke werkzaam is en dat al deze priesters gelijkelijk over de geheele bevolking verdeeld zijn, dan heeft ieder priester dus de zorg voor ongeveer 12.000 zielen.

Aangezien echter vele priesters in Ziekenhuizen, Colleges, Seminaries werken en er vele oud of ziek zijn, bedraagt het getal parochie-geestelijken 1800, zoodat er dus voor iedere priester 20.000 menschen zijn. En daar het aantal niet gelijkmatig over de bevolking verdeeld is — in bevolkte steden b.v. zijn er meer — kunt ge priesters hebben, die zorg moeten dragen voor 'n 40 — 60.000 zielen ! Een voorbeeld : het Aartsbisdom Sâo Paulo heeft 307 priesters : 55 saeculieren en 252 regulieren. Van dezen zijn er slechts 77, die in de 52 parochies de functie van pastoor of kapelaan waarnemen. Onder de parochies nu zijn er sommige zeer groot, b.v. Sâo Joâo met 45.000 zielen heeft 2 priesters, Braz met 58.000 zielen eveneens 2 priesters. De hoofdstad zelf, Sâo Paulo, met 1.100.000 inwoners, heeft slechts 63 parochie-geestelijken, van wie ieder dus zorg draagt voor 17.500 menschen.

Een ander voorbeeld : het diocees Barra de Pirahy, in 1925 opgericht, heeft een katholieke bevolking van ± 200.000 zielen. In 1928 had de bisschop van dit bisdom 15 priesters tot zijn beschikking, van wie er twee kapelaans nog van een college waren. Dus had hij eigenlijk voor zijn 200.000 diocesanen 13 priesters ! [1])

En in al deze getallen zijn de vreemde geestelijken inbegrepen.

---

[1]) Vozes de Petropolis, XXII (1928), 397 ss.

Wat zou het zijn, als deze er eens niet waren. Hun getal immers is verbazend groot. Eenige voorbeelden ? De hoofdstad van Brazilië, Rio de Janeiro heeft een vreemde geestelijkheid als volgt : behalve eenige vreemde wereldheeren: Italiaansche Capucijnen, Jesuïeten (Provinciae Romanae), Barnabieten, Ongeschoeide Carmelieten en Minimen van S. Franciscus de Paula ; verder Duitsche Salvatorianen, Missionarissen van Steijl en Minderbroeders ; ten derde Nederlandsche Redemptoristen, Carmelieten en Minderbroeders ; verder Belgische Norbertijnen ; dan Spaansche Missionarissen ; Zonen van het Onbevlekt Hart van Maria (C. M. F.) en Augustijnen-Recollecten ; ten slotte Fransche Lazaristen, Paters van de Congr. van Salette, Paters S. C. J. en Paters van de Congr. van de H. Geest. In 't klooster van de Paters van het Allerheiligst Sacrament wonen Paters van verschillende nationaliteit. De abdij der Benedictijnen, door Belgische Paters weder opgericht, heeft monniken van diverse landen. Tot slot : het Seminarie van Paquetá wordt bestuurd door Nederlandsche Picpussen.

Een ander voorbeeld : het bisdom Arassuahy telt 419.000 zielen. Om voor de menschen te zorgen heeft de Bisschop 10 wereldgeestelijken — waaronder eenige vreemdelingen —, 8 Italiaansche Capucijnen en 15 Hollandsche Minderbroeders.

Zoo is dus de toestand wat de priesters betreft. Hoe staat 't echter met de Seminaristen ? Worden er in Brazilië genoeg nieuwe priesters gewijd om het totaal aantal op 3000 te houden ? En dan moeten wij antwoorden : Neen ! Er werden in 1926 over geheel Brazilië 36 nieuwe priesters gewijd, terwijl er daarentegen 49 stierven. En ook het getal Seminaristen is te gering. Als we aannemen, dat 15 % van hen, die hun studies op een Seminarie beginnen, deze ook voleindigen — hetgeen hier in Brazilië niet het geval is — als we verder aannemen, dat iedere jongen 12 jaar over zijn studies doet, dan moet Brazilië, om het getal 3000 te blijven behouden — d.w.z. één priester voor 12000 zielen ! — minstens 4750 Seminaristen hebben : een getal, dat nog niet bereikt is. En dan hebben we nog niet in aanmerking genomen, dat de bevolking steeds groeit, in de laatste 20 jaren zelfs verdubbeld is — en dat er dus nog veel meer Seminaristen noodig zijn om de verhouding te bewaren van één priester voor 12.000 menschen. Laten we dus de inkomst van buitenlandsche Missionarissen of een moge-

lijke verandering buiten beschouwing, dan moeten we zeggen, dat de toestand slechter wordt in plaats van beter.

Toch is er één punt, waar we op kunnen wijzen, dat hoop geeft voor de toekomst d.i. op de kolonisten. In de laatste jaren zijn vele goede immigranten Brazilië binnen gekomen en hebben zich gevestigd vooral in het Zuiden. Daar vindt men heele kolonies Duitschers, Italianen, Polen etc. Veelal hebben deze de goede oude idees van 't Europeesch Katholicisme behouden. En de kinderen in Brazilië uit hen geboren, zij worden priester. Twee statistieken ter vergelijking: in 't Aartsbisdom Pará, in 't Noorden gelegen, waar niet zooveel kolonisten zich hebben gevestigd, studeerden in de jaren 1901—23 aan het Seminarie 474 studenten. Van dezen werden er 18 gewijd [1]). Terwijl er in het Zuiden tusschen de jaren 1895—1919, op het Seraphijnsch College der Duitsche Minderbroeders te Rio Negro 168 jongens studeerden — in Brazilië geboren, maar uit vreemde ouders — waarvan er 41 religieusen zijn [2]).

We hebben dus gezien, dat de toestand, wat betreft het getal priesters en Seminaristen treurig is. Toch moeten we niet denken, dat de Braziliaansche Bisschoppen zelf niets voor een vermeerdering doen. Integendeel: het is tegenwoordig hun eerste zorg een goed Seminarie te bezitten, hun Seminaristen een goede vorming te geven en gelden in te zamelen voor studiebeurzen. Teekenend is daarom wat de Pastoors aan de Kardinaal-Aartsbisschop van Rio de Janeiro aanboden, toen deze Zijn gouden Priesterfeest vierde: zij wisten niets beters, niets aangenamers te geven dan een aantal Studiebeurzen voor Zijn Seminarie [3]).

Christus heeft gezegd: „Gaat en onderwijst alle volkeren, hen doopend in de naam des Vaders en des Zoons en des Heiligen Geestes." Dit gebod gaf Christus aan Zijne Apostelen, opdat allen zouden worden opgenomen in Zijn Kerk, door het Sacrament des Doopsels.

Doch Christus gaf nog een ander gebod. Tot Petrus zeide Hij: „Weid Mijne Schapen" d.i. draag zorg voor hen, die door het

---

1) Cfr. *J. C. Strömer O.F.M.* in: Die Katholische Missionen, 54 (1926), 21.
2) Vozes de Petropolis, XX (1926)², 1074.
3) A Cruz, 13 Oct. 1929.

Doopsel Mij reeds toebehooren, voer hen naar de malsche weiden, leid hen naar de frissche bronnen, de bronnen des Zaligmakers, de H. Sacramenten, die ontspringen ten eeuwige leven.

Denken wij ook aan dit tweede gebod van Christus. Wij moeten niet alleen bidden en zorgen voor de bekeering der heidenen, maar ook voor hen, die ons reeds verwant zijn, onze Broeders in Christus. Immers wij moeten alle menschen beminnen, maar op de eerste plaats hen die met ons verbonden zijn, hetzij door de natuurlijke banden van bloed of vriendschap, hetzij door de bovennatuurlijke banden van verwantschap in Christus.

Bidden wij daarom de Heer van de oogst, dat Hij ook werklieden zende in Zijn Braziliaansche Wijngaard.

FR. ACHILLES MEERSMAN, O.F.M.

Sâo Joâo d'El-Rey (Brazilië).

MISSIONARIS–LITURGIST

Op het eerste gezicht lijkt deze woord-combinatie ietwat vreemd. Welke liturgist zal zich als zoodanig direct met het missiewerk inlaten ? Welke missionaris denkt ook maar aan grootsche liturgische plechtigheden ? En toch hooren ze bij elkaar. Missie : de uitbreiding van het Godsrijk, de verkondiging der eeuwige waarheden. Liturgie : de concrete belichaming dier waarheden in de gemeenschappelijke eeredienst, tot hulde aan God, tot stichting en leering van het volk.

Het ligt geenszins in onze bedoeling hier een theoretische verhandeling te geven over de liturgie als missiemiddel. Slechts wilden we de aandacht vestigen op een missionaris, die practisch in zijn missie-methode aan de liturgie een ruim aandeel heeft geschonken : de Minderbroeder Joannes de Monte-Corvino [1]). We wilden aantoonen, dat het liturgisch moment een eigen richting gaf aan de werkwijze van deze Apostel. Ofschoon reeds al de punten, welke wij ons hier voorstellen te behandelen, op verschillende plaatsen zijn weergegeven, zijn ze, voor zoover ons bekend, tot nog toe niet in complex behandeld. Dit nu was juist het doel

[1]) Over de missie-methode van Joannes de Monte-Corvino, vgl. Het Missiewerk VIII (1926/27) 141 vv.

van dit artikel, om aldus het volle licht te laten vallen op de liturgische zijde van Joannes' apostolaat, welke o.i. voor de kultuurhistorische ontwikkeling der missie-methode van niet te onderschatten beteekenis is.

Wanneer we hier spreken van een liturgische lijn in de missiemethode van Joannes de Monte-Corvino, moet dit begrip niet al te nauw verstaan worden. Onder liturgische missie-middelen wenschen wij samen te vatten alwat in eenigerlei betrekking staat tot de gemeenschappelijke eeredienst der Kerk. We zullen dan achtereenvolgens handelen over de vertaling van de H. Schrift en het Goddelijk Officie, de vorming van een inlandsche clerus, het koorgebed der jongens in Khambalec (Peking) en de accommodatie in de liturgie.

De voornaamste bron, waaruit de kerkelijke liturgie hare gebeden samenstelt, is ongetwijfeld de H. Schrift. Het centrum van geheel het liturgisch leven is de Godmensch Jezus Christus. Zijn leven, lijden en sterven houdt de Kerk haar kinderen telken jare voor. Geen wonder dan ook, dat de boeken van het Nieuwe Testament rijkelijk worden benut. En daartusschen door herhaalt zij als een altijddurend refrein de gewijde zangen van het psalterium [1]). Het Nieuwe Testament en het Psalterium zijn de meest liturgische boeken van de H. Schrift. Deze gedachte moet ook wel bij Joannes de Monte-Corvino voorgezeten hebben, toen hij juist deze gedeelten van de Bijbel in de taal der Tartaren overzette. Wanneer eenmaal vaststaat, dat Joannes werkelijk liturgisch georienteerd was, — hetgeen, naar we hopen, uit het vervolg van dit artikel duidelijk zal blijken —, is deze opvatting niet zoo gezocht, als ze misschien op het eerste gezicht lijken mocht. Deze meening wordt nog bevestigd door het feit, dat Joannes zelf in zijn tweede brief oogenblikkelijk op deze mededeeling laat volgen, dat hij met koning George van Tenduc had afgesproken het geheele Latijnsche Officie te vertalen, opdat het in geheel Tenduc zou kunnen gezongen worden [2]). Ofschoon we geenszins zouden willen

[1]) Vgl. *F. Cabrol, O. S. B.*, Handboek der Liturgie, Bussum 1912, 1 vv.; 15 vv.
[2]) *A. v. d. Wijngaert, O. F. M.*, Sinica Franciscana I, Ad Claras Aquas 1929, 350; *Dezelfde*, Jean de Mont-Corvin, Lille 1924, 51.

beweren, dat deze opvatting de eenig juiste is, lijkt ze ons toch minstens een zeer waarschijnlijke conjectuur, die opperbest past in het kader van Joannes' missie-methode [1]).

Het tweede punt, waarop we in dit verband eenigszins nader wilden ingaan, is de vraag, of Joannes de Monte-Corvino zich bezig heeft gehouden met het vraagstuk van de inlandsche clerus ; en zoo ja, in hoever heeft hij een positieve oplossing gegeven, m.a.w. welke daden heeft hij in die richting gesteld ?

Zelf deelt Joannes ons in zijn tweede brief mede, dat hij aan George, vorst van Tenduc, die hij van het Nestorianisme bekeerd had, de kleinere wijdingen toediende [2]). De missionarissen voor het verre Oosten hadden nl. in de pauselijke bullen van 1245 en 1258 [3]) de meest uitgebreide volmachten ontvangen, zoo o.a. ook, om aan bekeerlingen de tonsuur en de ordines minores toe te dienen. Luidens de tekst der bullen werd deze volmacht verleend, om een tekort aan missionarissen aan te vullen. In princiep was hier dus de vorming van een inlandsche clerus als geëigend missie-middel erkend. Waar nu Joannes de Monte-Corvino van een faculteit, ten dien einde verleend, gebruik maakt, moet bij hem ook wel als doel voorgezeten hebben een begin te maken met de vorming van een Chineesche clerus.

Dat trouwens Joannes de wijding van koning George als zoodanig bedoelde, om nl. een actieve missie-clerus te vormen, blijkt o.i. overduidelijk uit de contekst van zijn tweede brief. Hij schrijft : „Zeker vorst dezer streek.... heeft de kleinere wijdingen ontvangen...., zoodat de andere Nestorianen hem van afval beschuldigden. Hij nu heeft een groot deel van zijn volk tot het ware katholieke geloof gebracht...." [4]).

Deze overtuiging wordt nog bevestigd door het feit, dat in andere missies der Minderbroeders, b.v. Perzië en Armenië — en daar had Joannes vroeger toch ook eenige jaren gewerkt — er

---

[1]) Vgl. *J. Thauren, S. V. D.*, Die Akkommodation im katholischen Heidenapostolat, Münster 1927, 129.
[2]) *v. d. Wijngaert*, Sinica Franciscana 348 ; Jean de Mont-Corvin 49.
[3]) Bullarium Franciscanum I 360, II 154.
[4]) *v. d. Wijngaert*, Sinica Franciscana 348, Jean de Mont-Corvin 49.

meerdere inlandsche Minderbroeders voorkwamen [1]). Het probleem was dus wel bekend.

In verband hiermede moet een veel omstreden punt in Joannes' missie-methode worden behandeld, nl. het koorgebed, dat hij met zijn jongens in de kerken van Khambalec hield. Reeds op verschillende manieren heeft men getracht dit instituut uit te leggen. Het ligt niet in onze bedoeling het voor en tegen dezer meeningen hier te beschouwen. We wilden slechts een verklaring geven, die o.i. de moeilijkheden der verschillende oplossingen vermijdt en die tevens geheel in de lijn schijnt te liggen van de andere missie-methodische principen van Joannes. V. d. Wijngaert verklaart het verschijnsel hoofdzakelijk uit het Middeleeuwsch gebruik der pueri oblati, waarbij hij tevens de waarschijnlijkheid insinueert van een opleidingsinstituut voor een inlandsche clerus [2]). Deze meening lijkt wel de meest juiste van al die tot nog toe zijn voorgesteld.

Ondanks de Statuta Narbonensia, die in 1260 de opname van kinderen en jongelingen beneden de 18 jaar hadden verboden, was allengs in de orde het gebruik pueri oblati aan te nemen binnengeslopen, en zelfs zoo zeer, dat men het als iets heel gewoons beschouwde [3]). Joannes de Monte-Corvino was dus met dit gebruik zeer goed bekend. Daarenboven werd het ten tijde van Joannes ook in andere missiegebieden gepractiseerd. Zoo schrijven in 1323 eenige Minderbroeders uit Tartaria Aquilonaris: „Van de ons gegeven aalmoezen koopen wij kinderen, die te koop zijn, van beiderlei geslacht en wij onderrichten hen een weinig in het geloof en in het lezen, en de jongens lijven wij in bij de clerus; eenige hunner zijn reeds onder onze medebroeders en zeer goede bekeerders." [4])

Hiermede hebben wij tevens een ander punt reeds aangeraakt:

---

1) *G. Golubovich, O. F. M.*, Biblioteca bio-bibliografica della Terra Santa e del' Extremo Oriente, Quaracchi 1906, I 283, IV 333; *L. Lemmens, O. F. M.*, Die Heidenmissionen des Spätmittelalters, Münster 1919, 48, 104.

2) *v. d. Wijngaert*, Sinica Franciscana C VIII; *Dezelfde*, Méthode d'Apostolat des missionaires des XIIIe et XIVe siècles en Chine, in: La France Franciscaine XI (1928) 176 vv.

3) *L. Oliger, O. F. M.*, De Pueris Oblatis in Ordine Minorum, in: Archivum Franciscanum Historicum VIII (1915) 389 vv.

4) Archivum Franciscanum Historicum XVI (1923) 109.

de vorming van een inlandsche clerus. Joannes de Monte-Corvino voelde iedere dag meer het gebrek aan medearbeiders. Herhaaldelijk klaagt hij erover in zijn brieven. Daarenboven had hij zelf ondervonden, hoe ontzaglijk moeilijk de reis van Europa naar Kathay (China) was. Wat lag er dus meer voor de hand, dan dat hij er zich op toelegde in zijn eigen omgeving deugdelijke priesters te vormen ? En wanneer we dan zien, hoe het clericaat van koning George reeds duidelijk in die richting wees, hoe het probleem in andere missiegebieden van die tijd bekend was en in positieve zin werd opgelost, dan moeten we wel haast besluiten, dat ook dit instituut hetzelfde doel nastreefde.

Trouwens Joannes de Monte-Corvino schijnt zelf deze meening te veronderstellen. Want wanneer hij in zijn derde brief klaagt over zijn drukke bezigheden, daar hij nu reeds twee kerken moet bedienen, voegt hij erbij : „.... want de jongens zijn geen priester" [1]), als om te voorkomen, dat een of ander zijner lezers zou veronderstellen, dat hij reeds eenige priesters gevormd had.

Met deze jongens nu hield Joannes in de beide kerken van Khambalec koorgebed, zooals in de Europeesche kloosters gebruikelijk was. Zeker had een hooge opvatting van het Goddelijk Officie haar invloed op dit feit niet gemist. Evenzoo zal het feit, dat de jongens opgeleid werden voor het kloosterleven of het priesterschap hier niet geheel en al aan zijn vreemd geweest. Maar toch verklaren deze factoren o.i. niet voldoende dit wonderbare verschijnsel.

Joannes de Monte-Corvino had zelf in Europa gezien de indruk, die de plechtige liturgische diensten op het volk maakten. Het was juist in die tijd, dat de clerus saecularis er zoo over klaagde, dat hare kerken leeg liepen en allen naar de mendicanten gingen, omdat dezen het Officie zoo mooi zongen. Dit middel nu paste hij in Khambalec toe, om de heidenen naar zijn kerken te lokken, hun bewondering voor de godsdienst in te boezemen, hen tot kennismaking ermee aan te sporen. Zijn brieven geven duidelijke aanwijzigingen in deze richting. Reeds vroeger hebben wij in dit tijdschrift aangetoond, dat een van Joannes' methodische middelen was : de keizer te bekeeren [2]). Nu is het opvallend, dat hij er juist

---

[1]) *v. d. Wijngaert*, Sinica Franciscana 353 ; Jean de Mont-Corvin 54.
[2]) Het Missiewerk VIII (1926/27) 144 v.

herhaaldelijk zijn vreugde over uitspreekt, dat de keizer zeer veel behagen schept in het gezang der kinderen. Hier was een zijner voornaamste middelen geslaagd. Daarom luidde hij ook voor alle liturgische uren de klok [1]). Daarom zongen ze het plechtig, ondanks het ontbreken van muziekboeken [2]). Daarom ook verdeelde hij de kinderen over beide kerken, toen hij in 1306 de tweede voltooid had. Zelf zegt hij ons eindelijk uitdrukkelijk, dat dit wonderbare feit wijd en zijd bekend is en volgens de beschikking der goddelijke goedertierenheid groote dingen tot stand zal brengen.

Ook hier hebben we ter bevestiging weer hetzelfde verschijnsel, dat zich bij de inlandsche clerus voordeed, nl. het feit, dat we iets dergelijks ook elders aantreffen. In zijn reisverhaal vertelt ons Willem van Rubrouck meerdere malen, dat hij de aandacht trachtte te trekken of personen gunstig voor zich te stemmen door het zingen van liturgische hymnen, antiphonen enz. [3]). In de boven aangehaalde brief uit Tartaria Aquilonaris vinden wij dit doel nog duidelijker omschreven: „En bij het gezongen Officie zijn de heidenen gaarne tegenwoordig, en ze luisteren met een zekere godsvrucht, en zij hooren toe zonder te spotten of te lachen, beter dan vele christenen, en zij noemen het Goddelijk Officie: de zegen des Allerhoogsten, waaraan zij ons vragen deelachtig te worden" [4]).

Het vierde punt tenslotte, dat wij in dit verband wenschten te bespreken, is Joannes' accommodatie in de Liturgie. Het is vanzelf ondoenlijk, hier ook slechts op de meest fundamenteele accommodatie-problemen eenigszins nader in te gaan. We moeten ze als bekend veronderstellen. De Kerk, als heilsinstituut voor alle volkeren en alle tijden, heeft tot taak deze volkeren juist als volksgemeenschap tot Christus te voeren. Daarom bestaat er een allernauwst verband tusschen Kerk en kultuur, hetzelfde dat er heerscht tusschen natuur en genade [5]).

Geen wonder dan ook, dat ook in de liturgie het accommodatie-

---

1) *v. d. Wijngaert,* Sinica Franciscana 348; Jean de Mont-Corvin 49.
2) *v. d. Wijngaert,* o. c. 353; o. c. 54.
3) *v. d. Wijngaert,* Sinica Franciscana 246, 248, 259, 268; *L. De Backer,* Guillaume de Rubrouck, Récit de son voyage, Paris 1877, 130, 148, 171, 187; *S. Schoutens, O. F. M.,* Reis van Willem van Ruysbroeck naar Tartarië in de XIIIe eeuw, Hoogstraten 1903, 84, 96, 111, 123.
4) Archivum Franciscanum Historicum XVI (1923) 109.
5) Thauren 21 vv.

probleem van zich doet spreken. Joannes de Monte-Corvino heeft er rekening mee gehouden en practisch een oplossing geboden. Misschien is het niet overbodig hier even te bemerken, dat Joannes in vroegere jaren onder de schismatieken van Perzië en Armenië had gewerkt. Daar had hij gezien, hoe de eenheid der Katholieke Kerk bewaard kon blijven bij verscheidenheid van liturgie. Hierdoor was hij er gemakkelijker toe geneigd de uitwendige liturgische eenheid eenigszins prijs te geven om de eenheid der volkeren in het mystieke lichaam Christi te bevorderen. Te dien einde celebreerde hij in de kerk van Tenduc in de landstaal [1]). Of hij het ook in de andere kerken deed, is onbekend. Hoogstwaarschijnlijk ook tot dat doel nam hij in 1318, ofschoon hij toen aartsbisschop en patriarch van het gansche Oosten was, speciaal de zorg op zich der Alanen, die zich tot de Oostersche ritussen bekenden, om, aan hun gehecht zijn aan eigen ritus tegemoet komend, voor hen in hun eigen ritus te celebreeren [2]).

Nog een interessant voorval verhaalt ons de Z. Odoricus a Portu Naonis. Toen de keizer eens van een verre tocht terugkeerde, trok Joannes deMonte-Corvino hem met kruis en wierookvat tegemoet tot op twee dag-reizen van de hoofdstad, waar hij de keizer onder het zingen van de hymne „Veni, Creator" begroette [3]).

Missie en liturgie hooren bij elkaar. Joannes de Monte-Corvino heeft dit ideaal verwerkelijkt, concreet uitgebeeld de heerlijke roeping der liturgie : de mensch nader te brengen tot God. Duidelijk blijkt hier nog weer eens uit, dat Joannes de Monte-Corvino onmiskenbaar een voorname plaats bekleedt in de ontwikkeling der missie-methode. Wanneer het ooit zoover mocht komen, dat het mogelijk wordt een geschiedenis der missie-methode samen te stellen, dan zal een der meest karakteristieke personen daarin ongetwijfeld zijn : de Minderbroeder Joannes de Monte-Corvino.

Sittard. FR. PETRONIUS VOESTERMANS, O.F.M.

---

1) *v. d. Wijngaert*, Sinica Franciscana 350 ; Jean de Mont-Corvin 51.
2) *v. d. Wijngaert*, Sinica Franciscana CVII ; Méthode 175 v.
3) *v. d. Wijngaert*, Sinica Franciscana 493.

INRICHTINGEN VOOR HOOGER ONDERWIJS IN DE MISSIES

In de intentie van het apostolaat des gebeds van Febr. l.l. beval de H. Vader de inrichtingen voor hooger onderwijs in de missielanden aan.

Het gewicht van deze intentie zal bij eenig nadenken voor iedereen duidelijk zijn: worden immers aan de hoogere onderwijsinrichtingen niet de leiders der toekomst gevormd? En de dringende noodzakelijkheid ervan werd nog onlangs betoogd door de klacht in „Japan Times and Mail": „Het groote ongeluk van de katholieke missie is, dat zij bij de protestantsche zending zoo ver ten achter staat op het gebied van het hoogere schoolwezen." Wat ons niet verwonderen zal, als we weten, dat de Amerikaansche geldmagnaten de protestantsche hoogescholen en colleges van China en Japan rijkelijk steunen.

Niettegenstaande moeilijkheden van velerlei aard is intusschen de katholieke missie erin geslaagd de volgende inrichtingen voor hooger onderwijs in de missielanden te stichten (Charles, Universities in Mission Lands, Cath. Missions, 1931, p. 36).

Japan bezit de Jochi Daigaku (school der hoogste wijsheid). In 1913 door Duitsche Jezuïeten te Tokio gesticht, werd deze universiteit in 1923 door een aardbeving verwoest en wordt thans in Tokio's voorstad, Yotsuya-Mitsuke opnieuw opgebouwd.

China heeft vooreerst de Aurora-universiteit, in 1903 door Fransche Jezuïeten te Shanghai gesticht, met vier faculteiten: rechten, letteren, medicijnen, wis- en natuurkunde. Het docentencorps bestaat zoowel uit priesters als uit leeken, uit Franschen en Chineezen.

Vervolgens verheugt zich Tientsin in het instituut voor hooger handels- en nijverheidsonderwijs, in 1924 eveneens door Fransche

Jezuïeten gesticht, waar insgelijks Franschen en Chineezen doceeren.

Eindelijk werd in 1924 de katholieke universiteit van Peking (Peiping) gesticht door Amerikaansche Benedictijnen; in 1929—'30 bedroeg er het aantal studenten 345, onder wie 106 katholieke.

Indië bezit geen eigenlijke universiteiten, maar wel een kleine twintig universitaire colleges, aangesloten bij de staatshoogescholen: o.a. Bombay, Calcutta, Madras, Mangalore, Trichinopoly, Palamcottah, Bangalore, Trichur, waarop zoowel katholieke als niet-katholieke studenten worden toegelaten. Bijna al deze colleges, waar het onderwijzend personeel Europeesch en inlandsch is, werden door Jezuïeten van allerlei nationaliteiten gesticht.

In de *Levant* hebben de Fransche Jezuïeten in 1875 te Beiroet de St. Josephs-universiteit gesticht, die in 1881 door den H. Vader canoniek werd opgericht. Aanvankelijk werd er enkel wijsbegeerte en godgeleerdheid onderwezen, maar reeds in 1883 nam men de medicijnen erbij en in 1913 de rechten.

Hoe dringend gewenscht de katholieke inrichtingen voor hooger onderwijs in de missielanden zijn, blijkt te meer, als we tegenover het bovenstaande even stellen, wat er verder aan hoogere onderwijsinrichtingen bestaat.

Japan bezit meerdere, meest bloeiende, officiëele staatshoogescholen, b.v. te Tokio alleen meer dan 300 hoogleeraren.

China telt 25 universiteiten, officiëele en vrije tezamen, waarvan de laatstgenoemde bijna alle protestantsch zijn.

In Indië bestaan 17 universitaire colleges, waarvan er twee Mohammedaansch zijn, nl. te Aligarh en Hyderabad en één Hindoesch, nl. te Benares.

In Siam bestaat één officiëele universiteit met vier faculteiten. Egypte bezit sinds 1925 een staatshoogeschool en behield de oude Mohammedaansche El-Azhar. Palestina heeft sinds 1928 zijn Joodsche universiteit te Jerusalem.

A. M.

INDEELING EENER MISSIEWETENSCHAPPELIJKE BIBLIOTHEEK

Van verschillende zijden heeft men mij gevraagd, in welke groepen men een Missiebibliotheek het best kon inrichten, resp. verzamelde gegevens van missiewetenschappelijken aard ordenen.

Inderdaad is het antwoord op deze vraag, waarvoor iedere beoefenaar der katholieke missiewetenschap zich al spoedig geplaatst ziet, niet zoo gemakkelijk te geven.

Mij althans hebben weinig of geen der indeelingen, die ik in binnen- en buitenland nader bekeek, ten volle bevredigd, en ik vlei me geenszins met de hoop, dat de indeeling, die ik hierbij ten gerieve van velen moge voorstellen, aan aller verlangens zal voldoen; wel mag ervan in bescheidenheid worden getuigd, dat zij in de praktijk bruikbaar is gebleken. Voor aanvullingen — ik beperk mij hoofdzakelijk tot de katholieke missiewetenschap en heb hierbij nog de gewenschte beknoptheid betracht — en verbeteringen houd ik mij intusschen ten zeerste aanbevolen.

I. Missiewetenschap:
- A. Bibliographie.
- B. Algemeene Werken.

II. Missiekunde:
- A. Statistiek.
- B. Geographie.

III. Missie-geschiedenis:
- A. Algemeene.
  - a) Oudheid.
  - b) Middeleeuwen.
  - c) Nieuwe Tijd.
  - d) Nieuwere Tijd (19de eeuw).
  - e) Nieuwste Tijd (20ste eeuw).
- B. Bijzondere.
  - a) Landen.
  - b) Missioneerende Orden en Congregaties.
  - c) Levensbeschrijvingen van Missionarissen.

IV. Missieleer of Missiologie :

- A. Fundamenteele Missieleer.
- B. Practische Missieleer.
  - a) Missie-recht.
  - b) Missie-methodiek.

V. Afzonderlijke Missieproblemen.

VI. Missie-actie :

- A. In de Christelijke landen.
- B. In de Missiegebieden.

VII. Hulpwetenschappen :

- A. Vergelijkende Godsdienstwetenschap.
- B. Land- en Volkenkunde.
- C. Linguistiek.

VIII. Missie-Varia.

IX. Tijdschriften.

X.

- A. Protestantsche Zendingswetenschap.
- B. Protestantsche Zendingsactie.
- C. Zendingswerk der andere godsdiensten.

ALPH. MULDERS.

MISSIE-ACTIE IN BINNEN- EN BUITENLAND

DE TOESTAND IN CHINA EN DE KATHOLIEKE MISSIES

(Interview van Mgr. Celsus Costantini, Apostolisch Delegaat)

Zijn Hoogw. Exc. Mgr. C. Costantini, Apostolisch Delegaat in China, is voor een korte vacantie naar Italië gekomen. Na zijn aankomst in Brindisi begaf hij zich aanstonds naar Rome, werd door den H. Vader in particuliere audiëntie ontvangen, en vertrok 23 December 1930 naar Noord-Italië.

Gedurende zijn kort verblijf te Rome heeft een redacteur van Agentia Fides van de gelegenheid gebruik gemaakt om hem te interviewen over den huidigen toestand van China, en de omstandigheden waarin de katholieke missionarissen in dat uitgestrekte gebied van het Verre Oosten moeten werken :

— Ik ben zoo gelukkig Uwe Excellentie in naam van Agentia Fides welkom te heeten, en U haar meest eerbiedige hulde aan te bieden, in de hoop van U een duidelijk en beslissend woord te mogen vernemen over den momenteelen toestand der Katholieke Kerk in China. Al verscheidene jaren spreekt de geheele wereld van het groote land, waar Uwe Excellentie al dezen tijd heeft gewerkt ; maar altijd in steeds meer bedroevende termen : burgeroorlog, rooverij, plunderingen, bloedbaden, moordaanslagen, strooptochten, communisme, honger, ellende. Beantwoordt die droevige opsomming aan de waarheid, omtrent dat onmetelijke land dat zich uitstrekt van de Zee tot Midden-Azië en van Mongolië tot Indo-China ?

— Om een juist antwoord op uw vraag te geven, lijkt het me dienstig vóór alles iets te zeggen over de Chineesche revolutie. Die revolutie beteekent het droevig ontwaken van een volk uit zijn meer dan duizendjarigen slaap, maar dat op een juist gekozen oogenblik, geprikkeld door het voorbeeld van het naburige Japan,

in beweging kwam om zijn eigen beschaving te verjongen en zijn souvereine rechten te heroveren, steunend op de democratische ideologie en de wetenschappelijke veroveringen in de scholen van het Westen opgedaan. Die enting van nieuwe Westersche elementen op den ouden boom der Chineesche beschaving kon niet verwezenlijkt worden zonder een grondige innerlijke bewerking en zonder zich naar buiten te manifesteeren door revolutionaire bewegingen.

Het eerste bedrijf van dit vreeselijke Chineesche drama voltrok zich 18 jaar geleden bij de onttroning van de Tsing-dynastie. Er volgde een periode van regeeringloosheid, gekenmerkt door de ontwikkeling van een soort militair leenstelsel. De partij Kuomingtang slaagde er vervolgens in, minstens „rechtens", China één te maken door een Regeering samen te stellen in Nanking. Deze Regeering, een emanatie van genoemde partij, werd door de buitenlandsche Mogendheden erkend. Zij heeft thans de uiterst dringende plicht aan het land een goed beheer, orde en rust terug te schenken, allen goederen die wanhopig door de onmetelijke volksmassa worden opgeëischt.

In den loop van veel proclamaties heeft ze verklaard, dat ze haar groote verantwoordelijkheid tegenover de beschaafde wereld tenvolle beseft De recente bekeering tot het Christendom van president Ciang-Kai-Sek schijnt zijn vijandige houding tegenover het Bolschewisme te bevestigen. Wij wenschen en bidden, dat de goede bedoelingen van het Gouvernement in daden zouden kunnen worden omgezet. De groote volkslaag, door zooveel beloften ontgoocheld, staat er natuurlijk wat sceptisch tegenover. Maar op het oogenblik heeft de Regeering de schoonste en meest gunstige gelegenheid om haar bedoelingen door daden te bevestigen.

Het Chineesche volk is goed en zedelijk gezond; ik ben van meening dat het 't vreedzaamste volk der aarde is. Werklustig en sober vraagt het slechts in vrede te kunnen werken, en bekommert het zich weinig om de politieke en democratische vorming, welke de taak is van een minderheid ontwikkelden en militairen. Maar de wanorde door de revolutie geschapen, de ellende, het niet te beschrijven lijden, en de verbittering, teweeggebracht door de voortdurende oorlogen, hebben een uiterst gunstig veld bereid voor plunderingen, en voor de ontwikkeling van het Bolchevisme. Toch moet

men de toestand niet overdrijven : overal is er oorlog geweest onder min of meer verschrikkelijke vormen, maar talrijk zijn de provincies waar de orde aan het herstellen is en waar het leven zijn normale loop herneemt.

— Wat is het lot der katholieke Missiën geweest in deze belangrijke maar tragische periode van de Chineesche geschiedenis ?

— Wij tellen in China ongeveer 100 Missies, of beter: omschreven kerkelijke gebieden : Vicariaten, Prefecturen, Missies. Alle hebben, zooals het Chineesche volk zelf bij wiens lot zich de missies christelijk hebben aangesloten, min of meer te lijden gehad van de woelingen en de burgeroorlogen. Op dit oogenblik is de vallei van de Blauwe Rivier het meest geschokte deel van China. Bijna al onze missionarissen, religieuzen en Chineesche priesters die gevangen zijn genomen behooren tot deze streek. Op de 100 Missies zijn er 15 tot 20 zwaar beproefd, dikwijls zelfs door het martelaarschap van het bloed, maar de anderen zetten, trots heel wat moeilijkheden, hun arbeid met geheel apostolischen moed voort. De eerste ontvangen verslagen geven mij de hoop dat wij dit jaar (1929—1930) nog een 50.000 bekeeringen zullen kunnen opteekenen.

Men moet dus nauwkeurig onderscheid maken en op zichzelf staande feiten niet generaliseeren, zelfs wanneer ze nauw samenhangen met een algemeenen abnormalen toestand. Op ons missionarissen, die de christelijke liefde met dat volk verbindt, rust de plicht, ik zou willen zeggen : een plicht van fatsoen, om deze soort van onbewuste lastering door hen die slechts de betreurenswaardige en schuldige zijde van de revolutie in het licht gezet hebben te verbeteren. De Chineesche revolutie is een wedergeboorte ; zij vernieuwt de instellingen, de vormen van het burgerlijk leven, de gedachte en zelfs den godsdienst van het grootste volk der aarde. Een massa van 400 millioen is het plechtige en als het ware angstwekkende schouwtooneel van dit vreeselijk drama.

Wat ons betreft, wij hebben geen schrik van de beproevingen die onvermijdelijk verbonden zijn aan onze zending van vrede en hechten wederopbouw. Wij beijveren ons om in deze gistingen de kiemen te leggen van de Christelijke beschaving. Hij die zaait, moet noodzakelijk zaaien in hoop. De missionarissen hebben uit voorzorg een enkele post moeten verlaten, wanneer het gevaar dreigde. Maar men zou niet kunnen spreken van een vlucht van

missionarissen : ik kan verzekeren dat geen enkele van hen laf zijn standplaats heeft verlaten. De missionarissen schrijven thans een der roemvolste bladzijden van de missiegeschiedenis : er is geen onderscheid tusschen vreemdelingen en Chineezen, tusschen leden van de eene Congregatie en van de andere. Allen verdienen bewondering om hun geduld, hun moed en hun ijver.

Van den kant der geloovigen zijn er bewonderenswaardige voorbeelden van christelijke sterkte geweest ; eenigen hebben niet geaarzeld hun geloof met hun eigen bloed te bezegelen.

Gisterenavond ben ik ontvangen door den H. Vader, die zich werkelijk met een vaderlijk hart op de hoogte heeft gesteld van de toestanden onzer Chineesche Missiën en zeer innig deelneemt aan het lijden en de hoop der missionarissen. En het was mij een groote vreugde aan den Plaatsbekleeder van Christus te kunnen getuigen van de christelijke naastenliefde der missionarissen en Chineesche priesters „quae omnia sustinet, omnia sperat", en te kunnen spreken van de groote liefde die allen, vreemdelingen en Chineezen, koesteren jegens den H. Vader. Allen leven in de Roomsche gedachte en schitteren uit door apostolischen geest. Onze Seminaria bloeien, en al de Seminaristen richten hun blikken naar Rome, verlangend te werken en te studeeren, om te beantwoorden aan het vertrouwen van den H. Vader, aan de offers van hun bisschoppen en de edelmoedigheid van hun weldoeners, en gelukkig het hunne te kunnen bijdragen tot de christelijke vernieuwing van China.

De beproevingen der missionarissen en van het Chineesche volk, verbonden met de veelbelovende hoop op een vruchtbaar werk na den storm, verdienen een brandende belangstelling ten gunste der missies op te wekken. Ik geloof, dat er voor de Chineesche Missies nooit zoo'n belangrijk tijdperk geweest is als dit. China hervormt zich met ons of tegen ons : de missionarissen, verlaten hun werk niet, was het ook voor den prijs van hun bloed, opdat China met Christus omgevormd worde „in salutem" en niet de prooi worde van den Antichrist, het Bolchevisme. En zij verdienen voortaan meer dan anderen ondersteund te worden door de gebeden en de hulp van hun broeders in Christus over de geheele wereld.

Wij hadden dit belangwekkend gesprek nog willen voortzetten,

maar Zijne Hoogw. Exc. moest ons verlaten. Wij hebben hem bedankt in de hoop hem nogmaals te interviewen bij zijn terugkeer uit Friuli waar hij zal deelnemen aan de viering van het zesde eeuwfeest van den dood van den Zaligen Oderic de Perdone, een der groote pioniers der katholieke missie in China.

HET MISSIEJAAR 1930

Algemeene lijn.

Gedurende deze twaalf maanden is de missiewerkzaamheid der Kerk op vier punten zeer duidelijk vooruitgegaan, niettegenstaande een drievoudige, steeds meer verontrustende bedreiging.

Vooruitgang.

1. Het tot-stand-brengen van nieuwe kerkelijke districten door splitsing van bestaande Vicariaten, is onder de krachtige leiding der Propaganda met dezelfde intensiteit als vorige jaren voortgezet. Vooral China en Zuid-Indië hebben van deze maatregelen genoten. Bij wijze van voorbeeld vermelden wij : de onafhankelijke Missie van Wuchow, afgescheiden van Aanning ; die van Tali, afgescheiden van Yunnan ; de Prefectuur Yachow, van Suifu, het Vicariaat Hengchow, van Changsha ; het bisdom Salem, van Kumbakonam, het district Vigayapuram, van Verapoly ; het bisdom Kottar van Quilo enz...... Deze vermeerdering veronderstelt klaarblijkelijk een gelijke toename van missiepersoneel en hulpmiddelen, en verschaft ons een soort register van de missiebeweging. Men kan zeggen dat iedere maand een nieuw omschreven kerkelijk gebied ontstaat. — De Apostolische Visitator van Engelsch Afrika, Mgr. Hinsley, is benoemd tot Delegaat ; de Belgische Congo heeft als haar Delegaat mogen begroeten, Mgr. Dellepiane. — De organisatie der missiën is nooit zoo volledig en zoo sterk geweest.

2. Met dezelfde taaie volharding, nog onderstreept door den brief van Mgr. Salotti, den nieuwen Secretaris der Propaganda, heeft de H. Stoel het werk van den inlandschen clerus verder ontwikkeld. Nieuwe gewestelijke Seminaria zijn opgericht te Tokio, Hongkong, Ouidah, in Basutoland, te Nam Dinh (Tonkin) en in Tananarive. De bisdommen Kottar en Kumbakonan zijn aan de inlandsche geestelijkheid toevertrouwd, het eerste onder den

Indischen bisschop, Mgr. Pereira, het tweede onder een inlandsche Apostolische Administrator, Mgr. Xaverius. — In China zijn twee Vicariaten : Shunking en Wanksien, en één Prefectuur : Gachow aan Chineesche kerkvorsten toevertrouwd, wat het aantal inlandsche zetels in China tot 12 opvoert. Men kan hieraan voor Afrika toevoegen, ofschoon niet afhankelijk van de Propaganda, de eerste Ethiopische bisschop Mgr. Cassa, op 3 Aug. j.l. geconsacreerd. — Dit jaar zag ook de professie van de twee eerste „Leerlingen des Heeren" : een Chineesche Congregatie van Ankuo ; de stichting van het eerste Benedictijnenklooster in de Belgische Congo (Kapolowe, Katanga) door de Abdij van St. Andries te Lophem ; de komst der Sulpicianen in Indo-China voor het onderwijs aan de Seminariën, en de uitbreiding der inlandsche religieuze Congregaties van Oceanië, Afrika en Azië.

3. De bekeeringsbeweging is, zooals altijd, zeer verschillend in de onderscheiden landen. Vertraagd, maar niet tot stilstand gekomen in China ; zeer langzaam in Japan (een toename van ongeveer 3000 bij een bevolkingsgroei van 'n millioen), is deze aanzienlijk geweest in Centraal Afrika, waar de missieactiviteit krachtig is (22 kerkelijke districten alleen voor Belgisch Congo), en overal een overvloed van catechumenen. Men heeft ook een groot aantal bekeeringen kunnen constateeren in Hyderabad, dat tot nog toe zeer weinig beweging vertoonde; en bij de Indische Jacobieten heeft de terugkeer van Mgr. Ivanios en zijn Coadjutor Mgr. Theophilos tot de Kerk van Rome reeds een sterke hereenigingsbeweging losgeslagen.

4. Eindelijk heeft de vooruitgang van het onderwijs in meerdere landen de mogelijkheid geopend voor een ruimer gebruik van de pers, als middel tot propaganda of behoud. Hier valt te vermelden een nieuwe periodiek in inlandsche taal in Zuid-Afrika ; een serie publicaties op de Gilbert-eilanden ; een propaganda van vlugschriften en blaadjes in Japan ; een nieuw Mariologisch tijdschrift in Kasaï (Congo) ; en een stevig begin ook in Hongkong.

Bedreigingen.

1. De ernstigste is een politieke. De onrustige toestand van China, de oorlogen, de rooftochten en het bandietenwerk die overal in het Zuiden woedden hebben den dood van meerdere missionarissen veroorzaakt, ellende onder de Christenen en een

zeer verlammende algemeene onzekerheid. Veel missionarissen zijn door de schrikverspreidende benden gevangen genomen, soms zelfs gefolterd. Ondanks alles heeft het gebouw der Chineesche Kerk aan die zware schokken weerstand geboden, en vooral in het Noorden uitbreiding ondergaan. De nationalistische troebelen in Indo-China met het bloedbad van Yen-Bay hebben geen aanzienlijke stoffelijke vernielingen met zich gesleept, maar wel een doffe vijandschap aangekweekt zelfs onder de landelijke bevolking. Het nationalisme in Samoa (de Mau-partij), waarvan de leider, een Katholiek, door Nieuw-Zeelandsche troepen gedood is, staat niet direct in betrekking met de missie; want aan beide zijden bevinden zich Katholieken.

Indië, sterk verhit door de Ghandibeweging, zag een katholiek Afgevaardigde uitgenoodigd op de Ronde Tafel Conferentie van Londen, en tot op heden schijnt de missie niet belemmerd te zijn door de botsing van stroomingen. In alle missievelden zijn hier de Katholieken nog vertegenwoordigd. De radicale wetten in Zuid-Afrika hebben de Communistische propaganda onder de Bantu's begunstigd, en de „godsdienst der Blanken" bij hen in discrediet gebracht. Ondanks de bedreiging heeft de Kerk zich in alle opzichten kunnen handhaven.

2. De onderwijswetgeving is een tweede ernstig gevaar. Zich richtend naar Europeesche voorbeelden, b.v. in China, streeft zij er naar elk godsdienstig onderricht, voorstelling of handeling in de scholen te onderdrukken of directeuren en leerprogram's die ondragelijk zijn voor de christelijke instellingen, op te dringen. Elders, bijv. in Japan wil men met uitsluiting van elk godsdienstig onderwijs, de leer en de praktijk van het officieele Shintoïsme opleggen, dat door den Staat tot een zuiver burgerlijken en vaderlandschen cultus verklaard is, maar waarvan de regeling en de natuur niet zuiver vastgelegd zijn. — In Engelsch Afrika zijn de voorwaarden van program en begrooting, die aan de gesubsidieerde scholen gesteld worden van dien aard, dat de missie er niet aan voldoet en reeds een groot aantal scholen gesloten zijn moeten worden. Tegenover deze moeilijkheden komen te staan de uitbreiding van de Benediktijnsche Universiteit van Peking, de wederopbouw van die van Tokio, en de steeds stijgende successen van de Hoogere Scholen in Indië.

3. Eindelijk deed de economische crisis, die heel het jaar door de

gansche wereld teisterde in de laatste maanden danig zijn gevolgen voelen : de plaatselijke bronnen van inkomsten verdwenen door de crisis in de kokosaanplantingen, de vanille en over 't algemeen alle plantages, en de toelagen uit de hoofdsteden zijn plotseling ingekrompen. Het schijnt zeker dat deze crisis zich vooral in 1931 zal doen gevoelen.

Buiten de werkzaamheid der missiegebieden zelf moeten we hier ook de groeiende rol vermelden die de christelijke landen spelen in de uitbreiding der Kerk. De Missiologische week, die de tentoonstelling van Barcelona (29 Juni—6 Juli) sloot ; de 8e Leuvensche Missieweek ; het 7e Internationaal Academisch Congres te Llubljana (6—11 September), die 11e Italiaansche Missieweek (1—5 Sept.) te Turijn ; het Congres van den „Missiekruistocht" te Regensburg (Augustus) en de Amerikaansche „Crusade" hebben het bewijs geleverd dat de band tusschen de missies en haar operatiebasis steeds hechter wordt.

PIERRE CHARLES, S.J.

MEDEDEELINGEN

De 40e Nederlandsche Kerkvorst in den vreemde. — De *Hoogeerw. Pater P. Kierkels*, Generaal van de Congregatie der Passionisten, werd benoemd tot *Apostolisch Delegaat van Britsch-Indië en titulair-aartsbisschop van Salamina.*

Z. H. Exc. Mgr. Kierkels werd den 12 Dec. 1882 te Baexem bij Roermond geboren. Hij deed zijn gymnasiale studiën aan het toenmalige Belgisch-Nederlandsch Juvenaat der Passionisten te Ere bij Doornik en werd in het noviciaat aldaar geprofest op 23 Mei 1899. Zijn verdere studiën moest hij enkele jaren later onderbreken om als Nederlandsch onderdaan zijn militairen dienstplicht te vervullen (de Passionisten hadden toen nog geen klooster in ons land). Vóór zijn priesterwijding verbleef hij een tweetal jaren in het Passionistenklooster te Bethanië bij Jerusalem. In 1906 terug in België, werd hij in datzelfde jaar te Brugge priester gewijd en vertrok kort daarop naar Rome om aan het internationale studiehuis zijn theologische studiën te voltooien. Weldra echter werd hij zelf professor, eerst in de wijsbegeerte, vervolgens in de dogmatiek, en scheen zijn heele verder leven aan de beoefening der wetenschap te zullen wijden.

Doch weldra werden zijn veelzijdige gaven ook op ander gebied gewaardeerd. In 1914 zag hij zich benoemd tot algemeen Secretaris zijner Congregatie ; in 1920 koos het algemeen kapittel hem tot algemeen procurator ; in 1924 werd hij Consultor van de Congregatie der Religieuzen en eenigen tijd later ook van de Congregatie tot Voortplanting des Geloofs ; in 1925

werd hij door het 32 Algem. Kapittel tot Generaal, vijftienden opvolger van den H. Paulus van het Kruis gekozen : het was de eerste maal, sedert de stichting der Congregatie in 1720, dat een niet-Italiaan tot deze hooge waardigheid verheven werd. Den 26en April j.l. werd hij door Kard. van Rossum bisschop gewijd.

De menigvuldige ambten, door p. Kierkels bekleed en de verschillende visitatiereizen, in de oude en nieuwe wereld door hem ondernomen, zijn een providentiëele voorbereiding geweest op de nieuwe en gewichtige bediening, hem toevertrouwd, en welke hij in Juni a.s., na een bezoek aan het vaderland, hoopt te aanvaarden.

Prof. Dr. Alph. Mulders, lector in de missiologie aan de Universiteit te Nijmegen en hoofdredacteur van „Het Missiewerk'', is benoemd tot *correspondeerend lid van het internationale instituut voor Missiewetenschap,* waarvan Fürst Alois zu Löwenstein de Voorzitter is.

De negende Missiologische week van Leuven zal dit jaar worden gehouden van 27—30 Aug. a.s. De titel van het algemeene onderwerp luidt : Na de bekeering.

Missietentoonstelling te Bergen-op-Zoom. — Op 25 Juli en volgende dagen zal dit jaar in Bergen-op-Zoom voor de tweede maal de groote Diocesane Missietentoonstelling worden gehouden.

De tentoonstelling zal worden gehouden in het St. Antoniusgesticht, terwijl de groote vergadering in Thalia en de nevenvergaderingen in de St. Josephs Gezellen-Vereeniging, in het St. Aloysius Patronaat en in het Patronaat van de parochie van O. L. Vrouw van Lourdes gehouden zullen worden. Reeds zijn de verschillende voorbereidings-comité's door Mgr. van Oers, Vicaris-Generaal van het Bisdom geïnstalleerd.

Adres-verandering. — De Zeereerw. heer **Ant. de Wit,** algemeen penningmeester van den Priester-Missiebond en Diocesaan Directeur van S. P. L. in het Aartsbisdom is door Z. H. Exc. den Aartsbisschop belast met de oprichting eener nieuwe parochie te Zwolle. Zijn adres is thans *Van Nagellstraat 28, Zwolle.* Zijn postrekening blijft voor beide vereenigingen *63879.*

Benoemingen in het Aartsbisdom. — Z. H. Exc. de Aartsbisschop van Utrecht heeft op zijn verzoek eervol ontslag verleend aan den zeereerw. heer pastoor G. Voskuilen als Thesaurier van het Genootschap tot Voortplanting des Geloofs in het Aartsbisdom en als secretaris-penningmeester van het Diocesaan Missie-Comité, en heeft als zijn opvolger in beide functies benoemd den zeereerw. heer M. J. G. Gasman, pastoor te Klarenbeek. Het giro-nummer van pastoor Gasman is 113176.

MISSIONEERENDE ORDEN EN CONGREGATIES

MISSIEPERSONEEL

Persoonsnamen.	*Orde.*	*Datum.*	*Missie.*
Vertrokken :			
Z.H. Exc. Mgr. J. Bouter, Bisschop van Nellore..........	Mill-Hill	13 Mrt. '31	Nellore
Z.H. Exc. Mgr. Pacificus Bos, Apostolisch Vicaris..........	O. Cap.	5 Mrt. '31	Ned. Borneo
Z.H. Exc. Mgr. A. Verstraelen, Apostolisch Vicaris..........	S. V. D.	20 Mrt. '31	Kl. Soenda-Eil.
Pr. Raph. Bührs (3e keer)....	O. P.	27 Mrt. '31	Curaçao
Prs. Innoc. Verhoeve (3e keer) en Corn. v. Kalmthout (2e keer)	O. P.	10 April '31	Porto Rico
Pr. Ant. ter Maat (2e keer)	O. P.	24 April '31	Trinidad
Brs. H. Jansen, van den Heuvel en Willemen................	Scheutisten	Febr. '31	Belg. Congo
Prs. Sybrandus J. J. v. Rossum (1e keer) en Werenfridus C. Joosen (1e keer)..........	O. Cap.	24 Febr. '31	Padang
Prs. Fulgentius Koning (2e keer) en de *Brs.* Bertrandus van Rybroek (2e keer) en Humbertus J. Huijbers (2e keer) [1]	O. Cap.	5 Mrt. '31	Ned. Borneo
Pr. Seraf. Lunter (2e keer)	O. F. M.	25 Mrt. '31	Brazilië
Pr. Hermenegild Poort (2e keer) en *Br.* Hipp. van Schie......	O. F. M.	18 April '31	Luanfu
Pr. Mag. Thomas van der Vloodt	O. E. S. A.	25 Febr. '31	La Paz (Bolivia)
Ew. Hr. A. Ophey (2e keer). ..	C. M.	21 Mrt. '31	Peking
Pr. F. Morssink (2e keer) en Br. Nicolaas Lucassen......	C. Ss. R.	24 Mrt. '31	Suriname
Pr. P. Beltjens, benoemd voor het Vic. Kl. Soenda-Eil.	S. V. D.	20 Mrt. '31	Voorl. naar N.-Amerika
Fr. L. Jacobs (2e keer)........	Mill-Hill	6 Mrt. '31	Bula (Kameroen)

[1]) Met Mgr. Bos en deze Missionarissen vertrok de hoogeerw. Pater Provinciaal Stanislaus naar Borneo en Padang ter visitatie.

Persoonsnamen.	*Orde.*	*Datum.*	*Missie.*
Fr. N. Stam (3e keer)........	Mill-Hill	26 April '31	Kavirondo
Prs. A. Rijkers (2e keer) en C. Diemeer (2e keer) en *Brs.* Nic. Brouwers, Thom. Verweijen, Dam. Brabers (1e keer)	S. C. J.	7 April '31	Stanley Falls (Belg. Congo)
Br. Eric Ika.................	S. C. J.	April '31	Finland
Pr. A. Raaijmakers en *Br.* Felix J. Botman..................	M. S. F.	5 Mrt. '31	Ned. O. Borneo
Pr. Lud. Kauling (2e keer)	M. S. C.	18 Febr. '31	Brazilië
Prs. Theod. van der Meer en Jos. Intven (beiden 2e keer) en *Br.* J. Werkhoven	,,	Febr. '31	Surigao (Philippijnen)
Pr. Dr. Car. Bedaux (abusievelijk reeds op 5 Sept. '30 vermeld) en *Br.* J. van Schaik	,,	13 Mrt. '31	Ned. Nw. Guinea
Ew. Hr. Jos. Theeuwes (3e keer)	Saec. pr.	Mrt. '31	Noorwegen
Prs. G. Wester en Th. Koster (1e keer)	O. S. Cr.	18 Mrt. '31	Batavia
Pr. Jos. Laane (4e keer)......	W. P.	20 Febr. '31	Daressalam
Pr. C. Bollinger (2e keer)	,,	20 Febr. '31	Nyassa
Brs. Marcellianus A. v. Dijk (2e keer) en Mattheo P. Bots (1e keer)..................	Brs. O. O. v. Maastr.	27 Mrt. '31	Batavia
Zrs. M. Anastasia v. Esveld, M. Gerarda Verburght, M. Majelli Hoogendoorn, M. Imelda Smink (1e keer)......	J. M. J.	12 Mrt. '31	Celebes
Zrs. Electa J. Braspenning, Chantal J. v. Eekelen, Eventra M. Verheyen, (1e keer)..........	Franc. v. Heerlen	10 April '31	Luanfu
Zrs. Georgine Mary C. Bright, Ange M. Chr. Bright en Wendeline A. J. Jordan (1e keer)	Franc. v. Roosendaal	24 Mrt. '31	Curaçao
Zrs. Engelberta A. Mentinck en Eulogia A. Schauer (1e keer)	,,	24 Mrt. '31	Suriname
Zrs. M. Gerarda J. M. Willems, M. Dominica M. Morskate, M. Josephina G. Kogelman, M. Dolorata C. Brouwer (1e keer)	Franc. v. Asten	24 Febr. '31	Ned. Borneo
Zr. Philip de Neri J. Mulder	Witte Zusters	Febr. '31	Zanguébar
Zr. Aquila M. Kriellaars........	Witte Zusters	Febr. '31	Tanganyika
Zr. Mathias Anna v. Laarhoven	,,	,,	Bangueolo
Zr. Emmanuel M. W. Keysers	,,	,,	Tabora
Mère M. Xavier Looymans....	Urs. R. U.	5 Mrt. '31	Malang

Persoonsnamen.	*Orde.*	*Datum.*	*Missie.*
Zrs. M. Symphoriana E. Dand, M. Achilla M. A. v. Son, M. Livina M. Strijbos..........	Franc. v. Veghel	5 Mrt. '31	Ned. Borneo
Zrs. Ignatio E. J. v. Wessem en Villanova M. J. Tuynker	Franc. v. Bennebroek	14 April '31	Padang (Sumatra)
Zrs. M. Lamberta van Dijk en M. Petronella Han (1)	Drs. v. O.L.V. v. h. H. H.	13 Mrt. '31	Midden Java
Zrs. M. Marcella, Petr. Vermeer, M. Aloysia Magd. van Woezik, M. Carolina, L. v. d. Vrande	„	16 April '31	Kei-eilanden (Ned. Nw. Guinea)
Teruggekeerd :			
Z. H. Exc. Mgr. M. Meulenberg, Apostolisch Vicaris..........	Montfortaan	April '31	IJsland
Pr. G. van Muyen	W. P.	3 Febr. '31	Tanganyika
Br. A. van Aken (reist door naar Cleveland. U. S. A.)..........	„	3 Febr. '31	Tabora
Pr. J. van Baer............	„	31 Mrt. '31	Roeanda
Ew. Hr. Jos. Theeuwes........	Saec. pr.	Febr. '31	Noorwegen
Pr. G. Janssen................	Montfortaan	26 Mrt. '31	Shiré
Prs. Th. Wilshaus en Jos. Geurts	„	23 Mrt. '31	Haïti
Pr. P. Lanckohr..............	„	April '31	Columbia
Fr. L. Burgman..............	Mill-Hill	1 Febr. '31	Kavirondo
Fr. J. Gysman................	„	4 Febr. '31	Nellore
Pr. G. Martens................	Scheutist	25 Nov. '30	Philippijnen
Pr. A. Teijsen................	„	14 Dec. '30	Jeholl
Ew. Hr. L. Gussenhoven	C. M.	24 Mrt. '31	Brazilië
Ew. Hr. A. van Woerkom.....	C. M.	4 April '31	Yungpingfu
Brs. Savelkoul en van Beurden	„	30 Dec. '30	Bg. Congo
Br. van der Meerendonk........	„	Febr. '31	Bg. Congo
Zr. Edmunda M. A. Mulder....	Franc. v. Dongen	Mrt. '31	Padang
Overleden :			
Pr. A. van Sambeek, geb. 1897 ; pr. 1923 ; missie 1923 ; overleden te Veldhoven N. Br.	W. P.	16 Febr. '31	Bangueolo
Pr. W. van Ertrijk, geb. 1879 ; pr. 1905 ; missie 1905......	W. P.	Mrt. '31	Oeganda
Pr. B. M. Ooms, geb. 1856 ; geprof. 1876 ; pr. 1887 ; missie 1876..	S. J.	Mrt. '31	Shanghai
Pr. Jos. H. Meuffels, geb. 1853 ; geprof. 1874 ; pr. 1888 ; missie 1874.....................	„	26 Jan. '31	Br. Honduras

1) Met haar vertrok de Z.E. Moeder M. Ludovica, generaal-assistent ter visitatie naar Kei-eil., Tanimbar en Ned. Nw. Guinea.

Persoonsnamen.	*Orde.*	*Datum.*	*Missie.*
Pr. Stephanus v. d. Pavert....	O. P.	28 Dec. '30	Curaçao
Pr. G. Potten, geb. 1873 ; geprof. 1891 ; pr. 1898 ; missie 1904	,,	4 Mrt. '31	Curaçao
Pr. P. van Esch..............	C. Ss. R.	10 Febr. '31	Suriname
Pr. M. Sars	O. Praem.	April '31	Brazilië
Pr. Ignatius van der Putten, geb. 1875 ; missie 1908	O. M. Cap.	April '31	Ned. Borneo
Moeder Gerarda de Bakker, geb. te Oisterwijk 1869, missie 1896, (stichteresse der Inl. Congregatie : Zrs. van O. L. Vr. Onbevl. Ontv.)	Drs. v. O. L. V. v. h. H. H.	9 Febr. '31	Rabaul
Zr. M. Emmerana Voss........	Zrs. vh. Kostbaar Bloed	3 Febr. '31	Mariannhill
Zr. M. Rosa Bisau............	,,	10 Febr. '31	Mariannhill
Zr. Chrysostoma Justine Wehner	Dien. v. d. H. Geest	18 Febr. '31	Austr. Nw. Guinea
Mère. Marie Virginie, Octavia de Coster, geb. 1870, missie 1895	Urs. v. Halfweg	2 Febr. '31	Batavia
Zr. M. Ursule, Cato Houba, missie 1890................	Franc. v. Heythuysen	Mrt. '31	Batavia
Mère. Anastasie Mignolet, missie 1888......................	Urs. Rom. Unie	14 Febr. '31	Batavia

VERSCHILLENDE GEGEVENS.

Nieuwe Missioneerende Congregatie. — 17 April a.s. vertrekken uit het Moederhuis der *Arme Broeders van den H. Franciscus* te Bleijerheide-Kerkrade de eerw. Broeders Vitalis en Odoricus met den generaal-overste, den eerw. Broeder Joseph Schieffers, naar het missiegebied van Mgr. Kinold op het eiland Jesso, apost. vicariaat van Sapporo, aan de Ischi-Karibaai. De Bleijerheidsche Broeders zullen zich in Japan, met speciale toestemming van Z. H. den Paus, aan het onderwijs gaan wijden. In Cincinnati zullen zich nog enkele Amerikaansche Broeders Franciscanen als missionaris aansluiten.

Deze Congregatie werd in 1857 te Aken door een onderwijzer Johannes Höver gesticht met het bijzondere doel de jeugd, in het bijzonder de arme en verwaarloosde, op te voeden en te onderwijzen. Sinds den Kulturkampf is haar Moederhuis gevestigd te Bleijerheide, gem. Kerkrade in Limburg. Ook in Roermond heeft zij een klooster. Overigens arbeidt zij in Duitschland, België en de Vereenigde Staten van Nrd. Amerika, waar zij een afzonderlijke provincie heeft. In de 16 huizen in Europa zijn 197 geprofeste Broeders (11 Nederlanders) en 34 Novicen (2 Nederlanders) ; bovendien zijn er op het oogenblik 18 postulanten en 48 aspiranten ; in de 3 Amerikaansche huizen zijn 55 geprofeste Broeders (1 Nederlander) en 4 Novicen.

Bij de Broeders, die thans de eerste Missiestatie der Congregatie gaan openen, is geen Nederlander.

BOEKBESPREKING

K i r s c h, Dr. Johann Peter, *Kirchengeschichte*. Unter Mitwirkung von Andreas Bigelmair, Josef Greven und Andreas Veit herausgegeben. gr. 80 Freiburg i. Br., Herder.

Vierter Band. V e i t, *Die Kirche im Zeitalter des Individualismus. 1648 bis zur Gegenwart.* 1ste Hälfte : *Im Zeichen des vordringenden Individualismus.* 1648—1800 (XXIV u. 528 S.) 1931. — 16.50 Mk ; in Lew. 20 Mk.

Het kenmerk van het kerkgeschiedkundig tijdvak, dat men gewoonlijk den nieuweren tijd noemt, is een sterke strooming van individualisme en subjectivisme : het streven om zelf de waarheid te zoeken en deze niet aan te nemen op gezag van anderen (in geloofszaken op gezag van de Kerk) ; het streven om zich ook in het zedelijk leven niet aan anderen te onderwerpen, maar geheel zich zelf, geheel zelfstandig te zijn. Dit moest noodzakelijk voeren tot strijd met de Kerk. Zoo zien wij, dat de Kerk een deel harer onderdanen en ook haar alles-beheerschenden invloed in het leven en de cultuur verliest.

Deze nieuwere tijd begint eigenlijk reeds met de z.g. renaissance, ongeveer in het midden der 15e eeuw, om zich een halve eeuw later met het Protestantisme nog duidelijker te openbaren.

De eerste anderhalve eeuw na het ontstaan van het Protestantisme (tot den vrede van Münster, 1648) wordt gekenmerkt door den geweldigen strijd tusschen het Katholicisme en het Protestantisme.

Met den vrede van Münster begint men gewoonlijk een nieuwe periode, die de Sch. terecht genoemd heeft : ,,Die Kirche im Zeitalter des Individualismus, 1648 bis zur Gegenwart."

In het eerste gedeelte van deze periode, die de jaren van 1648 tot 1800 omvat, en waaraan de bovengenoemde band is gewijd, valt het opdringen van het individualisme, zooals de ondertitel zegt : Im Zeichen des vordringenden Individualismus. Als kenmerken van dezen tijd kan men nl. vooreerst beschouwen den strijd van de Kerk met het staatsabsolutisme en het daarmee samenhangende particularisme, dat in de verschillende landen (in Frankrijk het Gallicanisme) tot uiting komt ; vervolgens het treffen van de Kerk met de antichristelijke Aufklärung, een rationalistische strooming, die zich meer rechtstreeks tegen het christendom dan tegen den godsdienst als zoodanig richt ; eindelijk de Kerk tegenover het individualis-

me in de maatschappelijke samenleving : want in tegenstelling met hetgeen vroeger meestal geschiedde, lijkt het beter de Fransche revolutie, die meer een politieke en economische dan een godsdienstige omwenteling was, te beschouwen als het einde van dit tijdsgewricht dan als het begin van het volgende.

Zoo ongeveer is de indeeling, ook door Veit gevolgd in zijn eerste boek (blz. 1—364) ; hieraan voegt hij nog een tweede boek over het Protestantisme (blz. 365—452) en een derde boek over het schisma (blz. 453—488) toe.

Legt men deze ,,Kirchengeschichte'' naast de laatste uitgave van Hergenröther's handboek — wiens naam zelfs niet meer op het titelblad voorkomt — dan overtuigt u enkel reeds de vergelijking van beide inhoudsopgaven, dat hier een zelfstandige ,,bewerking'' heeft plaats gehad, waarover men zich om meerdere redenen kan verheugen. Blijkbaar zat de bedoeling voor het kerkelijk leven te schilderen, ingedeeld naar staten, maar dan zoo volledig mogelijk, zoodat men onder het opschrift : De Kerk in Duitschland, in Frankrijk enz. vrijwel alles kan vinden, wat men terecht mag verwachten, o.a. de politieke betrekkingen met andere landen en met de Kerk, de organisatie van deze laatste, haar aandeel aan beschaving en cultuur, de kenmerken en ontwikkelingsphasen van het godsdienstig leven, haar werkzaamheid voor de vreemde missiën enz.

Over de katholieke missiën — de protestantsche zending komt er nog stiefmoederlijker af — bevat dit deel intusschen slechts één hoofdstuk van tien bladzijden, dat hoofdzakelijk een uittreksel is uit Schmidlin's Katholische Missionsgeschichte, voor de desbetreffende pericope bijgewerkt volgens Leturia, Der Heilige Stuhl und das spanische Patronat in Amerika, Hist. Jahrb. 46 (1926) S. 1—71. Waar Veit de ,,Seszhaftmachung der nomadisierenden Indianer'' vermeldt (blz. 193), ware het wenschelijk geweest te verwijzen naar de behartenswaardige woorden van Wilhelm Schmidt : ,,Viele Missionare glaubten und glauben, dasz wenn sie einen in den Wäldern umherschweifenden wilden Stamm zum Aufgeben dieses Nomadenlebens und zur Beziehung fester Wohnsitze bewegen konnten, die ersten und unentbehrlichsten Grundlagen der Zivilisation gelegt sind. Aber wenn der Zweifel erlaubt ist, ob dies in seiner ganzen Tragweite eintrifft, so darf noch mehr daran gezweifelt werden, ob reine solche Festlegung immer durchführbar und folglich ihre Vornahme von Nutzen ist'' (Z. M. R. 1928, S. 123 en de daarop volgende toelichting).

Bij zijn uiteenzettingen was Veit er steeds op bedacht om duidelijk voor oogen te stellen, hoe het feitelijke ,,geworden'' is, waarbij hij terdege rekening houdt met het feit, dat niet slechts van de kerkelijke hierarchie, maar ook van gewone priesters en begenadigde leeken stroomen van zegening over de Kerk kunnen uitgaan.

Zoo is deze kerkgeschiedenis van den nieuweren tijd in haar zakelijken en chronologischen opbouw, door haar merkwaardige en soms vrijmoedige beschrijving van stroomingen en toestanden binnen en buiten de Kerk, in staat de belangstelling te wekken van ontwikkelde Katholieken. Voor

een breeden lezerskring is zij immers geschreven, terwijl de literatuuropgave den détail-vorscher verwijst naar de voornaamste monographieën. Dat hierbij, evenals op andere punten, nu en dan vergissingen insluipen of desiderata overblijven — we denken met name aan de schildering van „Die Lage der Katholiken in Holland" (blz. 430—434) — doet aan de waarde van het geheel weinig af.

Onnoodig hieraan toe te voegen, — wij zijn zulks immers van Herder gewoon — dat het boekwerk typographisch uitstekend verzorgd is; en de blauwlinnen stempelband maakt een voornamen indruk.

ALPH. MULDERS.

Planchet, J. M. Missionnaire Lazariste. — *Les Missions de Chine et du Japon.* Neuvième année. Imprimerie des Lazaristes, Pékin, 1931. — In 16⁰, VI — 782 pp. — Gold dollars : 2.50.

Voor de negende maal heeft de bekende redacteur van het „Bulletin Catholique de Pékin" ons zijn tweejaarlijksch werk : Les Missions de Chine et du Japon, geschonken met een overvloed van wetenswaardigheden.

Volgens zijn gewoonte geeft Planchet ons in het eerste gedeelte (blz. 1—600) een overzicht van den tegenwoordigen toestand der verschillende missiegebieden van China en Japan : een onmisbare vraagbaak voor wie zich omtrent genoemde streken op de hoogte wil stellen.

Het tweede gedeelte (blz. 601—774), getiteld : Faits et Documents, licht ons nog nader in omtrent de voornaamste voorvallen in het Verre Oosten, geeft een bibliographisch overzicht, houdt een beschouwing over de schoolkwestie, over de goederen der missies en de kwestie der extraterritorialiteit en besluit met een treffend „martyrologe de Chine" en een „nécrologie". Dit gedeelte is met portretten en afbeeldingen geïllustreerd.

Deze simpele inhoudsopgave kan intusschen geen idee geven van den overrijken inhoud en bij ieder gebruik zal men de nauwkeurigheid en volledigheid van dit verzamelwerk, hetwelk ook de persen van de Lazaristen te Peking alle eer aandoet, beter leeren waardeeren. A. M.

Thauren-Vroklage, *De R. K. Missie op de Kleine Soenda-eilanden,* Boekhandel „St. Willibrordus", Uden. z.j.

De ordelijke missiebeschrijving van de Kleine Soenda-eilanden, door p. Joh. Thauren voornamelijk voor de studenten van zijn eigen missioneerend Gezelschap samengesteld, werd door p. Vroklage in het Nederlandsch bewerkt; hij wijzigde hierbij om propagandistische redenen eenigszins den uiterlijken vorm. Het werkje biedt een leerzaam overzicht — land en volk, missie, onderwijs — van het bloeiend vicariaat van Mgr. A. Verstraelen, die een inleidend woord schreef voor het boekje van zijn beide confraters in het Gezelschap van het Goddelijk Woord.

A. M.

INHOUDSOPGAVE VAN DEN TWAALFDEN JAARGANG

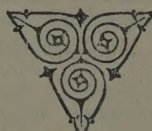
ARTIKELEN.

KLEINERE BIJDRAGEN.

MISSIEACTIE IN BINNEN- EN BUITENLAND.

MISSIONEERENDE ORDEN EN CONGREGATIES.

BOEKBESPREKING.

IMPRIMATUR.

Buscoduci, die 29 Aprilis 1931. J. POMPEN, Vic.Gen.